GRIGORE BĂJENARU

Cişmigiu & Comp.

Grigore Băjenaru

CIŞMIGIU & COMP.

Editura CORESI

Cuprins

CAPITOLUL I:

GAUDEAMUS IGITUR!

CAPITOLUL II:

"L. GH. L. 33"

CAPITOLUL III:

TEZĂ LA ROMÂNĂ

CAPITOLUL IV:

CRĂCĂNEL

CAPITOLUL V:

LA "TINERIMEA ROMÂNĂ"

CAPITOLUL VI:

ÎN CURSUL SUPERIOR

CAPITOLUL VIL:

"CHIMISTUL"

CAPITOLUL VIII:

HIP, HIP, URRAAA!

CAPITOLUL IX:

"PROMETEU" LA LICEUL LAZĂR

CAPITOLUL X:

GLUME... GLUME... GLUME...

CAPITOLUL XI:

FABRICANTUL DE STIHURI

CAPITOLUL XII:

ÎN SERILE DIN LUNA MAI...

CAPITOLUL XIII:

MANOLE, MANOLE, MEŞTERE MANOLE!

CAPITOLUL XIV:

CLASA A IX-A MODERNĂ

CAPITOLUL XV:

VINGT ANS APRES

CAPITOLUL I:

Gaudeamus Igitur!

O, cum mai înfioară vîntul frunzele copacilor din Cişmigiu!

Parcă e acelaşi freamăt adormitor de acum 15—20 de ani, cînd rătăceam cu colegii, în anumite ore ale dimineţii, pe aleile mai dosnice, care adăposteau zeci de... plimbăreţi!

Şi ce ciudat! Frunzele ruginite sau palide foşnesc parcă mai puternic şi mai nostalgic decît cele încă verzi... Poate unde ştiu că sfîrşitul li-e mai aproape...

În umbra destrămată de toamnă a parcului, toţi copacii ning pete de aur: frunze desprinse de crengi flutură viaţa de o clipă a unui efemer vegetal şi, ca-ntr-un basm de *Walt Disney,* se aştern covor moale sub paşii întîrziaţi ai trecătorului plictisit de banalul vieţii cotidiene!

Lacul tremură la fel ca şi atunci; şi la fel îşi leagănă bărcile uitate pe sub sălciile plîngătoare, ce au surîs cu duioşie la şoaptele îndrăgostiţilor care şi-au plimbat înfiorările pe aici.

Cinci şi jumătate! Pînă la şase, cînd trebuie să ne-ntîlnim, mai am timp să-mi odihnesc ochii şi gîndurile în grădina aceasta cu amintiri.

O iau agale spre *"morminte",* cum numeam colţul discret unde ne adunam noi, lăzăriştii, loc numit astfel din pricina aspectului funerar al pietrelor pe care ne odihneam trudiţi, dragă doamne, de atîta învăţătură!

Ce mult s-au schimbat!... Pietrele sînt acum aranjate cu totul estetic; dar parcă mai mult farmec aveau pe vremuri, aruncate la-ntîmplare, unele peste altele, dîndu-ne prilejul să ne căţăram în vîrful lor, ca pe nişte piramide, şi să sărim, întocmai unor Tarzani în miniatură, pe crengile pomilor, spre spaima şi indignarea gardienilor care fluierau alarmaţi!

De la *"morminte",* o potecă îngustă duce spre aleea mare, care, la rîndul ei, te scoate în spatele Liceului Lazăr.

Este timpul să mă-ndrept spre liceu. N-aş vrea să-mi stric tocmai acum, la întîlnirea noastră după douăzeci de ani, reputaţia de punctual, bine stabilită printre colegii mei de-a lungul anilor de şcoală.

Căci, deşi în fiecare zi veneam la şcoală pe jos de-acasă, din Sfinţii Voievozi — pentru că pe atunci nu era linie directă de tramvai sau autobuz pe strada Popa Tatu — totuşi n-am întîrziat o singură dată.

Eram întîiul sau al doilea, *"Măcar la atâta lucru să fiu fruntea!"* mă parigoriseam eu.

Cu toate acestea, uneori am avut şi întîrzieri în catalog, însă întîrzieri voit făcute, cu un scop bine determinat şi mai ales binecuvîntat! Cînd prima oră de curs aveam o materie grea, ca de exemplu: *Germana, Matematicile,* sau o materie la care *ştiam că nu ştiu* şi că trebuia să m-asculte, "*întîrziam*", ca să amîn catastrofalul deznodămînt pe altă dată, cînd mă socoteam mai bine pregătit.

* * *

Ce bine că s-a nimerit o zi frumoasă! Ciudat de mult seamănă unele zile de toamnă tîrzie cu zilele de primăvară timpurie! Întocmai cum uneori" rîsul se aseamănă cu plînsul, sau zorile cu amurgul!

Aleea mă primeşte cu aceeaşi căldură ca şi acum douăzeci de ani; iar grilajul ei mărunt, de trestie îndoită în semicercuri ce se-ntretaie, parcă îmi surîde ia fel de prietenos.

De după o perdea de plopi uriaşi se iveşte liceul, vechi de trei sferturi de veac, maiestuos şi frumos pentru mine ca nici un alt liceu din ţară. Oare nu el mi-a adăpostit opt ani de zile micile griji şi necazuri, îndoielile de dargoste, intrigile copilăreşti, naivele aventuri, primele versuri furate orelor de curs şi dăruite iubitei cu generozitatea unui prinţ indian?

Zugrăvit alb, iar la ferestrele de sus cu un brîu de cărămidă aparentă, vopsită în albastru ca cerul — culoarea noastră, a lăzăriştilor, culoarea dragă a şepcilor noastre, culoare de care eram mîndri, blazonul nostru de nobleţă şcolară, lăudat cu ifose de muşchetar; la fiecare prilej, culoare care a stîrnit multe discuţii între noi şi elevii altor licee, pe care îi ironizam în primul rînd pentru culoarea liceului lor: cei de la *Sfîntul Sava,* albastru ca sineala de rufe; *Mihai Viteazul,* galben... dovlecari; *Matei Basarab,* alb... lăptari; *Şincai,* verde ca prazul...

Singură culoarea lui *Spiru Haret* o admiteam, un mov pal, pentru că se apropia întrucîtva de a noastră, fără să o întreacă însă; într-adevăr, ce culoare este mai frumoasă ca albastrul cerului?

Parcă pe atunci nu era banca asta aici, pe potecă?!

Mai pot sta singur cîteva clipe în faţa liceului: el şi cu mine!

O, de cîte ori l-am trădat, de cîte ori l-am părăsit cu colegii pe furiş, ca să ne ascundem în boschetele Cişmi-giului, tovarăşul drag şi primitor al nostru, ai şcolarilor ce ne căutam refugiul sub bolţile şi ghirlandele de flori înmiresmate.

Pe vremea aceea, Lazărul era una cu Cişmigiul căci, din curtea mică a liceului, intrai direct în grădină... Acum văd că liceul a fost

separat de Cişmigiu printr-un zid înalt, în locul porţilor mari de odinioară.

A, şi cît de rar m-a văzut Cişmigiul, după ce am terminat liceul!...

Şi doar de cîte ori nu i-am jurat că în fiecare oră liberă am să viu să mă odihnesc sub baldachinele de crengi înflorite, ce mi le oferea cu atîta generozitate!

"Ah, de ce nu sînt liber acum?" îmi spuneam de fiecare dată cînd treceam spre şcoală pe aleile lui. "Aş sta toată ziua în Cişmigiu, atît e de frumos!"

De pe banca pe care m-am aşezat se vede perfect toată aripa dreaptă a liceului, cu "*sala de gimnastică", ce era transformată la micile noastre festivităţi în "*sală de serbări".* Aci am cîntat de-atîtea ori în faţa părinţilor, cu patos nestăvilit — ca *sopran* şi *altist* în primii ani de şcoală, iar mai tîrziu ca *tenor* şi *bas* — faimosul imn studenţesc *"Gaudeamus igitur"!*

Ce clase or mai fi acum în partea asta? Pe vremea mea, sus, erau: clasa a VII-a *reală*, clasa a V-a *modernă*, iar jos, sala de muzică, unde făceam repetiţii pentru cor, aşa-zisul *"ansamblu";* apoi clasa a VI-a *reală* şi *clasa I-a liceală,* visul tuturor absolvenţilor de curs primar!

CAPITOLUL II:

"L. GH. L. 33"

Parcă o mînă de uriaş îmi apăsa umărul şi mi-l zguduia, gata-gata să mi-l scoată din încheietură... Şi-n acelaşi timp o voce severă se auzi din necunoscut:

— Hai, scoal', flăcăule, că-ntîrzii!

Am tresărit, ţîşnind speriat din somn:

— Cît e ceasul?

Lîngă mine şedea tata, zîmbind:

— Nu e tîrziu încă, dar, dacă nu veneam eu să te trezesc, ai fi întîrziat la sigur! N-a cîntat deşteptătorul?

Mă-nroşii pînă în vîrful urechilor. De cu seară pusesem să mă trezească la timp un ceasornic deşteptător, care, nu din întîmplare, desigur, cînta la ora hotărîtă: *"Deşteaptă-te, Române!"* Ceasornicul, de o precizie matematică, îşi făcuse datoria, însă cîntase atît de dulce şi eu eram atît de obosit din ajun, încît nu auzisem nimic.

— Aşa ai de gînd să te scoli în fiecare zi?

— Nu, tată, dar am adormit foarte tîrziu... m-am gîndit la serbarea de ieri de la liceu, la cuvîntarea lui *"Barbă"...*

— A cui zici?

— A lui Barbă, directorul!

Băgai de seamă că tata se stăpîneşte să nu zîmbească.

— Hm! D-abia ai dat ochii cu liceul, şi ai şi-nceput să-i porecleşti pe profesori! Să nu te mai aud, că mă supăr, să ştii!

— Dar nu l-am poreclit eu aşa! I-am auzit pe mai mari, cînd ţinea directorul, ăla cu barbă mare, roşie, cuvîntarea către părinţi şi elevi, că spun: "Ia fiţi atenţi, fraţilor, să vedeţi că Barbă ţine aceeaşi cuvîntare de-acum un an!"

— Treaba lor, lasă-i pe ei să spună ce vor; dar pe tine să nu te mai aud, că-i foc! Hai, spală-te şi-mbracă-te mai repede, că n-or să te-aştepte pe tine!

Doamne, ce bine fusese pînă acum! Ieşeam din casă şi intram în şcoală! Mă sculam tîrziu, pentru că nu trebuia să-mi pierd vremea cu drumul. Şi aveam însemnătatea mea printre băieţi, că eram *"băiatu' lu' don' director"!*

Dar aci, la liceu, cine o să mă mai bage în seamă printre atîtea sute de băieţi?!

De pe acum începuse să mă apese o grijă la care nici nu mă gîndisem pînă atunci!

Toată vara mă meditase tata, meditaţie cu patimi, şi le-am îndurat pe toate, numai din ambiţia de a fi licean! Dictare, cetire, povestire şi analiză gramaticală, şi aritmetică cu geometrie — vai de măiculiţa mea!

Mîncam bătaie în fiecare zi!

Dacă nu puneam o virgulă unde trebuia, era prăpăd!

Iar cu cîteva zile înainte de examenul de admitere, am scris vorba *"parcă"* fără apostrof (cum se scria pe atunci). Aceasta era, dealtfel, singura greşeală pe care o făcusem. Ei bine, pentru atîta lucru, în afară de patru palme părinteşti, tata mi-a dat să scriu, drept pedeapsă, de 100 de ori, cuvîntul *parcă,* cu apostrof!

Cu toate astea, la examen am răspuns bine şi n-am ieşit printre codaşi. Am cam scrîntit-o eu, ce e drept, dar nu la română, ci la aritmetică, la o regulă de asociaţie. Dar vorba e... reuşisem!

Şi astăzi trebuia să încep cursurile!

"Hm! mă gîndii eu**,** în timp ce mă spălam, tatii nu-i convine că-l poreclesc băieţii pe directorul nostru Barbă, pentru că şi el e director de şcoală. Dar el e de primară, nu de liceu!"...

Cum oare l-or fi poreclind băieţii pe tata? Aş fi tare curios să aflu, dar n-am cum, lor li-e teamă să-mi spună, ca să nu-i pîrăsc! Parcă eu de-astea mă ţin!

— Mai ai de gînd să stai mult?

— Nu, sînt gata numaidecît!

Fără să vreau, mă gîndesc la Barbă şi la cuvîntarea lui. Ce de profesori erau în jurul directorului! Mai toţi bătrîni, unii încruntaţi, alţii zîmbitori... şi mai toţi moţăiau din cap cu multă bunăvoinţă, în semn că aşa este tot ce spune Barbă! Ba unii aplaudau, şi după ei se luau şi cei cîţiva părinţi rătăciţi pe-acolo.

Cînd a terminat de vorbit, s-a bucurat toată lumea, oftînd uşurată, şi ne-a dat drumul acasă, după ce ne spusese că a doua zi, la 8 dimineaţa, să fim la liceu.

— Hai, mă, eşti gata, că ai de mers pe jos, şi pe puţin faci o jumătate de oră!

Gata... să beau laptele, şi mergem!

— Ba nu mergem deloc, că ai să te duci singur! Ce, te-ai învăţat cu guvernantă? Am mers cu tine de cîteva ori, ca să-nveţi drumul şi să te familiarizezi cu atmosfera liceului: la înscriere, la examen, la deschiderea cursurilor, dar n-o să te conduc tot anul! Aşa că, băiatule, ia-ţi ghiozdanul şi umblă!

Tata credea că-mi pare nespus de rău că nu mai merge cu mine, şi eu abia mă stăpîneam să nu săr în sus de bucurie!

În sfîrşit, acum puteam sâ privesc în voie la vitrinele care-mi

făceau cu ochiul pe drum, puteam să mă uit după trecători şi trăsuri, puteam să merg împreună cu băieţii de la alte licee, dar care aveau acelaşi drum cu mine, şi să vorbesc în toată libertatea cu ei.

Dar tata parcă-mi ghicise gîndurile ce mă năpădiseră înveselitor, unul după altul, că-mi spuse cu severitate:

— Să nu cumva să caşti gura la fleacuri pe stradă sau să te-nhăitezi cu cine ştie cine, că-ntîrzii, şi dacă te prind cu vreo absenţă, îţi rup urechile!

Bucuria întrezărită o clipă se spulberă.

Îmi iau şapca şi ghiozdanul, şi o pornesc!

Aşa de scorţos cred că n-am mers niciodată.

Uniforma, şapca şi ghiozdanul, toate — noi-nouţe! Puţin lucru, la un băiat de 10 ani şi jumătate?

Mi se părea că toată lumea se uită la mine. Dacă doi trecători îşi aruncau vreo privire furişă şi neînsemnată asupra mea, din întîmplare, şi-apoi îşi continuau vorba, eram convins că spun: «Ăsta a reuşit la liceu! A intrat la "Lazăr"! Vezi ce frumoasă uniformă are?» Iar celălalt completa: "Şi şapca... şi ghiozdanul!" "Da, da!"

Numai cărţi nu aveam încă! În ghiozdan aruncasem cu necaz *"Cetirea d'a patra"* şi un caiet gros, botezat "de notiţe"!

Ni se spusese la deschidere c-o să ne dea lista azi sau mîine.

Am ajuns la liceu la ora 8 fără un sfert. În curtea mare erau strînşi o sumedenie de elevi în jurul castanului bătrîn, martor al atîtor zeci de generaţii perindate pe sub crengile lui puternice.

Cei mici se ştergeau grijulii pe încălţăminte şi intrau în clasă. Cei mari stăteau de vorbă nepăsători, aşteptînd "*să sune"!*

Intru în clasă şi mă aşez într-o bancă la întîmplare, lîngă un băiat voinic. Nici un cunoscut. Vorbe, pe şoptite. Băncile, aproape pline.

De cîte ori se deschide uşa, toate capetele, dar absolut toate, ca la o comandă, se-ndreaptă spre ea, să vadă cine mai vine.

În sfîrşit, uşa se deschide larg şi intră un domn înalt şi slab, cu mustaţă mică, neagră, cu părul despărţit în cărare la dreapta şi bine pieptănat, cu nasul coroiat şi ochii mici, negri şi plini de răutate.

Toţi elevii se ridică automat în picioare, trîntind pupitrele surd şi tropăind pe scîndurile proaspăt spălate şi date cu bradolină.

— Bună dimineaţa, băieţi!

Unii mormăie timid ceva, în semn de răspuns; iar alţii se aşează jos, fără să fie poftiţi de cel care intrase cu o hîrtie în mînă.

Cînd a spus "staţi jos", a făcut băieţilor o recomandare aproape inutilă, fiindcă toţi, maimuţe prin definiţie, imitaseră pe cei cîţiva mai obosiţi şi se aşezaseră în bănci.

— Fiecare să scoată cîte un creion şi o hîrtie şi să scrie ce am să dictez!

Se aud cîteva murmure nedesluşite. Unul şopteşte înfricoşat: "Ce,

mai dăm un examen?!" Dar toţi se liniştesc cînd aud:

— Am să vă dau lista de cărţi! Fiţi atenţi, ca nu cumva să scrieţi greşit... şi băgaţi de seamă că, cel mai tîrziu pînă la sfîrşitul săptămînii, trebuie să vi le procuraţi pe toate. De luni, încep cursurile în mod serios! Despre caiete sau ce v-o mai trebui, vorbiţi cu fiecare domn profesor în parte. Sînteţi gata?

— Da, da, gata! se auziră în trei reprize glasuri timide sau obraznice, mai mult sau mai puţin piţigăiate.

— Aşa... atunci, scrieţi, vă rog!

Şi, după ce ne dictă rar şi apăsat titlurile cărţilor de Română, Istorie, Geografie şi Franceză, rosti, silabisit, ca să înţelegem mai bine:

— ...Şi *Zoologia* de Kiriţescu şi Bîznoşanu.

Pe feţele tuturor vedeam uimirea. Primele titluri de cărţi le-am înţeles noi, dar cînd am auzit de Zoologie, ne-am cutremurat!

Cel puţin eu, deşi venisem cu un nespus drag de a cunoaşte şi a învăţa cît mai mult, am rămas foarte abătut. Cine ştie ce învăţătură grea o mai fi şi asta?!

Şi cum n-avusesem fraţi mai mari în clasele superioare, ca să aflu de la ei numiri atît de ciudate, şi cum nu era nici tata lîngă mine, ca să-l întreb, iar Bucureştii n-aveau, ca alte mari capitale ale Europei, *"Grădină zoologică",* am rămas foarte nedumerit...

În orice caz, trebuia să fie o materie foarte grea, ţinînd seama de numirea ei atît de ciudată!

Ei, doamne, doamne, cine ştie ce mi-o mai fi dat să trag şi cu liceul ăsta!

Domnul cu lista mai dictă cîteva cărţi şi încheie recomandîndu-ne să cumpărăm şi... carte de *"Muzică"!*

De astă dată, mirarea mea fu şi mai mare. Ce noimă o mai avea şi asta? Carte de muzică?! În primare, *doamna* sau *domnul* ne cîntau un cîntec, noi după ei, şi gata... fără nici un fel de carte! Ce naiba ar putea fi scris într-o carte de cînt?!

— Dacă are cineva de întrebat ceva, să mă-ntrebe!

Iată că se scoală un băiat cu părul roşcovan şi ciufulit:

— De unde să cumpărăm cărţile?

Domnul cu lista surîse ironic şi spuse cu superioritate:

— De la librărie, bineînţeles; în nici un caz de la băcanie!

(Ah! Eternul şi stupidul spirit cu băcănia!)

Cîţiva începură să rîdă, însă colegul nostru, fără să se tulbure, răspunse înţepat:

— Asta mi-o închipuisem eu, dar voiam să ştiu de la care librărie anume?

Ei, ştii că-mi place băiatul?! Bravo, mă!

Domnul cu lista înghiţi un nod, schimbă fără nici un sens hîrtia dintr-o mînă în cealaltă şi răspunse:

— În primul rînd, băiete dragă (vorbă să fie că-i era drag!), să te obişnuieşti să nu mai vorbeşti aşa de obraznic, că eu sînt "d*omnul petagog Pavelescu"...* şi înţelegi... aşa că... asta e!...

Dar Ciufulitul îi plesni cu întrebarea stăruitoare:

— Iar cărţile, vă rog?

— De la orice librărie! răspunse el, şi plecă cu paşi grăbiţi.

Am rămas toarte impresionaţi de această scenă de început. Iată cum se face popularitatea!

În jurul Ciufulitului se strînseră îndată băieţii, roată, nespus de veseli că se găsise unul dintre ei care să-i ţină piept, atît de brav, domnului *petagog!*

Ne-am zbenguit prin clasă vreo oră, liberi, ne-am întrebat unii pe alţii cum ne cheamă şi de la ce şcoală am venit, al cîtelea am ieşit la examenul de admitere, şi aşa mai departe, tot şirul de întrebări ce se pun în astfel de împrejurări.

Întîmplător, mă aşezasem în bancă lîngă un băiat mai voinic decît mine. Avea ochii şireţi şi vocea impresionant de groasă pentru vîrsta lui.

— L-ai văzut p-ăla care a dai lista de cărţi? mă întrebă el confidenţial.

— Da! i-am răspuns eu, curios la culme să aud ce-o să urmeze.

— E un fleţ, care a venit de la *normală*. Auzi dumneata, de la *normală* să vină el la "Lazăr"!

— Da?! mă mirai eu, fără să înţeleg prea mare lucru, dar ca să nu-l supăr.

— Şi nici nu e măcar *petagog*... e *supraveghetor de ordine... a*colo... şi el!

Am rămas foarte surprins, nu de faptul că subiectul convorbirii noastre nu era *petagog*, ci supraveghetor de ordine, dar de întinsele cunoştinţe ale colegului meu.

Admirativ l-am întrebat:

— Dar de unde ştii dumneata toate astea?

La care el îmi răspunse cu o copleşitoare superioritate:

— Păi, eu sînt repetent!

— Da? Şi repede mă gîndii să profit de împrejurare, ca să-l întreb: Atunci poate ştii să-mi spui dumneata ce e aia Zoologia?

— Ah! strînse el buzele dispreţuitor, o nenorocită de materie, acolo... un fel de Intuiţie, ceva mai grea! Şi apoi, cu îngăduinţă şi pe un ton protector: Dar poţi să-mi spui *tu,* puştiule, nu mă mai *dumneatalîci!*

* * *

La prînz, cînd i-am povestit tatii cum am petrecut prima zi de

liceu, am aflat că nu se zice *petagog,* ci pedagog, şi că acela care pretindea că e pedagog habar n-avea de înţelesul adevărat al cuvîntului, că Pedagogia e o ştiinţă grea, pe care poate am s-o înţeleg şi eu mai tîrziu, cu toate că nu se prea învaţă, ci o ai în sînge!

Într-adevăr, de luni au început cursurile în mod serios: cu cărţi, cu caiete, cu bloc de desen, mă rog, ca la liceu!

După ce fuseserăm lăsaţi în voia noastră cîteva zile, şurubul începuse să se strîngă!

Mai întîi de toate, *domnul de Gimnastică* ne-a aşezat în bănci, după înălţime.

Fiind printre cei mai mici din clasă, am trecut în banca I-a din mijloc, cu încă doi colegi, că stam cîte trei într-o bancă: Botez Nicolae, Ben Jules şi eu.

Mi-a părut rău că am fost nevoit să-l părăsesc pe *Luca,* repetentul, care-mi putea fi de atîta folos prin cunoştinţele lui, dar curînd m-am împrietenit aşa de mult cu noii mei colegi de bancă, încît l-am uitat!

Şi-apoi aceştia erau boboci, puşti, ca şi mine, iar nu repetenţi!

După aşezarea în bănci şi întocmirea catalogului, a venit din nou *"Don' petagog Pavelescu",* care ne-a spus:

— Fiţi atenţi, că *strig* catalogul şi vă dau numere de ordine... Notaţi-le în maculatoare!

Şi, după ce-şi drese glasul, tuşind tremurat, de cîteva ori, începu:

— Alexandrescu Virgil, Nr. 1; Antonescu Gheorghe, Nr. 2; Apostolescu Vasile, Nr. 3; Ben Jules, Nr. 4; Botez Nicolae, Nr. 5!

Le făcui cu cotul colegilor de bancă:

— Auziţi, mă... aţi venit la rînd!

— De, păcat că nu eşti şi tu trecut tot la "B", că am fi fost toţi trei la un loc şi în catalog!

— Dacă tata ţine la tot numele!...

— Dă-l încolo, că prea e lung... Al doilea era de ajuns! fu de părere Ben.

În această vreme, distribuirea numerelor progresa, aşa că lăsai vorba, ca să fiu atent. Ajunsese pe *foaia* mea.

— Păunescu Matei, Nr. 31; Pop Nicolae, Nr. 32; Popescu-Băjenaru Grigore, Nr. 33 — şi apoi, începu seria interminabilă a popularilor Popeşti: Popescu Dumitru, Popescu Gheorghe, Popescu Ion, Popescu Marin, Popescu Mihai, Popescu Mircea, Popescu Ştefan, Popescu Tudor şi aşa mai departe... o pagină întreagă din catalog era ocupată de noi, *Popeştii,* care constatarăm cu vie satisfacţie că-i întrecuserăm cu mult pe *Ioneşti!*

Iar mica mea mîngîiere era că sînt primul dintre Popeşti... la catalog, bineînţeles, că cel mai bun *Popescu* a fost, tot timpul, *Dumitru.*

Dealtfel, în tot cursul liceului, nu mi s-a spus niciodată şi *Popescu,* decît în catalog; atît profesorii, cît şi colegii, îmi spuneau scurt: *Băjenaru.*

Totuşi, mai tîrziu, asta nu m-a scăpat de o faimoasă ascultare la Matematici, cînd profesorul, plictisit de atîtea omonime, a strigat în cele din urmă:

— Ia să poftească toţi Popeştii la lecţie!

Şi atunci, din diferite părţi ale clasei începură să se ridice o sumedenie de băieţi, toţi deodată, de n-ai fi zis că ies la lecţie, ci că a sunat şi vor să iasă în recreaţie!

Trist a fost faptul că toţi Popeştii la un loc, în acea memorabilă zi, deşi eram în număr de zece, am obţinut împreună, bineînţeles, nota 26! Cîţiva se ridicaseră la 3!

Domnul pedagog terminase de tăcut apelul şi numerotarea elevilor. Se proţăpi bine pe picioarele-i lungi ca de cocostîrc şi ne spuse:

— Peste trei zile, toţi elevii sînt obligaţi să vină cu şapcă şi număr la mîna stîngă. Numărul puteţi să vi-l confecţionaţi la orice ceaprazărie. Îl veţi face pe un petec pătrat de postav albastru ca cerul, cum e şi culoarea de la şapcă, de dimensiunea 5 centimetri, pe 5. Nu este permis să fie mai mic!

— Dar mai mare?

Ochii tuturor se îndreptară încotro se auzise glasul. Era tot Ciufulitul, pe care-l chema *Stoica Dan!*

Domnul pedagog se făcu feţe-feţe.

— 5 pe 5, aşa e reglementar!

Stoica Dan răspunse foarte politicos, dar nu fără a nuanţa de ironie:

— Vă mulţumesc! şi se aşeză.

— Pe acest petec pătrat se vor broda cu fir auriu următoarele: "L.Gh.L.", iniţialele liceului, şi numărul fiecăruia dedesubt: iar la şapcă, în frunte, pe postavul negru, veţi broda aceleaşi iniţiale... ca să se ştie.

— Brodăm numărul şi la şapcă?

Tot Stoica Dan! Hotărît lucru că voia să-l scoată din pe pedagog, care-i răcni sugrumat de iritare:

— Nu! Stai jos! Mai are cineva de cerut vreo explicaţie? Şi, fără să mai aştepte: Cred c-a înţeles toată lumea! Cine vine peste trei zile fără şapcă şi număr este eliminat!

Din nou Stoica:

— Dacă nu vă supăraţi, ce-nsemnează *"eliminat"?*

— *Adică că te dau afară!* îi răspunse ilustrul pedagog şi plecă încruntat.

****

La trei zile după aceasta, toţi băieţii aveau şepci frumoase**,** albastre, cu cozoroace strălucitoare de lac, şi numere pe care se răsfăţau aurite iniţialele liceului: *"L.Gh.L"...*

CAPITOLUL III:

Teză la română

Liceul *Gh. Lazăr* din Bucureşti era în primul său an de funcţionare, după primul război mondial.

Profesorii ni se schimbau de la un trimestru la altul, din diferite motive, pe care noi le-nţelegeam foarte puţin.

Dintre toţi, numai patru-cinci au rămas în tot cursul anului: *Sterie Enăchescu,* de Franceză; *Dimitrie Caracostea,* de Română; *Spiridon Popescu,* de Matematici; *Victor Anastasiu,* de Zoologie; *Grigore Niculescu,* de Istorie şi *Ion Costescu,* de Muzică — toţi adevăraţi stîlpi ai liceului, impresionante figuri, care au înscris o pagină de neuitat în cultura românească.

Şi, după primele noţiuni primite de la profesorii noştri, după invariabilele: *"Comment-t'appelles-tu?",* cu răspunsul *"Je m'apelle...* Cutare"; după *longitudinea* şi *latitudinea* Geografiei, cu sîcîitoarea problemă de a afla poziţia unui oraş pe globul pămîntesc; după numeroşi faraoni egipteni, printre care *Ramses* şi *Tutmes,* cu înfiorătoarele lor mumii, începură lecţii din ce în ce mai grele: cu hărţi şi rezumate, cu reguli de învăţat pe dinafară, cu traduceri încurcate şi verbe de conjugat, cu examinări severe...

Iar pe la începutul lui decembrie, odată cu primii fulgi de zăpadă, începură să pice şi *tezele,* una după alta!

Au fost cele mai grele şi mai pline de emoţii teze din cariera mea şcolărească, desigur şi pentru că au fost primele lucrări scrise date la liceu.

La mai toate materiile am obţinut note bunicele: 7 şi 8, că învăţam cu destulă conştiinciozitate.

La Română, însă, a fost ceva la care nu m-aşteptam: nici eu şi nici colegii mei.

În clasa I-a, la limba maternă, s-au perindat trei profesori: *Dimitrie Caracostea,* care era titularul catedrei, şi după el, doi suplinitori, între care scriitorul *Camil Petrescu,* profesor eminent.

În timpul despre care povestesc era profesor Camil Petrescu.

Cu vreo săptămînă înainte de teză, profesorul ne citeşte *"Cetatea Neamţului"* de *Dimitrie Bolintineanu* şi întreabă:

— Ei, cine crede că poate s-o citească aşa cum am citit-o eu?

Ştiam să citesc binişor şi cu intonaţie. M-am ridicat în picioare, cu

cele două degete ale mîinii drepte întinse:

— Eu, domnule profesor!

— Poftim, te rog!

Am citit bucata în întregime.

— Mulţumesc! Ai citit mai bine decît mă aşteptam. Cum te numeşti?

I-am spus numele. M-a căutat în catalog.

— Ţi-am pus nota 9!

M-am înbujorat de fericire. Nu mai avea nimeni din clasă 9 la *Română.*

A sosit ziua tezei. Un singur subiect: "O *amintire din viaţă".*

M-am frămîntat vreun sfert de oră pînă să încep. Ce amintire să scriu, că aveam atîtea şi atîtea?!

Şi cum războiul de-abia se terminase, am socotit că n-ar fi tocmai nepotrivit să povestesc "*Întoarcerea tatii din războiu".*

Am scris două pagini impresionante şi pline de duioşie.

Eram mulţumit de felul cum făcusem teza, şi de un lucru eram sigur: că o scrisesem cît se poate de corect ca punctuaţie şi ortografie.

Am aşteptat aducerea tezelor la Română cu aceeaşi nerăbdare cu care aşteptasem şi rezultatul celorlalte teze.

În sfîrşit, a venit şi ziua mult dorită!

Cestorul, cum era numit monitorul la liceu, a fost chemat la catedră, ca să-i ajute profesorului, şi distribuirea a început.

Cîţiva au luat "*trei*", cîţiva *"cinci"*, restul "*şase"* şi *"şapte"* şi unul singur, Constantinescu Dumitru, care făcea compuneri foarte frumoase, "*nouă"!*

Ah, cum l-am fericit pe Constantinescu, cînd am auzit că aluat nouă! Ce bine de el...!

— Popescu-Băjenaru Grigore!

— Prezent!

— Zece!

Doamne sfinte!... Visez sau e o glumă?! Mă-ndrept spre catedră, împleticindu-mă, şi întind mîna tremurătoare, ca să iau teza...

Camil Petrescu mi-o dă şi mă opreşte o clipă la catedră:

— Într-adins am lăsat teza ta la urmă, pentru că e cea mai bună din clasă. Du-te la loc şi citeşte-o tare, ca s-o cunoască şi colegii tăi!

Îmi pare nespus de rău că n-am păstrat-o. În minte, însă, îi am reprezentarea grafică ciudat de precis!

În drum spre bancă, mi se-ntind mîini prietenoase:

— Bravo, Băjenare!

Botez şi Ben privesc cu mîndrie în jurul lor.

În definitiv era un succes, în primul rînd, al băncii noastre.

Am citit-o foarte emoţionat şi, la unele pasagii, mi-au tremurat

lacrimi pe gene. Doar în teza mea era vorba de tata, care se-ntorsese rănit, în cîrji, de pe front.

Din această fericită zi mi s-a stabilit faima, pe care m-am străduit să n-o dezmint niciodată în cei opt ani şcoală, de a fi cel mai tare din clasă la Română.

Dar teza a avut şi alte urmări deosebit de însemnate pentru mine, din punct de vedere şcolăresc!

Ca să mă prezint cît mai bine la lecţii, bietul tata îmi făcea toate temele la română: rezumate, compuneri, analize gramaticale...

A continuat să-mi ajute astfel şi după faimoasa teză, pînă într-o zi, cînd întîmplarea mi-a arătat calea cea bună, pe care eu o cam întrezărisem, însă pe care, fie din lipsă de curaj, fie mai mult din lene, nu îndrăznisem să merg.

Profesorul ne dăduse să facem o compunere cu subiectul *"Primăvara".*

Iarna era pe sfîrşite şi primăvara începuse să înflorească timid prin margini de pădure şi prin curţile oamenilor.

Soarelui îi ardea de glumă cu copiii şi, cu toate că-i pişca uneori, îşi arăta dinţii surîzător, dovadă că totul e numai o joacă!

N-aveam poftă să-mi văd de lecţii, cum n-aş fi avut chef să-mi toarne cineva o găleată cu apă rece în cap.

Am lăsat compunerea cu "*primăvara*", ca de obicei, pe seama tatii, care, din fericire, nu era acasă, ca să mă piseze să-mi fac lecţiile la celelalte materii.

Era 3, după prînz; spusese că se-ntoarce pe la 7 seara. Pîn-atunci, a mea era lumea...

Şi lumea aceasta se mărginea la cîteva străzi din jurul casei!

Dar iată că se face 8, şi tata nu mai vine!...

S-a întunecat de-a binelea, şi el tot n-a sosit! 9 noaptea! Doamne, dacă a păţit ceva?! Şi ce întuneric este!... Doar cîteva stele sclipesc în depărtări, fără să lumineze... Luna, nicăieri!

În minte-mi vine, fără să vreau, bucata de citire din cursul primar, în care un copil, al cărui tată se rătăcise şi întîrziase, se roagă de-o stea ca să-i lumineze calea. Steaua ascultă ruga copilului, şi tatăl soseşte vesel acasă!

"Ei, dar astea-s poveşti bune pentru cursul primar!" îmi spun eu, nu fără puţină mîndrie că sînt licean.

Mai tare mă roade însă gîndul că nu mi-am făcut compunerea. Dacă tata nu vine, sau dacă vine prea tîrziu?... Mîine trebuie s-o am, că se poate să m-asculte.

Îmi iau inima-n dinţi şi mă hotărăsc să-mi fac singur compunerea.

Am scris despre *"Primăvară"* ce m-am priceput şi cum am crezut eu că este mai bine şi mai frumos.

Cînd am terminat de transcris pe curat, a sosit şi tata. Era 10!

— Ce faci, mă, de ce nu te-ai culcat?

— Am avut lecţii multe... şi — aci îmi îngroşai glasul cu imputare — după alte toate, ne-a mai dat şi o compunere la Română!

— Păi, dă să ţi-o fac... Despre ce?

— Despre *Primăvară,* dar nu mai e nevoie să mi-o faci. Dac-am văzut că întîrzii atîta, am făcut-o eu singur!

— Foarte frumos din partea ta! spuse tata ironic şi convins că am făcut o compunere ca vai de lume. Ia s-o citesc şi eu!

— Poftim! şi îi întind caietul cu sfială.

El începe să citească, îşi strînge buzele şi-şi ridică sprîncenele cu mirare.

— Din ce carte ai luat-o?

— Din nici o carte! Am făcut-o eu, din capul meu!

— Hai, hai, ştii că nu-mi place să minţi! Spune de unde ai copiat-o?

— De nicăieri, tată, zău aşa, dacă-ţi spun... Eu am făcut-o!

— Tu, singur?

— Eu, singur!

— Şi mamă-ta nu s-a amestecat deloc, deloc?

— Dacă-ţi spun c-am făcut-o eu! La urma-urmei, ce mare lucru e, de nu-ţi vine să crezi? Uiţi că la teză am luat 10?

— Apăi, dac-ai făcut-o tu, bravo, flăcăule, mă bucur de două ori: întîi că eşti în stare să faci compuneri bune, şi al doilea că am scăpat de corvoada de a ţi le mai face eu! Îmi închipui că eşti convins că de aci încolo nu mă mai amestec în temele tale de Română!

— Hm, hm! tuşii eu, fără să-mi convină. Ca să-ţi spun drept, cred că nici pîn-acum nu aveam nevoie de ajutor!...

— Ce, a pierdut cineva recunoştinţa pe stradă, ca s-o găseşti tu?! Hai, treci la culcare!

— Sărut mîna!

— Noapte bună!

CAPITOLUL IV:

Crăcănel

Unul dintre cele mai frecvente obiceiuri ale şcolarilor este, desigur, acela de a-şi porecli profesorii.

Aproape că nu există profesor care să nu fi primit vreo poreclă de-a lungul carierei sale.

Şi, lăsînd la o parte orice considerente, trebuie să se recunoască deosebitul talent al elevilor de a porecli!

Nu mică a fost mirarea noastră cînd *"Barosanul",* adică Nea Sterică Enăchescu, dascălul de latineşte şi franţuzeşte, şi cel mai drag profesor al nostru, care ne-a fost cu adevărat învăţător şi părinte sufletesc timp de opt ani de zile, ne-a spus la una din lecţii:

— Strămoşii noştri, romanii, purtau trei nume, anume, făcu el zîmbind: *"nomen",* numele de familie, cum ar fi, de exemplu, la mine, *Enăchescu, "prenomen",* numele de botez, cum ar fi, *Sterie* — şi aici îşi îngroşă glasul, iar după o pauză scurtă, care nouă, însă, ni s-a părut uriaşă: *...*şi *"cognomen",* adică porecla, cum ar fi *Barosanul*!

Era cel mai bun povestitor şi cel mai spiritual profesor, iar glumele lui te dispuneau, oricît de amărît ai fi fost. Lecţiile lui, cele mai bune lecţii pe care le-am primit ca elev, erau o savantă împletire de umor cu ştiinţă, iar pedagogia lui, neîntrecută!

I se dusese faima în lumea şcolărească a Bucureştilor, şi era adevărat că cel mai slab elev al lui, la Latină, cînd se muta la alt liceu era acolo cel mai bun.

Barosanul se aştepta să rîdem, dar clasa încremenise.

— Hai, mă, nu mai fiţi ipocriţi... De cînd ştiu eu că-mi spuneţi Barosanul! Asta e mania voastră, a elevilor... *Ergo...* am fost şi eu elev ... şi, la rîndul meu, chiar dacă nu v-aş fi făcut această mărturisire, voi v-aţi fi închipuit-o, că sînteţi băieţi deştepţi, mi-am poreclit şi eu profesorii; iar dacă unii dintre voi veţi ajunge profesori, deşi nu v-o doresc, că *"Quem Dii oderunt, paedagogum fecerunt"* [1], veţi fi, la rîndul vostru, porecliţi, c-aşa li-e dat profesorilor şi elevilor! 1 Pe cine l-au urît zeii l-au făcut profesor (în latineşte)

Pe feţele noastre înflorise un zîmbet de uşurare şi de nespusă dragoste pentru Barosanul!

Dar dacă Barosanul se dovedise atît de înţelegător cu micile noastre satisfacţii, nu toţi profesorii îşi acceptaseră cu aceeaşi

seninătate olimpiană poreclele; desigur, spuneam noi, cu deplină convingere, pentru că nu toţi erau clasici, în toată puterea cuvîntului, ca el!

Singur directorul, Costică Ionescu, zis Barbă, un om de asemenea superior, nu făcea caz de poreclă. I se mai zicea şi *Barbarossa,* avîndu-se în vedere culoarea roşie ca focul a podoabei lui faciale!

Ba, odată, la o lecţie, examinînd o poezie, în care era vorba despre vestitul împărat german cu acelaşi nume, unul mai îndrăzneţ, cînd i-a recitat-o, s-a uitat fix la el şi a rostit răspicat:

— *"Der alte Barbarossa, der Kaiser Frederich!", i*ar Barbă, ca să nu fie văzut zîmbind, a-ntors capul, prefăcîndu-se că vede nu ştiu ce lucru interesant pe fereastră.

Mitică Ionescu de Gimnastică era cunoscut în tot liceul sub numele de *"Cioc",* poreclă primită din pricina ciocului pe care-l purta cu multă mîndrie.

Grigore Niculescu de Istorie, datorită staturii sale impunătoare şi a chipului său sever, cu ochii mici şi oblici, de culoare spălăcită, a nasului turtit şi a mustăţii rare, şi mai cu seamă din pricina severităţii sale extreme, era supranumit în vreo trei feluri, care, în fond, însemnau acelaşi lucru: *Atila,* zis *Der Etzell,* zis *Biciul lui Dumnezeu.*

A fost cel mai bun profesor de Istorie pe care l-am avut; lecţiile lui erau o adevărată încîntare; oricît de distrat din fire ai fi fost, îţi era peste putinţă să nu-i asculţi prelegerile cu toată atenţia.

George Drăgănescu de Filozofie şi Drept, un bătrîior foarte cumsecade, puţin bîlbîit, dar bun profesor, era poreclit pur şi simplu *Tînărul,* pentru că obişnuia să se adreseze elevilor cu acest apelativ: "Ă, ă, ă, tinere... tinere..."; iar cînd noi, păcătoşii, îl imitam în clasă, chiar în faţa lui, ce e drept, în surdină, dar destul de tare, ca să audă cît trebuie: "Tinere, tinere!", el se scuza:

— Vă spun aşa, ă, ă, pentru că nu ştiu cum vă cheamă pe fiecare-n parte... ă, ă, ă,!

La care Moscu Ionaş i-a răspuns odată în surdină:

— De ce nu-nvăţaţi?

În sfîrşit, cîţi profesori, atîtea porecle — mai mult sau mai puţin pitoreşti şi potrivite!

Dar cu *Crăcănel* era s-o păţim lată!

Crăcănel, profesorul de Ştiinţe naturale, pe numele lui adevărat *Octav Anastasescu,* fusese poreclit astfel din pricină că era mic, gras, cu burtă, şi mergea crăcănat. Era ras complet atît pe faţă, cît şi în cap. Avea o guşă enormă, ce-i mai atrăsese şi supranumele de *Pelicanul* sau *Babiţa,* fireşte, în legătură cu specialitatea lui de naturalist.

Toată lumea îl ştia, însă, de *Crăcănel,* iar foarte mulţi elevi nou-

sosiţi habar n-aveau care e numele adevărat al profesorului şi-l cunoşteau sub această încîntătoare denumire.

Acasă, toţi, cînd vorbeam despre profesori, de obicei nu le spuneam pe nume, ci întrebuinţam poreclele.

Las' că ni se părea nouă că sîntem mai interesanţi în faţa părinţilor şi a fraţilor mai mici, dar era şi un fel de mică şi diabolică satisfacţie!

Crăcănel, ca dealtfel mai toţi profesorii noştri, explica foarte frumos. Vorbea pe nas, căsca gura mare şi rotundă şi rostea vorbele atît de rar şi despărţindu-le în silabe, încît puteai să scrii întocmai toată lecţia pe maculator.

Cînd trebuia să sfîrşească fraza, ca să vadă dacă toată clasa a fost atentă, avea obiceiul să nu spună decît primele silabe din ultimul cuvînt, pentru ca pe cele din urmă să le rostim noi.

Iar ultimele cuvinte ale frazelor lui erau spuse ca pe note, aveau o muzică specifică a lor, le-ncepea cu o notă înaltă şi le rostea gradat, intonîndu-le pînă la o notă joasă.

Este dificil să redau aci felul lui de vorbire, deşi poate un portativ muzical şi cîteva note aruncate cu dibăcie ar simplifica situaţia şi ar da o palidă idee de originalul fel de exprimare al lui Crăcănel.

Vorbea cam aşa:

— *Ele-fan-tul e un a-ni-mal de o mă-ri-me...* Aci făcea o pauză, ca să-şi pornească cuvintele de sus şi să termine coborînd scara muzicală: *co-lo-sa-lă!*

Sau:

— *În ta-be-la a-lă-tu-ra-tă pu-teţi dum-nea-voa-stră ob-ser-va pa-să-rea...* Şi aci vorbea ceva mai repede, ca finalul să aibă un efect mai strălucit: *de statură uriaşă, pasărea, cu ale cărei pene îşi împodobesc cocoanele extravagantele lor pălării, pasărea de baştină din A-fri-ca, pasărea numită struţ, urmărită de-un-vînă-tor!*

Iar altă dată, la o lecţie de Geologie, dar ce zic eu la o lecţie, la toate lecţiile lui, cînd voia ca să termine clasa fraza începută de e!:

— *Această rocă, dom-ni-lor, face parte din era quater...* şi se oprea, ca să continuăm noi în cor, pe acelaşi ton şi silabisit:

— *...na-ră!*

În clasa a II-a, Crăcănel era dirigintele nostru.

Miercurea, ultima oră, fixase dirigenţia, cînd făcea, cum se spune atît de greşit, *"motivarea"* absenţelor, că, de fapt, elevul motivează pentru ce a lipsit, iar profesorul scuză absenţa! (Teoria asta ne-a făcut-o Barosanul mai tîrziu la o oră de-a lui, de dirigenţie.)

Tot atunci avea obiceiul să cerceteze condica, unde erau notaţi elevii aşa-zişi turbulenţi sau recalcitranţi. Făcea morală şi pedepsea: fie scăzînd nota respectivului la purtare, fie dîndu-i arest duminica,

după toane şi împrejurări.

Nu ştiu ce poznă făcuse Marinescu Gheorghe — mi se pare că venise fără număr — şi Crăcăneî o poftise pe maică-sa la ora de dirigenţie, ca să stea de vorba cu ea, aşa după cum era obiceiul.

De-abia terminase de făcut apelul şi-şi mîngîia guşa, cînd se deschise uşa şi intră o cuconiţă tare nostimă, elegantă şi parfumată.

Ne-am ridicat respectuoşi şi admirativi în picioare.

Dirigintele, cu ochii rotunjiţi de plăcere că va sta de vorbă cu o persoană atît de drăguţă, care desigur îl va ruga ceva, ne făcu semn amabil să ne aşezăm şi se adresă vizitatoarei:

— Doamna?

— Marinescu. Îi întinse mîna fără mănuşă, pe care profesorul o prinse elegant, rotindu-şi ochii către clasă şi ezitînd să sărute degetele fine. Mama elevului Marinescu Gheorghe! adăugă ea.

— Ah... da! făcu omul şcoalei. V-am chemat, stimată doamnă Marinescu, ca să mă plîng că fiul dum-nea-voastră nu poartă număr la mî-ne-că!

— Mă surprinde, domnule Crăcănel, îl întrerupse doamna contrariată.

Ce s-a întîmplat? Clasa a încremenit; iar Crăcănel, la fel... În clipa aceea nu mai semăna cu un pelican, ci cu un cameleon... se făcuse roşu ca... sfecla.

Spumegînd de indignare, abia putu să articuleze, silabisind ca la lecţie:

— Doam-nă... nu mă cheamă Cră-că-nel! (Noi icneam de rîs pe sub bănci.) Mă cheamă Octav A-na-sta-se-scu! şi-apoi, repezit pe cît putea el: Crăcănel îmi spun (aci un gest teatral, îmbrăţişind întreaga clasă) pezevenghii ăştia!

Ce a urmat nu mai are importanţă!

* * *

Altă întîmplare, petrecută de astă-dată în clasa a VI-a reală.

Băieţii aveau teză la Botanică în ziua aceea cu Crăcănel. Obiceiul era ca, la teză, profesorul să intre în clasă imediat după ce suna, spre a le lăsa astfel elevilor cît mai mult timp de scris.

Şi mai era obiceiul, atît de nesuferit profesorilor, ca un elev să stea de planton în faţa uşii, făcîndu-şi de lucru, ca să vadă cînd vine respectivul şi să-l anunţe.

De data aceasta, Crăcănel întîrziase. Văzînd că nu soseşte, au mai ieşit cîţiva să-i ţină de urît plantonului şi s-au aşezat la taifas: ba "că ce credeţi c-o să ne dea", ba "că ar fi bine să ne dea subiectul cutare"...

Şi, prinşi în focul discuţiei, au uitat scopul pentru care şedeau în

faţa uşii, cu spatele la cancelarie, fără să mai privească în partea de unde trebuia să sosească profesorul.

La un moment dat, unul îşi aminteşte de Crăcănel şi-ntreabă înciudat:

— Mă, dar ce naiba e cu Crăcănel, de nu mai vine o-dată?

La care, un glas nasal şi sacadat răspunde din spatele lor, cu o ironie dîrză şi răutăcioasă:

— Uite-l şi pe Cră-că-nel!

Nu mai este nevoie, cred, să spun că era chiar Crăcănel, care venise tipa-tipa, neauzit de nimeni, şi căruia, fără să vrea, îi ajunsese la urechi întrebarea drăgălaşului său elev.

Crăcănel n-a făcut scandal, cum se aşteptau îngroziţi toţi băieţii, dar, în schimb, le-a dat o frumuseţe de subiect, în aşa fel combinat, încît toată clasa a luat pe acel trimestru nota 3 la teza de la Botanică!

Aceste nevinovate întîmplări, însă, nu însemnează nimica pe lîngă ceea ce am pătimit eu cu Crăcănel din pricina limbuţiei mele.

Eram în clasa a II-a, tot la o oră de Botanică.

Se ascultase lecţia: *"Plante din regiunea tropicală".* O lecţie foarte frumoasă şi mai ales interesantă despre: *bananier, bambus, cauciuc, vanilie* etc.

Crăcănel ne explicase mai departe despre palmier, şi după ce ne spusese cîte ceva despre: *curmal, palmierul de ceară, sagotier, raphie, palmierul evantai, palmierul cu ulei* şi alţii, se oprise la *cocotier,* vorbindu-ne pe larg despre acest minunat soi de palmier, care este foarte răspîndit şi de cel mai mare folos omului.

— Şi acum vom citi din carte partea aceea scrisă cu litere mici. Este o scurtă povestire despre foloasele de neînchipuit ce le are, de pe urma cocotierului, omul care locuieşte în ţinuturile lipsite de binefacerile civilizaţiei. Cine citeşte frumos?

Aproape toată clasa răspunse în cor:

— Băjenaru, dom'le!

— E... Bă-je-na-ru-le... deschide Bo-ta-ni-ca la pagina 161 şi citeşte...

Foarte încîntat de reputaţia pe care o aveam printre colegii mei, m-am ridicat liniştit în aparenţă, însă nu fără puţine zvîcniri de inimă; mi-am îndreptat gulerul la tunică... şi am început!

Aş putea să reproduc întocmai scurta povestire care mi-a făcut atîta necaz, că mi s-a întipărit în minte, dar n-are nici un rost... Primele fraze erau următoarele:

"Un călător străbătea ţinuturile calde ale Americii, situate sub un cer arzător, pe unde răcoarea şi umbra sînt lucruri rare şi pe unde trebuie să umbli poşti întregi, pînă să găseşti o locuinţă omenească, unde să-ţi poţi odihni trupul.

Rupt de oboseală, bietul călător zări, în sfîrşit, o colibă

înconjurată de cîţiva arbori cu trunchiul drept, înalt, purtînd în vîrf un buchet de frunze foarte mari, care-i dădeau un aspect plăcut şi elegant''.

Erau nişte cocotieri. Şi, ca să nu lungesc prea mult povestirea, călătorul poposeşte în această colibă singuratică, fiind găzduit de stăpînul ei, un indian, cu toată ospitalitatea.

Indianul îl pofteşte pe drumeţul rătăcit la masă şi-i oferă pe lîngă mîncare tot soiul de bunătăţi ca: o băutură tare şi acrişoară (care, ne-am explicat noi, ţinea loc de ţuică), un vin nemaipomenit de bun, nişte prăjituri grozave şi un lichior care ar fi putut să rivalizeze cu cele mai rafinate produse similare fabricate de către cele mai renumite firme străine.

Călătorul, foarte mirat că se găsesc astfel de *delicatese* în pustietatea în care se afla, întreabă cine i le-a procurat, la care gazda răspunse simplu, cum, dealtfel, trebuia să ne-aşteptăm: "*Cocotierii mei*" — şi probabil îi arătă palmierii cu un gest larg!

Şi, ca să-l facă praf pe călătorul care rămăsese, ca să mă exprim astfel, cu gura căscată, îi mai spune că dragii lui cocotieri nu-i dau numai: saladele, mîncările şi băutu-rile gustoase, pe care a avut cinstea să i le ofere, dar casa lui, în întregime, e construită din palmieri, din lemnul şi frunzele acestora; pînă şi hainele, şi rogojinile lui, pînzele, sforile şi funiile pentru corăbii, şi altele, cîte şi mai cîte, sînt confecţionate din fibre de cocotieri.

Chiar untdelemnul, cu care preparase mîncările, şi acela pe care-l ardea în lampă, era din nuca de cocos.

Şi bucata de lectura se termina cu încă o uimitoare mărturisire a gazdei: cerneala şi pergamentul, cu ajutorul cărora scrisese o epistolă unui prieten, pe care voia s-o trimită prin bunăvoinţa călătorului îi fuseseră procurate tot de acei minunaţi cocotieri.

Trebuie să mărturisesc că povestirea era foarte interesantă şi instructivă. Din păcate, n-am cetit-o decît pînă la jumătatea ei, din motivele pe care le voi înfăţişa mai la vale.

Povestirea rezumată mai sus era tradusă din *Bonifas-Guizot* care, la rîndul lor, o luaseră după *Coupin: "Les plantes originales".* Aşa ne lămurea o notiţă din josul paginii.

În decursul povesiirii se strecuraseră cîteva cuvinte neobişnuite pe vremea aceea, adică acum peste o jumătate de secol, pentru un elev de clasa a II-a secundară. Repet, pe vremea aceea, pentru că cei de azi ne dau zece înainte şi au un vocabular cu mult superior al unui elev de clasa a II-a din 1920!

Astfel, am întîlnit cuvinte ca: *monotonia pădurilor, arbori gigantici, aspectul*... şi altele, la care Crăcănel mă oprea şi-mi cerea să le explic...

Dar, după ce terminai de explicat nu mai ştiu ce cuvînt anume, el

mă întrebă rar şi apăsat, cum obişnuia să vorbească:

— Ei, ce crezi tu?... este bine să întrebuinţăm cuvinte ca acelea pe care le-am citit şi le-am explicat, cuvinte nu prea înţelese de toţi, cînd avem cuvinte curat româneşti, care pot fi foarte bine puse în locul acestora? Nu era mai frumos şi mai limpede să se spună *"înfăţişare",* în loc de *"aspect"?* ...sau *"arbori uriaşi",* în loc de *"gigantici?"* ...ă?

— Ba da, domnule profesor, răspunsei eu, fericit că mi se dă prilejul să stau ceva mai mult de vorbă asupra acestui interesant subiect filologic. Şi mai cu seamă nu este bine şi nici frumos să întrebuinţăm în vorbire cuvinte franţuzeşti în loc de româneşti, cum au obiceiul unele cocoane din ziua de azi!

— Ei, făcu el amuzat, asta cam aşa e!

Dar eu nu terminasem. Încurajat de zîmbetul lui Crăcănel şi de uimirea provocată de curajosul meu fel de a vorbi cu profesorul, care ne era şi diriginte, continuai:

— Aşa, de exemplu, să vedeţi ce i s-a întîmplat unui domn, din pricină că soţia lui avea prostul obicei de a întrebuinţa cuvinte franţuzeşti de-a valma cu cele româneşti!...

Crăcănel, crezînd că voi da un exemplu care să fie luat drept pildă folositoare de colegi, mormăi aprobativ:

— Ei, ce i s-a întîmplat?!

— Să vedeţi, reluai eu firul, plin de vervă. Odată, un domn din Bucureşti trebuia să plece la Iaşi. Cum era iarnă şi tocmai se lăsase un ger cumplit, îi spuse soţiei sale:

— "Dragă, fii bună, te rog, şi dă tu o telegramă la hotelul Metropol din Iaşi, să-mi reţină pentru mîine seară o cameră încălzită, că eu n-am timp!"

— "Cu plăcere, dragă!" îi răspunse soţia şi se apucă să compună telegrama care, dealtfel, era foarte simplă.

Dar cum ea avea obiceiul să-mpestriţeze limba noastră cu cuvinte franţuzeşti, s-a gîndit să facă şi telegrama cam în acelaşi fel, aşa că în loc să spună limpede "Rog reţineţi o cameră încălzită pentru mîine seară", ea a scris "Rog reţineţi o cameră *şofată* pentru mîine seară". Adică, găsii eu necesar să explic cu discretă bunăvoinţă pentru unii dintre colegi, de la "chauffer", a încălzi, pe franţuzeşte! Şi de aici a ieşit o întreagă încurcătură, că hotelierul a înţeles telegrama cu totul altfel de cum se gîndise doamna... şi a crezut că domnul doreşte...

— Destul! ţipă Cracănel înroşindu-se la chip ca o guşă de curcan. Destul! Restul să faci bine să i-l povesteşti lui tat'tu şi să-i spui că-l rog să-mi scrie un bilet, dacă i-a plăcut această anecdotă deocheată şi plină de neobrăzare. Lecţia viitoare, dacă nu-mi aduci biletul, te elimin; iar pînă atunci, ai nota 2, ca să te-nveţi minte să nu mai povesteşti profesorilor anecdote d-astea... lipsite de bună-cuviinţă!

Asta se-ntîmplase joi. Aveam Botanica de două ori pe săptămînă:

marţea şi joia, aşa că marţea viitoare trebuia să-i aduc lui Crăcănel biletul cu pricina!

Deşi eram fiert, mă făceam că puţin îmi pasă!

Dar, cu cît se apropia ziua fatală, cu atît mă-ntristam mai mult. Cum o să-ndrăznesc să-i spun tatii toată întîmplarea? Mă apuca tremuriciul numai cînd mă gîndeam la ce m-aştepta!

Era luni, seara. Aveam repetiţie la cor cu Maestrul *Costescu* zis şi *Coana Batista,* pentru că avea obicei să-şi pedepsească elevii, punîndu-i să stea în genunchi; dar ca să nu-şi murdărească pantalonii de bradolina dată pe scînduri, îi ruga frumos să scoată batista şi s-o aştearnă pe jos, înainte de a se aşeza. Pe vremea aceea eram *sopran...* şi, de unde întotdeauna cîntam cu o mare plăcere, acum abia mi se auzea glasul!

Costescu băgase de seamă că *"nu-i prea dau concursul",* şi mă apostrofă:

— Băjenarul (că aşa mă chema el, cu articol enclitic), ce e cu dumneata, dom'le? Asta se cheamă cîntat?

— Nu mă simt bine, don' profesor! Cred c-am răcit!

— Ce răcit, dom'le, n-ai răcit, dar ţi-e gîndul la cai verzi pe pereţi, dom'le!

Dar ce dispoziţie puteam avea, cînd peste cîteva ore trebuia să dau piept cu inamicul, în persoana tatălui meu?

Am ieşit de la cor tare abătut. Se-nserase şi, ca de obicei, pornisem către casă prin Cişmigiu, cu Ionaş Moscu, tovarăşul meu de totdeauna.

— Ce e mă, Griguţă, cu tine?

— Parcă tu nu ştii? Mă gîndesc cum să fac să scap de chestia cu biletul pe care-l cere Crăcănel de la bătrînul! Mîine e marţi... avem Botanica! Ce mă fac? Auzi ce idee şi la ăla, să-i spun bătrînului anecdota şi să-mi scrie pe un bilet dacă i-a plăcut sau nu!

— De... e cam albastră chestia, ce e drept, mai cu seamă că Crăcănel e şi diriginte! Şi-i spui diseară?

— Păi, ce mai încolo-încoace?... Vrei, nu vrei, bea Grigore agheasmă! N-am încotro! Dacă vin la oră, fără bilet, mă elimină Crăcănel... şi dacă-i spun bătrînului, mă bate de mă rupe!

— Ce-ar fi, mă, să lipseşti mîine la Botanică?

— M-am gîndit şi eu la asta, dar ce, Crăcănel e fraier să-nghită? Şi-aşa, tot eu cad prost! Mai bine-i spun bătrînului, şi gata... de omorît n-o să mă omoare!

Înnoptase de-a binelea. Am mîncat cu noduri: am luat în mînă o carte, chipurile ca să citesc, dar rîndurile-mi fugeau pe sub ochi cu o iuţeală de trenuri minuscule pe o cîmpie albă, fără de sfîrşit, şi eu nu înţelegeam nimic; gîndurile mele se-ndreptau cu o drăcească stăruinţă spre afurisita aceea de anecdotă, care mă băgase în bucluc.

Se făcuse tîrziu... aproape 11 şi jumătate noaptea! Niciodată, chiar cînd aveam a doua zi o teză grea, nu rămăsesem peste ora asta.

Tata, care lucra în fiecare noapte la cărţile lui didactice pînă la ora 1, era tare surprins de acest neobişnuit zel al meu la învăţătură.

— Hai, mă, culcă-te... ajunge cît ai citit, că doar nu vrei să-nveţi toată cartea într-o seara?!

— Nu, tată, dar era ceva interesant...şi...

— Zău? Mă faci curios! Ce este aşa de interesant, de te-a captivat atîta? Ia să văd şi eu!

Cînd colo, ce să vadă! Lecţia despre cocotieri!

— Ei... şi te interesează atît de mult cocotierii?

— Da!... nu atît lecţia... ştii... cît povestirea asta cu un călător care...

— Aha! Ei, bine, acum las-o; cred c-o ştii! Nu trebuie nici să-ţi oboseşti ochii prea mult. Hai, du-te la culcare!

— Numaidecît, să-mi fac ghiozdanul!

Şi-n gînd: "Dacă i-aş spune acum? N-ar fi scandalul aşa de mare, pentru că mama şi soră-mea dorm şi i-ar fi teamă să nu le trezească din somn! Dar cum naiba s-aduc vorba? Să-i spun aşa, hodoronc-trone? Pfui, greu al dracului!"

Mă făcusem tot numai o apă la gîndul muştruluielii care avea să vină!

Dar n-am îndrăznit să-i spun atunci.

N-am dormit toată noaptea; m-am frămîntat şi m-am perpelit, de ţi-era mai mare mila şi, în cîteva rînduri, m-am pornit pe un plîns de se zguduia patul! Auzindu-mă, tata a venit îngrijorat în camera mea:

— Ce e, mă, cu tine, de nu dormi? De ce plîngi? Nu te simţi bine?

— Nu, tată, am visat ceva urît şi m-am trezit plîngînd...

— Vezi, dacă ai stat prea mult? Hai, culcă-te şi nu te mai gîndi la nimic!

În sfîrşit, după o noapte albă de chin, a dat Dumnezeu de-a venit dimineaţa!

Şapte! Dă-te jos... spală-te, îmbracă-te, bea laptele... şi pleacă la şcoală, fără *"corespondenţa către Crăcănel",* dacă poţi!

Mi-am deschis şi mi-am închis ghiozdanul de nu ştiu cîte ori, fără nici un rost!

Mă-nvîrteam prin casă ca un şoarece în cursă, mă uitam la ceas, iarăşi îmi făceam de lucru cu nu mai ştiu ce... dar de spus, tot nu-drăzneam să-i spun tatii!

Se făcuse ora de plecare. Întîrziam!

— Ce e, mă, cu tine, nu pleci odată? Vrei să întîrzii?!

— Nu, tată!... uitasem un caiet şi...

— Hai, grăbeşte-te, că-ntîrzii şi poţi avea neplăceri!

— Da, uite, acuma plec!

Tata intrase în baie. Eu, după el.

— Tată!...

— *Glu, glu, glu... phol, phol, phol... ptiu!*

Făcea gargară cu Odol.

— Ce e, mă, tot n-ai plecat?!

— Nu, tată ...ă, ă, ...şi, ă ...uite ce e, ăă ...aş vrea să-ţi spun ceva!

— Ce să-mi spui?... Hai, spune-mi odată, şi pleacă!

— Aş vrea să-ţi spun o anecdotă!

— Ce, nu eşti zdravăn? O anecdotă acum?! Trebuia de mult să fii pe drum! Hai, şterge-o!

— Zău, tată, te rog, lasă-mă să ţi-o spun, că e scurtă!

Tata se-ntrerupe din spălat şi holbează ochii la mine, fără să mai zică nimic. Nu ştie ce să creadă.

— Dar nu-nţeleg de ce-ai găsit tocmai momentul atît de nepotrivit ca să-mi spui anecdota scurtă sau lungă, cum e?!

— Să vezi de ce, tată dragă... ăăă... i-am spus-o şi lui Crăcănel la lecţia trecută de Botanică; a venit vorba... şi... i-am spus-o... şi el mi-a spus să ţi-o spun şi ţie şi să-i scrii pe un bilet dacă ţi-a plăcut!

— Să-i scriu dacă mi-a plăcut? Hm! Aici nu-i lucru curat! Cine ştie ce poznă ăi mai fi făcut, neisprăvitule! Hai, spune-mi anecdota!

I-am spus-o cu reticenţe obositoare.

Baia a răsunat deodată de două palme zdravene!

— Asta ţi-ai găsit tu să-i povesteşti lui Cră... hm... profesorului, secătură? Ieşi afară şi marş la şcoală!

— Da... dar dă-mi biletul î

Tata lasă spălatul baltă şi merge cu mine în birou. Pe masă erau înşirate diferite corpuri geometrice: cilindri, prisme, piramide, conuri şi sfere, pregătite din ajun, pentru lecţia de Geometrie pe care-o avea la clasa a IV-a.

Încruntat, se aşază la birou, scoate o carte de vizită şi scrie!

Respir uşurat... dar, nenorocire, tata se opreşte din scris şi îşi îndreaptă privirile ucigătoare spre mine:

— Ce să-i scriu, neruşinatule, răspunde-mi? Cum o să-i scriu că mi-a plăcut anecdota necuviincioasă pe care fiu-meu a avut neobrăzarea să i-o povestească? Îţi dai seama de ce-ai făcut?

— Iartă-mă, tată! îi răspund eu, ipocrit, venindu-mi să rîd şi să plîng în acelaşi timp.

Dar tata, înfuriat la culme, pune mîna pe un con, care-i era mai la îndemînă, şi-l repede în capul meu. Eu fac o eschivă măiastră, obişnuit de la *"oină"* — trăiască Cioc, săracul! — şi conul se-nfige în uşă, căzînd imediat jos şi lăsînd o urmă adîncă în lemn.

Fără să vreau îmi îndrept privirea spre uşă şi reflectez: "O fi bătrînul ochitor bun, dar şi eu i-am parat-o pe cinste! Ia uită-te, frate-meu, ce m-aştepta!"

În sfîrşit, cu chiu, cu vai, tata mi-a scris următoarele:

"Stimate Domnule Profesor,

Am aflat cu destulă părere de rău despre necuviinţa fiului meu! Vă prezint scuzele mele şi vă rog să-l iertaţi, fiind încredinţat că a făcut-o din copilărie!

Voiu veni la liceu chiar în cursul zilei de azi, ca să vorbesc cu Dumneavoastră, personal.

Primiţi, vă rog, asigurarea deosebitei mele consideraţiuni."

— Ţine, şi pleacă mai repede, că-mi vine să-ţi crăp capul!

I-am smuls plicul, şi pînă la liceu am zburat! N-am întîrziat, dar chiar dacă aş fi întîrziat, eram atît de liniştit, atît de uşurat, de parcă mi se luase o piatră de moară de pe suflet!

Ora a treia aveam Botanica.

După ce a notat absenţii, Crăcănel şi-a îndreptat întrebător spre mine ochii-i bulbucaţi de cameleon:

— Ei, Bă-je-na-ru-le! Bi-le-tul!

— Poftiţi, don' profesor! şi i-l întinsei.

M-a întrebat inutil:

— L-ai adus!

— Da, don' profesor I

— Ce a zis tată-tău? I-a plăcut anecdota?

— N-a avut timp să-mi spună.

— De ce?

— Pentru că era ocupat cu bătaia!

Crăcănel rîse satisfăcut:

— Ahaha... Şi ce-a scris în bilet?

— Nu ştiu, don' profesor, că nu l-am citit.

— Atîta îţi mai trebuia! Stai jos!

A desfăcut plicul uşor, cu o atenţie deosebită, de parcă s-ar fi aşteptat cine ştie ce minunăţie să iasă din el, a luat cartea de vizită delicat, cu două degete, a citit-o şi a surîs, mormăind: "Foar-te bi-ne!"

Apoi şi-a îndreptat din nou privirea spre mine:

— Nă-dăj-du-iesc că te-ai vindecat de a-nec-do-te... hm, cum să le spun eu... pli-ne de mă-gă-rii!

— Da, don' profesor! făcui eu, pocăit.

— Şi acum, să ne vedem de oră... Mda! Să poftească la lecţie: Ionescu Vasile, Manolescu Constantin, Niculescu Gheorghe, şi, ă, şi... Popescu-Băjenaru Grigore!

CAPITOLUL V:

La "Tinerimea Română"

În clasa a II-a, la Limba română, l-am avut profesor pe *Toma Dicescu,* un dascăl tare bun, de modă veche.

Era bătrîn, în ultimul său an de învăţământ, pentru că în anul următor a ieşit la pensie.

Mărunt şi gras, cu mustăţi şi cioc, cu ceas de aur purtat la vestă, Nea Tomiţă, cum îi ziceam noi, ne făcea lecţii frumoase.

Era un om de o rară sensibilitate şi avea pentru scriitorii noştri clasici un adevărat cult.

Ne-a impresionat în mod deosebit pe toţi elevii, fără excepţie, în ziua de marţi, 19 noiembrie 1919.

A intrat în clasă abătut şî cu ochii scăldaţi în lacrimi. De obicei, cum se suia pe catedră, se şi aşeza pe scaun, pentru că drumul pe scări, de la Cancelarie pînă la clasă, îl obosea nespus de mult. De data asta, însă, a rămas în picioare, făcîndu-ne semn să ne aşezăm.

Văzîndu-i ochii înlăcrimaţi, ne-am gîndit că i s-a întîmplat vreo nenorocire în familie. Dar era cu totul altceva. *A* tăcut cîteva clipe, mişcîndu-şi buzele şi părînd că vrea să-şi aleagă cuvintele. Apoi a rostit încet, ca şi cînd ne-ar fi împărtăşit o mare taină:

— Băieţi... am să vă dau o veste nespus de tristă... Marele nostru poet Alexandru Vlahuţă nu mai este în viaţă!

Un freamăt se ridică din bănci. Vlahuţă era pentru noi, elevii, unul dintre cei mai mari poeţi pe care-i cunoşteam. Îl iubeam cu toţii şi era prietenul nostru încă din clasele primare, cînd îi învăţam poeziile pe dinafară.

Toţi rezumaserăm în caietele de *"compunere"* povestirile din chinuita copilărie a micului meşter zugrav iconar *Grigorescu...* sau minunatele descrieri din *"România pito-rească"* şi toţi ne amintirăm cu surîsul pe buze întîmplările pline de haz din viaţa isteţului şcolar-negustor *Mogîldea.*

Cum?! Era cu putinţă oare ca acest iubit poet să moară? Nu ne venea să credem.

— Să nu uitaţi, copii, vorbi mai departe nea Tomiţă: Vlahuţă a fost prieten şi a vieţuit ani şi ani alături de cei mai de seamă scriitori români... L-a cunoscut îndeaproape pe Eminescu, iar Delavrancea şi Caragiale au fost nedespărţiţii 1ui prieteni.

A tăcut cîteva clipe, apoi a adăugat:

— M-am gîndit că ar fi frumos din partea clasei noastre să trimitem o coroană de flori la înmormîntarea marelui poet. Cine doreşte şi poate îl rog să contribuie. Eu vă mulţumesc dinainte şi mă înscriu cel dintîi pe listă...

În ochi ne jucau lacrimi greu de stăpînit. Trăiam pentru prima oară asemenea durere: moartea unui poet. Şi n-a fost unul măcar care să nu contribuie la această o ofrandă, renunţînd la toate micile economii.

Întîmplarea aceasta ne-a mişcat mult şi ne-a făcut să ne fie şi mai drag decît pînă atunci bătrînul nostru dascăl de Limba română, care vădise un suflet ales.

***

Toma Dicescu nu ne da nici o compunere de făcut acasă, fără să nu ne dicteze planul minuţios întocmit în clasă, aşa că, oricît de slab ai fi fost la Limba română, era peste putinţă să nu scrii ceva pe caiet.

Izbutisem să fac cîteva compuneri şi teze bunicele, şi cu toate că mă avea în ochi de silitor la materia lui, Nea Tomiţă nu-mi pusese niciodată mai mult de opt, din pricina purtării.

Totuşi, cînd de la Cancelarie s-a cerut o listă cu cei mai buni din clasă la Română, ca să-i înscrie la concursurile de la *"Tinerimea Română",* Nea Tomiţă m-a trecut şi pe mine, printre alţii, care aveau note mai mari de opt.

Pe vremea mea, prin 1919—1920, concursurile la *"Tinerimea Română"* se ţineau pe la sfîrşitul anului şcolar.

Era prin mai. Toma Dicescu a intrat în clasă şi, după ce i-a strigat pe cei care aveau să se prezinte la concursul de la *"Tinerime'',* a ţinut următorul logos:

— Băgaţi-vă bine în cap ce am să vă spun! O să vă dea o lucrare... un subiect din acelea pe care le-am făcut şi răsfăcut tot anul... aşa că n-are de ce să vă fie teamă! Asta nu însemnează, însă, că e o teză obişnuită, trimestrială, aşa cum aţi dat la liceu. E ceva mult mai serios... Lucrarea o citeşte o comisie compusă din trei profesori de Limba română! Vi se dă timp de scris două ore, să tot scrieţi! Gîndiţi-vă bine, însă, înainte de a începe... Nu vă repeziţi la scris, ca pe urmă să vă poticniţi şi să nu ştiţi încotro s-o luaţi. Faceţi-vă planul cu multă grijă, în gînd, bineînţeles, fiindcă pe hîrtie nu cred să vă dea voie!

Căutaţi să scrieţi cît mai curat şi mai frumos, pentru că şi asta are multă însemnătate... Este primul lucru cu care face cunoştinţă profesorul, înainte de a şti conţinutul tezei. Şi, pînă să vezi că omul e cumsecade, îi observi mai întîi îmbrăcămintea, deşi se mai spune şi astăzi că *"nu haina face pe om"...* Asta are rost în anumite împrejurări... Mai tîrziu o să vă convingeţi voi înşivă că toate

proverbele trebuie înţelese mai adînc; dar nu despre asta e vorba acum...

Deci, căutaţi să scrieţi caligrafic! Ţineţi seama de punctuaţie şi de ortografie! Oricît talent aţi avea voi, dacă nu scrieţi corect, n-aţi făcut nici o ispravă.

Exprimaţi-vă ideile în propoziţiuni şî în fraze cît mai limpezi cu putinţă. Lăsaţi la o parte cuvintele străine de limba noastră şi stilul întortocheat; asta e treaba scriitorilor mari!

Nu vă grăbiţi deloc. Să nu vă impresioneze faptul că cel de lîngă tine scrie de zor şi că o să ţi-o ia înainte Lasă-l să scrie! De unde ştii că nu scrie prostii? Şi zece pagini proaste nu fac cît un rînd dintr-o pagină bună.

Şi acuma, vă doresc din tot sufletul succes! Examenul e mîine, la ora 8 de dimineaţă, şi se dă la Facultatea de Litere.

Voi veniţi la liceu la 7 şi un sfert, că aveţi să plecaţi cu pedagogul... Şi, băgaţi-vă bine în cap ce vă mai spun, gîndiţi-vă tot timpul că, dacă vreunul dintre voi va reuşi, succesul nu este numai al lui, personal, sau al clasei noastre, ci al întregului liceu! Nu prea-mi vine să cred c-o să faceţi vreo ispravă, că aveţi de dat piept cu cei mai buni elevi de la toate liceele din România, dar în sfîrşit!... Şi acum să ne vedem de lecţia noastră. Ce-am avut pentru astăzi?

Din clasă răspunseră mai multe glasuri aproape în acelaşi timp:

— *"Portretul unui coleg!"*

— Aşa! Foarte bine... să ne citească... Pleşoianu Mihail.

N-am putut să-mi concentrez atenţia la lecţie, o clipă măcar... Cuvintele profesorului îmi făcuseră multă plăcere şi-mi strecuraseră în suflet un fel de mîndrie, dar mă puseseră pe gînduri. Cum să te măsori cu elevii tuturor liceelor din România?! Şi aleşi dintre cei mai buni la Română?! Într-adevăr că era o încercare la care parcă îmi era teamă să mă înham.

Cînd i-am spus tatii că n-aş vrea să mă prezint la concurs, ca nu cumva să mă fac de rîs, s-a supărat şi m-a luat peste picior, spunîndu-mi că sînt un elev de nimic, care nu merit încrederea profesorilor mei...

Nici el nu e convins că am să fac vreo ispravă; dar, dacă am fost înscris, trebuie să mă duc!

Şi m-am dus!

Concursul s-a dat la Facultatea de Litere, în amfiteatrul cel mare, care cuprindea atîţia elevi, sau de două ori pe atîţia ai clasei a II-a, cîte licee erau în ţară.

Sumedenie! Un zgomot, de-ai fi zis că te afli într-un uriaş stup de albine. Şi toţi elevii vorbeau odată... Parcă erau strînse la un loc cinci, şase clase!

La ora 8 şi 10, gălăgia încetă ca prin farmec! Intrase profesorul.

După ce ne dete cîteva instrucţiuni, luă creta şi scrise subiectul pe tablă:

O poveste

Nedumerirea se zugrăvea pe feţele tuturor. Unul dintre noi întrebă:

— Dacă nu vă supăraţi, vă rog, cum "o *poveste"?* adică să facem noi o poveste din capul nostru?

Profesorul, amuzat, surîse îngăduitor:

— Nu, dragul meu, nu vă cer să-mi scrieţi o poveste născocită de voi, ci o poveste pe care o ştiţi de undeva; aţi citit-o mai de mult în vreo carte sau v-a povestit-o cineva; deşi, dacă vreunul dintre voi e în stare să scrie o poveste din capul lui... cu atît mai bine!

Nici nu mă gîndeam şi nici n-aş fi putut, cu toată bunăvoinţa, să scornesc atunci, la comandă, o poveste frumoasă, deşi aş fi dorit din tot sufletul.

Poveşti ştiam eu, multe; însă mai toate erau lungi, şi n-aş fi avut timp să termin nici una din ele.

Aveam ambiţia să scriu o poveste nu prea cunoscută... Ştiam de la tuşa Dumitra din Căciulaţi, satul nostru, cîteva poveşti poznaşe, cu animale, poveşti împestriţate cu versuri cam deocheate, aşa că nu mergeau; iar, ca să le redau fără versurile respective, însemna să le răpesc tot farmecul!

În mintea mea începuseră să danseze fantastic, într-o ciudată armonie: *Feţi-Frumoşi,* alături de *Zmei* şi *Ilene Cosînzene, Statu-Palmă-Barba-Cot,* toate zilele săptămînii în chip de sfinte, în frunte cu *Sfînta Duminică!*

Nu mă puteam hotărî la nici una dintre cele citite, şi nici nu ar fi avut haz... Trebuia să scriu una dintre poveştile pe cape le auzisem!

Începui să mă nelinişte sc. Trecuse un sfert de oră, în care timp muiasem tocul în călimară de 7—8 ori, iar coala de hîrtie, frumos ştampilată în colţul din stînga cu *"Tine-rimea Română"* era tot albă!

Şi colegul meu de clasă, Constantinescu Dumitru, un băiat foarte talentat şi cu trei ani mai mare ca mine, scria de zor!... Iar eu nici nu mă hotărîsem încă ce poveste să scriu...

Şi deodată, ca un fulger îmi spintecă mintea povestea pe care aveam s-o scriu şi la care nu mă gîndisem pînă atunci... Mi-o spusese mai de mult îngrijitoarea şcoalei, unde era tata director, o ardeleancă, *Ana Baştea,* într-o zi de toamnă rece şi tîrzie, pe cînd stam la gura sobei şi mîncam dovleac copt.

N-o mai auzisem pînă atunci şi nici n-o citisem în vreo carte; aşa că o găseam cea mai potrivită, spre a fi povestită în cazul de faţă.

Era vorba despre isprăvile unor pungaşi din cale-afară de isteţi.

Îmi intitulai povestea: "*Cei cinci pungaşi isteţi*" şi începui să scriu cele ce urmează, fapte demne într-adevăr de cel mai autentic *Till Buhoglindă!*

"Păi, cică au fost odată ca niciodată, că ducă n-ar fi fost nu s-ar povesti, cinci pungaşi isteţi cum nu se mai aflau alţii în acea vreme.

Şi, într-a bună zi, trezindu-se ei că nu mai au de nici unele, se gîndiră cum ar face rost de un prînz, nu îmbelşugat, dar care să-i sature, pînă cînd vor găsi mijlocul să păcălească pe cineva în aşa fel, ca să se asigure de merinde pentru vreme mai îndelungată.

Căpetenia lor, care, cum era şi firesc, îi întrecea pe toţi în iscusinţă şi îndrăzneală, le spuse:

— Băieţi, m-am gîndit cum am putea să facem rost de un prînz ca să vă lingeţi pe degete, dar, pentru asta, trebuie să fie măcar unul dintre noi bine îmbrăcat, că straiele noastre nu prea au darul de a naşte încrederea în ochii celor care ne văd! Aşa că, mai întîi de toate, trebuie să avem îmbrăcăminte şi încălţăminte bună. Şi după asta vom mai sta de vorbă. Iată care e planul meu...

Şi căpetenia lor le spuse ce şi cum trebuie să facă, spre a-l ajuta să pună mîna pe haine şi ghete.

Zis şi făcut!

Cetatea în care se pripăşiseră ei era mare şi frumoasă, cu case arătoase şi cu prăvălii bogate în tot ce ţi-ar fi rîvnit inima.

Căutară ei o prăvălie, pe o stradă nu prea, umblată, şi intrară. Căpetenia lor înaintă pînă în mijlocul prăvăliei, iar doi dintre pungaşi rămaseră lîngă uşă.

— Bună ziua, domnule negustor! spuse cu toată bună-cuviinţa! Aş dori să cumpăr un rînd de haine croite din postavul cel mai bun... o cămaşă... în sfîrşit... şi-om mai vedea ce. Mai întîi, hainele!

— Da, da, poftiţi, vă rog, să vă arăt tot ce am mai bun! zise negustorul, plecîndu-se pînă la pămînt. Şi îndată începu să scoată tot felul de costume, care de care mai frumoase.

După ce se uită la fiecare în parte, cu multă băgare de seamă, căpetenia alese unul şi întrebă:

— Cît costă ăsta?

— Pentru dumneavoastră, răspunse negustorul, aşa cum spun toţi negustorii, ca *să-i măgulească pe muşteriii săraci cu duhul, pentru dumneavoastră, 1 000 de lei, de la 1 500. dar nu pot să vă mai las un leu măcar!*

Căpetenia pungaşilor strîmbă din nas, în semn că i se pare

cam scump. Îl mai pipăi, mai întinse de postav, mă rog, ca omul care vrea să ştie pe ce are să dea banii, şi zise:

— Să-l încerc, să văd dacă mi se potriveşte!

— Cum nu, cu plăcere, poftiţi, poftiţi, vă rog!

După o perdea, "muşteriul" îşi lepădă cît ai clipi hainele cele vechi şi se-mbrăcă îndată cu cele noi. Apoi veni în faţa oglinzii, ca să se privească dacă îi şade bine cu ele, sau nu.

Nu-i şedeau rău deloc! Parcă fuseseră anume croite pentru el! Se-ntoarse către prietenii lui, care aşteptau la uşă, şi-i întrebă:

— Ei, cum vi se pare?

Unul din cei doi pungaşi se strîmbă, spunînd:

— Să-ţi spun drept, nu găsesc că te prind.

— Poate pentru că n-am şi pălăria pe cap, zise căpetenia. Fii bun, te rog, domnule negustor, şi adu-mi o pălărie frumoasă şi un baston! Şi-atunci, vom vedea dacă prietenul meu nu mă va găsi pe plac! Şi, zicînd aşa, scoase din hainele vechi un portofel umflat şi-l puse pe masă.

Negustorul aduse numaidecît o pălărie de toată frumuseţea şi un baston, *care ar fi meritat să fie purtat de cel mai de vază boier.*

"Muşteriul" îşi puse pălăria pe cap, şi-o potrivi în oglindă cum crezu el mai bine, luă bastonul, îl învîrti de cîteva ori pe degete, ca un boier adevărat şi, îndreptîndu-se către cei doi prieteni, îi întrebă din nou:

— Ei, acum ce mai puteţi spune, dragii mei?

— Acum, îi răspunse cu îndrăzneală celălalt pungaş, acum parcă ai fi chiar dracul!

— Cum îndrăzneşti să-mi vorbeşti astfel, neobrăza tule? Stai că te-nvăţ eu minte! Şi, ridicînd bastonul, se repezi mânios după cei doi, care, de frică — vorba vine — o tuliră la sănătoasa!

Şi aşa s-a pornit o fugă nemaipomenită pe strada neguţătorilor hăinari: cei doi, ca să scape de bătaie, iar căpetenia lor, ca să-i pedepsească pentru necuviinţa lor... şi s-au tot dus, lăsîndu-l pe bietul negustor cu buzele umflate! Că, negustorul, săracul, a tot aşteptat să se-ntoarcă muşteriul: dar, văzînd că nu se mai întoarce pînă la amiază, a pus mîna pe portofelul, aşa-zis uitat pe masă, ca să-şi ia dreptul lui, şi, cînd colo, în loc de buni, l-a găsit plin cu hîrtii!

— Ei, le spuse căpetenia, de haine făcurăm rost, acum trebuie să ne-nvîrtim de-o pereche de ghete ceva mai arătoase, căci astea, pe care le-avem noi, nu se prea potrivesc cu hainele.

Se sfătuiră ei ce au de făcut şi porniră la treabă, de astă dată numai doi inşi.

Pîndiră la capătul unei uliţe, pe unde se găseau negustorii de încălţăminte, şi se luară după un popă, care tocmai îşi cumpărase o pereche de ghete cu bizeţ, noi şi lucitoare de ziceai că cine ştie din ce sînt făcute!

E, popa, ori neînvăţat, ori că-l strîngeau, mai ştii... mergea cam greu, se mai oprea în loc, mai trîntea de pămînt cu piciorul, chipurile ca să i se aşeze gheata mai bine; iarăşi o pornea la drum, scorţos nevoie mare, scîrţ, scîrţ, că uitai să vă spun, îşi cumpărase ghete cu scîrţ, cum era obiceiul să se poarte pe vremea aceea.

Nu după multă vreme, popa, sîcîit mai mult de pielea şi talpa cea *nouă, decît de umblet, se opri* pe *marginea drumului, la umbra unui salcîm înflori, să se mai odihnească o clipă, două, ca apoi s-o pornească dvn nou.*

Pungaşilor atîta le-a trebuit! Începură o ceartă între ei, cu îmbrîncituri şi suduieli, de-ţi era mai mare dragul să-i priveşti...

Numai că nu se băteau! Trecură aşa, certîndu-se de mama focului, pe lîngă popa care, auzindu-i, îi privea cu multă mirare şi nu ştia ce să creadă despre ei.

Nemairăbdîndu-l inima să-i vadă certîndu-se, le strigă de sub salcîm, cu gînd împăciuitor:

— *Ce e, fiilor, ce s-a întîmplat între voi, de vă certaţi atît de amarnic?*

Pungaşii se opriră o clipă din ceartă şi, gîfîind, veniră lîngă popă.

— *Ce să fie, cinstite părinte? Mai nimica, toată... Iaca, prietenul meu spune că sfinţia-ta ai la piciorul drept şase degete, iar eu îi spun că nu se poate una ca asta la o faţă bisericească, şi că ai cinci!*

— *Cinci am, flăcăilor; cinci am şi eu, ca toţi oamenii! M-a ferit Cel-de-Sus de o drăcie ca asta... Cum o să am şase!? Şi văzînd că cei doi îl priveau neîncrezători, adăugă: Iată, ca să vă încredinţaţi, mă descalţ, să-mi vedeţi degetele... şi să le număraţi!*

Şi popa, la iuţeală, poate că dorea şi el să mai răsufle şi nu găsea prilejul, îşi desfăcu şiretul din copci şi-şi scoase gheata, şi ciorapul de la dreptul.

— *Iacă, fiilor, e aş*a *după cum v-am spun: am numai cinci degete!*

— Aşa *e! făcu cel cu cinci degete... Văzuşi, mă, că taica părintele are numai cinci?*

— *Apoi, o întoarse celălalt, eu n-am spus că la dreptul are şase, ci la stîngul!*

— *Cum, îndrăzneşti acum să schimbi vorba?' se răsti*

pungaşul cu cinci, gata să sară să-l ia la bătaie.

— Iacă, asta-i bună! rîse popa. Stai, măi creştine, că şi la stîngul am tot cinci degete, ca toţi moşii şi strămoşii mei! Poftim de te uită! Şi popa, săracul, om cumsecade şi voitor de bine, se *descălţă şi la stîngul, ca să le arate că are tot cinci degete!*

— Ei, acum v-aţi împăcat?

Dur n-apucă bietul popă să-şi termine bine vorbuliţa, că unul dintre pungaşi îi apucă o gheată de-o ureche şi se năpusti pe celălalt! Asta nu era să şadă cu mîna-n sîn. Puse mîna pe cealaltă gheată, şi unde nu-ncepură, dragă doamne, să se alunge unul pe altul, în chip de amarnica bătaie, pînă cînd o luară la fugă de-a binelea în lungul şoselei, ridicînd praful de un stat de om în urma lor şi lăsîndu-l pe bietul popă sub salcîm în picioarele goale, bătînd din buze!

Se-nserase, cînd căpetenia pungaşilor se strînsese la un loc cu ceilalţi coţcari, într-o cîrciumă dosnică, dintr-o mahala ascunsă la marginea cetăţii.

— Ei, toate bune! începu el vorba, trîntind ulcica pe masă, de-i sări vinul roşu în sus, ca o limbă de foc... Făcurăm rost de încălţăminte şi îmbrăcăminte cu adevărat boiereşti. Acum mai rămîne să ne folosim pe rînd de ele, ca să aducem la îndeplinire întocmai cele plănuite! Şi cum gîndurile bune nu vin niciodată pe burta goală, prima noastră grijă trebuie să fie o masă bună. Eu am făcut începutul: rămîne ca voi să urmaţi, să văd iscusinţa! Cine se-ncumetă să facă rost de mîncare, că mîine seară aş vrea nespus de mult să facem o mică petrecere?

Atunci, aceia dintre pungaşi care nu făcuseră nici o ispravă de cînd începurăm povestea noastră, săriră deodată cu toţii:

— Eu fac rost de peşte! spuse întîiul.

— Eu vă aduc untdelemnul în care să-l prăjim! zise al doilea.

— Iar eu vă dau pîinea, fără de care nici o mîncare, oricît de bună ar fi, n-are gust.

— Dacă-i aşa cum vă lăudaţi, le vorbi căpetenia, mîine de dimineaţă porniţi la treabă toţi odată, ca să avem ce ne trebuie din timp... şi eu vă făgăduiesc să vă dau de băut cît veţi voi şi ce veţi voi, ca să nu vi se aplece după peşte!

Nici nu se crăpase bine de ziuă, cînd întîiul pungaş se-mbrăcă şi se-ncălţă frumos cu hainele şi ghetele furate şi plecă în piaţa cetăţii.

Cînd ajunse el, vînzarea era în toi. Se opri dinaintea unui negustor de peşte, alese din ochi un crap mare cît un miel şi auriu, cu ochii roşii, de proaspăt ce era, şi spuse:

— Fă bine, te rog, jupîne, şi pune la cîntar crapul de colo!

Pescarul, cînd văzu cu ce muşteriu are de-a face şi mai ales

ce crap alesese, se grăbi să-l servească şi-ndată apucă frumos coşcogea crapul de urechi şi-l aruncă în balanţa ce se legăna prinsă de-o grindă.

— Trage cinci kilograme, boierule! spuse el.

— Bun, îl iau, e tocmai potrivit pentru masa pe care vreau s-o dau prietenilor mei... Şi cît face?

— Păi, la 30 de lei kilul, taman 150 de lei, boierule!

— Bine, înveleşte-l în hîrtie şi dă-mi un băiat să mi-l ducă pînă colea, la biserica Sfîntul Andrei, că stau la frate-meu, la Popa Petrache... şi ţi l-oi plăti acasă, că n-am la mine bani potriviţi.

Pescarul, văzînd cît de bine este îmbrăcat muşteriul, nici nu se gîndi să se împotrivească.

— Cum doriţi dumneavoastră, boierule! Măi Ilie, ia crapul şi du-te cu boierul pînă la dumnealui acasă! Are să-ţi dea 150 de lei. Să trăiţi, boierule, şi mai poftiţi pe la noi!

— Vînzare bună! spuse pungaşul şi porni cu băiatul după el.

Ajungînd la biserica, intrară în curte şi hoţomanul nostru se duse cu băiatul la casa popii. Se opri in faţa uşii, îi luă pachetul din mînă şi-i spuse:

— Aşteaptă o clipă, te rog, că vine frate-meu, părintele, şi-ţi dă banii îndată! Şi intră la popă cu o mutră tare îndurerată.

— Taică părinte, îi spuse el, aşteaptă afară un frate al meu, care, săracul, nu prea e în toate minţile, vorbeşte anapoda şi, cînd îl apucă, o ţine una şi bună, cu vorbe proaste... el ştie ce spune. Rogu-te, milostiveşte-te şi citeşte-i sfinţia-ta o moliftă, că poate l-o mai lumina Dumnezeu!

Popa îşi puse patrafirul, luă Evanghelia şi ieşi în curte să-l vadă pe băiat, care aştepta la poartă.

— Ei, ia spune, taică, ce vînt te-aduse pe la mine?

— Păi, banii după peşte, taică părinte!

— Aha! făcu popa, avea dreptate frate-său că spune vorbe fără nici o *noimă! În genunchi, taică, să-ţi citesc!*

— Ce *să-mi citeşti, părinte... ce, pentru asta am venit eu aici? Dă-mi banii după peşte, să plec!*

— În genunchi, taică, în genunchi!

— Dă-mi banii după peşte, părinte!

Cît p-aci să iasă ceartă. Popa văzu că nu e lucru curat şi că la mijloc trebuie să fie o şiretenie şi, întrebîndu-l pe *băiatul pescarului ce s-a întîmplat, acesta îi istorisi toată* povestea. *Dar, cînd să-l caute pe pungaş, ia-l de unde nu-i!*

S-a-napoiat bietul băiat necăjit la stăpînu-său: iar hoţul de păgubaş i-a tras o chelfăneală bună şi a băgat la cap învăţătura să nu mai dea altă dată pe datorie, cînd nu-şi cunoaşte

muşteriul, oricît de bine îmbrăcat ar fi!

Al doilea pungaş, după cum se legase, pomi după untdelemn. Dete cîţiva gologani p-un urcior, pe gura căruia îndesă un burete de mare, şi hai la băcănie.

— Aveţi untdelemn?

— Cum să nu... şi încă din cel mai bun!

— Te rog să-mi umpli şi mie urciorul ăsta!

Băcanul luă urciorul şi se duse la butoiul cu untdelemn, unde turnă cu măsura aproape trei litri; apoi îl aduse muşteriului.

— Cît ai pus? întrebă acesta, nepăsător.

— Au încăput tocmai trei litri!

— Foarte bine... şi cît costă?

— Cu totul... 75 de lei, vine pe 25 de lei litrul.

— Cum? Cît ai spus? se prefăcu că se miră pungaşul. Aşa ceva nu s-a mai pomenit! Dar unde ne găsim, de îndrăzneşti să ceri 25 de lei p-un kil de untdelemn, care nu este nici măcar de măsline! Te cam întreci cu gluma, jupîne.... şi astfel de fapte la mine nu se prind... Nu pot să-ţi dau mai mult de 20 de lei!

— Atîta mă costă pe mine! răspunse băcanul supărat. Şi, dacă nu-ţi convine, n-ai decît să nu iei; îl torn înapoi, şi gata socoteala!

— Chiar te rog! zise pungaşul nostru supărat.

Băcanul, necăjit că-şi pierduse vremea de pomană, luă urciorul, se duse la butoi şi-l răsturnă cu gura în jos, aşteptînd pînă crezu el că s-a scurs tot untdelemnul, care, fiind supt de buretele dinăuntru, nu se prelinse prea mult. Apoi dete urciorul prefăcutului muşteriu, care o luă la picior cît putu mai repede, ca nu cumva să i se dea pe faţă şarlatania şi să păţească cine ştie ce!

Se duse la hogeacul lor, luă un ceaun, sparse urciorul şi stoarse buretele de tot untdelemnul furat, văzînd, cu mare bucurie că avea de gătit pentru trei crapi, nu pentru unul!

Să vedem acum în ce fel a făcut rost de pîine al treilea pungaş.

Acesta ochi o brutărie din mijlocul tîrgului, unde se perindau tot felul de muşterii, de nu le puteai ţine rostul.

Trecu pe acolo şi, oprindu-se, intră în vorbă cu brutarul, spunîndu-i:

— Jupîne dragă, nu ştiu dacă-ţi mai aminteşti de mine: acum cîteva zile am cumpărat de la dumneata patru pîini şi ţi-am rămas cinci bani dator, că n-am avut la mine cît mi-a trebuit. Iată, am venit să-mi plătesc datoria şi totodată să-ţi mulţumesc pentru bunătatea pe care ai avut-o de a mă lăsa pe datorie. Şi, vorbind astfel, pungaşul scoase cinci bani şi-i aruncă pe taraba

brutarului.

Negustorul îi luă cu multă mirare şi spuse bucuros:

— Mulţumesc, domnule, că nu ţi-ai uitat de datorie, dar eu, să-ţi spun drept, nu mai ţineam minte de ea. Cîţi îmi rămîn mie datori un ban-doi, n-am păr în cap! Eu nu le mai ţin socoteală, că nici n-am să mă-mbogăţesc, nici n-am să sărăcesc din atîta lucru. Dar, dacă zici dumneata că mi-ai rămas dator... apoi aşa trebuie să fie.

După asta, pungaşul plecă şi se mai plimbă prin inima tîrgului, căscînd gura la cîte nici eu nu le mai ştiu şi, peste cîtăva vreme, se abătu din nou pe la brutarul cu pricina.

— Ei, zîmbi cu plăcere brutarul, cînd îl văzu, mai trecuşi pe la mine?

— Da, răspunse pungaşul cu cea mai cinstită gură ce se putea închipui, mă şi sfiesc să-ţi spun, mi-ar trebui vreo patru jimble, şi nu ştiu cum naiba se face că iarăşi nu mai am nici un ban la mine... că mai făcui cîteva tîrguieli...

— Asta-i acuma! zise brutarul. Ţine colea jimblele, neiculiţă, şi du-te sănătos! Cum mi-ai adus dumneata ăi cinci bani, ai să-mi aduci şi banii pe jimble, că doar se vede că eşti om de cuvînt.

Şi dîndu-i patru jimble, rumene şi frumoase, de-ţi venea să le mănînci din ochi, îl bătu pe umăr şi-i mai ură şi poftă mare.

Pungaşul a plecat mulţumit cu jimblele şi n-a mai dat pe la brutar, ca să-şi plătească datoria, nici pînă în ziua de azi.

Pungaşii aveau acum tot ce le trebuia pentru a-şi pregăti un prînz bun: peşte, untdelemn şi jimble. Luară deci bunătăţile şi le duseră unui hangiu vestit pentru vinul bun care-i zăcea de ani în pivniţe:

— Uite, jupîn Cutare, îi spuseră ei, am fost prin piaţă şi am cumpărat toate cîte le vezi pentru o masă, pe care te rugăm să ne-o pregăteşti dumneata, pînă mai colindăm prin tîrg, după alte cumpărături. La vremea prînzului vom fi toţi aici. Ai grijă şi pune la gheaţă şi cîteva sticle cu vin din cel mai bun, şi te-om mulţumi după cum se cuvine şi cum sîntem noi obişnuiţi!

Şi plecară.

Hangiul, bucuros de aşa muşterii, dete în grabă bucătarului cele aduse, iar acesta găti crapul pescăreşte: cu untdelemn din belşug, cu sare şi piper, cu cimbru, foi de dafin şi usturoi tocat, şi cu felii de lămîie şi roşii pe deasupra, ca să-i dea mai mult gust.

Cînd se-ntoarseră pungaşii, peştele se răcise cum trebuia şi era tocmai bun de mîncat.

De pofta lor de mîncare, să nu mai vorbim, că le era o foame înfricoşătoare! Se aşezară să mănînce singuri, într-o odăiţă din

spatele hanului.

După ce băură cîte două-trei drojdioare, se puseră cu nădejde pe crap şi, ca să meargă mai bine şi să nu-i fie urît numai cu untdelemnul, îl udară din belşug cu vin rubiniu.

Ei, dar şi masa aceasta nu putea să dureze cît un praznic!

Cînd crezură pungaşii că s-au săturat mai ales de băutură, şi că *e vremea potrivită, se hotărîră să plece şi chemară pe hangiu să le facă socoteala.*

Cum se brodi, nu ştiu, se vede spre şi mai marele noroc al cinstiţilor muşterii, că hangiul avea treabă la grajduri, aşa că trimise cu socoteala pe *tejghetarul lui.*

— Cît face?

— Uite atîta şi-atîta!

— Foarte bine! Şi aproape toţi pungaşii în acelaşi timp băgară mîinile în buzunare, chipurile ca să scoată bani şi să plătească fiecare.

Atunci, unul din ei spuse:

— Eu plătesc toată socoteala!

— Ba nici nu mă gîndesc! îi răspunse altul. Tu ai mai plătit şi ieri. Acum e rîndul meu!

— Nu vă mai certaţi degeaba, intră al treilea în vorbă, pentru că azi am să plătesc eu!

Şi de-aci porni gîlceava. Fiecare voia, vorbă să fie, să plătească pentru toţi, şi nu ajungeau la nici o înţelegere.

Tejghetarul, înveselit, se uita la ei zîmbind şi-i aştepta să termine, ca să le ia banii şi să se ducă la treburi, dar ţi-ai găsit!

Atunci vorbi unul dintre, ei către tejghetar:

— Uite ce e, mă neică, după cum vezi, greu să se hotărască între noi cine să plătească. Aşa, ca să sfîrşim o dată cu cearta, o să te legăm la ochi... şi pe cine ai să pui mîna, ăla va trebui să plătească pentru toată lumea! Ce zici?

— Nici că se poate mai bun lucru! răspunse tejghetarul. Un fel de "baba-oarba" din copilărie! Hai, puneţi-mi legătura mai repede, că m-o fi aşteptînd jupînul cu banii!

Pungaşii scoaseră o basma groasă de in şi-l legară pe tejghetar la ochi, de nu putea să zărească o rază de lumină.

Apoi, începură să facă tărăboi şi, deschizînd uşa odăiţei binişor, se strecurară unul cîte unul afară, iar ultimul strigă:

— Ei, hai, flăcăule, acum ia-te după noi!

Tejghetarul întinse mîinile şi-ncepu să bîjbiie ca un orbete încoace şi încolo, cu grijă însă, cu să nu se lovească!

În această vreme, pungaşii fugiră prin dos; iar hangiul, văzînd că tejghetarul nu mai vine cu banii, porni spre odăiţă să vadă ce s-a întîmplat.

Intrînd, tejghetarul îl prinse deodată în braţe şi-i strigă:

— Aha, tu ai să plăteşti!

Dar hangiul, foarte mîniat, îi smulse legătura de la ochi, şi, cînd auzi cum stau lucrurile, îi şterse două palme zdravene tejghetarului, strigîndu-i:

— N-au plătit hoţomanii aceia, şi nici eu n-am să plătesc, cap de zevzec, ci ai să plăteşti chiar tu, că "cine nu deschide ochii deschide punga!"

Iar cei cinci pungaşi isteţi s-au tot dus prin cetate, şi-or mai fi făcut multe şi felurite isprăvi pe care, cu voia dumneavoastră, le-oi povesti altă dată!"

Cînd am sosit acasă de la concurs, i-am găsit pe ai mei la masă, gata să-nceapă să mănînce.

Cum era şi firesc, m-au întrebat ce subiect ne-au dat şi ce am făcut la examen.

— Ne-a dat să scriem o poveste pe care o ştim, cu cuvintele noastre.

— Ei, şi tu ce poveste ai scris?

— Păi... ce să scriu... o poveste pe care o ştiam de la Ana... cu nişte pungaşi isteţi!

— A, cap sec! scrîşni tata din dinţi la mine... Cui ăi fi semănînd, nu ştiu! Numai pungaşi, hoţi şi haiduci îţi umblă prin minte... Numai *Iancu Jianu* şi *Ghiţă Cătănuţă!* Aventurile lui *Sherlock Holmes!* Altceva mai ştii? Mai citeşti tu altfel de cărţi?

Tata îşi continua rechizitoriul, iar eu îl ascultam mirat că este atît de furios pe eroii mei, care-mi dăduseră atîtea emoţii şi-mi procuraseră atîtea ore de nevinovată plăcere...

— Auzi, nu mai ştia dumnealui alte poveşti. Cu împăraţi... cu zîne... cu Feţi-Frumoşi... cu Zmei, cu... în fine... n-a găsit de scris altceva decît isprăvile unor hoţi! Numai hoţi şi haiduci... N-ai să faci nici o ispravă! Cine ştie ce gogomănii ăi fi scris! Crezi că o să le placă ălora de la *"Tinerimea"* poveşti de astea?

Deşi mă făcusem mic şi mă cuprinsese sfiala şi-mi părea rău de timpul pierdut în dimineaţa aceea frumoasă de primăvară, totuşi cutezai să-i răspund:

— Eu nu-nţeleg de ce eşti atît de-nverşunat? Ce, numai mie îmi plac toate astea? N-a scris şi *Ghica,* în *"Scrisorile"* lui către Alecsandri, două povestiri cu *Iancu Jianu* şi cu *Tunsu?* N-a scris şi *Nicu Gane* două povestiri cu haiduci: *"Aliuţă",* cu haiducul *Bujor,* şi *"Şanta"* cu *Codreanu?* N-a scris şi *N. D. Popescu: "Iancu Jianu, zapciu"* şi *"Iancu Jianu căpitan de haiduci"?* Şi apoi, *Bucura Dumbravă* romanul *"Haiducul",* tot cu viaţa lui *Iancu Jianu,* care, la urma urmelor, nu era un haiduc ca toţi haiducii, că era de neam

boieresc şi fusese mai înainte zapciu?!

— Hm... hm! tuşi tata, că nu prea-i convenea pomelnicul, de care rămase foarte surprins, neaşteptîndu-se la această bibliografie haiducească — dar de unde le mai ştii toate astea?

— Le-am citit în biblioteca ta, unde am mai găsit şi *"Aventurile celebrului detectiv englez Sherlock Holmes"* şi *"Arsene Lupin"!*

— Hm! Aşa îmi trebuie, dacă ţin biblioteca descuiată, să-şi bage nasul în ea toţi neghiobii! Dumnealui citeşte d-astea... *Boccaccio* şi *Kikirezul!* D-aia mi-am găsit beleaua cu Crăcănel, de mi-a dat peste nas, că fiu-meu ştie anecdote necuviincioase!

— Păi, dacă nu trebuiesc citite, de ce le ţii în bibliotecă? Pune-le pe foc!

— Obraznicule, acum îmi faci şi tu morală? Alea să le citeşti mai tîrziu... Acum să citeşti: *"Cuore"*... *"Micul Lord"... "Singur pe lume"... "Robinson Crusoe"...*

— *"Guliver în ţara piticilor"... "Cinci săptămîni în balon"...* continuai eu în rîs. Le-am citit şi p-astea de cîte două, trei ori, dar m-am plictisit de ele, mai vreau şi altfel de cărţi!

— Ah, cui ăi fi semănînd, nu ştiu, că m-ai scos din pepeni!

Dar abia mă lăsă tata, că mă luă mama în primire:

— Colegul tău Vasile Velciu mi-a spus că ai de gînd să te faci haiduc! E adevărat?

— Da, e adevărat că mi-ar plăcea să mă fac haiduc... dar mai tîrziu!

— Ai auzit ce-i dă prin gînd?! Haiduc?! Cine a mai pomenit haiduci pe vremurile astea?

— Dacă n-a pomenit, o să pomenească cu mine!

— Ah, zevzecule, mă apostrofă tata din nou, d-aia n-ai să faci nici o ispravă la *"Tinerime",* că-ţi umblă prin cap numai blestemăţii. Masă e asta, ori foc?

— Ce sînt eu de vină, dacă tu ai nervi?...

— Te poftesc să fii cuviincios. Şi dacă mai îndrăzneşti să ai atitudinea asta impertinentă faţă de tat'tu, pe viitor te trimit să mănînci la bucătărie!

— Cel puţin acolo am să mănînc liniştit!

— Ieşi afară, măgarule!

— Bine, tată! spusei eu, accentuînd pe ultimul cuvînt; şi ieşii cît mai repede, că mă puteam aştepta la cine ştie ce binecuvîntare!

În ziua aceea am mîncat la masă cu Ana, care-mi spusese povestea celor *"Cinci pungaşi isteţi"!*

* * *

Desigur că după aprecierile prea puţin favorabile ale tatii asupra

subiectului ales de mine la concursul de Limba română de la *"Tinerime"*, era exclus să mă aştept la vreun rezultat frumos.

Aşa că, în ziua cînd s-a anunţat la liceu împărţirea premiilor la *"Ateneul Român'',* am fost la fel de impresionat ca şi cînd aş fi aflat că acceleratul de Timişoara va pleca din Gara de Nord la 16 şi 40.

Şi nu m-am dus să asist şi eu la împărţirea premiilor.

S-au dus, în schimb, foarte mulţi colegi de clasă şi de liceu, căci, pretindeau ei, e o festivitate foarte interesantă... cu program artistic: muzica, recitări, teatru, exerciţii de gimnastică...

A doua zi de dimineaţă, însă, cînd am intrat în clasă, am fost foarte surprins de atitudinea colegilor mei şi, la un moment dat, n-am ştiut ce să cred că s-a întîmplat!

Am fost primit cu urale şi mi s-a făcut o manifestaţie de simpatie în toată regula.

— Uraa!... Bravo, Băjenarule!

— Să trăieşti, mă, felicitările noastre!

— De ce n-ai fost ieri la "Ateneu", că ai luat premiu?

Eram convins că e o glumă. Să ştii că ăştia vor să-şi bată joc de mine, că am concurat şi n-am făcut nici o ispravă!

— Hai, dom'le, lăsaţi gluma, că nu-mi arde de rîs aşa de dimineaţă!

— Zău, mă, că ai luat premiu! Te-a strigat preşedintele Nae Dumitrescu, pe scenă, şi ai noştri, au spus că lipseşti.

— Pe onoarea voastră, mă?

— Pe! Zău, dacă-ţi spunem, ce naiba!? Auzi, că să te duci la sediul *"Tinerimii"* şi să-ţi iei premiul: nişte cărţi şi diploma!

— Să fiţi voi afurisiţi, că nu mă duceţi?

— Să fim, mă, na..., ce mai vrei? Mai întreabă şi pe alţii, dacă nu ne crezi!

— Bine, mă, vă cred, dacă v-aţi jurat, acu' vă cred!

— Să-l fi văzut pe Barbă cum se mai umfla în pene cînd a strigat: *"Popescu-Băjenaru Grigore* din clasa a II-a A, Liceul Lazăr din Bucureşti, de sub direcţia domnului *Constantin Ionescu".* N-a mai luat nici unui premiu de la noi. Tu eşti singurul lăzărist!

Mi-am simţit tot trupul inundat de o fericire necunoscută pînă atunci şi, răutate copilărească, primul meu gînd nu a fost la bucuria pe care credeam că am s-o fac părinţilor, cît mai cu seamă că am să-i pot lua la vale pe tema subiectului. Să vedem ce-o să mai aibă tata ele spus acum?

Întîmplător, în ziua aceea, ora a doua aveam *Limba română.*

Nea Tomiţă a venit cum a sunat de intrare. Era foarte emoţionat şi, după ce notă grăbit absenţii, se ridică, se dete jos de pe catedră, veni în faţa băncii mele şi-mi puse mîna pe cap a mîngîiere, spunînd:

— Băieţi, după cum cred că aţi aflat cu toţii, munca mea

stăruitoare cu voi, la Limba maternă, timp de un an, nu numai că n-a fost zadarnică, dar a dat rezultate la care nu mă aşteptam! Colegul vostru, Băjenaru, a obţinut premiul al treilea la concursul pe ţară de, la *"Tinerimea Română*"! Nu este numai un succes al lui, personal, ci este un succes al clasei voastre, ba mai mult decît atît: un succes al liceului vostru! (Aci mă simţii obligat să mă ridic în picioare, cu mîna lui pe capul meu!) Eu îl felicit din toată inima, lucru pe care desigur că voi l-aţi făcut cu mult înaintea mea, şi-i urez să aibă parte în viaţă de succese cît mai frumoase! Mă bucur cu atît mai mult, adaugă el, cu cît, băieţii mei dragi, sînt bătrîn, acesta este ultimul meu an, aş putea spune chiar — pentru că ne aflăm la sfîrşitul anului şcolar — ultimele zile de învăţămînt ale mele! Anul şcolar viitor mă va găsi pensionar... Colegul vostru mi-a hărăzit bucuria neaşteptată ca un elev de-al meu să fie distins cu un premiu de *"Tinerimea Română"!* Acum nu înţelegeţi voi prea mult; mai tîrziu, o să vă daţi seama de însemnătatea acestui lucru atît de mic în aparenţă. Să trăieşti, Băjenarule!

De felul meu eram cam zurbagiu în şcoală şi nu pierdeam nici un prilej ca să fac glume, stimulat mai mult de faptul că-i vedeam pe colegii mei rîzînd cu poftă şi distrîndu-se mai ceva ca la teatru.

Pe Nea Tomiţă îl necăjisem de multe ori.

De data asta, nu ştiu de ce, însă, ochii au început să mă usture fără de voia mea... să simt săgeţi prin ei... şi m-au podidit lacrimile! Bietul Nea Tomiţă Dicescu nu vorbise niciodată atît de pătrunzător!...

Şi cum se nimerise ca tocmai eu, zurbagiul care-l supărasem de atîtea ori, să-i fac o bucurie atît de mare pentru cariera lui dăscălească!

Mi se părea ceva cu totul nemaipomenit, dar aşa era!

Ora a continuat în mod obişnuit. Nea Tomiţă ne-a cetit mai departe nu mai ştiu ce fabulă de Grigore Alexandrescu şi tot timpul m-a privit surîzător, ca un Moş Crăciun din pozele de un leu de la librărie!

Tot în ziua aceea am fost chemat la Cancelarie, ca să mă cunoască toţi profesorii. Unii dintre ei mă priveau cu aceeaşi curiozitate cu care priveşti un cîine pipernicit, care a scăpat de la înec un om în toată firea! Ştii că este aşa, şi totuşi parcă nu-ţi vine să crezi! Se vede că se aşteptau să fiu ceva mai impunător, mai bine îmbrăcat şi mai inteligent decît făceam impresia.

Bineînţeles că m-au felicitat toţi în cor. N-au dat mîna cu mine decît Barbă şi Barosanul — care a fost cel mai vesel de premierea mea.

Crăcănel şi-a ridicat întrebător buza superioară, cu nas cu tot, şi m-a întrebat scandînd:

— Ce su-biect?

— O poveste cu cuvintele noastre!

— Hm... şi tu pe care ai scris-o... pe cea pe care mi-ai povestit-o în clasă, cu camera... şofată?!

M-am făcut roşu ca focul. Nu mai ştiam ce să fac cu mîinile. Eram apă de năduşeală!

— Aflaţi că ştie fel de fel de povestiri, care de care mai interesante!... Nu mă mir defel că a luat premiu! a adăugat Crăcănel; apoi nu s-a mai ocupat de mine.

Barbă a găsit de cuviinţă să-mi adreseze cîteva cuvinte de circumstanţă, felicitîndu-mă călduros, şi am plecat.

Peste cinci ani, ca elev în clasa a VII-a modernă, aveam să stau din nou în Cancelarie, în faţa aceloraşi profesori, de astă dată, însă, într-o postură cu totul neaşteptată şi aproape de necrezut pentru un şcolar.

Tata nu s-a arătat prea impresionat de toată povestea asta. În schimb, mama nu ştia ce să-mi mai facă de bucurie!

A mers cu mine la sediul *"Tinerimii Române",* ca să-mi iau premiul şi diploma, şi-acolo n-a mai încetat tot timpul — mă făcusem roşu ca un rac fiert de ruşine: "Fiul meu, în sus, fiul meu, în jos" — încît a trebuit să-i şoptesc, cu riscul de a o supăra: "Mai taci, mamă, din gură, ce naiba?!"

Pe lîngă cărţi şi diplomă, secretarul *"Tinerimii"* mi-a dăruit şi o mapă foarte frumoasă, cu două scoarţe de pînză roşie, în formă de caiet, cu vreo şase coale de sugativă, înăuntru, pe care am păstrat-o pînă astăzi!

Mama, în culmea fericirii, m-a plimbat cu trăsura prin tot oraşul, mi-a dat o îngheţată la *"Dobriceanu"* şi mi-a cumpărat pentru acasă un carton mare cu prăjituri de ciocolată.

CAPITOLUL VI:

În cursul superior

Toţi băieţii din clasa a IV-a, nu numai eu, aşteptam să treacă vacanţa de primăvară cu o nerăbdare care creştea din ce în ce mai mult.

S-ar părea ciudată dorinţa de a se termina mai repede o vacanţă, ca să începi şcoala din nou... Şi, cu toate astea, aşa era, căci în clasa a IV-a a tuturor liceelor din Bucureşti se statornicise o tradiţie: cu de la noi putere arboram un grad pe care, poate, nu chiar toţi aveam să-l purtăm, o panglicuţă neagră, îngustă, pusă la şapcă între cele două şănţuleţe, într-adins făcute pentru asta... *cursul superior!*

Eram cam grăbiţi, ce e drept! Nu numai că nu terminaserăm clasa a IV-a, dar mai aveam de dat un examen destul de greu: admiterea în cursul superior, sau aşa-zisa capacitate!

Nu mai vorbesc despre teoriile pe care cei mai mulţi dintre profesori ni le făceau asupra denumirii de *"capacitate",* referindu-se plini de ironie la *"incapacitatea"* noastră, parcă numai noi am fi fost vinovaţi de asta!

Aşa, *Minciu* de Istorie, pe care l-am avut profesor în clasa a IV-a, de cîte ori avea prilejul ne spunea peltic:

— Examen de capacitate spuneţi că daţi? Poate de incapacitate! Capacitatea am dat-o noi, cînd ne-am făcut profesori. Nu ştiu cui i-a trăsnit prin cap să numească examenul ăsta al vostru: de capacitate! Eu, unul, dacă...

În sfîrşit, cam la o săptămînă după terminarea cursurilor clasei a IV-a, se anunţă şi examenul de admitere în cursul superior.

Parcă eram cuprinşi de friguri... şi pe bună dreptate, pentru că nu era deloc uşor. Aveam de dat lucrări scrise din toată materia cursului inferior la: Română, Franceză şi Matematici... şi din aceleaşi materii, apoi, examen oral în faţa unei comisii compuse din şase-şapte profesori.

Nu era de glumit şi mă gîndeam cu groază că s-ar putea foarte uşor să fiu nevoit, cu destulă amărăciune, să-mi scot panglicuţa neagră a *cursului superior* de la şapcă!

Tezele au mers cum au mers. La Română ne-a dat nu mai ştiu ce compunere, la Franceză, o traducere uşoară, pe care bunul nostru Barosanul numai că nu ne-a dictat-o; iar la Matematici, Spiridon

Popescu ne-a dat o problemă de Geometrie combinată cu Algebră, trebuia să punem în ecuaţie etc.

Mai cu una, mai cu alta, a mers şi am intrat cu toţii la oral. Cu toţii, cei care ne-ncumetaserăm să dăm examenul, pentru că mulţi dintre noi renunţaseră şi fugiseră "in corpore" la *Comerţ,* unde nu se cerea examen de admitere în cursul superior.

La oral, însă, nu ştiam cum vom ieşi la liman.

Eu, ca să mărturisesc cinstit, aş fi fost fericit să trec cu note la limită, numai să scap!

Mi-era însă tare teamă c-am s-o scrîntesc şi aşteptam plin de emoţie să-mi vină rîndul la ascultat.

Pîn-acum trecuseră prin faţa comisiei trei serii de elevi. După calculul făcut de mine, peste încă trei serii trebuia să-mi vină rîndul.

Dar nu mi-a mai venit!

Mă gîndeam oarecum amuzat cam ce-am să răspund la întrebările iscusite şi pline de capcane, într-adins alese, ca să te-ncurce... şi priveam distrat: pe *Caracostea* de Română, pe *Fischer* de Germană, pe *Frollo* de Latină, pe *Minciu* de Istorie... pe... cînd deodată auzii ca prin vis glasul profesorului Caracostea punînd următoarea întrebare:

— ...Poţi să-mi spui tu, Georgescule, de unde vine cuvîntul *moaşă?*

Se vede că se citise la Română vreo bucată de lectură în care era vorba despre moaşă!

— Nu ştiu, domnule profesor! a răspuns Georgescu Nicolae, înciudat.

— Nu e nimic dacă nu ştii, că nu eşti obligat... Poate că ştie cineva din serie?!

Seria de la catedră, însă, dotată cu un impresionant simţ de colegialitate, a ţinut cu Nae Georgescu şi a tăcut.

Atunci Caracostea s-a adresat clasei:

— Care dintre voi poate să-mi spună de unde vine cuvîntul moaşă?... Chiar dacă nu ştiţi, puteţi să vă-nchipuiţi. Ia să vedem, e în stare cineva să-mi răspundă la această întrebare?

Ca prin farmec mi s-a luminat mintea, mi-am întors gîndul cu veacuri înapoi, în lumea patriarhală a satelor noastre, şi am sărit cu două degete în sus.

— Aş putea să spun eu, don' profesor!

— Spune... să auzim!

Foarte curioşi să audă cam ce voi răspunde — poate că nici mulţi dintre ei nu cunoşteau etimologia cuvîntului — profesorii se făcuseră numai urechi.

Am răspuns răspicat şi îndrăzneţ ca întotdeauna cînd o întrebare de *Română:*

— Nu ştiu sigur dacă este aşa cum am să spun, pentru că nici n-

am citit undeva şi nici nu mi s-a spus; îmi închipui însă că s-ar putea să fie aşa... înainte vreme nu erau ca astăzi medici mamoşi specialişti, nici şcoale de moaşe şi nici maternităţi... Cînd năştea vreo femeie, venea să-i ajute la facere cîte-o bătrînă din sat mai pricepută şi care mai ajutase sau văzuse şi alte naşteri. Cum aceste femei bătrîne erau soţiile cîte unui moş, era foarte firesc ca, atunci cînd venea vorba despre ele, să li se spună pe scurt *moaşa,* adică soţia moşului, după cum şi în zilele noastre li se dau multor femei diferite denumiri în legătură cu soţul lor sau cu meseria acestuia: *spiţereasa, morareasa...* şi aşa mai departe.

Comisia a făcut haz de expunerea mea şi toţi profesorii mi-au adresat cîte un *"bravo"* rostit cu impresionantă sinceritate.

Eu am roşit tot de plăcere că o nimerisem şi mi s-au tăiat picioarele de bucurie, nici nu-mi venea să cred cînd l-am auzit pe profesorul Caracostea, care era preşedintele comisiei, spunîndu-mi:

— Ţi-am pus *"foarte bine"!* Poţi să pleci, pentru că răspunsul dat te scuteşte să mai fii ascultat şi la celelalte materii, căci, sînt convins, dealtfel ca şi domnii profesori din comisie — îi asocie el pe ceilalţi, care, surîzînd amuzaţi, moţăiau aprobativ din cap — că ai răspunde la fel de frumos! Aşa că, Băjenarule... la revedere într-a V-a, la toamnă!

— Vă salut, domnilor profesori! am spus eu peste măsură de grăbit, şi, băgîndu-mi cărţile-n ghiozdan, claie peste grămadă, n-am ştiut cum s-o şterg mai repede, de frică să nu se răzgîndească vreunul dintre ei şi să-i vină chef să-mi pună cine ştie ce întrebare, la care să nu mai ştiu ce să răspund!

Aşa am trecut în *cursul superior.*

Dar toamna, la înscrierea în clasa a V-a, s-a ivit altă problemă didactică foarte serioasă şi care m-a pus într-o mare încurcătură atît pe mine, cît şi pe ceilalţi colegi ai mei.

Cursul superior era scindat pe atunci, la Liceul Lazăr, în secţiunile: *modernă* şi *reală.* Singurul liceu din Bucureşti care mai avea o secţiune, cea clasică, unde avea întîietate — pe lîngă Latină — Elina, era *"Sfîntul Sava".*

La *modernă,* materia principală era Latina; iar la *reală.* Matematicile.

Nu eram elev strălucit la nici una din aceste materii şi mă găseam într-o grea cumpănă!

Dar, cum de Matematici aveam o groază ce o depăşea pe cea inspirată de Latină, după lungi dezbateri între colegi, cu calcule, probabilităţi şi presupuneri de tot felul, mulţi ne-am hotărît pentru secţia modernă — fapt la care a contribuit într-o foarte mare măsură ştirea că Barosanul ne va fi dascăl pînă în clasa a VIII-a!

Aşa că m-am înscris la secţia *modernă,* foarte invidios pe "realişti", că ei scăpaseră pentru totdeauna de Latină; pe cînd noi, tot

mai aveam să dăm piept cu Matematicile de două ori pe săptămînă!

M-am despărţit cu multă părere de rău de foarte mulţi dintre colegii în tovărăşia cărora îmi tocisem coatele patru ani pe băncile cursului inferior.

Într-a V-a modernă se iviră — aproape jumătate din clasă — colegi noi; unii veniţi de la clasele paralele, iar alţii de pe la alte licee.

Se făcu o nouă numerotare a elevilor, care în ultimii ani se înmulţiseră, şi primii în clasa a V-a numărul 1282, în locul lui 33! Cred că pe vremea aceea liceul nostru număra peste 2 000 de elevi.

Se schimbaseră şi foarte mulţi profesori — mă rog, ca pentru cursul superior!

Ne venise la Română *Gheorghe Chelaru,* unul dintre cei mai buni la această materie; la Matematici. *Traian Popp,* pe cît de tînăr, pe atît de pretenţios; la *Franceză Aurel Dinu,* un profesor foarte bun şi ciudat: duios şi sever, în acelaşi timp; la Istorie, *Marin Dumitrescu****;*** şi alţii, şi alţii...

În scurtă vreme ne-am familiarizat atît cu noii colegi, cît şi cu noii profesori, şi bătălia didactică a început mai curînd de cît ne aşteptam.

Printre tovarăşii noştri de muncă şcolărească s-au distins foarte repede vreo trei-patru, care aveau să-şi dispute întîietatea la învăţătură. Fostul nostru premiant, Motaş Constantin, plecase la *real.*

Acum dădeau asalt acestui titlu, care pe noi, elevii obişnuiţi, ne lăsa cu totul indiferenţi, doi inşi: Ciurea Constantin şi Marinescu Nicolae.

Ultimul, care era un coleg foarte bun şi neinvidios, ajunsese premiant printr-o ciudată voinţă a întîmplării, că nu tocea niciodată!

Avea însă o ascuţită inteligenţă şi era, cred, unul dintre cei mai isteţi din clasă. Mic şi vioi ca un spiriduş, nu sta o clipă locului, dînd impresia profesorilor că ştie totul la perfecţie şi că nu-l poate întrece nimeni!

Al doilea premiant, Ciurea Constantin, se impusese, în primul rînd, prin aceea că era fiu de profesor universitar, carieră către care ne mărturisise că tinde şi el.

Era un băiat înalt, slab, cu faţa plină de pistrui şi cu părul roşu ca morcovul.

Barosanul, noul nostru diriginte, îl numise cestor pe Ciurea, şi el era tare măgulit cînd noi, elevii de rînd, ne guduram pe lîngă el, spunîndu-i linguşitor: *"Stăpîne!"*

Stăpînul avea o foarte mare însemnătate în clasă, pentru că de el depindeau multe! Întotdeauna, aşa-zisul *"şef al clasei"* a avut cuvînt greu în faţa profesorilor, care, convinşi că este cel mai bun element, îl ascultau în tot ce spunea.

Pe noi, la Stăpînul, ne interesau în special două lucruri:

Primul: cînd lipseam, să facă în aşa fel ca să nu se bage de seamă

şi, dacă e posibil, să scăpăm chiar fără absenţă în catalog, pentru că el da absenţii după condica clasei.

Al doilea: cînd nu ştiam lecţia la vreo materie şi nici nu aveam posibilitatea să lipsim, el să aranjeze în aşa fel, ca profesorul să nu rămînă pe foaia celui interesat, că cei mai mulţi dintre profesori aveau obiceiul să asculte elevii de pe pagina catalogului pe care puneau ultimul absent.

Cu mine, Ciurea s-a purtat foarte frumos în cei patru ani, cît am fost colegi în cursul superior... Ba, ţin minte că într-a V-a chiar, rugîndu-l cum am ştiut eu mai frumos, mi-a făcut la Franceză o hartă a Franţei, în tuş negru şi acuarele, pe care Aurel Dinu mi-a pus 8.

Este ciudat faptul că, odată cu intrarea în *superior,* structura noastră sufletească a suferit importante transformări.

Eram mai îndrăzneţi, sufeream mai puţin de emoţie, iar spiritul nostru inventiv, în legătură cu micile trucuri şcolare, de natură "să-i ducă pe profesori", realiza adevărate creaţiuni în materie!

În ce mă priveşte, văzînd că nu mai merge să lipsesc la anumite obiecte, am încercat o nouă metodă; aceea de a sta în clasă, fără să fiu ascultat.

Ajunsesem la o adevărată virtuozitate în născocirea motivelor care să-i împiedice pe profesori să m-asculte, pînă cînd mă hotăram, în sfîrşit, să-nvăţ, sau credeam eu că pot obţine un rezultat fericit.

Căpătasem năravul acesta de la orele unor profesori ca Minciu, care ţineau lecţii searbăde şi nu ne acordau nici un fel de consideraţie.

Aveam diferite trucuri pe care le monopolizasem, întrucît erau invenţia mea, şi, dacă vreun coleg voia să folosească vreunul dintre ele. ca să nu fie ascultat, venea şi mă-ntreba:

— Mă Băjenarule, astăzi ai ceva liber, că n-aş vrea să m-asculte la Trigonometrie?

Şi, după toane sau simpatie, îi lăsam să se folosească de cutare truc.

Natural că şi trucurile variau după psihicul şi perspicacitatea fiecărui profesor, că unii erau mai uşor, alţii mai greu, iar alţii imposibil de *dus!*

Cel mai uşor de dus dintre ei, pentru că avea o fire foarte duioasă, impresionabilă şi compătimitoare, mai ales la boale, era *Aurel Dinu* de Franceză, pe care l-am păcălit de cele mai multe ori.

Apoi, *Fischer* de Germană!

Unul dintre trucuri şi cel mai simplu, pentru că nu-ţi cerea nici un efori, era "*trucul cu sîngele".* Îl făceam pe profesorul respectiv să creadă că-mi curge sînge din nas, în modul următor:

Sacrificam o batistă, pe care picam din abundenţă cerneală roşie, amestecată cu foarte puţină cerneală neagră... Mînjeam puţin nările,

puneam batista vizibil înroşită la nas, ridicam brusc degetele şi, fără să spun o vorbă, ieşeam în faţa profesorului, cerîndu-i voie afară; iar el se grăbea să-mi spună cu milă:

— Du-te, du-te repede şi stai liniştit cu braţele-n sus şi cu capul pe spate!

Apoi, în timp ce ieşeam:

— Bietul băiat... e hemofil!

Hemofilului, însă, îi înceta hemoragia, ca prin farmec, îndată ce păşea pe coridor şi avea grijă să-şi pună la loc sîngele pierdut, la bufet, înapoindu-se în clasă cu o ipocrită tristeţă, numai cu cinci minute înainte de a suna!

Alt truc, cel mai folosit, era acela cu *"durerea de măsele".*

Îmi băgam în gură un ghemotoc de hîrtie, în stînga, sau în dreapta, după poziţia profesorului pe catedră şi a mea în bancă, mă legam la fălci cu o batistă mare, popească, şi aşteptam.

Dacă mă chema la lecţie, mă ridicam în picioare şi spuneam fonf, îndurerat şi bălos:

— Vă rog să mă scuzaţi, don' profesor, dar am o durere de măsele groaznică!

— Ah, stai jos, stai jos! răspundea dascălul... Ai vreo măsea cariată, sau o nevralgie?

— Nu ştiu, don' profesor... ştiu numai că mă doare de înnebunesc.

— Păi n-ai luat nimic, vreun antinevralgic, ceva. De ce nu te duci la dentist?

— N-am avut timp, c-a trebuit să-nvăţ toată după-amiaza!

— Of, bietul băiat... şi durerea de măsele e într-adevăr groaznică! Cînd ai să te simţi bine, să vii să te ascult!

— Da, vă mulţumesc!

Alt truc era acela cu *"căzutul pe gheaţă",* dar acesta putea fi folosit decît iarna...

Avea însă cel mai mare succes, pentru că la realizarea lui erau necesari trei elevi, aşa că, pe lîngă mine, care căzusem pe gheaţă şi mă lovisem îngrozitor, mai luam doi colegi, care trebuiau să m-aducă în clasă, ţinîndu-mă cu grijă de subţiori.

Scopul era să intrăm după ce profesorul scosese la lecţie seria pe care urma s-o examineze.

Aşteptam în curte, cam cît ne făceam noi socoteala că a notat absenţii, apoi ne puneam planul în aplicare; eu mă lungeam pe gheaţa pe care ne dăduserăm în serie pînă arunci, şi unul din ei mă tîra de-o mînă, pînă mă murdăream de zăpadă şi de noroi pe un crac al pantalonului.

Cei doi colegi mă luau şi mă duceau aproape pe sus pînă la clasă.

În faţa uşii, îmi compuneam o figură plină de suferinţă, unul dintre colegi da uşa de perete — şi ne făceam intrarea!

Urmau întrebările şi răspunsurile de rigoare, compătimiri, "te doare rău", "treceţi la loc" etc... şi totul se sfîrşea ca bine!

Un truc pe care nu l-au făcut decît doi inşi: Copoiu Matei şi cu mine, pentru că cerea talent de imitaţie, era "vorbitul răguşit".

Stam în clasă foarte liniştiţi şi, dacă ne scotea la lecţie, ne ridicam şi spuneam gîjîit, ca şi cînd am fi avut cea mai autentică laringo-faringită:

— Vă rog să mă scuzaţi, dar nu pot vorbi!...

Cel mai des folosit dintre toate trucurile şi de foarte mulţi colegi a fost acela cu *"durerea de măsele".*

În clasa a VII-a, ţin minte că am umblat legat la fălci timp de o săptămînă la toate materiile, rezolvînd astfel spinoasa problemă a ascultatului pe timp de şase zile!

* * *

În clasa a V-a, năzbîtiile noastre nu prea au excelat.

Totuşi, s-au petrecut cîteva întîmplări, nu extraordinare, dar care merită osteneala de a mă opri la ele.

Printre colegii de curs inferior, care veniseră cu noi la *modern,* era şi *Constantinescu Teodor,* zis *Chiorul,* un băiat foarte simpatic şi cu ochi frumoşi chiar, dar poreclit astfel pentru că, de cîte ori era ascultat, căsca ochii atît de mari şi îi repezea holbaţi înainte, de credeai că mai au puţin şi-i ies din orbite.

Felul în care Chiorul îşi bolovănea ochii în cap dădea clasei impresia că atunci, pentru prima oară în viaţa lui şcolărească, bietul nostru coleg află că pe lume există o materie de învăţămînt care poate da naştere la întrebări atît de încîlcite!

Era o plăcere să asişti la o examinare a lui.

Odată, în clasa a V-a, a fost scos la Istorie, cu o întreagă serie de "C".

Aveam *"Războiul troian",* şi Marin Dumitrescu, profesorul, ajungînd la Chiorul, l-a întrebat:

— Spune-mi dumneata, Constantineseule, cine era *Ahile* şi cine era *Hector!*

Chiorul, care habar n-avea măcar ce era cu "*Războiul troian",* holbă ochii conform obiceiului, rotindu-i ca un veritabil cameleon: cînd spre profesor, cînd spre clasă. Aştepta să audă un cuvînt măcar, de care să se agaţe cu dibăcie şi să-l dezvolte pînă cînd va recepţiona altul... Dar cuvîntul salvator nu mai sosea!

Marin Dumitrescu, observînd că Chiorul era neliniştit, făcînd impresia că poate să răspundă la întrebare, dar nu ştie cum să-nceapă, şi văzînd că pare în acelaşi timp mirat de aşa întrebare, în realitate foarte uşoară, încercă să-l ajute cu marea lui bunăvoinţă,

care l-a caracterizat şi ni l-a păstrat în amintire ca pe un profesor ales:

— Stai, nu te nelinişti, gîndeşte-te bine, să nu faci vreo confuzie... Vorbeam despre *"Războiul troian",* nu? Ai fost atent la răspunsurile date de către colegii dumitale?

— Da, don' profesor! încuviinţă Chiorul foarte puţin convins...

— Ei, atunci? Dar să presupunem că n-ai învăţat lecţia din cartea de Istorie, deşi era suficient să fi fost atent la explicaţie sau s-o citeşti măcar o dată, că nu este altceva decît o poveste... tot trebuia s-o ştii de la Română! Anul acesta se studiază *"genul epic"* nu?

— Da, don' profesor! răspunseră tocilarii.

— Ei, cred că prima epopee cu care aţi făcut cunoştinţă este *"Iliada"* lui *Homer,* nu?

— Da, don' profesor!

— Ei, bine, Constantinescule, cum începe *"Iliada"?* Şi fără să mai aştepte răspunsul lui Chiorul care, dealtfel, n-ar fi venit niciodată, Marin Dumitrescu începu să ne recite cu glas cald:

"Cîntă-mi, Zeiţă, mînia ce-aprinse pe-Ahil Peleianul,
Patimă crudă, ce-Aheilor, mii de amaruri aduse!"

şi aşa mai departe... nu?

— Da, don' profesor! afirmă cu multă convingere Chiorul.

— Ei, acum ţi-ai amintit cine era *Ahile?*

— Da, don' profesor! făcu Chiorul cu ochii strălucitori, şi se pregăti să dea răspunsul. Dar el avea o specialitate a lui, neîntrecută decît de Ionaş Moscu, de a răspunde: tare, limpede, impresionant, chiar cînd nu ştia ce să răspundă!

Îşi alcătuia o frază indiferentă din punct de vedere al conţinutului în doi peri, pînă cînd avea să-i sosească răspunsul din bancă. Astfel, dacă era întrebat, de exemplu, la ce an s-a urcat pe tron Ştefan cel Mare, el se repezea, ca şi cînd ar fi ştiut la perfecţie anul, cu voce clară şi sigură:

— Da, Ştefan cel Mare, vestitul voievod al Moldovei, s-a urcat pe tron la anul... şi aci, dacă n-auzea cumva din bancă "1457", se poticnea, mai repeta de cîteva ori: "la anul... la anul", şi rămînea cu *anul* în gît, în hohotele de rîs ale clasei.

De data asta, însă, răspunsul avea să fie de alt gen.

— Da! începu Chiorul, că întotdeauna începea cu o afirmaţie... *Ahile* a fost... adică *Ahile Peleianul* făcea parte din... *"Iliada"!*

Marin Dumitrescu surîse îngăduitor şi spuse:

— E ceva, dar ce vrei să spui cu asta, că făcea parte din *"Iliada"?* Ce era *"Iliada"?*

— Da... *"Iliada"* era... cum să spun... ca un fel de cruciadă!

— Ha, ha, ha! rîse cu poftă profesorul. Şi *Ahile?*

— Da... *Ahile* făcea parte!

— Bun... dar *Hector?*

— Da! afirmă Chiorul, apoi scutură capul şi mai întrebă o dată, holbîndu-şi ochii şi mirîndu-se cît putu de tare: *Hector?*

— Da, *Hector...* ce, n-ai auzit niciodată numele acesta de *Hector?* accentuă profesorul.

Chiorul se-nsenină la faţă, înveselit că, în sfîrşit, va da un răspuns bun.

— Ba da, am auzit! *Hector* era cîinele lui *Ahile!*

O explozie de rîs, de răsunară pereţii, izbucni în clasă. Băieţii hohoteau în frunte cu profesorul care, în cele din urmă, fu nevoit să-şi şteargă lacrimile!

Altă dată, tot la Istorie, şi tot Chiorul, pe cînd profesoral explica despre *"Năvălirea barbarilor',* ne-a făcut să ne tăvălim de rîs prin răspunsul pe care l-a dat.

Profesorul, examinînd sumar lecţia precedentă, înainte de a o începe pe cea de zi, a întrebat clasa:

— *Ostrogoţii* au năvălit singuri, sau au mai fost însoţiţi de cineva?

El se gîndea, desigur, la *Visigoţi.*

Clasa n-a ştiut să răspundă, însă Chiorul, foarte serios, a ridicat degetele.

— Ştii dumneata, domnule Constantinescu?

— Da, don' profesor!

— Ei, spune atunci!

— Da. *Ostrogoţii* n-au năvălit singuri...

— Aşa! îl întrerupse satisfăcut profesorul.

— Ei, continuă Chiorul apăsat, au năvălit împreună cu nevestele lor!

Într-o zi, în clasa a VI-a modernă, s-a întîmplat una boacănă de tot, însă nu din pricina Chiorului.

Era iarnă, dar nu ninsese pînă atunci. Cerul, însă, şi frigul nu prea puternic, plăcut chiar, ne vesteau primii fulgi pe care-i aşteptam cu nerăbdare să cadă din clipă-n clipă...

Băieţii veniseră de cîteva zile cu paltoane, cu toată sportivitatea pe care o afişau în stil de muşchetari la fiecare ocazie.

Dar, vremea, mai capricioasă decît o fată, după ce înţepase cîteva zile, astăzi venise mai dulce ca niciodată pînă atunci.

Noica Dan îşi pusese tocmai astăzi un palton nou, o frumuseţe, un bleumarin deschis, cu nasturi mari şi negri de os.

Cum era băiat frumuşel şi bine făcut, îl prindea de minune, şi el nu lăsa să-i scape prilejul de a-l arăta băieţilor şi de a primi laude, care de care mai meşteşugite, însoţite de nelipsita frază în astfel de ocazii:

— Frumos palton, mă Dane, dar păcat că are stofa cam aspră... Ca să se-nmoaie puţin, ar trebui s-o uzi, mă, că altfel se rupe repede! Trebuie să faci cinste, ce mai!

— Bine, dom'le! răspunse Noica Dan încîntat. La ieşire mergem la

cofetăria "Zamfirescu"! Gata!

Dar lucrurile s-au petrecut în aşa fel, că li s-a tăiat tuturor cheful de cinste.

Vremea călduţă îl hotărîse pe Ionescu-Cioc, de Gimnastică, să-şi scoată băieţii afară şi să joace oina cu ei în curtea interioară a liceului, în mijlocul căreia se răsfăţa bătrînul castan sălbatic.

Avea oră cu a VII-a reală, care dăruise liceului pe cel mai îndrăcit campion interşcolar de oină, pe *Dumitrescu Grigore,* cunoscut în toată lumea şcolărească a Bucureştilor sub numele de *Glagore!*

De cîte ori lucra cu a VII-a reală, Cioc era foarte concentrat, căci îl preocupa enorm antrenamentul lui Glagore, care era căpitanul echipei lăzăriste de oină la *"meciurile interşcolare!"*

Cioc avea o ambiţie foarte justificată şi civilizată în acelaşi timp, "să se joace fără să se strige şi mai ales fără ca jucătorii să bată din palme, pentru a cere mingea".

Nu putea să sufere zgomotul în timpul jocului şi nu admitea să se audă decît fluierul lui de arbitru.

Că unii băieţi nu prea ţineau seama de dorinţa lui este altceva. Dar clasa a VII-a reală, care era condusă din punct de vedere sportiv de Glagore, juca fără să se simtă, spre marea satisfacţie a lui Cioc.

În această frumoasă şi călduţă zi de iarnă, îndată după sunarea de intrare în clasă, a VII-a reală ieşise cu paşi uşori din sala de gimnastică, şi, fără să fie simţită, pătrunsese în curte şi-ncepuse oina.

Noi, cei dintr-a VI-a modernă — care făceam curs la etaj — aşteptam profesorul, agitaţi ca de obicei.

Deodată, în clasă se auzi un răcnet înfiorător de mînie şi Noica Dan ieşi în faţa băncilor cu paltonul cel nou în mînă, spumegînd:

— Cine a-ndrăznit să-mi taie nasturii de la palton, că-l distrug?!

În clasă se făcu linişte ca prin farmec.

Era la noi acest obicei stupid de a se tăia nasturii la paltoane, dar ca să tai nasturii unui palton nou era prea de tot!

— Spuneţi, mă, care mi-a tăiat nasturii la palton, mă, care şi-a bătut joc de mine, că-l fac praf?!

Nasturii îi tăiase cu o lamă de ras Dragu Henry; dar cum ar fi îndrăznit să-i spună lui Noica asta!

Văzînd că nu-l poate afla pe făptuitor, Noica, furios la culme, pe bună dreptate, deschise fereastra şi, făcînd paltonul mototol, îl aruncă în curte, spre uimirea generală, strigînd:

— Naiba să-l ia de palton, şi pe voi la fel! Las' că v-o fac eu!

Dar, în aceeaşi secundă, în curte se auzi şuieratul nervos al unui fluier înăbuşit şi hohote de rîs care izbucniră în cascade, ca la o comandă nevăzută!

Ce se întîmplase? Fatalitatea, căreia cîteodată îi vine toane de glumă, făcuse ca paltonul lui Noica să cadă chiar în capul lui Cioc,

tocmai cînd acesta fluiera un punct!

Nimeni nu îndrăzni să privească pe fereastră, dar peste un minut uşa clasei se trînti de perete şi Cioc apăru congestionat la faţă, fierbînd de mînie şi cu paltonul lui Noica în mînă.

Rămaserăm încremeniţi.

— Cine mi-a aruncat paltonui în cap, fiinţa lui Dumnezeu?

Un moment de tăcere, care s-ar fi prelungit la infinit, dacă Cioc ar fi avut răbdare să asiste la această prelungire!

— Vă mai întreb, fiinţa lui Dumnezeu (asta era expresia peiorativă a lui Cioc), cine mi-a aruncat paltonul în cap? Dacă nu îmi răspundeţi imediat, vă elimin pe toţi pe două săptămîni şi e mai rău!

Atunci, Noica Dan s-a ridicat tacticos şi, foarte amuzat de întîmplarea aceasta neprevăzută — aproape că de-abia se abţinea să nu izbucnească-n rîs — a ieşit, legănîndu-şi mîinile, în faţa lui Cioc, şi i-a spus:

— Daţi-mi voie să vă povestesc cum a fost...

— Ce să-mi povesteşti? Ce, mie de poveşti îmi arde acum? Eu joc oină în linişte cu a VII-a reală, şi cînd să fluier un punct, mă trezesc că-mi pică din cer un palton în cap... Cum se cheamă asta, că eu nu ştiu ce calificativ să-i dau? Dacă-mi sucea gîtul sau mă sufoca?

Un bîzîit imperceptibil, însoţit de un surîs uşor, flutură pe buzele lui Noica, ameninţînd din clipă-n clipă să se transforme într-un rîs zgomotos şi de nestăpînit.

Atît i-a trebuit lui Cioc. Nu putea să sufere să te vadă zîmbind sau rîzînd:

— De ce zîmbeşti, fiinţa lui Dumnezeu? Nu-nţeleg zîmbetul! Am făcut eu vreun spirit?

La Cioc zîmbetul era admis numai cînd făcea el vreun spirit, şi cum asta se-ntîmpla o dată într-o generaţie şcolară... însemna că la ora lui n-aveai prilejul să zîmbeşti decît o dată în opt ani!

— N-am zîmbit, don' profesor... m-au mîncat buzele şi m-am scărpinat cu dinţii!

— Da? Ia vezi să nu te mănînce obrajii, şi să nu te scarpin eu cu palmele!

— Să vă spun cum a fost... Eu mi-am făcut un palton nou, pe care azi l-am îmbrăcat pentru prima dată... şi acum zece minute, cînd m-am uitat la el, l-am găsit cu toţi nasturii tăiaţi...

— Sau, mai bine zis, l-ai găsit fără nasturi! îl corectă Cioc.

— Tot aia-i! Vorba e că şi-au bătut joc de paltonul meu, şi acu' n-am cu ce să mă închei...

— Şi?

— Şi-atunci, înfuriat, l-am aruncat pe fereastră, fără să ştiu că dumneavoastră aveţi oră în curte.

— Bine, fiinţa lui Dumnezeu — se-nfurie Cioc — că te-ai necăjit e

foarte firesc, dar de ce să arunci paltonul pe fereastră? E un gest pe care mintea mea refuză să-l priceapă! De ce l-ai aruncat pe fereastră?

— Păi ce era să mai fac cu el, fără nasturi?!

— Îi coseai alţii, fiinţă!

— Bine, ştiu eu, dar în momentele acelea!...

— Dar de ce să-l arunci pe fereastră?

— Hm... hm! tuşi Noica, dregîndu-şi glasul, dar ce era să mai fac cu el, v-am mai spus?

— Să-l mănînci, să-l calci în picioare, orice, dar nu să-l arunci pe fereastră! Şi, zicînd aşa, îi întinse lui Noica paltonul. Acesta îl luă, de-abia abţinîndu-se să nu pufnească în rîs în nasul lui Cioc, şi-i spuse plin de falsă nevinovăţie:

— Vă mulţumesc că mi l-aţi adus!...

Dar Cioc, dacă terminase cu Noica, nu terminase şi cu clasa. Voia să-l afle pe autorul "masacrului" săvîrşit asupra nasturilor:

— Cine e fiinţa lui Dumnezeu care a tăiat nasturii la paltonul colegului vostru?

Se ridică Harry Löbel, cu o mutră de pocăit, care ar fi făcut milă şi celui mai neînduplecat om:

— Eu, domnule profesor...

— Cum, tu eşti?

— Nuuu — protestă el — voiam numai să vă spun că eu, domnule profesor, cred că au fost mai mulţi complici, pentru că era greu să-i taie şase nasturi atît de repede!

— Stai jos, fiinţă! se răsti Cioc la el. Cine i-a tăiat nasturii, vă mai întreb pentru ultima oară?

Este de prisos să spun că vinovatul nu s-a ridicat şi nici n-a fost trădat de cei care-l ştiau. Noica însuşi, dacă l-ar fi cunoscut, nu l-ar fi spus, pentru că orice răfuială se făcea în familie şi n-am înţeles niciodată, pentru nimic în lume, să-l lăsăm pe vreun coleg, oricare ar fi fost acela, să cadă în ghearele răzbunătoare ale "zeilor didactici".

Între timp a sosit şi profesorul Aurel Dinu de Franceză, care avea oră cu noi. Cioc i-a povestit şi lui păţania şi a rămas ca ancheta să fie făcută de Barosanul, care urma să dea şi pedepsele respective.

La plecarea acasă, însă, după ultima oră, în care am avut şi noi Gimnastica cu Cioc, cînd băieţii s-au dus la vestiar, ca să se-mbrace, şi-au găsit toţi nasturii tăiaţi la paltoane!

De-abia atunci ne-am dat seama de ce Noica a făcut gestul foarte puţin sportiv de a-şi aere voie pîn-afară, în timpul exerciţiilor la paralele!

* * *

Printre cei mai chiulangii dintre colegii noştri din clasa a VI-a era

Simulescu, un băiat slăbuţ şi blond, care nu ştia ce motive să mai inventeze ca să fie ascultat din bancă! De obicei, profesorii, cînd ne examinau, ne scoteau la catedră.

Simulescu era pregătit rareori, şi cum avusese prilejul să se convingă că suflatul este cu atît mai eficace cu cît este mai aproape de colegul binevoitor, se hotărîse ca, măcar la cîteva materii, să facă în aşa fel ca să fie ascultat numai din bancă.

Văzînd că-i merge bine şi că fraţii îi suflau conştiincios, s-a complăcut în situaţia creată, şi aproape două luni de zile a fost examinat la toate materiile din bancă!

Pentru aceasta, însă, a avut absolută nevoie de binevoitorul meu concurs.

Într-o bună dimineaţă, m-am trezit cu el că mă cheamă deoparte şi-mi spune pe un ton mai mult decît confidenţial:

— Mă Băjenărică, vreau să te rog ceva... fac cinste!

— Bine, dom'le, dacă pot...

— Mă, tu ştii că pe-ntîiul sînt pîrlit la aproape toate materiile şi nu ştiu cum am s-o scot la căpătîi! D-aia, ca să iau şi eu note ceva mai cumsecade p-al doilea, m-am gîndit că n-ar fi rău să m-asculte din bancă... Aşa aud mai bine cînd îmi suflă fraţii!

— Ei, şi ce vrei să fac eu?

— Păi, să mă-nveţi un truc, ca să am motiv să stau în bancă mai multă vreme. Eu m-am gîndit că n-ar fi rău să spun că sînt anemic şi că sufăr de inimă; că doctorul mi-a prescris...

— Nu se prinde, bă, astea-s mofturi! Uite ce să faci... să lipseşti vreo două zile; apoi anunţi că ai alunecat pe gheaţă şi că ţi-ai fracturat sau că ţi-ai luxat piciorul pe care ţi-l alegi tu, dreptul sau stîngul. Pe urmă, pentru că să zicem, eşti băiat conştiincios, vii la şcoală, dar ai grijă să vii cu piciorul bandajat solid la genunchi, aşa ca să nu-l poţi mişca, să pară anchilozat, că poate uiţi, te mişti în voie, şi te dai de gol. Te aşezi în banca întîia, cu piciorul întins, ştii, scos din bancă; şi de cîte ori îl mişti, faci o grimasă de durere...

În spatele tău o să stea cîţiva care or să-ţi sufle, bine-înţeles fiecare cu specialitatea lui!

Cînd o fi să te-asculte şi te-o chema la tablă, tu te propteşti în mîini, te faci că vrei să te ridici, îţi bălăbăneşti piciorul de colo-colo, strîmbîndu-te... şi p-ormă, las' pe noi, că om şti ce să vorbim pentru tine!

— Bravo, mă, să trăieşti! O idee deşteaptă! Am ştiut eu de ce-am venit la tine, că tu...

— Lasă-te de bărbi, că eu nu mă-mbăt cu apă rece... Ai spus că faci cinste, să-ţi văd cuvîntul, şi după aia mai stăm de vorbă!

— Fac, mă, fac, odată ce-am spus! Numai să reuşească şi să nu mă dibăcească vreunul, că m-am nenorocit!

— Dacă m-asculţi pe mine şi faci întocmai cum ţi-am spus eu, nu te dibăceşte nici Barosanul! Da' acu' hai la bufet, ca să ne mai inspirăm!

* * *

Ora de Franceză cu Aurel Dinu, cel mai milos dintre toţi profesorii. Al naibii Simulescu a avut noroc să-nceapă seria tocmai cu el.

— Să poftească domnii: *Negulescu Petre, Niţescu Va-sile, Oprea Gheorghe* şi *Simulescu Valeriu.*

Trei dintre cei chemaţi vin la catedră cu caietele în mînă şi se aliniază, prefăcîndu-se că-l aşteaptă pe al patrulea, ca să-nceapă examinarea.

Profesorul Dinu îşi ridică ochii spre ei şi-ntreabă mirat:

— Parcă am chemat patru! Simulescu Valeriu unde e?

Aici, Simulescu şi-a jucat rolul de invalid cu o deosebită artă. A făcut lăudabile eforturi să se ridice, ca apoi, extenuat, să-şi compună o privire de viţel care merge la tăiere, fără însă să spună ceva, întrucît această parte a înscenării ne revenea nouă.

— A căzut şi şi-a luxat piciorul, don' profesor! Nu poate să stea în picioare!

Înduioşat la culme de starea nenorocită în care se găsea Simulescu, mai ales după ce i-a văzut piciorul înţepenit, aruncat demonstrativ afară din bancă, profesorul a început să-l întrebe, după vechiul său obicei:

— Te doare? Ce-ai făcut? Cu ce medic te tratezi?

La acestea răspundeam mai mult noi decît Simulescu, care era prea obosit şi plictisit de nenorocirea ce i se-ntîmplase, ca să mai poată răspunde cu suficientă seninătate la firescul interogatoriu ce i-l lua fiecare profesor!

Rămăsese stabilit că-şi luxase piciorul drept din genunchi, că era strîns bandajat, întrucît profesorul-doctor *Amza Jianu* hotărîse că nu este ceva prea grav, dar că va trebui să stea aşa cel puţin o lună, adică pînă se încheia situaţia pe trimestrul al doilea!

Toţi profesorii îl întrebau pe Simulescu dacă este pregătit, fără să se aştepte la un răspuns afirmativ şi dispuşi să-l examineze cînd va voi el.

Erau însă cît se poate de impresionaţi cînd aflau că bietul băiat, deşi bolnav, a pregătit totuşi lecţiile, şi-l ascultau cu cea mai mare indulgenţă.

Aşa că, în scurtă vreme, colegul Simulescu Valeriu îşi îndreptase notele aproape la toate materiile. Mai rămăsese Istoria şi Chimia.

Simulescu nu mai învăţa nimic; răspundea în mod automat tot ce i se sufla, fără să mai treacă ceva prin prisma judecăţii lui. Pentru el,

orice răspuns venit din spate era bun şi-i da drumul, ca să scape mai repede.

Toate mergeau strună, numai că Simulescu îşi cam uitase de obligaţiunile lui cotidiene, în legătură cu bufetul, şi fraţii începuseră să cam murmure, acuzîndu-l de ingratitudine!

Şi cum, în afară de asta, ni se şi cam acrise să-l tot vedem în bancă, prefăcut, cu piciorul întins, iar noi gata să-i suflăm şi să-l scoatem din toate încurcăturile, ne-am hotărît să-l lăsăm din braţe şi să i-o coacem; iar figura finală i-am făcut-o tot eu, bazîndu-mă pe faptul că Simulescu repeta ca un papagal tot ce auzea, fără să mai cugete dacă e bine sau rău. Şi l-am făcut de basm!

Îi venise rîndul să-l asculte la Istorie, tot din bancă, bineînţeles. În spatele lui Simulescu, mă făcusem mic şi nevăzut ca să-i pot sufla cît mai bine.

Profesorul, Costin, fusese elevul lui Iorga. Era un tînăr foarte cumsecade, dar din nefericire s-a prăpădit peste cîţiva ani din pricina surmenajului.

După primele întrebări la care Sirnuleseu a răspuns strună, dirijat de mine, profesorul i-a pus următoarea întrebare:

— Cine nu era creştin în vremea aceea? (Ne aflam în Evul mediu.)

Şi cum Simulescu aştepta cu nerăbdare răspunsul din spate, ce mi-a venit, nu ştiu, că i-am suflat şuierător, abia stăpînindu-mi un rînjet mefistofelic, la gîndul celor ce aveau să urmeze:

— Papa nu era creştin!

Glasul lui Simulescu s-a auzit piţigăiat şi cu o siguranţă de papagal:

— Papa nu era creştin!

— Cum, domnule? a întrebat profesorul stupefiat, nevenindu-i să-şi creadă urechilor; la care Simulescu a repetat cu candoare, convins că nu fusese auzit:

— Papa!

— Ei, bine, ce e cu Papa?

— ...Nu era creştin!

Un hohot de rîs a răsunat în clasă, de se cutremurau băncile.

— Cum, domnule Simulescu? Cum poţi să debitezi asemenea inepţii, cu atîta senină naivitate? Papa nu era creştin?!... Îţi dai seama ce-ai spus? Tocmai Papa, capul creştinătăţii apusene, domnule? Dar oricît de indulgent aş fi, răspunsul dumitale nu-l pot trece cu vederea. Şi *unu* este prea mult. Altă dată să judeci mai bine, înainte de a răspunde!

Bafta lui Simulescu s-a oprit aci. Şi-a întors spre mine o figură plouată şi plină de reproş: iar eu i-am spus printre dinţi:

— Băiatule, fă-te sănătos urgent, că ne-am săturat de chiulurile şi fiţele tale, ca de mere acre! A-nţărcat bălaia!

Şi i-a prins bine, că Simulescu, de frică să nu-i mai suflăm cine ştie ce trăsnăi, care să-l facă de rîs şi la alte materii, s-a apucat să citească şi să răspundă cum trebuia, şi mai ales numai din capul lui. Şi-n cele din urmă a scos-o bine la capăt.

* * *

Pe vremea noastră: Muzica, Desenul, Caligrafia şi Gimnastica erau socotite *"dexterităţi",* iar acei care predau aceste discipline de învăţămînt purtau denumirea de *"maeştri",* nu de profesori, întrucît foarte mulţi dintre ei nu aveau la bază liceul, ci numai gimnaziul şi o şcoală de specialitate.

Într-un timp, fusese numit subdirector la liceul nostru un maestru de gimnastică, foarte inimos şi bun gospodar, însă fără o prea mare cultură generală.

El se ocupa mai mult de administraţia liceului, de reparaţii, curăţenie etc, dar, cînd şi cînd, ca să-şi arate totuşi autoritatea — era doar subdirector, nu? — mai intra şi prin clase la anumite ore de învăţămînt.

Odată însă s-a făcut de pomină cu aceste mici şi nevinovate inspecţii pseudo-didactice ale lui.

A nimerit la clasa a VII-a *reală,* tocmai la o teză de Matematici. A deschis uşa încet şi... deodată a încremenit, mustăcind uimit şi enervat. S-a uitat sever la profesor, acesta stătea pe catedră liniştit şi privea pe deasupra băncilor. A mai privit încă o dată la elevii care, imperturbabili, îşi vedeau de lucrare înainte: deschideau nişte cărţi ce le aveau pe masă, se uitau în ele pe îndelete, apoi scriau în caietele de teză.

Asta era prea mult! Subdirectorul nu se mai putu abţine în faţa acestei impasibilităţi a profesorului de Matematici, şi izbucni:

— Dar bine, domnule Stoicescu, se poate una ca asta?! Nu vedeţi că elevii copiază din cărţi în faţa dumneavoastră?

Profesorul surîse îngăduitor şi răspunse amuzat:

— Sînt logaritmi, domnule subdirector!

— Bine, bine, logaritmi, logaritmi, dar să-i înveţe pe dinafară!

* * *

Era o tradiţie la liceul nostru, şi probabil şi la alte licee cu profesori cumsecade, ca ultima oră de curs, înainte de vacanţă, şi prima oră de curs, după vacanţa de iarnă şi de primăvară, să nu se asculte. Subiecte de conversaţie cu elevii se găseau destule, chiar în legătură cu materia de învăţămînt, numai bunăvoinţă să fi fost!

Dintre toţi profesorii, cel la care se făcea scandal mai mare, cu tropăieli de picioare şi rîsete interminabile, era *Carol Fischer,* de Germană, slab profesor, poate şi pentru că nu ştia prea bine româneşte; iar elevii îl duceau cum voiau ei, mai ales cînd era vorba de traducere.

Prima oră de Germană după vacanţa de iarnă. Toţi aşteptam sosirea profesorului cu multă voie bună, pregătiţi de rîsete şi gălăgie.

Chiorul este mort de oboseală şi-i vine s-adoarmă de-a-npicioarele. A sosit de la nişte rude din Focşani chiar în noaptea trecută şi nu mai poate de somn. Se hotărăşte să se culce cu capul pe bancă, pe undeva prin fund, deşi îi pare nespus de rău că nu va lua parte, aşa cum s-ar fi cuvenit, la rîsetele care se ştia că vor veni.

Fischer făcea spirite slabe, dar băieţii, prefăcîndu-se că le gustă şi se amuză într-adevăr, rîdeau cu hohote, numai pentru plăcerea de a face gălăgie.

Se supăra însă deseori, mai ales cînd, venind în clasă, găsea vreun băiat afară din bancă.

În asemenea împrejurări, judecata era scurtă. Fischer, care ne fusese dascăl de nemţeşte din cursul inferior, ştia că sîntem "clei'' la materia lui. Habar n-aveam de gramatică; de vocabular, nici pomeneală; ajunsesem în clasa a VI-a, şi nu ştiam măcar să scriem cu litere gotice.

Felul de predare al lui Fischer era simplu de tot: scotea la catedră pe vreunul care ştia nemţeşte din familie, sau care venise de la *Evanghelică,* şi-l punea să traducă bucata. Noi scriam traducerea pe maculator şi trebuia să scoatem cuvinte acasă.

Ieşeai la lecţie cu caietul de cuvinte, pe care însă îl prezentai castorului, nu profesorului, cum ar fi trebuit. Fischer se plictisea să te-asculte cuvinte; această muncă didactică o îndeplinea şeful clasei.

Datorită acestui fapt, fiecare elev ştia bine cam 20—30 de cuvinte nemţeşti, pe care le scria pe-o foaie volantă, pusă în caiet. Cuvintele ştiute variau de la elev la elev. Bineînţeles că rareori se-ntîmpla ca vreunul dintre cuvintele înregistrate pe foaia volantă să figureze şi în bucata de lectură pe care urma s-o traduci!

Ca să nu ne-ncurcăm la articole, conveniserăm cu cestorul; respectiv Ciurea-Stăpînul, ca la *"der"* să ţină mîna pe caiet; la *"die",* la falcă; iar la *"das",* la cap!

Ajunsese într-un timp, bietul Ciurea, să facă scurtă la mînă de atîta "gimnastică'! În mod automat, cînd rostea cuvîntul în româneşte, îşi ţinea mîna în poziţia indicată de regia adecvatei situaţii didactice!

Aşa încît, la "*Wilhelm Tell"* de Schiller, întreba cuvinte cam de felul următoarelor, dintre care, cele mai multe nu aveau nici o legătură cu textul piesei:

— Profesorul! (mîna pe caiet).

La care se auzea răspunsul sigur, de elev care a învăţat la Germană toată ziua, nu s-a încurcat:

— *Der Lehrer!*

— Leopardul!

— *Der Leopard!*

— Amurgul! (mîna ia falcă).

— *Die Dämmerung!*

— Foaia! (mîna la cap).

— *Das Blatt!*

Şi aşa mai departe, le lua de la început şi le repeta, pînă cînd Fischer, care nu se gîndea niciodată la cuvintele pe care le-asculta cestorul, ci era mulţumit s-audă că elevul răspunde la-ntrebare, spunea:

— Ajunge! *Traduce,* mă, acuma, ce mai aştepţi?

De bine, de rău, traducerea mergea: fie că o învăţai de-acasă, ca un papagal, avînd de fapt o reprezentare grafică în asociaţie cu textul german, fie că ţi-o suflau băieţii, fie că o scriai în carte, printre rîndurile de tipar, cu un creion "Hardmuth" nr. 3, cu ciocul ascuţit subţire!

Cînd găsea însă vreun băiat afară din bancă sau îl supăra vreunul în cursul lecţiei, se-nfuria şi ne pedepsea, ascultîndu-ne declinări sau conjugări — vot de blam pe care şi-l da singur, pentru că el ştia că habar n-avem de aceste chestiuni gramaticale.

De fiecare dată întreba în mod invariabil, automat, de parcă ar fi pus aceeaşi şi aceeaşi placă de patefon:

— *A fălfăi... a germina, a cuace*... doi şi la revedere, mogarale!

Dacă nu te-ntreba verbe, te punea să-i declini următoarele combinaţii de substantive cu pronume, articole şi adjective, ştiind dinainte că n-ai să răspunzi:

— *Pălăria mea cea roşie... calul meu cel alb... fratele meu cel mic!* şi, fără să aştepte să deschizi gura măcar, continua: *doi, şi la revedere, mogarule,* la care, odată, Boghici Constantin i-a răspuns: *"Aufwiedersehen, Herr Lehrer";* iar el, ca să ne pedepsească pe toţi, ne-a dat descris *"Erlkänig"* de *Goethe,* cu litere gotice!

Curios este faptul că, deşi toţi ştiam exact ce ne dă să declinăm sau să conjugăm, atunci cînd vrea să ne încuie, nu învăţa nici unul, măcar de haz, să-i răspundă cum trebuia pe nemţeşte "a *fîlfîi, a germina, a coace"* etc.

Pe cel prins afară din bancă îl lua de ureche, îl trăgea pînă la catedră, îl asculta verbe neregulate sau declinări, îi punea notă rea şi-l trimitea la loc!

În această primă oră de Germană, după vacanţa de iarnă, toţi erau convinşi că ne vom distra "gras" şi că vom rîde cu lacrimi la ora lui Fischer.

Chiorul s-a aranjat în fund, ca să se mai odihnească de drumul greu, făcut iarna pe frig, şi, înainte de a-şi pune capul pe bancă, i-a spus lui Löbel Harry:

— Bă, Harry, cînd o fi haiul mai mare şi s-o rîde mai vîrtos, fă-mi şi mie cu cotul, ca să rîd şi eu!

— Bine, dom'le, lasă, n-avea grijă, tu culcă-te acolo, liniştit, că-ţi fac eu semn cînd o fi de rîs!

Nici n-a aţipit bine Chiorul, că Fischer a şi intrat pe uşă şi, ghinion, a dat de Zănescu Ştefan afară din bancă.

Bineînţeles că scena la care ne aşteptam s-a repetat şi de astă dată: l-a luat pe Zănescu de-o ureche şi l-a dus la catedră, zicîndu-i:

— Aha, mogarule, aici, aici, aici, aici! *A fîlfăi, a germina... a cuace...* doi şi la revedere!

Asta n-ar fi fost nimic, dar Fischer, înfuriat că n-a fost aşteptat în ordine, aşa cum se cuvenea unui profesor, şi mai ales cum pretindea el, n-a mai ţinut seama de tradiţia de armistiţiu, între bancă şi catedră, din prima lecţie de după vacanţă, şi a-nceput să asculte:

— Să puftească buierii: Azimioară Ion... Boroianu Ion... şi Condurăţeanu Vasile!

Statistica imediată: 2X3=6 în total, şi "la revedere, mogarilor!"

Chiorul dormea sforăind uşor şi poate visa la caltaboşii, tobele şi trandafirii mîncaţi de sărbători, în familie, la Focşani!

Fischer continuă:

— Să mai puftească şi buierii: Cohn Zalman, Constantinescu Teodor... şi Dinulescu Stelian!

Löbel, cînd aude că-l cheamă pe Chiorul la lecţie, se zăpăceşte şi-i face semn cu cotul în coaste:

— Chiorule... bă, Chiorule!

Chiorul crede, după convenţia făcută, că se rîde în clasă, şi-odată, în liniştea aceea mormîntală, sare-n sus în bancă, bate cu mîinile-n pupitru şi-ncepe să rîdă ca un scos din minţi, de unul singur:

— Hă, hă, hă, hă, hăăăă!

Clasa, încremenită o clipă, că nu ştia ce să creadă, izbucneşte într-un rîs nemaipomenit, pe care Fischer cît abia poate să-l stăpînească.

— Ce, mogarule, ai înnebunit?! Ia să pufteşti cu mine la Cancelarie, la sfîrşitul orei!

Cum era fatal, toată întîmplarea a fost povestită Barosanului, cu cererea categorică de a-l elimina pe Chiorul care, după diagnosticul lui Fischer, dădea semne de alienaţie mintală!

Chiorul, ştiind, ca dealtfel şi noi toţi, ce mină de aur este inima Barosanului, i-a spus adevărul.

Barosanul a înţeles şi a aranjat lucrurile în aşa fel ca toată lumea să fie mulţumită.

* * *

Scena ce urmează s-a repetat de multe ori de-a lungul celor opt ani de liceu, cu variantele respective.

Nu pot uita însă ziua aceea în care noul subdirector, însoţit de casierul liceului, a venit în clasă cu o lista în mînă şi a început să citească un întreg pomelnic de elevi, după oare a strigat cu aroganţă:

— Cei *citiţi* să părăsească clasa imediat! Sînt eliminaţi pînă vor aduce banii de taxă!

Şi-atunci au început să se ridice: unii, cu figurile radiind de bucurie, că li se oferă prilejul să *"chiulească oficial",* cu asentimentul direcţiunii; alţii, alene, cu silă, vădit indispuşi, fiind elevi silitori.

Printre aceştia era şi Pîrvu Dumitru, băiat de tîmplar, fără dare de mînă, şi unul dintre cei mai buni elevi din clasă. S-a ridicat şi, fără să părăsească banca, a îndrăznit să spună, cu glasul întretăiat:

— Domnule subdirector, vă rog, amînaţi-mă numai două zile... am de luat poimîine de la nişte meditaţii... şi...

— Slăbeşte-mă cu astfel de milogeli!

— E păcat să pierd două zile de explicaţii, vă rog din suflet...

— Lasă discuţia şi pleacă imediat! mîrîi subdirectorul fericit că poate să-şi arate autoritatea măcar în astfel de împrejurări.

Şi-atunci... abia atunci, toţi am fost mai atenţi la înfăţişarea lui Pîrvu Dumitru, pe care nu-l prea băgam în seamă şi care n-avea numai grija învăţăturii, ca noi, ci mai dădea şi meditaţii, ca să-şi poată întreţine fraţi mai mici.

Avea o haină întoarsă, roasă şi peticită la mîneci şi coate şi un pulover lucrat din rămăşiţe de lînă.

Şi-a strîns cu grijă cărţile într-un ghiozdan de pînză gri, şi s-a îndreptat încet înspre uşă, de unde s-a întors ca să ne salute.

Parcă acelaşi fluid electric a trecut prin inima şi creierul nostru; toţi, dar toţi, fără nici o excepţie, am fost în acelaşi gînd exprimat de Ciurea:

— Măi băieţi, ştiţi ce m-am gîndit?... Ce părere aveţi?

Ora a treia, cînd subdirectorul trecu în inspecţie să vadă dacă nu cumva vreunul din cei eliminaţi s-a întors l-a găsit pe Pîrvu stînd liniştit în bancă şi citind.

— Hei, dumneata, ăla cu milogeala, n-ai înţeles ce ţi-am spus eu acum două ore?

— Ba da, domnule subdirector!

— Atunci, de ce n-ai plecat?

Aci, Ciurea-Stâpînul, şeful clasei, interveni placid:

— De ce să plece, dom'le subdirector?

— Ce, faci şi dumneata pe niznaiul**?** Pentru că n-a plătit taxa!

— Mă iertaţi că vă contrazic, dar a plătit-o!

— Cum aşa, că eu nu ştiu nimic.... doar adineauri...

— Adineauri, mă scuzaţi, nu e acum! Pîrvule, arată-i, te rog, domnului subdirector chitanţa... Poftiţi... rata de 500 de lei achitată astăzi!

— Cum aşa? făcu subdirectorul cu adîncă mirare, ridicîndu-şi sprîncenele-i stufoase în chip de accent circumflex,

— Aşa!... răspunse Ciurea sec şi îşi văzu de treabă, în rîsetele noastre pline de o nemaipomenită satisfacţie.

***

La ora de dirigenţie ce-o aveam chiar în acea zi, Barosanul ne-a spus vădit impresionat:

— Bravo, băieţi, să ştiţi că mi-a plăcut! Ideea pe care aţi avut-o vă face cinste. Dar de unde aţi strîns atîţia bani pentru taxa lui Pîrvu?!

— Păi, domnule diriginte, s-a ridicat Ciurea, ne-am gîndit că n-o să fie prea mare lucru să renunţăm şi noi pe ziua de astăzi la sandviciuri, la limonadă, la trigoane sau la cornuri... Puţin regim nu ne strică... Cînd şi-o termina facultatea şi-o încasa prima leafă, Pîrvu ne-a făgăduit să ne invite la o masă la *"Buturuga"* din Cişmigiu!

Clasa rîse uşor, iar Barosanul adăugă:

— Admirabil!... Numai că vă rog să nu uitaţi atunci să mă invitaţi şi pe mine!

CAPITOLUL VII:

"Chimistul"

În clasa a VI-a, la Chimie, ne-a venit un profesor suplinitor înalt şi slab, nu numai ca fizic, dar şi ca pregătire ştiinţifică. Un om cu o figură plină de răutate şi cu un suflet asemănător.

Simţea o deosebită plăcere cînd putea să ne încondeieze, şi mai mulţi de jumătate din clasă aveam note rele la Fizico-Chimice.

Explica prost, nu se pricepea să facă experienţe, ceea ce-i atrăgea nenumărate ironii din partea noastră şi aveam impresia că tot ce spune învăţase ca un papagal, de-acasă.

Cu toate că nu ne făcea lecţiile cum trebuia şi că experienţele îi reuşeau rareori, şi asta, după uriaşe eforturi, ne pretindea totuşi să-i ştim tot ce e în carte şi, ceea ce ne indigna şi ni se părea strigător la cer, ne cerea să-i descriem toate experienţele pe care el nici nu se gîndise să ni le facă măcar!

Bineînţeles că în aceste condiţii sentimentul de căpetenie pe care-l aveam pentru acest om era, printre altele, o profundă antipatie.

Nenorocul lui era că anul trecut îl avuseserăm profesor la *Fizico-Chimice* pe Gh. Niculescu-Brăiliţeanu, unul dintre cei mai buni pedagogi în materie, de la orele căruia plecai cu lecţia învăţată.

Cu cît dezgust şi dispreţ îl urmăream pe Plopeanu, gîndindu-ne la farmecul ştiinţific al orelor lui Brăiliţeanu!

Dar ce puteam face noi, bieţi elevi? Nu aveam libertatea de a ne alege dascălii, ca elevii din Japonia, că atunci multe s-ar fi schimbat şi educaţia noastră n-ar fi avut de suferit, ci dimpotrivă!

Aşa... a trebuit să înghiţim şi l-am suportat pe Plopeanu un an, pentru că în anul următor a fugit de lăzărişti**,** cum se zicea că fuge dracul de tămîie!

Situaţia clasei noastre, şi probabil şi a celorlalte clase unde Plopeanu preda — vorba vine — Fizico-Chimicele, se prezenta gravă.

Ciudat era faptul că mulţi dintre noi aveam note de trecere la toate materiile, bunicele chiar, iar la Fizico-Chimice eram *căzuţi!*

Cîţiva eram ameninţaţi chiar cu repetenţia, pentru că profesorul avea intenţia să ne dea media *"rău,"* pe trimestrul al III-lea, iar regulamentul şcolar prevedea că media *"rău",* indiferent la ce materie, pe trimestrul al III-lea, atrage după sine repetenţia. (În acel an se dădeau calificative, nu note.)

Atît Ionaş Moscu, cel mai bun coleg al meu din liceu, cît şi eu, eram într-o situaţie asemănătoare: *insuficient* pe întîiul, *insuficient* pe al doilea, şi vreo două trei notări cu *"rău"* pe al treilea!

Aceste note proaste se datorau în bună parte neştiinţei noastre, însă duşmănia cea mare a profesorului ne-o atrăseseră şotiile nenumărate pe care i le făcuserăm în decurs de un an de zile, spre marea satisfacţie a clasei şi spre uşurarea sufletului nostru.

Ah, dar cu toate acestea, ce plin de amărăciune priveam *Cişmigiul* pe ferestrele laboratorului, în aceste zile de mai verde-auriu... şi cu cîtă duioşie mă autocompătimeam că nu voi avea fericirea să mă bucur de odihna unei vacanţe liniştite.

Ca într-un jurnal cinematografic, începură să mi se depene în mintea chinuită de griji toate năzdrăvăniile fîcute "*Chimistului",* cum îl porecliserăm noi!

Aproape că nu fusese oră să nu facă cîte una boacănă.

Odată ne explica la Fizică despre *Inelul lui Gramm.*

— Ca să pricepeţi mai bine înfăţişarea acestui inel, spuse el, luaţi dumneavoastră un covrig şi înfăşuraţi-l cu sfoară. Veţi avea astfel imaginea... Ce doreşti, domnule Băjenuaru?

Ridicasem mîna: m-am sculat foarte cuminte în picioare şi l-am întrebat cu cea mai mare seriozitate:

— Domnule profesor, vă rog, covrigul trebuie să fie simplu sau cu susan?

O erupţie de rîs îi acoperi cuvintele pline de observaţii pe care mi le adresă, în afară de respectiva notare în condica clasei.

Cu acel prilej m-a luat la ochi.

Chimistul căuta cu lumînarea ocazia să scape de experienţe. Şi avea bietul om dreptate, că nu-i reuşeau decît foarte rar.

Se ferea cînd punea cîte-o substanţă în eprubetă, de parcă-i era frică să nu-i sarpă-n ochi!

Pe trimestrul I, făcuse nu ştiu ce experienţe la "*Electricitatea statică*" şi, ca de obicei, nu-i reuşiseră.

Cum afară era umezeală şi burniţă, el, cu o mutră radioasă, ne dădu următoarele explicări suplimentare:

— Aţi văzut, domnilor, că am îndeplinit toate condiţiile necesare pentru ca experienţa noastră să reuşească pe deplin. Dacă experienţa nu ne-a reuşit însă, este numai şi numai din pricina timpului urît de afară. Dumneavoastră ştiţi, încercă el o "*captatio benevolentiae*", că experienţele de electricitate nu reuşesc atunci cînd afară e umezeală...

Aşa a dus-o ilustrul dascăl cu experienţele mai tot timpul; şi nu numai la electricitate, dar şi la "magnetism" motiva că e umed afară, şi d-aia nu-i iese experienţa cum trebuie!

Azi aşa, mîine aşa, băieţii băgaseră de seamă că profesorul nu ştie

să facă experienţe şi-neepusera să-l cam ia peste picior; iar el prinsese un necaz înverşunat pe cîţiva dintre noi care nu-i dam pace niciodată.

Mult s-a mai rîs şi la experienţa cu *electroscopul.* Pentru ca experienţa să fie considerată reuşită, trebuia ca foiţele de metal să devieze.

A frecat el electroscopul, a făcut ce s-a priceput, dar zadarnic, foiţele rămîneau la loc!

Atunci, băieţii, abia abţinîndu-se de rîs, începură să strige, prefăcîndu-se serioşi:

— S-au mişcat, dom'le! Uite, cum se mişcă! Ăăă**!** Hăăăă**!**

— Sst! Tăcere, domnilor! se-nfurie el.

— Tăceţi, bă! se apostrofară băieţii între ei, că dacă vorbiţi, se impresionează electroscopul!

La una din lecţii, trebuia să ne facă o experienţă foarte frumoasă şi interesantă cu *"butelia de Leyda'"*

În laborator era întuneric; se trăseseră obloanele, ca să se poată vedea scînteile electrice. Toţi elevii ne ridicaserăm în picioare şi ne ţineam de mîini: prin noi trebuia să treacă un curent electric.

Ne luaserăm de mîini, conform instrucţiunilor primite de la profesor, şi aşteptam să se stingă lumina, ca să rămînem în întuneric complet.

Dar nici nu se stinsese bine becul, că, deodată, ca prin farmec, se auzi un cor care l-ar fi pus pe gînduri pînă şi pe bătrînul nostru profesor de muzică *Moş Costescu-Coana Batista!*

"Hai să dăm mînă cu mînă.
Cei cu inima română"

Din păcate, corul n-a mai putut continua, pentru că profesorul a aprins lumina şi, scandalizat la culme, a strigat:

— Am să vă scad nota la toţi cu două puncte şi am să vă elimin, din cinci în cinci, neruşinaţilor! Staţi liniştiţi, că altfel renunţ la experienţă!

— E păcat să renunţăm şi la asta, dom' profesor! ripostai eu, ridicîndu-mă în picioare! Mai ales că e o vreme splendidă... şi...

— Iarăşi dumneata? ţipă el. Nu-mi pot face experienţele din cauza dumitale... Stai jos... sau ieşi afară!... Pentru că sînteţi necuviincioşi, citiţi experienţa din carte!

Chiar dacă eram liniştiţi şi-l lăsam să-şi predea lecţiile nesupărat, că n-aveam nici noi chef întotdeauna de pozne, Chimistul nostru făcea ce făcea şi găsea cîte un motiv binecuvîntat ca să ne spună: "Luaţi mai departe cutare lecţie, întrucît experienţa, *n-a reuşit, nu reuşeşte* sau *nu poate să reuşească,* din cutare cauză!"

Preparatele pentru experienţe i le pregătea laborantul liceului, domnul Eduard Slavcovschi, un student eminent, care ne făcuse întîmplător şi cîteva experienţe la unele lecţii — foarte frumoase, interesante, şi care reuşiseră pe deplin.

Ni se părea tare ciudat şi ne uimise grozav faptul că domnul Eduard, care avea ştersul rol de a pune la dispoziţia profesorului aparatele şi substanţele necesare pentru Fizico-Chimice, se pricepe să execute experienţele eu atîta succes, spre deosebire de profesor, căruia îi reuşeau din an în paşti.

Era un motiv în plus ca să n-avem nici o stimă pentru pregătirea lui ştiinţifică şi ca să-l luăm în rîs de cîte ori ne dădea prilejul.

Şi acesta se ivea deseori, mai curînd chiar decît aşteptam.

Necazul cel mai mare i-l provocam profesorului cînd, de cîte ori nu-i reuşea cîte o experienţă şi se scuza, invocînd diferite motive, noi îi spuneam, rînjind binevoitori:

— Să-l chemăm pe domnul Eduard, don' profesor!

El se-nroşea şi ne-arunca nişte priviri asasine, la care noi răspundeam cu surîsuri angelice!

Glasul tăios al profesorului mă trezi brusc din reveria în care căzusem. Îmi aminteam de alte lucruri petrecute tot în clasă, odinioară...

— De ce zîmbeşti, domnule, în timpul explicaţiei mele? mă întrebă Chimistul. Poftim la lecţie!

— Bine, don' profesor, zic eu, ies, dar... m-aţi mai ascultat şi lecţia trecută, şi mi-aţi pus *"rău".*

— Dacă nu ieşi, îţi mai pun un *"rău".*

Atunci mă hotărîi să ies.

— Ia vorbeşte dumneata despre *"sinteza acetilenei"!*

— Sinteza acetilenei?

— Da, sinteza acetilenei!

Eu luai creta de cap şi-ncepui să-i jupoi hîrtia, ca să-mi treacă timpul şi să-mi pot răscoli amintirile în legătură cu chimia organică şi mai ales cu blestemata de *"sinteză a acetilenei".*

Începui să tuşesc, îmi îndreptai gulerul tunicii, de parcă n-aş fi fost la lecţie, ci la fotograf, îmi privii numărul de ordine de pe mînecă, îi admirai albastrul frumos ca cerul senin, îi citii cifrele încet... 1282... şi-n cele din urmă îmi aruncai ochii spre Moscu. El era desperat. Îmi sufla, dar n-auzeam nimic. Mă cuprinse o toropeală dulce, din care mă trezi din nou glasul tăios al Chimistului:

— Hai, domnule, odată! Ştii?

— Ştiu!... Hm! hm! Avem, avem acetilena...! Hm! Carbon hidrogen 6! CH6!

— Cum?

— Asta, vream să zic... N-o ştiu p-asta, don' profesor... daţi-mi

altceva!

— Ce altceva, domnule, ce altceva? Dumneata n-ai idee de chimie organică, şi-ţi arde de zîmbit în bancă! Poftim la loc! *"Rău".*

* * *

Eram sigur şi eu, şi clasa, că profesorul se hotărîse să mă lase corijent. Şi asta n-ar fi fost nimic, deşi m-ar fi mîhnit foarte mult, că nu mai rămăsesem corijent niciodată pînă atunci: dar, în urma notelor obţinute de mine pe trimestrul al treilea, puteam să rămîn repetent chiar, cu toate că aveam note bune la toate celelalte materii!

Şi slabă speranţă de îndreptare cu atîţia *"rău"* în oral!

O palidă licărire mi-o mai da viitoarea teză!

De ascultat, ca să-mi îndrept notele, nici prin cap nu-i trecea Chimistului! Dacă mă-ntreba ceva şi-i răspundeam frumos, nu-mi punea notă, dacă, însâ, nu ştiam, imediat îmi mai înmulţea seria cu un *"rău"!*

Ce era de făcut? Îmi pierise gustul de şotii şi năzdrăvănii. Mai aveam două săptămîni pînă la sfîrşitul anului, şi repetenţia îmi bătea la uşa.

Mă apucai serios de carte şi-nvăţai într-o zi şi o noapte ce nu-nvăţasem în două luni de şcoală; acum ştiam chimia organică la perfecţie... afară de "*acizii-alcooli*", pe care nu ştiu de ce nu-i învăţasem.

Cînd s-a dat teza la Chimie, vreo cîţiva am lipsit. Asta, însă, cu un scop bine determinat.

Lecţia următoare ne-am prezentat la ora respectivă şi, cînd a venit profesorul, i-am spus cu seninătate:

— Dom'le profesor, noi am lipsit la teză şi vrem să dăm acum!

Aranjaserăm din vreme, bineînţeles, cu cîţiva dintre colegii noştri, să ne facă tezele după carte şi, cu cinci minute înainte de a suna, să ni le dea pe sub bancă!

Pînă atunci noi am fi făcut nişte teze fictive, aşa, de ochii profesorului, ca sa vadă, el că nu stăm degeaba, ci scriem ceva, acolo!

Printre cei cinci candidaţi, în afară de mine, mai era şi Moscu Ionaş.

Dar sfîntă mai e vorba românului: *"Socoteala de-acasă nu se potriveşte cu cea din tîrg".*

Ca nişte elevi sîrguincioşi şi cu cele mai bune intenţii, ne aşezaserăm toţi în primele bănci din laborator şi aşteptam în linişte sosirea profesorului şi începerea tezei.

Chimistul, însă, a bănuit imediat cam la ce se poate aştepta de la noi, "crema" elevilor lui, şi ne-a risipit numaidecît, mutîndu-ne în

diferite părţi ale sălii...

Apoi, după ce ne-a izolat, lăsînd între noi şi ceilalţi colegi două rînduri de bănci goale, a dictat fiecăruia cîte un subiect şi s-a aşezat în spatele nostru, ca să supravegheze orice mişcare.

— Aşa... şi acum... scrieţi, vă rog, domnilor!

Bietul Ionaş Moscu era disperat, habar n-avea de subiectul dat; iar mie, din toată Chimia, îmi căzuseră *"acizii-alcooli şi aminele"!*

Despre amine ştiam, dar despre *"acizii-alcooli"',* nimic!

Ca să mai trag nădejde la teza făcută de colegi, nici gînd, aşa că mă hotărîi să scriu cum m-oi pricepe!

De copiat, nici pomeneală nu era, pentru că profesorul, ca să-mi dovedească simpatia de care mă bucur în ochii lui, se aşezase drept în spatele meu!

Deşi subiectul dat începea cu *acizii-alcooli,* eu începui teza cu aminele. N-aveam cine ştie ce de scris, aşa că terminai repede... Trebuia să trec acum la *acizii-alcooli,* dar ce să scriu, cînd habar n-aveam!

Atunci mă gîndii să fac p-ăla care n-a înţeles subiectul *acizii-alcooli,* tratai *alcoolii,* pe care-i ştiam la perfecţie.

Cu cinci minute înainte de a suna, terminai teza satisfăcut (era o teză bună, ce e drept) la gîndul că, dacă n-o observa că am schimbat subiectul, îl fac praf!

Dar, cînd a sunat clopoţelul de ieşire, cu bietul Moscu s-a întîmplat ceva cu totul neprevăzut!

Moscu tot mai nădăjduia în teza făcută de colegi şi credea că-i va sosi ca un colac de salvare în ultima clipă!

De sosit un colac tot i-a sosit, dar acesta a fost, din nefericire, *peste pupăză!*

Cum nu putea să copieze şi cum nici subiectul nu-l ştia, Moscu ce s-a gîndit: "Mă, nu face să mă vadă Chimistul că nu scriu nimic. Ia să scriu eu, acolo, ceva ce mi-o trăsni prin minte, ca să creadă că ştiu subiectul... şi pînă la sfîrşit nu mă lasă ei, fraţii, pe mine!"

A scris Moscu de zor toată ora. Se mai oprea din cînd în cînd, îşi ducea mîna la frunte a gîndire, iarăşi scria; Iarăşi mai sta în contemplaţie! Profesorul, văzîndu-l atît de activ, l-a întrebat într-un timp, înciudat parcă de faptul că scrie atît de neobosit:

— Ei... domnule Moscu, merge, merge?

— La perfecţie, don' profesor! i-a răspuns Moscu, zîmbind sigur de succesul pe care-l va obţine!

Dar sfîrşitul orei a sosit, fără ca odată cu el să-i sosească lui Moscu şi mult aşteptata teză fabricată de colegi!

Moscu se oprise din scris. Văzînd că profesorul începe să strîngă tezele, se apucă să scrie din nou, iar cînd acesta ajunse la el, îi spuse:

— Un moment, vă rog, să închei!

Chimistul îl lăsă, şi trecu la altul. Apoi veni din nou la Moscu. De data asta, Moscu, care nu voia cu nici un chip să-i dea teza, şi ştia el, săracul, de ce, îi spuse mai rugător ca niciodată:

— Punctuaţia, vă rog!

— Ce punctuaţie?! făcu mirat Chimistul.

— La teză... să corectez punctuaţia!

— Lasă, dom'le Moscu! rîse acru profesorul, lasă că nu e teză la Română! Dă-o-ncoace, că nu mă uit eu la punctuaţie, ci la fond, la ştiinţa dumitale!

— Nu... vă rog... o clipă numai! V-o aduc eu la catedră!

Bănuind că nu e lucru curat la mijloc, profesorul puse mîna pe teză şi voi s-o ia, dar Moscu o apucă şi el, ca să nu i-o dea; atunci profesorul, intrigat şi indignat de atitudinea foarte puţin cuviincioasă şi nejustificată a elevului său, smulse teza din mîna lui Moscu şi se uită să vadă ce a scris...

Îşi ridică sprîncenele, îşi strîmbă buzele, încreţindu-şi fruntea cu adîncă mirare şi, adresîndu-se clasei, spuse:

— Două minute, vă rog, ca să vă citesc cîteva rînduri din teza la Chimie a colegului dumneavoastră, Moscu, pentru că e foarte interesantă!

Clasa, care bănuia că s-a petrecut ceva cu totul neobişnuit, se linişti ca prin farmec. Cred că niciodată Chimistul nostru n-a fost ascultat cu mai multă atenţie de către elevii lui, ca atunci!

— Domnul Moscu, începu el, a avut la teză subiectul *"Aldehdele".* Ei bine, iată cum a tratat dînsul acest subiect de Chimie... Ascultaţi, vă rog, cu toată atenţia, că încep să vă citesc:

«Aldehidele. Pentru a trata acest original, interesant şi mai ales nostim subiect, care face parte, după cîte mai ţin şi eu minte — pentru că am foarte multe pe cap — din Chimia organică, trebuie mai întîi şi mai întîi de toate să ştim la perfecţie următoarele: "Împărate ceresc, Mîngîietorule, Duhul adevărului, carele pretutindeni eşti şi toate le împlineşti"» şi aşa mai departe, continuă Chimistul...

Apoi, ascultaţi, vă rog, încercă el să potolească hohotele de rîs ale băieţilor, ascultaţi ce mai scrie: *«Dacă observăm că tot nu ne-a venit inspiraţia, scriem îndată, însă fără prea mare grabă*, "*Cuvine-se cu adevărat să te fericim pre Tine"...»* şi aşa mai departe! Dar bine, domnule Moscu, confunzi *Chimia* cu *Religia,* domnule, pentru Dumnezeu?!

Moscu, văzînd că partida e pierdută, se ridică demn în picioare şi spuse răspicat:

— Nu, don' profesor, dar... să vedeţi... ştiţi... eu*...* Să vedeţi...

— Da, da' să vedem şi ce părere vor avea ceilalţi domni profesori despre teza asta!

— Eu cred, spuse Moscu netulburat şi pe acelaşi ton cu profesorul, că vor avea o părere cît se poate de ortodoxă!

La care clasa izbucni într-un rîs şi mai zgomotos ca cel de pîn-atunci, iar profesorul, ca să nu ne dea prilej de scandal, ieşi repede.

* * *

Lecţia următoare ne aduse tezele. Moscu, care era nepotul lui Barbă, a scăpat cu o săpuneală zdravănă şi cu "ins" în teză, pe drept, pentru că nu scrisese nimic despre subiectul dat, decît titlul.

Iar pe teza mea erau scrise următoarele:

Acesta a fost subiectul dat, sau "Acizii-alcooli"? Rău!

Şi toată teza era tăiată, cu creion albastru.

Că trebuia să rămîn corijent era acum floare la ureche; mă îngrozea, însă, repetenţia!

Necazul meu era şi mai mare că la toţi profesorii aveam numai mediile *"foarte bine"* şi *"bine".* Un singur "*suficient"* la Latină; şi să rămîn din pricina Chimiei?!

Profesorul mă ocolea acum şi nu mai voia să m-asculte nici în ruptul capului, iar eu ştiam toată materia cum nu se putea mai bine, în întregime... Nu exista formulă pe care sa n-o ştiu, nu exista experienţă pe care să n-o cunosc!

Ba, am mîndria să spun că vreo trei seri la rînd am fost meditat la Chimie de către un profesor universitar... chiar de Chimie organică.

Unchiu-meu, *Dan Rădulescu,* profesor de Chimie la Universitatea din Cluj, venise la Bucureşti pentru vreo săptămînă şi trăsese la noi. Eu, ştiind că este cunoscut de toţi profesorii de Chimie şi că cei mai mulţi dintre ei i-au fost elevi, l-am întrebat:

— Unchiule, nu cumva îl cunoşti dumneata pe Plopeanu, unul aşa, şi aşa, să vorbeşti cu el... că vrea să mă lase!

— Mă, mocofane, îmi răspunse el nazal, cum vorbea, de cunoscut, îl cunosc, dar cum o să vorbesc eu cu el pentru tine? Să-l rog pentru nepotu-meu, ai? Nu prea merge, tu ce crezi? De ce n-ai învăţat?

— Dacă e greu!

— Greu?... Grea Chimia?! Fugi, mă, că eşti caraghios! E cea mai uşoară şi cea mai frumoasă ştiinţă! Ia dă cartea încoa'! Adu şi maculatorul! Aşa... Să-ţi fac eu nişte rezumate, cu formule-n regulă... şi dacă n-ai să-nveţi tu toată *"organica"* în trei zile, să nu-mi zici mie *unchiule!*

Şi aşa a fost. A stat bietul unchiu-meu trei seri la rînd de capul meu, dar m-a învăţat "chimia organică'' la perfecţie!

Ce folos, însă, că ştiam acum atîta carte, dacă profesorul meu nu voia să mă mai asculte?

Mă gîndii atunci să-l rog pe tata să se ducă pe la liceu, cînd are

Chimistul ore, să-i spună că ştiu bine şi se mă examineze măcar o dată.

Tata îmi făgădui că se va duce, şi se ţinu de cuvînt. Era tare îngrijorat şi el de faptul că puteam rămîne repetent din pricina Chimiei.

La ora suplimentară pentru îndreptarea notelor, Chimistul a intrat în clasă tăcut şi cu zîmbet ironic în colţul gurii, zîmbet care nu l-a părăsit o clipă, tot timpul cît a durat ora suplimentară.

A început să examineze şi, de la prima serie, am rămas trăsniţi de bunăvoinţa pe care ne-o arăta tuturor, fără deosebire.

Întreba uşor, chestiuni elementare; iar dacă, întîmplător, te încurcai, te-ajuta, ceea, ce el nu făcuse niciodată. Se vedea bine că are de gînd să ne dea drumul.

În clasa înfiorată de o fericită emoţie pluteau şoapte de adîncă şi justificată nedumerire de la o bancă la alta:

— Ce e, mă, cu el, de s-a făcut aşa de cumsecade? Nu e d-a bună! Să ştiţi că a intrat în anul morţii!

Pe Moscu şi pe mine ne-a ascultat ceva mai mult şi mai greu decît pe ceilalţi, a insistat asupra unor formule, ne-a cerut să descompunem în valenţe, şi-n sfîrşit ne-a spus:

— Este adevărat... ştiţi toată materia anului... amîndoi aveţi media generală... *"suficient"!*

— Vă mulţumim, don' profesor!

— Vă rog stăruitor, însă, părăsiţi sala imediat! Nu de alta, rînji el, dar acum ştiţi atît de bine, încît s-ar putea să fiţi ispitiţi să suflaţi colegilor de la tablă!

Cînd am ieşit pe sală, Moscu m-a tras de mînecă şi mi-a spus confidenţial:

— E, cum îţi explici tu transformarea subită a simpaticului nostru chimist?

— Mă, să-ţi spun drept, nici eu nu ştiu ce să cred!

— Să-ţi spun eu atunci: s-a dus maică-mea, care-i şi ea profesoară, la Barbă, şi l-a încondeiat clasa una, l-a făcut de două parale: că nu ştie să explice, că nu ne face experienţe, dar ne pretinde. Ei, i-a mai spus că toată clasa se găseşte într-o situaţie critică din cauza asta.

Cînd a auzit Barbă cum stau lucrurile s-a făcut foc... şi rezultatul acestei întrevederi... diplomatice... ai avut satisfacţia deosebită de a-l vedea azi! Aşa stau lucrurile, băiatule, şi pentru că am terminat şi cu a VI-a, hai să-i tragem o raită prin Cişmigiu şi să ne răcorim la *"Buturugă"* cu cîte-un lapte bătut de la gheaţă, că prea s-au făcut multe arderi chimice în mine, ca să mă exprim "*ca la carte".*

CAPITOLUL VIII:

Hip, Hip, Urraaa!

Nu cunosc aşezarea tuturor liceelor din, ţara noastră, dar nu cred să existe vreunul mai pitoresc şi mai fermecător încadrat ca liceul *Lazăr,* care este înconjurat din trei părţi de Cişmigiu, grădină cu reputaţia de a fi cea mai frumoasă şi cu cele mai variate specii botanice din Europa.

Cînd primăvara se hotărăşte să-şi facă popasul în Bucureşti, se opreşte în prima zi în *grădina Cişmigiu.*

Vestitorii şi i-a trimis cu cîteva zile înainte... Pajiştile înverzite sînt smălţate cu violete şi ghiocei, ce zîmbesc şăgalnic şi parcă fac cu ochiul trecătorilor maturi sau copii, care de-abia se-abţin să nu-i culeagă.

Şi dacă astăzi ai trecut pe aleile discrete ale Cişmigiului, privind la bobocii de pe crengi, peste noapte Primăvara înfăptuieşte minunea: în zori, la fiecare pas, te întîmpină mirese de basm, încremenite de un vrăjitor poznaş — buchete uriaşe de zăpadă proaspătă îţi dăruiesc miresme suave şi de un farmec înfiorător de dulce.

Dar în fiecare anotimp, grădina Cişmigiu este răsfăţată de sumedenie de flori, unele născute de pămîntul roditor al ţării noastre, iar altele aduse de la mari depărtări şi aclimatizate aci.

Numele lor atît de fragede şi pitoreşti, ţîşnite din seva plaiurilor româneşti, le statorniceşte pentru vecie pe covo-rul nomenclaturii horticole**:** *tufănele, brînduşe, crăiţe,dalii, pansele, mixandre, cimbnrişor, dediţei, părăluţe, stînjenei, romanite, ciuboţica cucului, lăcrămioare, bujori, albăstrele, rurneneală* şi cîte altele, pe care numai văzîndu-le îţi aminteşti de ele.

Printre acestea, îţi atrag atenţia bobocii mîndri sau florile învolte ale trandafirilor de toate soiurile şi culorile, sau te opresc din cale buchetele măreţe de liliac alb sau mov, cu florile simple sau bogat bătute!

Boschetele gingaşe, ce parcă ascund taine de nedezlegat, îşi înalţă trufaşe crengile, împletindu-le în baldachine, pe sub care treci înfiorat de plăcută şi neobişnuită emoţie, de parcă ai trece pe tărîmul poveştilor din "O *mie şi una de nopţi"!*

Lacul albastru-verzui oglindeşte siluetele plopilor înalţi, ale stejarilor, arţarilor, brazilor şi molizilor, ienuperilor, castanilor, ulmilor

şi platanilor uriaşi ce-l străjuiesc de pe maluri, întocmai unor sentinele înfipte în pâmînt pentru veşnicie.

Apa lui tremură-n unde la trecerea bărcilor pe sub ghirlandele bătrînelor sălcii plîngătoare, zîmbesc înduioşate parcă la şoaptele de dragoste, întotdeauna aceleaşi, ale vîslasilor trecători!

Fără îndoială că farmecul imposibil de descris în întregime al Cişmîgiului a exercitat o deosebită înrîurire asupra atîtor zeci de generaţii ce s-au perindat la liceul Lazăr şi a contribuit într-o foarte mare măsură la dezvoltarea anumitor însuşiri de ordin mai mult sau mai puţin didactic.

Marele privilegiu de a fi adăpostit la marginea unei grădini publice, şi mai ales de a avea o intrare prin această grădină, nu-i este hărăzit nici unui alt liceu din Bucureşti...

Este o plăcere, pe care şi-ar dori-o toţi elevii, să treci dimineaţa, mai ales primăvara şi toamna, pe aleile înflorite ca prin farmec, peste noapte, cu alte flori în fiecare zi, sau cu frunze pale, de nuanţe variate la infinit, frunze din basmele cu păduri de aramă, de argint şi de aur.

Intri în clasă cu pieptul săgetat de bucurie, dar şi străbătut de o justificată mîhnire că nu te poţi bucura din plin de frumuseţile dăruite acestui pămînt din belşug şi aruncate cu nemiluita în Cişmigiu!

Atîta nostalgie potopea sufletele bieţilor lăzărişti, încît foarte puţini rezistau ispitei de a rămîne timp de patru ore încheiate între pereţii clasei şi, din cînd în cînd, evadau în ţinutul învecinat, unde crengile îşi plecau frunţile împodobite de flori şi îi primeau ca pe nişte Feţi-Frumoşi autentici, cu sute de miresme şi zîmbete: roşii ca focul dragostei ce abia le mijea în suflete; albastre ca seninul cerului şi culoarea liceului nostru; galbene ca aurul şi violete ca amurgurile tîrzii de toamnă!

Băieţii stăteau ca pe ghimpi şi, cînd nu îndrăzneau să dea piept cu inamicii didactici din diferite motive: sau că nu ştiau lecţia, sau că aveau vreo teză serioasă pentru a cărei înfăptuire ulterioară era nevoie de o deosebită strategie şi tehnică, trăgeau la fit în Cişmigiu!

Greu să înfrîngi mirajul acestei grădini, care-ţi oferea nu numai cel mai minunat refugiu visat de un şcolar, dar şi posibilităţi de a-ţi petrece timpul uşor, plăcut şi mai ales sportiv!

Nu cred să greşesc afirmînd că dintre toţi liceenii Capitalei, de pe timpuri, cei mai buni barcagii erau lăzăriştii.

Spunînd aşa, nu înţeleg să le aduc nici o laudă, pentru că această calitate a lor s-a dezvoltat normal, prin natura împrejurărilor: era firesc ca mai toţi să canoteze; în orele de *"l'école buissonièrre"* este mai plăcut să te plimbi cu barca, pe lac, decît să stai pe o bancă în inactivitate. Poţi să tăifăsuieşti la fel de bine şi pe apă ca şi pe uscat, dacă ai chef!

Şi cum băieţii, sărmanii de ei, aveau foarte des prilej de

antrenament la *canotaj,* ajunseseră barcagii, nu glumă!

Dar antrenamente serioase făceau băieţii noştri la toate sporturile: la *oină,* cu Cioc, şi singuri, dar absolut singuri. numai şi numai din dragoste pentru sport la: *fotbal, rugbi; volei, hochei* pe gheaţă etc.

Nu erau supravegheaţi de nimeni, nu aveau nici măcar un antrenor, dar lucrau cu multă rîvnă, pentru că îi stimula o justificată ambiţie: toate cupele interşcolare să fie ale Lazărului.

Barbă se complăcea în postura de proteguitor al sporturilor, şi-n scurtă vreme liceul începu să geamă de sportivi: elevi de pe la toate liceele din Bucureşti, şi-n special de la *Sfîntul Sava,* ştiindu-se buni sportivi, veneau cu duiumul la Lazăr, căruia îi mersese faima că este mai indulgent cu cei care nu sînt elevi extraordinari, dar pot contribui la cucerirea unei cupe.

Aşa s-a făcut că prin 1926, în special în clasa a VIII-a modernă, aveam elevi care jucau fotbal sau rugbi în echipe ca: *"Venus", "Unirea-Tricolor", "Telefon-Club", "Olympia-Club"* — cei mai mulţi dintre ei, deşi foarte tineri, fiind internaţionali de cîteva ori.

Era prin mai şi-ncepuseră meciurile interşcolare.

De cum înflorise primăvara, băieţii începuseră antrenamentul sub conducerea lui *Ghiţă Drăghicescu,* dintr-a VIII-a modernă de la *"Clubul Venus".*

Pînă acum, Lazărul bătuse la fotbal toate echipele celelalte, şi astăzi, după-amiază, la 3, avea meci cu *Evanghelica,* la *Federaţie* unde se jucau toate meciurile pe atunci.

"Nea Ghiţă", cum îi spuneam noi, că era cu vreo doi-trei ani mai mare, desfăşura *"o activitate febrilă"* şi era atent să nu se întîmple nimic care ar putea aduce vreun prejudiciu jocului.

La meci, bineînţeles că nu luau parte numai jucătorii, ci toată galeria de scandalagii, care aveau rolul bine determinat de a intimida *Evanghelica.*

Şi dacă Ghiţă era căpitanul echipei de fotbal, eu eram căpitanul galeriei, care urma să contribuie şi de astă dată la succesul Lazărului.

Meciul era deosebit de important, pentru că rămăseserîm în finală cu *Evanghelica* şi lupta nu era prea uşoară; şi printre cei de la *Evanghelică* erau cîţiva internaţionali, care jucau la *"Olympia-Club",*

Echipa *Evanghelicei* era compusă mai mult din nemţi, iar noi ne făcuserăm socoteala că, în afară de jocul măestrit al băieţilor noştri, trebuia să conteze foarte mult şi "*galeria".*

La meci avea să vină tot Lazărul, sportiv sau nu, afară de Cioc, care nu admitea alt sport decît oina, singurul punct asupra căruia nu se înţelegea cu Barbă, prilej de calambururi şi glume nevinovate pentru noi, care ne spuneam că, în definitiv, *barba e* mai mare decît ciocul; prin urmare ea dictează... şi din barbă poţi face oricînd cioc,

dar din cioc, niciodată barbă... decît dacă aştepţi sî-ţi crească!

În dimineaţa zilei în care avea să fie meciul, Ghiţă Drăghicescu, care juca înaintaş, ne-a chemat pe toţi:

— Fraţilor, cred că nu mai este nevoie să vă spun că un rol foarte important în cîştigarea unui meci, indiferent de ce e, îl joacă galeria... Echipa, dom'le, trebuie încurajată, chiar dacă a făcut vreo figură greşită, că figura *oaţă* vine în repriza a doua... cu surpriza! Aşa că, Griguţă băiete, ai grijă de ai tăi, că de-ai mei văd eu!

— Nea Ghiţă, i-am răspuns eu cu emfază; de parcă aveam să iau parte efectivă la joc, nu e ăsta primul meci pe care l-am cîştigat!

— Oho, stai, *nu anticipa dinainte!* făcu el, zîmbind cu înţeles, mai bine să ne fie teamă şi să-l luăm, decît să mergem la sigur şi să ne facem de rîs.

— Bine, nea Ghiţă!

— Aşa că la prînz, nimeni nu se mai duce la masă acasă; toată lumea mănîncă după meci. S-a înţeles?

— Ce mai?!

— Şi vedeţi, în recreaţie staţi în bănci, să nu vă cheltuiţi toată energia aiurea; ca să fiţi în formă la meci. Dacă-l cîştigăm şi pe ăsta, şi luăm cupa, Barbă e al nostru!

Jucătorii erau numai arc toţi, unul şi unul, aleşi pe sprînceană!

Ghiţă adusese maieurile, de un albastru deschis, cu guler şi mînecuţe albe, de ţi-era mai mare dragul să priveşti la ele.

* * *

Meciul!

Ai noştri, în maiouri albastre, evangheliştii, în maiouri galbene.

Ghiţă Drăghicescu zvîrle un ban în sus, ca la rişcă, să hotărască norocul pe care parte a terenului urmează să joace *Lazărul* prima repriză.

Jocul a început. Ghiţă e numai ochi şi picior... Evangheliştii joacă bine, ce-i drept, nu degeaba au rămas ei în finală, dar lăzăriştii parcă sînt mai tari! Hm, hm, adversarii noştri au început să facă incorectitudini, pe care arbitrul le trece cu vederea! Ghiţă e nemulţumit şi-i spune ceva arbitrului, care nu-i acordă nici o atenţie.

O nouă greşeală, care iarăşi nu e fluierată!

Ghiţă îşi muşcă buzele...

Atunci, deodată izbucneşte galeria *Lazărului* în strigăte de piei-roşii şi se aude un zgomot infernal, care întrece orice imaginaţie: sînt cutiile noastre de conserve cu pietre în ele...

Arbitrul fluieră, dă avertisment evangheliştilor, şi jocul continuă!

— Hai, *Lazar!*

Ai noştri se-nfierbîntă... Sînt pe terenul adversarilor... Se joacă

strîns, aproape de poarta acestora... Mingea e la Traian Paraschivescu, zis *Litră*, din pricina staturii lui mici... Un evanghelist se repede. Litră îl duce, trage... şi...

— Gol!

— Bravo, Litră, halal să-ţi fie!

— Unul la zero, pentru *Lazăr!*

— Hai, *Lazăr!*

Evangheliştii îşi fac de cap, numai incorectitudini! Arbitrul, care se vede că ţine cu ei, se preface că nu le observă. Ghiţă nu ştiu ce-i strigă, arbitrul fluieră prelung, opreşte jocul şi-l dă pe Ghiţă afară de pe teren.

Ghiţă vine lîngă noi, ca simplu spectator. Jocul continuă agitat.

— De ce te-a dat afară, nea Ghiţă?

— Fiindcă n-am avut de lucru şi i-am trîntit una, să mă ţină minte!

— Şi-acum?!

— Păi, nu-mi mai dă voie să joc.

— Şi ce ne facem noi?

— Păi, ştiu eu? Toată nădejdea a rămas la Tănăsică!

— De..., ce naiba ţi-a venit?

— N-aţi văzut, bă, că ţinea cu ăia? Ce, mult era să mai înghit?

— Nea Ghiţă, ascultă-mă pe mine, roagă-te de el să te ierte, că fără tine pierdem meciul şi ne găsim beleaua cu Barbă!

— N-o să vrea!

— Tu încearcă şi-om vedea noi!

Arbitrul tocmai trecea pe lîngă noi cu fluierul în gură.

— Don' arbitru, zice Ghiţă, îmi cer scuze, vă rog, daţi-mi voie să reiau jocul!

— Nu se poate! Altă dată să fii cuviincios... Nu admit recalcitranţă pe teren!

Un fluier scurt! Urlete de bucurie la evanghelişti: *"gol,* s-a egalat!"... *"Unu la unu".*

Poftim! Ghiţă spumegă de mînie.

— Dacă ne iau meciul evangheliştii, mă fac de rîs, şi numai eu sînt de vină, că nu mi-am ţinut gura...! Ce mă fac cu Barbă?

Repriza întîia s-a terminat. Ghiţă se duce în pauză la arbitru şi-l roagă din nou să-i dea voie să joace măcar în repriza a doua. Arbitrul nici nu vrea s-audă. Ghiţă îşi frînge mîinile, turbează de necaz şi nu ştie ce atitudine să ia.

Atunci, cu o îndrăzneală de care m-am mirat şi eu, intervenii în fruntea a vreo zece volintiri, printre care: Dinulescu Stelian, Condurăţeanu Vasile şi Hinna Constantin**,** cei mai puternici din clasă.

— Domnu' arbitru, îi spun eu abia înăbuşindu-mi furia, vă rugăm şi noi să-i daţi voie lui Drăghicescu să joace... Fără el, *Lazărul* pierde meciul cu siguranţă, şi dumneavoastră nu ştiţi ce consecinţe

dezastruoase vom avea de suportat din partea domnului director Ionescu... Vă rugăm, e în joc situaţia noastră şcolară.

— De ce a fost necuviincios pe teren? În timpul meciului se joacă, nu se parlamentează. Vă rog să mă lăsaţi în pace! Am să fac cum am să cred eu de cuviinţă.

Am plecat, lăsîndu-l numai pe Ghiţă acolo, să-i mai dea şi el cu gura. Ne gîndeam că s-ar putea ca arbitrul să nu se simtă la largul lui să-i dea voie să joace lui Ghiţă imediat după intervenţia noastră. Trebuia să-i lăsăm timp pentru mofturile şi ezitările de rigoare în astfel de împrejurări; chestie de abilitate diplomatică! Dar iată că intervenţia noastră a prins bine.

În repriza a doua, Ghiţă a apărut pe teren în fruntea echipei lăzăriste, care radia de mulţumire şi încredere.

De astă dată, Ghiţă s-a întrecut pe sine însuşi... Singur băgat două *"goluri";* Tănăsică, unul... şi, în urletele noastre da izbîndă, meciul s-a terminat cu 4—1 pentru *Lazăr,* pentru că *Evanghelica,* intimidată, n-a mai băgat nici un gol.

Din zeci de piepturi a izbucnit strigătul de triumf:

— Pentru Echipa liceului *Lazăr:* hip, hip, ura, urraa, urraaa!

Prin anii 1923, 1924, 1925 şi 1926, *Lazărul* a luat cupele interşcolare la toate sporturile ce se practicau pe atunci: fotbal, rugbi, volei etc,

Barbă era tare încîntat că liceul de sub conducerea lui deţinea toate cupele la sport. Ba, odată, la o serbare de sfîrşit de an, cînd a vorbit despre succesele sportive ale liceului şi a prezentat publicului cupele obţinute, printre altele a spus:

— Sînt fericit că liceul *Gheorghe Lazar* s-a clasat în fruntea tuturor liceelor din Bucureşti şi regret că printre concursurile interşcolare nu este prevăzut şi *canotajul.* Am convingerea că în fiecare clasă se găsesc cel puţin cîte 20 de campioni posibili! Că dacă *"repetiţia este mama memoriei",* nu este mai puţin adevărat că şi antrenamentul îţi asigură biruinţa în meciuri, indiferent de sportul pe care-l practici!...

Nu ştiu dacă au înţeles toţi ce a voit să spună Barbă, dar mulţi dintre noi am rîs pe sub mustaţă, că aluzia, departe de a fi măcar răutăcioasa, era foarte simpatică şi mai ales foarte transparentă!

* * *

Cişmigiul a fost pentru lăzărişti teatrul multor întîmplări vesele.

Şi, de multe ori, pe la 8 dimineaţa, pe lac nu erau decît bărci cu băieţi de-ai noştri, care, chipurile, întîrzîaseră la oră şi, cum nu înţelegeau să-l supere pe profesorul respectiv, tulburîndu-i lecţia, preferau să aştepte ora următoare de de curs, în Cişmigiu,

Barcagiii erau din diferite clase şi de diferite vîrste. Toţi erau de o desăvîrşită colegialitate şi aceasta făcea tăria noastră, tărie care nu s-a dezminţit niciodată, ba, dimpotrivă, s-a afirmat cu atît mai puternic, cu cît au fost mai grele situaţiile prin care am trecut.

Cînd se-ntîlneau pe lac lăzăriştii din clase diferite, erau adevărate întreceri de canotaj.

Dacă, însă, vreun elev de la alt liceu avea nefericita inspiraţie de a se aventura pe lac, se dădeau chiar serioase lupte navale.

Îi găseam *intrusului* pricină din te miri ce.

Ţin minte că odată ne-am întîlnit pe lac cu doi "dovlecari", adică doi elevi de la liceul *Mihai Viteazul.*

— Ce caută, mă, ăştia în împărăţia noastră?

— Ce caută vor găsi! rosti Ionaş Moscu sentenţios şi se pregăti să-i înfrunte: Ia ascultaţi, măi "dovlecarilor", voi nu ştiţi că pe lacul ăsta cresc nuferi, nu dovleci? Ce-i cu voi pe-aci?

— Da' ce, mă, e lacul vostru?

— Al nostru sau nu, voi răspundeţi la ce vă întreb eu! Acum, n-aveţi oră, ce căutaţi cu barca-n Cişmigiu, că vă ia mama dracului?!

— Da' voi ce căutaţi?

— Noi avem oră liberă şi sîntem la noi acasă; da' voi n-aveţi nici un rost aici şi vă rog s-o ştergeţi cît mai repede! Frumos vă stă să chiuliţi, mă, amărîţilor? Am să vă iau numărul şi să vă reclam lui *Balaurul* (Balaurul era Ion Roman, directorul de la *Mihai Viteazul.)*

— Iete, mă, ce deştepţi! Voi să ne reclamaţi lu' *Balauru,* că am chiulit?! Da' voi ce cusur aveţi? Parcă noi nu putem să vă dăm pe mîna lu' *Barbă!*

Dar n-apucă să termine vorba, că un val de apa îl plesni drept în gură, făcîndu-l să bolborosească înecat ultimele cuvinte.

Moscu ridicase lopata dreaptă, şi-o lăsase pieziş în apă, stropindu-l pe adversar din plin. Apoi, repede, una după alta, încă vreo trei-patru lopeţi, cu măiestrie conduse, îi făcură pe cei doi "dovlecari" ciuciulete, după care ispravă ne îndepărtăm în grabă, lăsîndu-i pe bieţii băieţi uluiţi şi spumegînd de mînie.

Altă dată ne găseam pe lac vreo şapte băieţi din clasa noastră, în trei bărci.

Printre alţii erau: Ionaş Moscu, Ştefan Zănescu, Dragu Henry, Costel Manolescu şi Harry Löbel.

Se vede că naiba a vrut să-şi rîdă de noi şi să ne joace o farsă, că ne-a scos în cale o barcă cu două fete drăguţe foc de la *Carmen Sylva.*

Zănescu n-are de lucru şi-ncepe să facă figuri cu barca lui; lopăta repede, se izbea în barca fetelor, se depărta, se ridica în picioare şi se prefăcea că e gata să cadă-n apă.

— Mă, Fănică, stai, mă, la un loc, că ne stropeşti! îi ţipă Costel

Manolescu, îmbrăcat chiar în ziua aceea cu un costum nou. Dă-le-n colo de fete, c-o să cazi în apă!

Aş, el, ţi-ai găsit!

— Lasă, dom'le, vreau să le impresionez! P-ormă, la debarcader, cunoştinţa e gata!

— Păi, bine mă, nepricopsitule, aşa înţelegi tu să le faci curte unor fete, inspirîndu-le frică?!

— Sistemul meu, mă, fraiere, sistemul meu, care nu dă greş! Mă fac admirat pentru "sportivitatea" mea! Acum, fiţi atenţi, urmează figura hoaţă!

Şi, nici una, nici două, cîrmeşte barca lui spre barca fetelor, o lipeşte şi vrea să sară-n barca lor.

Fetele încep să ţipe. Zănescu ridică un picior în sus, îşi ia avînt, dar bărcile împinse de valuri se depărtează pe nesimţite şi el calcă... în apă!

Pleosc! sar stropii de doi metri, spre desperarea lui Costel Manolescu!

Noroc că apa nu era adîncă; ajungea pînă la brîu. Ca să nu se facă de rîs prea de tot, Zănescu îşi ia poziţia şi o porneşte voiniceşte înot spre debarcader, în hohotele noastre şi mai ales în hazul nemaipomenit al fetelor, foarte satisfăcute de această întîmplare, parcă de ele comandată!

* * *

Multe şi nenumărate au fost poznele făcute în Cişmigiu.

Într-o oră de Trigonometrie, ne-am strîns mai mulţi la *"Buturugă"* — un mic bufet — să luăm ceva: mai puţin după pofta inimii şi mai mult după posibilităţile financiare ale fiecăruia.

Unii, mai cu dare de mînă, au cerut cîţiva ţapi de bere; alţii, mai sărăcuţi, am luat cîte un lapte bătut.

Cu noi era şi Chiorul, căruia, din ce pricină nu ştiu, i se făcuse o sete, de-ar fi băut şi lacul Cişmigiu!

Cum făcea parte şi el dintre noi, cei cu pungile uşoare, a comandat tot un lapte bătut. A sorbit Chiorul din el cu nesaţ pînă la jumătatea paharului şi s-a gîndit că e bine să se odihnească puţin; s-a lins pe buze — bun lapte, ce e drept, gros, cu broboane de unt, şi rece de-ţi îngheţa limba! Ar mai fi băut un pahar, însă de unde să mai scoţi doi lei?

Dar o idee ingenioasă şi salvatoare străbătu creierul Chiorului, răcorit o clipă de... lapte! Repede, mai bău pînă aproape de fundul paharului, lăsînd aşa, ca de un deget. Apoi îşi roti privirile în jurul nostru şi spuse:

— Măi, vreţi să vedeţi cum mai beau eu încă un lapte bătut, fără

să-l plătesc?

— Cum, Chiorule?!

— Ce vă priveşte? Vorba e: mă credeţi în stare, nu?

— Păi, dacă ai să faci vreo şmecherie!

— Mă rog, cum, necum, eu vă spun că mai, beau un pahar pe gratis. Vorba e: cine-mi mai face cinste cu unul, dacă mă ţin de cuvînt?

— Eu, mă! îi răspunse Matei Păunescu. Să te văd!

Ochii Chiorului luciră de bucurie. Foarte discret îşi făcu mîna dreaptă cupă, ochi o muscă ce bîzîia pe lîngă pahar, şi cît ai clipi o prinse şi o aruncă în restul de lapte.

Musca se zbătu cît se zbătu şi-şi dete obştescul sfîrşit sub privirile ucigaşe ale călăului.

— E-n regulă! zise Chiorul şi, compunîndu-şi o faţă de om scîrbit la culme, bătu în masă, strigînd:

— Chelner, hei, chelner, poftim încoa', te rog... dar mai repede!

— Vine, vine! se auzi vocea amabilă a chelnerului. Ce-aţi comandat, vă rog?

— Ţi-am comandat un lapte bătut, şi dumneata mi-ai adus şi o muscă... o muscă moartă în lapte... ca alte cuvinte, lapte cu cadavre de insecte... Ia-l d-aici, că mi s-a făcut rău**!** Să vină patronul!

— Scuzaţi, vă rog, s-a întîmplat, ştiţi, vara... nu cred că de la noi, că e curăţenie mare, poate că de la lăptar... scuzaţi, s-a-ntîmplat.

— Ce să se-ntîmple, dom'le, ce să se-ntîmple? Se poate una ca asta? Să mă-mbolnăvesc de stomac? Vine omul să ia un lapte şi...

— Nu vă supăraţi, coane, vă aducem altul, scuzaţi, că altă dată nu se mai întîmplă! Şi chelnerul, serviabil, puse mîna pe paharul cu muscă, să-l ia; dar Chiorul sări în sus ca ars:

— Nu, lasă-l aici şi adu-mi altul! Mi-e frică, din greşeală, să nu mi-l aduci tot p-asta cu musca!

Chelnerul i-a adus un pahar cu lapte plin ras, pe care Chiorul l-a băut cu o poftă şi mai mare decît primul. Şi l-a băut şi pe al treilea, oferit de Matei Păunescu, în hazul tuturor.

CAPITOLUL IX:

"Prometeu" la Liceul Lazăr

De cîteva zile la liceul *Lazăr* era o forfotă neobişnuită. Peste o lună urma să se sărbătorească 65 de ani de la înfiinţarea liceului, şi Barbă plănuise o serbare impresionantă.

Programul fusese alcătuit din cîteva inevitabile discursuri, aşa-zise ocazionale, din recitări, coruri şi orchestră, exerciţii de gimnastică şi un fragment dintr-o piesă de teatru.

Asupra acestui din urmă punct al programului avea să hotărască profesorul de *Limba română* de la secţia *modernă*, unde bănuia Barbă că se găsesc mai uşor elemente cu înclinaţiuni artistice, decît la *real*, unde erau, vorbă să fie, spirite *"ceva mai pozitiviste*".

În sfîrşit, după multe şi interminabile consfătuiri, zeii didactici, specialişti în *"materie",* au ales "*Prometeu*" de *Victor Eftimiu.*

După ce s-a stabilit să se joace o scenă din actul al III-lea, profesorul nostru de Română, *Avram Todor,* care citea foarte frumos, ca puţini profesori, delegat de Barbă cu regia, porni în căutarea interpreţilor.

S-a oprit la clasa a VII-a *modernă*, după multe peregrinări şi încercări făcute în celelalte clase, unde era dascăl.

A venit cu piesa şi ne-a pus să citim pe cîţiva dintre noi ca să ne-aleagă rolurile.

Şi s-a hotărît ca pe Zeus să-l interpreteze Ionaş Moscu, pe Hefaistos, eu, iar pe Prometeu, personajul principal, unul dintr-a VII-a *reală,* N. Stroe, care avea şi rolul cel mai mare, întrucît era elev şi la conservator şi mult mai talentat decît noi.

Repetiţiile au început imediat, chiar în clasa noastră, în orele de Limba română, spre marea satisfacţie a colegilor certaţi cu literatura, care astfel aveau prilejui să scape de lecţii şi, mai ales, să nu fie ascultaţi.

Treaba mergea bine: în două zile ştiam rolurile pe dinafară şi acum făceam repetiţiile fără text.

Dar la una din repetiţii s-a petrecut un fapt care avea să-mi sporească faima cum nu mă aşteptam, în tot liceul!

Printre alte năzbîtii cu care îmi distram colegii în recreaţii sau în orele libere, cînd lipsea vreun dascăl, era şi *"imitatul".*

Imitam, în special, o serie întreagă de actori de la Naţional, şi-i

imitam, mai ales, cu o vervă îndrăcită — cum ar spune un cronicar dramatic — pe *profesorii noştri.*

"Imitaţiile" constituiau cea mai mare distracţie a băieţilor; dar cînd îmi imaginam şi cîte o convorbire între doi profesori, despre noi, prea simpaticii lor elevi, atingeam culmea artistică pentru ei!

Într-o zi, după o repetiţie foarte reuşită, care l-a mulţumit pe Avram Todor pe deplin, cum era în clasă o neobişnuită atmosferă de voie-bună, ce-i vine lui Nicu Marinescu, că strigă din bancă:

— Să-i imite Băjenaru pe artiştii de la *"Naţional"!*

Profesorul şi-a-ndreptat cu şiretenie ochii-i verzui şi vioi asupra mea şi m-a întrebat:

— E adevărat că-i imiţi pe actorii de la *"Naţional"?*

— Da, domnule profesor, însă acum mă simt cam obosit de repetiţie... ştiţi, şi...

— Pe cine ştii să imiţi? mi-a tăiat el vorba.

— Pe *Nottara,* pe *Brezeanu,* pe *Manu,* pe *Finteşteanu,* pe *Vraca,* pe *Bălţăţeanu...;* dar cel mai bine îi imit pe *Brezeanu* şi pe *Manu!*

— Interesant! S-auzim!

— Dacă ţineţi neapărat... în ce piese doriţi?

— În ce ştii?

— În toate..., dar pentru că sîntem la Română, am să-i imit în "*O scrisoare pierdută*" şi în "*O noapte furtunoasă*" de Caragiale.

— Mă rog, mă rog, făcu Todor reverenţios, cum doreşti dumneata; dar începe, că mai avem puţin, şi sună!

L-am imitat pe *Brezeanu* în *Cetăţeanul turmentat* şi pe *Manu* în *Agamiţă Dandanache;* apoi la rînd pe *Demetriade* în *Hamlet* şi în *Doctor Tokeramo* din *"Taifun":* pe Nottara în *Luca Arbore* din *"Viforul"* de *Delavrancea* şi în *Bătrînul Moor* din *"Hoţii"* de *Schiller,* pe *Finteşteanu* în *"Căsătoria"* de *Gogol; pe Vraca* în *"Faust"* de *Goethe;* pe *Bălţăţeanu* în nu mai ştiu ce...

Băieţii, deşi mă auziseră de zeci de ori, erau parcă mai entuziasmaţi ca niciodată şi-şi manifestară sentimentele printr-un ropot de aplauze... M-am înclinat surîzător şi am mulţumit întocmai unui actor, pe scenă, făcînd, bineînţeles, fasoanele de rigoare şi sporind astfel voioşia clase...

Am strîns emoţionat mîna pe care mi-a întins-o profesorul şi m-am înclinat respectuos şi plin de seriozitate.

Dar *"vae mihi",* cum ar fi spus Barosanul, glasul lui Nicu Marinescu, glasul care propusese să-i imit pe actori, se auzi de astă dată parcă ceva mai imperativ ca adineauri:

— Don' profesor, spuneţi-i lui Băjenaru să-i imite şi pe "domnii *profesori".*

Înlemnisem! Ce însemna asta? M-am întors către bănci,

consternat. Din entuziasm şi din simpatie pentru mine, colegul meu nu-şi dăduse seama că-mi poate face cel mai mare rău.

Cine ştie ce complicaţii ar fi putut ieşi de aci!

Mi-am îndreptat privirea spre profesor. Zîmbea!

— Hai, domnule, "*Vox populi, vox Dei!*"

— Pe domnii profesori, nu vă supăraţi, dar nu pot, sau mai bine-zis nu mi-am permis să-i imit... încercai eu să mă eschivez.

— Cum?

— ...decît, continuai eu, imperturbabil, în faţa colegilor...

— Aha! Şi-n faţa mea, de ce nu?

— Nu vă supăraţi, dar dacă se aude ceva la Cancelarie, vă închipuiţi că numai bine n-o să-mi meargă!

— Cine ar putea să spună la Cancelarie?

— Mă iertaţi... dar în nici un caz colegii mei!

— Atunci, eu?

— ?!?

— Dar dacă îţi făgăduiesc că n-am să spun nimic?

— Bine!

Şi i-am imitat pe rînd: pe Fiseher de Germană, pe Cioc de Gimnastică, pe Crăcănel de Naturale, pe Chelaru de Română, pe Drăgănescu de Drept şi Filosofie, pe Minciu de Istorin!

A rîs Avram Todor cu lacrimi, cum nu ştiu dacă mai rîsese vreodată în viaţa lui; însă, cînd l-am imitat pe Cioc, nu exagerez, dar s-a ţinut cu mîinile de burtă, şi cît p-aci să cadă jos! Ce e drept, pe Cioc şi pe Crăcănel îi imitam la perfecţie; ai fi zis că vorbesc chiar ei!

Niciodată n-au fost mai trişti colegii mei că a sunat clopoţelul de ieşire, ca acum.

Dar, în urma acestei mici reprezentaţii, mi-a fost dat să trec prin multe şi grele încercări, pînă la serbare!

Mai făcuserăm vreo două repetiţii în clasă, cînd Todor Avram, ne anunţă că viitoarea repetiţie va avea loc la Cancelaria profesorilor, în recreaţia mare dintre ora a doua şi a treia, pentru că voiau să-şi dea seama toţi de interpretarea noastră şi să ne facă eventuale oobservaţii.

— Alta acum! comentam noi, nu fără puţină emoţie. Ce le-a venit să ne ducă-n Cancelarie? Atîţia balauri cu ochelari la un loc, mamă, mamă... să nu ne-ncurcăm cumva!

— Lasă, mă, pe de o parte e mai bine, că ne mai obişnuim cu alt public decît cu colegii noştri! spuse Stroe. La serbare ce-o să facem?

— Aşa o fi, dar vezi tu, chiar în Cancelarie, e mai solemn, mai... nu ştiu cum! Eu, unul, n-am să mă simt la largul meu.

— Domnii Stroe, Moscu şi Băjenaru, la Cancelarie cu "*Prometeu"!* ne anunţă pedagogul de serviciu.

— Hai şi tu, Puştiule, să ne sufli! i-am strigat eu lui Nicu Marinescu,

spiriduşul clasei.

— Tocmai voiam eu să vă propun că n-ar fi fost trupa completă fără sufleur! Al vostru sînt!

Pînă atunci, în decurs de şapte ani, nu pătrunsesem în *"Cancelaria Profesorilor",* decît cu cu prilejul premierii la *"Tinerimea Română".*

Intrarăm întîi la Secretariat şi aşteptarăm foarte puţin, cînd uşa la *"Cancelaria Mare"* se deschise şi în prag apăru Avram Todor, care ne făcu semn:

— Poftiţi, domnilor... elevi!

— Cum, în "*Cancelaria Mare"?!!* întrebarăm toţi odată, uimiţi la culme.

— Da, da!

— Pfiu! Hai, mă!

— Intră tu întîi!

— Las' că eu trec după tine, că tu eşti mai gras!

— Hai, hai, grăbiţi-vă că nu e timp!

Sîntem înăuntru! Brr! Ce atmosferă plină de severitate... Nu este destul că ne găsim în faţa a patruzeci de ochii ai profesorilor în viaţă; de pe pereţi ne privesc încă vreo şaizeeci de ochi ai profesorilor decedaţi. Parcă-şi şoptesc între ei: "Ce-or fi căutînd epigonaşii ăştia în Cancelaria noastră? E un sacrilegiu!"

Profesorii sînt aşezaţi pe scaune la masa mare din mijloc. Unii fumează, iar alţii citesc ziarele sau răsfoiesc cîte-o carte.

La intrarea noastră, însă, ciudat, toţi îşi părăsesc ocupaţiile şi încep să ne privească plini de curiozitate.

În ochii celor mai mulţi citeam neîncrederea. Parcă ar fi vrut să spună: "Ce ispravă or să facă flăcăiaşii ăştia!? *Zeus, Prometeu, Hefaistos?*! Ce parodie! Hm! Hm!"

Barbă stătea pe un scaun, deoparte, lîngă fereastră. Îi făcu semn lui Todor, şi acesta spuse:

— Domnilor profesori, îmi daţi voie să vă prezint pe interpreţii scenelor din *"Prometeu"...* Domnul Moscu şi domnul Băjenaru dintr-a VII-a *modernă,* şi domnul Stroe dintr-a VII-a *reală.*

— Ne pare bine! Îi cunoaştem!... mormăiră cîţiva.

— Putem, începe, domnule director? făcu Avram Todor amabil.

— Vă rog... vă rog!

Am făcut repetiţia cu destulă emoţie. Cîţiva profesori ne-au întrerupt, ca să ne facă anumite observaţii: unele îndreptăţite, altele nu prea, asupra interpretării, observaţii de care ne-au rugat stăruitor să ţinem seama cu sfinţenie, dacă vrem să avem succes.

Tocmai intenţionam să ne retragem, cînd deodată Barbă, ridicîndu-se de pe scaun, îmi spuse zîmbind:

— Am auzit, Băjenarule, că-i imiţi foarte bine pe actorii

"Naţionalului". Am fi curioşi să te auzim şi noi!

— Cu plăcere, domnule director!

Şi, fără să fac mofturi, repetai pentru a nu ştiu cîtea oară imitaţiile pe care le ştiam, spre marea încîntare şi chiar spre entuziasmul unora dintre profesori.

— Bravo, mă... bravo, Băjenarule, extraordinar... uite, domnule, n-am ştiut că ai aşa talent!

Ba, Niculescu-Brăiliţeanu a venit la mine, m-a luat de bărbie şi mi-a spus:

— Ia mai fă-i, mă, o dată, pe Brezeanu, că-l imiţi de-ai zice că-i chiar el, nu altceva!

Dar, după ce terminai cu actorii, numai ce-l văd pe Barbă că-mi spune zîmbind şi mai larg (prima oară în timp de şapte ani, de cînd eram la Lazăr, l-am văzut atunci rîzînd pe Barbă, dar rîzînd cu poftă):

— Ei, şi-acuma, Băjenarule, *"pour la bonne bouche",* fă şi *"galeria profesorilor"!*

Am încremenit. Mi s-a părut că n-aud bine!

— Cum adică, domnule director, dacă nu vă supăraţi, că n-am înţeles?

— Ei, zîmbi Barbă, gesticulînd, ca de obicei, cu degetul mare şi cel arătător de la mîna dreaptă, ai înţeles tu foarte bine chiar...: adică să-i imiţi pe domnii profesori!

M-am uitat la Avram Todor; zîmbea mefistofelic lîngă uşa cancelariei. Privirea mea i-a spus trist: "Mi-aţi făcut-o, domnule profesor!"

Dar Barbă nu mă lăsa deloc:

— Hai, Băjenarule, aşteptăm!

— Domnule director, vă rog să nu vă supăraţi, dar nu-mi permit să-i imit pe domnii profesori în faţa dumneavoastră şi, mai cu seamă, în faţa dumnealor. Mă găsesc într-o situaţie foarte delicată, pe care o înţelegeţi foarte bine!

— O înţeleg foarte bine, aşa cum ai spus tu, şi totuşi îţi cer să-i imiţi pe domnii profesori!

— Domnule director, vă rog din suflet, gîndiţi-vă la ce consecinţe dezastruoase ar putea să aibă pentru mine aceste imitaţii... la situaţia ce mi s-ar crea...

— Băjenarule... eu, Constantin Ionescu, directorul liceului Lazăr, îţi cer să-i imiţi pe domnii profesori, în faţa domniilor lor, cu asentimentul domniilor lor, pentru că socotim aceasta drept o manifestare artistică; ascultăm cu toţii producţiile unui talent, şi nu interpretăm acest fapt drept o luare în derîdere a domnilor profesori. Aşa că, fără să te mai laşi rugat, începe!

— Bine, domnule director, dacă spuneţi dumneavoastră!...

Şi cu o nemaipomenită îndrăzneală, parcă de cînd lumea aş fi avut

spectatori atît de selecţi, i-am spus unui profesor mai tinerel de la "B", care şedea în capul mesei:

— Dacă nu vă supăraţi, vă rog daţi-mi scaunul dumneavoastră puţin!

Omul s-a ridicat imediat pentru că i s-a părut foarte firească cererea mea; ba, am avut impresia că a fost chiar încîntat că m-am adresat lui!

Apoi, ducîndu-mă spre pupitrul unde se aflau cataloagele, am pus mîna pe unul, la întîmplare, şi am ieşit din cancelarie, anunţînd mai înainte:

— *Domnul profesor Fischer de Germană!*

Am ieşit, ca să-mi fac intrarea propriu-zisă în clasă, aşa cum o făcea profesorul însuşi.

Găsindu-i pe Nicu Marinescu afară din bancă, l-am luat de ureche şi l-am adus lîngă o presupusă catedră trăgîndu-mă cu deosebită satisfacţie de o barbă imaginară:

— A, mogarule, aici, aici, aici, aici! Ia conjugă tu: "a fălfăi... a germina... a cuace... doi, şi la revedere! Şi acuma să puftească buierii: Cohn Zalman, Condurăţeanu Vasile etc., etc.

Apoi anunţai pe rînd: *"Domnul profesor Radian de Ştiinţe Naturale"; "Domnul profesor Drăganescu de Drept şi Filozofie..."*

Cel mai mare succes de imitaţie cu profesorii, însă, l-am obţinut cu Crăcănel şi mai ales cu Cioc!

A fost ceva nemaipomenit!

Numai îl anunţasem pe Crăcănel, şi toţi se prăpădiseră de rîs! Dar, cînd am deschis gura şi-am dat drumul frazelor lui stereotipe, rostite cu încetinitorul, a fost o explozie de hohote:

"E-le-fan-tul-e-un-a-ni-mal-de-o-mă-ri-me-co-lo-sa-lă!"

Şi aşa mai departe!

La Cioc, profesorul de Gimnastică, a fost culmea succesului.

Mi-am dus degetele mîinii drepte la gură şi am fluierat, cum făcea el cu fluierul, ca pentru începerea jocului de *oină:*

— Echipa întîia la bătaie..., a doua la prindere! Moscu... ce faci, Moscu? Moscu, de şase ani baţi mingea şi nu ştii s-o baţi! De ce zîmbeşti, fiinţa lui Dumnezeu, de ce rîzi? Nu-nţeleg zîmbetul! Am făcut eu vreun spirit? Îţi dau o palmă de te dau cu capul de toţi pereţii! Intru-n ocnă pentru tine, fiinţa lui Dumnezeu!

Şi-apoi începui să-i imit gesturile repezi şi sacadate. Îi dădui un pumn scurt lui Nicu Marineseu în umăr, după care începui să-l împing cu burta în toate părţile, strigîndu-i aşa cum făcea Cioc:

— Ce te vîri în mine? (Deşi el se vîra în tine.) Lasă-mă să respir! Nu pot să-mi trag sufletul!

Toţi m-au copleşii ca laude pentru — cum spuneau ei *"talentul meu excepţional de a imita!"*

Am privit la ceasornicul din perete: *ora a treia de cursuri* trecuse şi nici un profesor nu se-ndurase să-şi ia catalogul şi să se ducă în clasă! Nici unul!

Cînd am ieşit din Cancelarie, tocmai suna de ieşire. Deci suspendasem timp de-o oră cursurile la liceul *Lazăr!* Timp de-o oră vorbisem întruna şi nu mă simţeam deloc obosit!

Pe sală, băieţii strînşi grămadă m-au ridicat pe sus şi m-au dus în triumf pînă în clasă.

Erau fericiţi din două motive: primul că unul dintre ai lor se distinsese în faţa tuturor profesorilor, şi al doilea, că scăpaseră de o oră de curs... Pentru cine a fost şcolar, şi nu şi-a făcut vreodată lecţia, nu mai e nevoie de nici o explicaţie ca să înţeleagă ce înseamnă asta!

Dar dacă izbutisem să suspend ora a treia de cursuri, nu însemna că scăpasem de toată ziua.

Ora a patra aveam Trigonometria, pu Mihail Stoicescu, profesor tînăr şi foarte bine pregătit, care venise la liceul *Lazăr* chiar în acel an.

Cum a intrat în clasă, după ce a pus absenţii, m-a întrebat:

— Dumneata te numeşti Băjenaru, nu?

— Da, domnule profesor!

— Fii bun, te rog, şi poftim la lecţie!

Am ieşit fără pic de emoţie. Eram sigur pe mine, pentru că reţinusem numai cu cîteva minute mai înainte atenţia severilor profesori ai *Lazărului.* Şi-apoi ştiam lecţia: în ajun îşi bătuse capul cu mine o oră şi ceva un bun prieten de la *Sava,* Ştefan Predescu, realist şi matematician de forţă. Niciodată nu se-nvălmăşiseră în mintea mea ca pînă atunci *sinus* şi *cosinus*, *cotangente* şi *cosecante.*

Stoicescu m-a frecat şi, contrariu celorlalţi profesori, cînd procedau la fel cu vreun elev, mi-a spus satisfăcut:

— Îmi pare bine că nu te ţii numai de pozne şi de imitaţii. Văd că te preocupă întrucîtva şi Trigonometria. Îţi dau 7!

A doua zi aveam Germana. Fischer a venit mai devreme ca de obicei şi, fără să se prefacă cel puţin, aşa, de ochii noştri, că mă caută în catalog, m-a arătat cu degetul şi mi-a strigat:

— Ia pufteşte la lecţie, buierule!

Am ieşit singur, că n-a mai scos pe nimeni.

— Ia declină tu... adică nu — îşi luă el seama îndată, pentru că ar fi însemnat că m-ascultă declinările, aşa cum îl imitasem eu — nu, sări el, ca ars de foc, citeşte şi traduce!

Habar n-aveam! Cititul a mers bine, dar la traducere, nimic!

Nici n-a aşteptat să rostesc două-trei cuvinte româneşti, că a sărit în sus, strigîndu-mi furios, aşa cum nu-l văzusem niciodată:

— Doi şi treci la loc, mă, *dubitocule* (nu mi-a mai spus mogarule), să te-nveţi să mai *imitezi pe profesorii!*

Am trecut în bancă abătut. Asta însemna *"persecuţie didactică".* Nu mă temeam atît de Fischer şi de Germană, dar era foarte posibil să se năpustească asupra mea şi ceilalţi profesori ale căror materii erau ceva mai grele şi mai importante... şi nu mi-ar fi convenit deloc să sufăr, pentru că avusesem deosebita amabilitate de a-i distra pe dascălii noştri — culmea curajului — chiar în vizuina lor!

În recreaţie m-am dus la Barbă şi m-am plîns de Fischer. Barbă, om superior şi înţelegător al situaţiei, m-a asigurat că, începînd din acea clipă, nu voi mai suferi nici o neplăcere din partea nimănui — din acel punct de vedere, bineînţeles!

Ce-o fi făcut sau ce-o fi vorbit el cu Fischer şi cu ceilalţi profesori nu ştiu, dar nu s-a mai atins nimeni de mine; iar Fischer m-a ascultat chiar lecţia următoare şi mi-a pus opt, ca să-mi îndrepte "doi"-ul!

* * *

Toate acestea fuseseră pentru mine un fel de "*colac peste pupăză",* căci numai grija de a ieşi cu faţa curată din mîinile profesorilor îmi lipsea acum, cînd trebuia să fiu liniştit şi să-mi pregătesc în tihnă rolul lui Hefaistos pentru serbarea care bătea la uşă!

În sfîrşit, a venit şi multaşteptata zi plină de emoţii a faimoasei noastre serbări.

Avuseserăm grijă să ne invităm din timp toate simpatiile, eleve la liceele de fete: *Carmen Sylva, Centrală, Gloria* şi *Moteanu,* care ne făgăduiseră solemn, cu stimulatoare surîsuri pîine de farmec, că ne vor ţine pumnii, ca nu cumva să ne-ncurcâm la vreo replică.

— Mă, îşi spuneau băieţii noştri cu justificat regret, dacă noi n-avem bafta ălora de la *Sfîntul Sava,* să facem serbări cu fetele, că Barbă n-admite acest *"mixium compositum",* barem să fie dintre ele cît mai multe spectatoare, să ştim că avem în apropiere nişte suflete calde care să ne susţină moralul.

Şi-au venit, drăguţele de ele, au venii cum nu ne aşteptam de multe, că fiecare invitată de-a noastră şi-a mai adus cîteva colege.

— Am invitat numai fete, ne spuneau ele, mai tîrziu cu şiretenie, că băieţii ar fi fost geloşi: şi pe noi... şi pe voi. Şi cu oamenii de soiul asta nu ştii niciodată la ce surprize te poţi aştepte!

Şi noi, cei trei corifei prometeici: Stroe, Moscu, şi cronicarul întîmplării, ca nişte veritabili actori, pe care îi interesează *"sala"* înainte de spectacol, am dat o *"raită"* cu ochii, ca să-i vedem şi să-i apreciem componenţa.

Am întocmit statistica respectivă imediat; vreun sfert erau colegi şi părinţi, alt sfert, fraţi şi surori; iar jumătate, simpatiile lăzăriştilor — numai fete!

Ce colorit viu şi cîtă prospeţime aduseseră ele în sală! În grupe de cîte patru-cinci, de pe scenă păreau nişte buchete enorme, alcătuite numai din boboci...

Nu respectaseră recomandările profesoarelor de a veni în uniforma şcolară, ci îmbrăcaseră cele mai delicate şi spumoase rochiţe. Aruncaseră cordeluţele ce le stăvileau frumuseţea părului lor tînăr, şi-acum, căpşoarele le respirau în voie, supunînd admiraţiei noastre cele mai variate pieptănături: bretoane frumos retezate, cocuri savant aranjate, părul revărsîndu-se bogat în plete pe umeri, întors sub ceafă gen *"paj",* coafat în inele şi bucle ce tremurau la fiece mişcare sau strîns simplu în cozi împletite cu multă artă şi legate cu funde bogate de mătase, asortate la culoarea rochiei.

Ne făceam de lucru mereu la cortină, ca să mai privim o dată... şi încă o dată... Nu ne mai săturam de aceste minunate podoabe vii ale sălii noastre, care întreceau in frumuseţe şi gingăşie ghirlandele de flori ce străjuiau balcoanele.

— Le vedeţi, mă, cum au venit îmbrăcate şi coafate? spuse Stroe cu năduf. Ei, ce figură o să facem noi... şi mai cu seamă ele, cînd or să ne vadă interpretînd rolurile noastre antice, în uniforme bleumarin?! Dacă Barbă n-a vrut, că făceam eu rost de costume adecvate şi de niţel decor, acolo, de la teatrul unde-mi fac ucenicia!

— Lasă, mă Stroe, că a ştiut Barbă ce face! spuse Moscu, care era înalt şi gras. Hai, eu, în costum de Zeus, mai mergea, că sînt solid, dar voi doi, care sînteţi mici şi subţiri, ce mutre aţi fi avut în Prometeu şi Hefaistos! Păi Prometeu, bă, era... Prometeu, titan. Şi Hefaistos, zeu, Nae, fierar! Dar noi? A! conveni el cu bonomie, dacă s-ar fi anunţat că se joacă în parodie, da, mai du-te-vino! Dar aşa, e mai adecvat în uniformă. Şi mai bine să lăsăm discuţia şi să mai facem o repetiţie, că, ştiţi, cît sînt eu de Zeus, da' m-a pălit o emoţie, de-mi vine să las totul baltă şi să fug în Cişmigiu, pe lac!

Serbarea a fost un triumf. Se vede că totuşi Moscu a avut o presimţire: s-a bîlbîit la un vers, dar noroc că nu s-a cunoscut nimic; şi-apoi aceste greşeli sînt inerente oricărui spectacol cu actori autentici, şi chiar îşi au farmecul lor.

Zeus trebuia să-l întrebe pe Prometeu, care furase focul din cer şi-l dăruise oamenilor, spre a le veni în ajutor:

— *"Cu soarta omenirii ce zeu te-nsărcinase?"*

Iar el a spus:

— *Cu soarta zeilor ce om te-nsărcinase?"*

Totul, însă, s-a sfîrşit cu bine; iar aplauzele calde, puternice şi sincere**,** cu care ne-au răsplătit colegii noştri, şi mai cu seamă fetele, cred că au fost mai furtunoase decît cele primite de mulţi actori de-a lungul unei cariere chiar!

* * *

— Bine, măi Ionaş, cum ţi-a ţinut pumnii iubita ta, de te-ai poticnit?!

— Ce să-i faci? Ghinion! îmi răspunse fostul Zeus zîmbind. E delicată, are pumnii mici! Pentru unul ca mine — doar tatăl lui Hercule se cheamă că am fost, nu?! — îmi trebuia o duzină de pumni de zeiţe... şi acelea de categoria grea!

CAPITOLUL X:

Glume... glume... glume...

Cel mai mare farmec al vieţii noastre şcolăreşti îl constituiau şotiile şi poznele pe care le făceam.

Singurii profesori la care n-a îndrăznit nimeni să facă nici o şotie niciodată au fost: Barosanul şi Atila. Încolo n-a existat dascăl să ne predea în cursul superior şi care să fi fost scutit de vreo poznă.

Multe şi felurite au fost glumele şi micile noastre năzbîtii, dar cele mai multe le făceam sub aspectul naivităţii, şi mulţi profesori ne credeau chiar prostănaci de-a binelea, pe cînd realitatea nu era tocmai aşa!

* * *

Odată, în clasa a VI-a. la ora de Chimie, la Plopeanu, se explica lecţia despre *acidul formic.*

Printre altele, profesorul ne-a spus:

— Domnilor, să ştiţi şi dumneavoastră că furnica conţine acid formic. Ca să dovedim aceasta, n-avem decît să strivim o furnică într-o hîrtie de turnesol. Hîrtia se-nroşeşte... ceea ce era ce demonstrat! Îmi pare rău că n-avem o furnică la-ndemînă, ca să facem această interesantă experienţă!

Dar, deodată, în mijlocul liniştii, fără să spună un cuvînt, îl vedem pe Chiorul că se ridică din banca unde şedea, prin fundul amfiteatrului, şi înaintează aplecat cu mîna dreaptă făcută cupa, aşa cum o faci cînd vrei să prinzi o muscă.

Într-adevăr, urmărea o muscă şi-i şoptea acesteia, destul de tare, ca să fie auzit de noi şi mai cu seamă de profesor:

— Stai tu, că te prind eu acuma! Ce, crezi că ai să mai zbori mult? Şi deodată: *"bîşti... bîzz... te-am prins!"*

— Domnule Constantinescu, ce-nsemnează gestul acesta?

— Don' profesor, am prins o muscă, pentru experienţă... În lipsă de furnică, e bună şi musca, că e tot insectă!

— Domnule, ţipă Chimistul exasperat, cum poţi să debitezi astfel de inepţii, pentru numele lui Dumnezeu?! Cum o să existe în muscă acidul formic... care v-am spus că există numai în furnică?

Dar Chiorul nu se dă bătut:

— Poate că există, don' profesor, şi nu ştim noi, dacă n-am făcut experienţa! De ce să nu-ncercăm? Să strivim musca în hîrtia de turnesol, şi o să ne convingem!

— Stai jos, domnule, şi lasă-mă-n pace! Te rog stai jos!

Chiorul şi-a ridicat sprîncenele foarte surprins de felul ciudat în care profesorul înţelesese să-i aprecieze bunăvoinţa şi mai ales interesul ce-l dovedea pentru ştiinţă şi deschizînd pumnul în care ţinea, captivă musca, spuse, adresîndu-i-se acesteia:

— Hai, du-te sănătoasă, că nu eşti bună de nimic, nici măcar pentru o amărîtă de experienţă! Şi se aşeza, foarte serios, în hohotul de rîs al colegilor.

* * *

Cele mai multe farse le făceam pe-ntrecute la *Tînărul,* de Drept şi Filozofie!

Era un profesor foarte inimos, cu multă bunăvoinţă, şi ar fi vrut din tot sufletul ca toţi să plecăm de la ora lui cu lecţia învăţată, dorinţă care nu ştim dacă i-a fost realizată de prea multe ori, pentru că el vorbea foarte precipitat, iar noi, în loc să ne concentrăm asupra explicaţiei, eram atenţi şi notam cu creioanele pe pupitre de cîte ori se bîlbîie şi spune: "ă ă, ă!"

Tînărul obişnuia să-şi înceapă fiecare lecţie, indiferent dacă era de Drept. Economie politică sau Filozofie, cam în felul următor:

— Ă, ă, ă, fiţi atenţi, vă rog: astăzi am să vă vorbesc despre... (şi spunea subiectul). Dacă cineva nu înţelege ceva să mă-ntrebe, că nu mă supăr, să-i dau explicaţiile cuvenite.

Cînd ne cita date astronomice, eram cu toţii vorbiţi să ne mirăm.

Tînărul: Ă, ă, ă,... de la steaua cutare, la steaua cutare... sînt 3.785.000.000 de kilometri!

Noi: Psss! Ţî, ţî, ţî!... Extraordinar!

Tînărul: Ă, ă, ă, nu vă miraţi, tinere, sînt... ă, ă, ă, date precise!

Dragu Henry (cu multă naivitate): Le-aţi calculat dumneavoastră**?**

De multe ori avea obicei să ne răpească din recreaţie, furat de explicaţie. Suna, şi el nici nu se gîndea să plece.

Atunci unul dintre noi striga:

— A sunat!

La care altul răspundea:

— Şi ce dac-a sunat? Stăm şi recreaţia!

De astă dată, profesorul se sesiza şi ne răspundea imediat:

— Ă, ă, ă, nu... tinere, nu vă ţin şi recreaţia: vă dau drumul numaidecît!

Ba odată, ca să-l scoatem mai devreme din clasă, am pus un

ceasornic deşteptător să sune cu zece minute înainte! Ce-o fi făcut la Cancelarie, cînd s-a văzut singur, cînd a auzit că sună a doua oară şi a aşteptat pînă să sosească ceilalţi profesori, nu ştiu!

Într-o zi, pe la sfîrşitul iernii, cînd vremea dulce ne îngăduia să deschidem ferestrele clasei noastre, care da în Cişmigiu, tot la ora Tînărului s-a întîmplat una boacănă de tot!

Tată-meu confiscase de la elevii lui de curs primar nişte broscuţe de tablă, din acelea pe care le păcăni în degete şi imită orăcăitul broaştelor.

El le pusese pe birou, iar eu le trecusem în buzunarul meu, cu gîndul de a le folosi la ora de Filozofie.

N-am luat decît două: una am oprit-o eu şi una i-am dat-o lui Dragu Henry.

Stam pe rîndul de la fereastră, prin banca a patra, iar Dragu, pe rîndul din mijloc, în ultima bancă.

Pe la jumătatea orei, am început să pun în funcţiune sonora broscuţă de tablă: *"oac oac, oac!"*

Tînărul s-a oprit din explicaţie, şi-a ascuţit urechea dincotro se auzea zgomotul suspect şi a pornit spre banca mea. Bineînţeles că la mine a încetat imediat orăcăitul; dar acesta a continuat, întocmai unui ecou întîrziat, în fundul clasei.

Profesorul şi-a îndreptat cercetările într-acolo dar, cînd a ajuns în dreptul băncii de unde i se părea că aude zgomotul, orăcăitul s-a auzit din nou în faţă!

Manevra asta a durat cam de două-trei ori, pînă cînd Tînărul, exasperat, ne-a strigat:

— Toată lumea să ridice mîinile-n sus!

Ordinul s-a executat îndată. Clasa avea aspectul, original şi ciudat în acelaşi timp al unei bande de gangsteri în faţa unui uriaş revolver imaginar!

Şi totuşi broscuţa şi-a continuat orăcăitul obsedant, care semăna mai mult a cîrîit de pasăre, spre desperarea profesorului!

Ce se întîmplase? Cum eu renunţasem să mai manevrez broasca, de teamă să nu fiu prins, Löbel mi-a luat-o înciudat, şoptindu-mi:

— Dă-o, mă, încoace! O pun sub talpă şi-o apăs cu piciorul!

Cînd a văzut că nici aşa n-o scoate la capăt, Tînărul a izbucnit, spumegînd de mînie:

— Care e bestia care-mi tulbură ora?

Atunci m-am ridicat eu şi, arătîndu-i fereastra deschisă, i-am spus senin:

— Poate că este vreo ciocănitoare-n Cişmigiu, don' profesor!

El s-a-nroşit la faţă şi, adresîndu-se băieţilor, a strigat:

— Auziţi, tinerilor, ce naiv e colegul vostru, ca să nu zic prost! Ciocănitoare la sfîrşitul iernii şi... unde? În Cişmigiu! Stai jos, tinere,

că-mi faci milă cu naivitatea dumitale!

O glumă oarecum impertinentă, dar în acelaşi timp spirituală, a făcut-o Chiorul, tot la ora de Filozofie.

Profesorul obişnuia să intre în clasă foarte devreme, imediat ce suna; iar mulţi dintre băieţi mai întîrziau pe la bufet, cam cît îşi făceau socoteala că durează notarea absenţilor.

De data aceasta, Tînărul, surîzător ca de obicei, pusese absenţii şi se pregătea să-nceapă explicaţia noii lecţii, cînd uşa se deschise încet şi intră Chiorul cu gura plină, mestecînd de zor.

Profesorul îl văzu şi înlemni de indignare:

— Hei, tinere, tinere, ia poftim încoace, dacă eşti bun!

Elevul înaintă cu paşi rari şi siguri spre catedră şi se opri în faţa profesorului, fără să spună nimic, însă continuînd să mestece.

— Este nemaipomenit! izbucni Tînărul. După ce că vii tîrziu, mai intri în clasă şi mestecînd! Gestul dumitale e incalificabil. De ce vă e dată recreaţia? Ca să vă faceţi necesităţile fizice, ca să vă plimbaţi... nu?... Ca să mîncaţi... accentuă el.

— Da, don' profesor! admise Chiorul foarte conciliant.

— Atunci?! Ce-ai spune dumneata dacă m-ai vedea pe mine că intru-n clasă mîncînd? A?

Chiorul îşi holbă ochii cît putea de tare şi răspunse-n hohotul nestăpînit de rîs al întregii clase:

— Aş spune: *"Poftă mare, don' profesor!*"

* * *

Profesorul Simion Radian de Zoologie scosese la lecţie o serie de patru, ca de obicei. Examina "hidra de apă dulce", în comparaţie cu *"hidractynia echinata",* căreia noi, de-ai naibii, îi ziceam *"hidmcîynia închinata''.*

La un moment dat, a fost pusă întrebarea:

— Cînd merge hidra de apă dulce cu braţele sale?

Probabil că erau anumite împrejurări cînd acest animal îşi punea în funcţiune braţele cu care era înzestrat.

Din seria scoasă la lecţie n-a ştiut nimeni. Atunci a fost întrebată clasa. Puţin freamăt printre bănci, fără vreun răspuns însă.

— Bine, domnilor, a întrebat profesorul cam supărat, nu ştie nimeni să-mi răspundă cînd merge hidra de apă dulce cu braţele sale?

Atunci am tresărit eu, ca şi cînd mi-aş fi adus aminte, şi-am ridicat degetele, exclamînd:

— A!

— Ţi-ai amintit? Ştii dumneata?

— Da, don' profesor!

— Ei bine, spune?

Şi am dat un răspuns în genul acelora pe care le obişnuia Chiorul:

— Hidra de apa dulce merge cu braţele sale...

— Aşaaa, făcu profesorul cu bunăvoinţă,

— Atunci cînd o dor picioarele!...

Stupoare, rîsete, 3, stai jos, măgarule etc.

Se vorbise despre *"lipitoare".* Ni se adusese o sticlă cu vreo două-trei lipitori, care *se* mişcau tot timpul încoace şi încolo sîcîite cu creionul de băieţii curioşi.

Ba, unul chiar şi-a oferit braţul cu nepăsare, ca să i se pună o lipitoare, spre a ne da seama, "*la faţa locului'',* de arta şi mai ales de *sîngele rece* cu care operează lipitoarea în cazuri urgente, mai abitir ca un chirurg!

La *"aplicaţie",* cum se numeşte în Pedagogie lucrarea pe care ţi-o dă profesorul de făcut acasă, Radian ne-a spus să facem un rezumat al lecţiei.

Eu, cum ştiam că de fiecare dată ni se dă să facem şi cîte un desen-două din carte, m-am ridicat în picioare şi, ca să mai fac o glumă, am întrebat cu prefăcută seninătate:

— Desenăm şi portretul lipitoarei, don' profesor?

De astă dată, la Zoologie aveam lecţia *"Racul".*

Deşi aşteptam să m-asculte, mi-am aruncat ochii prin carte într-o doară, fără să mă opresc cu lectura prea mult asupra anatomiei racului, pe care eram convins că o ştiu de la mama... Mîncasem doar de-atîtea ori raci gătiţi de ea în diferite feluri: rasol cu usturoi, pilaf, scordolea şi mai ştiu eu cum.

De fiecare dată cînd venea vorba la masă despre alcătuirea racului, mama ne dădea cu multă dragoste şi bunăvoinţă explicaţiile necesare, aşa cum şi ea, la rîndul ei, le auzise de la maică-sa, respectiv bunica.

Astfel că, ştiind, cum s-ar zice, anatomia racului din familie, tot aşa după cum alţii pretind că ştiu *franceza* sau *germana* din familie, m-am mulţumit să desenez frumos pe caietul de *zoologie* racul, înotînd într-o apă plină de bălării — şi am terminat!

Cum a notat absenţii, Radian m-a chemat la lecţie, pe mine singur, fără nici un tovarăş de emoţie didactică, el, care obişnuia să scoată cîte patru întotdeauna.

Am fost foarte surprins de această deosebită atenţiune din partea magistrului de Naturale şi am ieşit, bălăbănindu-mi mîinile şi strîngîndu-mi buzele cu multă mirare!

— Ce am avut pentru astăzi? m-a întrebat el, pe cînd eu îi întindeam caietul cu desene.

— Despre *"rac"!*

— Foarte frumos!... Treci la tablou şi spune!

Pe tablă era agăţat un tablou care reprezenta un rac enorm,

verde, printre pietre, vegetaţii de baltă, şi înconjurat de peştişori de diferite mărimi şi culori.

— Am făcut şi eu în caiet...

— Să nu-mi spui *"portretul racului",* ca rîndul trecut, mă întrerupse profesorul, că-ţi pun 3 şi te trec la loc, fără să te mai ascult!

— Nici nu m-am gîndit la asta, don' profesor!

— Cu atît mai bine! Acum spune, te rog, ce ştii despre rac?

— Racul e un animal care trăieşte în apă şi poate ţine loc de peşte!

— Ai? Cum spuseşi? Cum poate ţine loc de peşte? Crezi dumneata că e suficient ca un animal să trăiască în apă, ca să poată ţine loc de peşte? Şi lipitoarea trăieşte în apă... şi ce? ţine loc de peşte?

— Nu, dar ea ţine loc de ventuză scarificată... adică cu sînge.

— Hm, te pricepi şi la felcerie! Bine, poftim, să luăm alt animal de apă: broasca ţine loc de peşte?

— Nu, dar ea poate ţine loc de pui de găină; am auzit că la gust seamănă foarte mult cu...

— Ai auzit, dar n-ai mîncat!

— Nu, don' profesor, eu prefer racul!

— Şi cum pretinzi dumneata că racul poate ţine loc de peşte?

— Păi nu pretind eu!

— Cum, n-ai spus chiar dumneata adineauri?

— Ba da..., eu am spus, dar nu pretind eu, ci o zicătoare populară rusească spune: *"cînd nu e peşte, şi racul e peşte!"*

— Te pricepi şi la folclor, hm! Zicătoarea, însă, n-ai înţeles-o cum trebuie; altceva vrea să zică ea, dar nu despre asta e vorba acum. Ce ştii despre rac?

— Cînd îl fierbem, racul devine roşu, vorba aceea, ca un rac!

— Hm! De ce?

— Pentru că se opăreşte, şi-atunci i se-nroşeşte pielea!

— Pielea?! strigă scandalizat profesorul. Dar ce, racul are piele? Din ce familie face parte racul? Ce este el?

— Un crustaceu...

— Descrie-mi anatomia lui!

— A... ă, ăăă!

— Priveşte pe tablou şi spune-mi ce vezi! Pe lîngă rac, uite, mai sînt şi alte animale de apă, prin urmare poţi compara racul cu ele... te poţi gîndi chiar fără ajutorul tabloului să faci comparaţii din memorie, relative la *pielea,* cum spui dumneata, a racului şi a celorlalte animale de apă care-l înconjoară. Prin urmare, priveşte atent şi spune ce reprezintă planşa?

— Reprezintă... aşa, ca un fel de fabulă!

— Cum? Ce vrei să spui, cum ca un fel de fabulă?

— Bine, în tablou văd, în afară de rac, o broască şi o ştiucă; şi eu

ştiu de fabula *"Racul, broasca şi ştiuca"* de *Alexandru Donici...*

— Şi asta înseamnă că tabloul ne înfăţişează subiectul unei fabule?

— ...Acum, cînd mă uit mai bine, nu cred că e fabula pe care-o ştiu, pentru că aci acţiunea nu se petrece la marginea apei şi lipseşte sacul cu grîu!

— Ai?!

Radiau îşi holbase ochii la mine cu nedumerire crescîndă.

— Am crezut că e vorba despre fabulă!...

— Foarte prost că ai crezut! Sîntem la ora de Zoologie, nu la ora de Română! În sfîrşit, e timpul să terminăm. Spune-mi ce ştii despre rac, dacă într-adevăr ştii ceva, şi treci la loc!

— Ştiu tot despre rac, don' profesor!

— Ei, bine, atunci spune!

— Racul e folosit în arta culinară la prepararea a diferite mîncăruri alese, foarte gustoase, dar în acelaşi timp indigeste...

Fără să vrea, profesorul, plescăi, probabil la amintirea vreunui pilaf gras de raci, dar nu mă întrerupse, curios să vadă pînă unde va merge neruşinarea ignoranţei mele în materie.

— Cea mai bună parte de mîncat la rac, continuai eu imperturbabil, este gîtul racului, pentru că este cărnos şi n-are oase cum are peştele!

— Cum ziseşi? sări ca ars profesorul. Care e partea cea mai bună de mîncat?

— Gîtul racului, don' profesor!

— Bine, domnule, dar dumneata habar n-ai de rac şi de Zoologie! Păi racul are gît, domnule? ţipă Radian, scos din fire. Tocmai că n-are gît, domnule, el e un animal fără gît. La rac nu există gît... La rac capul este lipit direct de trup... face una cu corpul... Cum se numeşte asta, cum spunem despre animalul care are capul una cu trupul? Că este... este... un... şi văzînd că eu tac, îmi spuse cu bunăvoinţa care-l caracteriza, chiar atunci cînd era supărat: Hai, să te-ajut eu, este un *cefalo...*

— *...pod!* respirai eu uşurat că am nimerit-o, făcînd disperate apeluri la reminiscenţele mele zoologice în legătură cu denumirile de origine greacă ale animalelor.

Clasa hohoti scurt şi se opri din condescendenţă pentru mine.

— Din pod ai căzut dumneata! Aceste animale sînt *cefalo-torace,* domnule, prin urmare nici urmă de gît! Cine ţi-a spus dumitale chestia asta cu gîtul racului?

— Mama, cînd ne dădea rasol de raci, ne desfăcea gîtul racului şi ni-l dădea să-l mîncăm, spunîndu-ne; "Ia, măicuţă, gîtul, că asta e partea cea mai bună, nu mai suge picioarele!"

— Nemaipomenit! se scandaliză el. Auzi gît la rac! Şi-apoi brusc: la

arată-mi şi mie, domnule, pe tablou, unde e gîtul racului?

Mă-ntorsei spre tablou, întinsei degetul arătător înainte, descrisei o elipsă imaginară pe trupul racului şi spusei cu multă naivitate:

— Gîtul este aici la coadă!

Clasa chicoti; iar profesorul, izbucni, ieşindu-şi din răbdări:

— Marş la loc, măgarule! Eşti de o impertinenţă nemaipomenită!

Eu găsii cu cale să plîng în surdină şi să rostesc cu frică parcă:

— Mai ascultaţi-mă puţin, vă rog, că ştiu toată materia!

Clasa, solidară ca-ntotdeauna, interveni tot ca întotdeauna, în cor:

— Iertaţi-l, iertaţi-l!

Dar Radian n-avea nevoie de intervenţia clasei pentru aceasta; el se-nduioşa foarte repede, mai ales în faţa la crimilor.

Văzînd că-ncep să plîng cu sughiţuri, îşi întrerupse justificatele-i invective şi-mi spuse:

— Ei, poftim, ce mai ştii despre rac? Şi se-ntoarse cu spatele la mine, pornind către bănci.

Atunci eu, bucuros că l-am înduioşat cu lacrimile ce-mi veneau în ochi la poruncă, începui să rîd la băieţi pe-nfundate: el, nu ştiu de ce se-ntoarse brusc, şi-ntr-un sfert de clipită mă văzu rîzînd şi plîngînd, că eu, observîndu-i mişcarea, dădui drumul iarăşi la lacrimi!

— M-ai exasperat! ţipă el. M-ai scos din fire cu apucăturile dumitale actoriceşti! Plîngi şi rîzi, şi iar plîngi în aceeaşi secundă! Eu am uitat de povestea cu imitarea profesorilor din Cancelarie. Dumneata eşti mai tare ca *Novelli,* domnule! Ce cauţi dumneata la liceul *Lazăr,* domnule? Dumneata să faci studii la conservator, să te-angajezi la teatru, că acolo e de dumneata! Ce trebuie să mă faci să-mi pierd vremea şi să vii aici, ca să-mi spui că racul are gît şi că gîtul — auzi dumneata — e la coadă! Treci la loc, domnule! Eşti atît de slab la materia mea, cea mai frumoasă materie de învăţămînt, încît nu pot să-ţi dau nici o notă, pentru că nu există nici o cifră care să exprime totala dumitale neştiinţă... Şi zero ar fi prea mult! Cred că şi dumneata eşti de acord! Ca să debiteze cineva astfel de inepţii, este ca şi cum ar spune că... vulturul, care este cea mai mare pasăre de pradă, vede cu coada... sau ceva cam în felul ăsta, înţelegi dumneata? Nu tot ce zboară se mănîncă, domnule, şi nu tot ce se mănîncă are gît, să ţii minte de la mine!

— Vă rog să mă iertaţi, am să ţin minte cu sfinţenie ce mi-aţi spus, toată viaţa mea... dar am crezut chestia cu gîtul racului şi din altă pricină; însă asta e de Botanică şi nu îndrăznesc să v-o spun la Zoologie!...

— Spune-o..., mai bine să mi-o spui, ca să fii lămurit pe deplin!

— Eu am auzit de la nişte olteni că ar fi pe lume şi *"prune cu gît"!*

— Ieşi afară, măgarule..., cu dumneata nu se poate vorbi niciodată serios.

Şi lecţia continuă, în timp ce zîmbetele băieţilor, ce fluturaseră pline de voioşie cîteva clipe pe buzele lor, se stingeau uşor, pe nesimţite.

* * *

Într-una din zile s-a întîmplat să lipsească Dragu Henry, nu mai ştiu din ce cauză, se vede că era ceva foarte serios, că altminteri el frecventa cursurile cu multă regularitate.

Aveam tot materii la care Dragu se ilustrase ca mucalit de forţă, jucînd însă totdeauna în horă cu noi, ceilalţi deocheaţi ai clasei, că singur nu se prea simţea la largul lui!

Şi cum astăzi Dragu lipsea, ne-am hotărît să-i facem o figură, care i-a plăcut şi lui cînd i s-a povestit a doua zi.

La toate orele am păstrat o linişte mormîntală. Ne-am abţinut din răsputeri şi am fost de o cuminţenie impresionantă, pentru ca astfel să ia fiinţă gluma hărăzită lui Dragu, glumă pe care au mirosit-o respectivii profesori şi au făcut haz de ea.

Surprinşi peste măsură de liniştea ce domnea în clasă, toţi profesorii, pe rînd, dar absolut toţi, întrebau cu mulţumire-n glas:

— Dar cum se face, băieţi, că astăzi, contrar obiceiului, sînteţi atît de liniştiţi?

La care, aproape toţi, răspundeam foarte serioşi:

— Lipseşte Dragu, don' profesor! ca şi cum bietul Dragu singur făcuse tot scandalul din alte ore!

* * *

O farsă grozavă pe care a făcut-o Moscu la Gimnastică timp de aproape cinci-şase lecţii, fără să ştie nimeni, a fost farsa cu *oina.*

Venise primăvara mai repede decît ne aşteptam, şi Cioc ne scosese în curtea mare, ca să jucăm *oina,* şi să-şi recruteze elementele pentru *"meciurile interşcolare"*, cu un minut m-ai devreme.

Clasa era împărţită în două echipe: la prima era căpitan Matei Păunescu; iar la a doua, Costache Rădulescu; amîndoi căpitanii, foarte buni prieteni în particular, se găseau de astă dată ca serioşi adversari... sportivi.

Moscu căzuse în echipa lui Costache Rădulescu, care era desperat, pentru că bietul Moscu nici nu fugea şi nici nu se apăra bine, iar după alte toate mai era şi gras!

— Moscule, i-a spus Costache foarte serios, să faci ce-i şti, nu mă priveşte, şi să nu care cumva să te lovească şi să-mi strici punctele,

că e vai de capul tău! Mai bine nu juca!

— Ehei, făcu Moscu, oftînd, eu te-nţeleg, Costache, dar ce, e după mine? Oricum ar fi, trebuie să joc. Nu pot scăpa de Cioc. Tu îl cunoşti doar mai bine decît mine!

— Vezi că Matei e cu ochii pe tine, ştie că fugi ca un hipopotam şi te aperi de minge ca de muşte! Atîta aşteaptă, să te lovească şi să-mi strice mie punctele! Ufff! Ce noroc pe mine să te brodeşti tocmai în echipa mea! Nu puteai să cazi într-a lui?

— Lasă, bă Costache, îl linişti Moscu, n-avea nici o grijă, că n-o să mă lovească nimeni; ai să vezi! Am eu metoda mea, care nu poate să dea greş!

— Bine, mă, numai să fie aşa cum spui, că doar invizibil n-ai să te faci, ca omul lui Wells!

—— Mă priveşte!

Oina se joacă de către două echipe: una este *"la bătaie"* şi a doua*, "la prindere".*

De data aceasta, echipa lui Costache era la bătaie şi a lui Matei Păunescu, la prindere. Mingea o arunca Matei, care-şi făcuse socoteala să tragă în Moscu, cînd o încerca să fuga.

Ştia câ bietul Moscu nici nu fugea şi nici nu se apăra. Ba, cînd trebuia să bată mingea, de frică să nu i-o prindă adversarul şi să treacă la mijloc, o bătea în pămînt!

Jocul începuse, jumătate din băieţi bătuseră mingea şi unii fugiseră. Foarte abătut, veni şi Ionaş Moscu la rînd, bătu mingea în pămînt şi trecu lîngă băieţii care aşteptau momentul prielnic să fugă în celalalt bar.

Moscu profită de concentrarea lui Matei în altă parte şi-şi puse planul în aplicare: deodată ne trezirăm cu el în barul celălalt!

Ei, drăcia dracului!

"Mă, cînd naiba a fugit Moscu, de nu l-am văzut, să-l ating?! se-ntreba Matei înciudat. Las-că-l agăţ eu la prima ocazie; nu-mi mai scapă!"

Dar Moscu scăpă: şi la prima, şi la a doua, şi la a treia ocazie, şi la mai multe ocazii, de Matei, care nu mai ştia ce să creadă!

— Cum ajunge, mă, Moscu în bar, că doar nu zboară?! Şi cum de nu se găseşte nici unul dintre ai noştri să-l lovească?

Pînă cînd, într-o bună zi, Matei s-a hotărît să nu se lase furat de focul jocului şi să-l urmărească pe Moscu cînd fuge din barul de la bătaie în barul din fund şi să-l lovească scurt.

Zis şi făcut! Cînd a venit rîndul lui Moscu să bată mingea, Matei i-a aruncat-o distrat în aparenţă, dar nu l-a slăbit o clipă din ochi!

Moscu, prefăcîndu-se şi el foarte nepăsător, a trecut uşor pe lîngă jucătorii care trebuiau să fugă, fără să ştie că e urmărit de privirile lui Matei... şi deodată, cît era el de gras, s-a strecurat pe lîngă uşa

coridorului ce da în curte, şi a rupt-o de fugă pe culoarul al cărui capăt, cu uşa respectivă, da tocmai în barul celălalt!

Şi-n cîteva clipe, iată-l pe Moscu în barul visat!

— Aha! ţipă Matei, ăsta era misterul, va să zică! Moscu o ştergea prin culoar! Pe cinste! Şi, lăsînd jocul baltă, se duse ia Cioc şi-i spuse toată tărăşenia!

— Cum? se-nfurie Cioc. Asta e lipsă de sportivitate! Şi punînd fluierul la gură, şuieră mai strident ca niciodată.

Jucătorii rămaseră pe loc, aşa cum se găseau. Se auzi glasul lui Cioc, imperativ la culme:

— Moscu, la mijloc!

Moscu veni în faţa lui foarte mirat şi-l întrebă cu naivitate:

— De ce, don' profesor?

Dar Cioc o ţinea întruna ca un apucat, fără să-i dea nici o explicaţie:

— Moscu, la mijloc!

— Dar de ce, don' profesor, că nu mi-a prins mingea nimeni?!

— Fiinţa lui Dumnezeu, înţelege odată.... la mijloc, că-ţi dau o palmă de te dau cu capul de toţi pereţii! Intru-n ocnă pentru tine!

Moscu n-a avut ce face şi a trecut la mijloc, între Matei Păunescu şi Traian Paraschivescu, care, ca să se răzbune, şi-au bătut joc de el într-un mod barbar!

Au plimbat mingea de peste treizeci de ori, făcîndu-l pe bietul Moscu să se-nvîrtească cînd spre unul, cînd spre celălalt, pînă l-au ameţit. Matei, prinzînd o dată mingea vîrtos, l-a pocnit scurt în pulpă; Moscu a gemut şi a trecut şchiopătînd la loc, mormăind furios ca un urs şi frecîndu-şi piciorul de zor.

După asta, Moscu, care era nepotul lui Barbă, a făcut rost de un certificat medical că suferă de nu ştiu ce şi a fost scutit de Gimnastică.

— Mulţi ca mine aţi lovit voi cu mingea, mă prăpădiţilor? Omorîţi-vă voi la *oină,* la *paralele,* la *trapez,* la *fus* şi la *inele,* că mandea în vremea asta se plimbă cu barca-n Cişmigiu!

* * *

Eram în clasa a VI-a şi aveam teză la Limba latină cu Barosanul. Nimeni nu îndrăznea să copieze la acest iscusit profesor, care era de o mare vigilenţă.

Totuşi, Ducu Constantin, care nu se pregătise deloc, şi-a pus în gînd să se salveze cu ajutorul unei juxte lineare, adică o traducere cuvînt cu cuvînt a textului latin.

Barosanul, cumsecade ca de obicei, ne anunţase că ne va da să traducem cu dicţionarul un fragment din *"De amiciţia"* de Cicero. Şi

Ducu venise asortat cu întreaga operă ciceroniană tradusă în limba maternă.

Ca să nu fie observat cum manevrează, colegul nostru se aşezase în fund, la perete.

După ce ne-a împărţit în patru grape numerotate cu 1, 2, 3 şi 4 şi ne-a scris pe tablă textul latin respectiv pentru fiecare grupă, Barosanul şi-a luat scaunul de la catedră, l-a aşezat în faţa băncilor, şi-a scos din buzunarul hainei ziarul *"Universul",* l-a desfăcut larg, şi a început lectura, făcînd o glumă:

— Băieţi, în timp ce eu citesc, voi scrieţi! Vorba lui *Heliade Rădulescu:* "Scrieţi, băieţi, numai scrieţi!" Eu mi-aş permite să adaog: "Numai scrieţi bine!" Cine se simte în stare poate să şi copieze, dacă are de unde, numai să nu-l prind... Vorba românului: "Hoţul neprins e negustor cinstit!" Şi-acum: succes!

— Vă mulţumim, don' profesor! mormăiră cîţiva de circumstanţă şi ne apucarăm de lucru.

Ducu l-a furat din ochi pe Barosanul de vreo cîteva ori, ca să-l vadă ce face: citea foarte concentrat ziarul, găsind probabil ceva deosebit de interesant. Văzînd că profesorul şi-a cam uitat de clasă, a început să lucreze. A scos uşurel juxta, a deschis-o la pasajul care-l interesa... a rupt foaia cu multă băgare de seamă, ca nu cumva să se audă; apoi a pus-o în dicţionarul latin-român de *Nădejde* şi a pornit să scrie.

Ca să nu se vadă că scrie prea repede, prea curgător, se prefăcea că mai caută cîte un cuvînt în dicţionar. Aşa că scria, căuta; iarăşi mai scria, iar căuta; se mai uita şi la Barosanul, care era cufundat în lectura ziarului; iar căuta în dicţionar!

Pe la jumătatea orei, însă, Barosanul a strîns ziarul frumos, l-a băgat în buzunar şi a pornit cu paşii lui grei direct către banca lui Ducu.

Este de prisos să mai spun că nici un elev nu se mai ocupa de teză. Toţi se-ntorseseră către banca în faţa căreia se oprise profesorul, bănuind că avea să se petreacă ceva deosebit.

Barosanul i-a luat lui Ducu dicţionarul şi, înainte de a-l deschide, i-a spus zîmbind:

— Bine, mă, nepricopsitule, nici atîta lucru nu eşti în stare, să copiezi?! Să te învăţ eu, profesorul, şi asta? Ar fi prea de tot! De cînd mă tot uit la tine prin gaura pe oare am făcut-o în ziar!

Se poate să fii atît de nătăfleţ, să te prefaci că scoţi cuvinte, şi să deschizi dicţionarul numai în acelaşi şi acelaşi loc? Mi-am dat seama imediat că ai pus în dicţionar foaia unei juxte, şi copiezi ca un neghiob.

Şi, luîndu-i dicţionarul, Barosanul apucă uşurel cu unghia degetului mare şi-a arătătorului foaia, fluturînd-o faţa clasei, care izbucni de

astă dată într-un rîs zgomotos, spre consternarea lui Ducu.

— *"Quod erat demonstrandum!"* Acum dă-mi teza... şi în timpul care ţi-a mai rămas fă o mică plimbare prin Cişmigiu! Urît din partea ta că ai încercat să copiezi! Toţi elevii mei ştiu de nota 5 la mine, adică de trecere. Aşa, trebuie să iei pe meritul tău 1. Dar pentru că sînt loial şi vreau să-ţi las posibilitatea de a-ţi îndrepta nota, iată ce facem; îţi dau cincrul meu din oficiu, şi cu unu al tău fac şase; pe jumătate, media trei! *Salve et i!* (Salutare şi du-te!)

* * *

Odată, la Geologie, ne-a venit în inspecţie un faimos profesor de Ştiinţe naturale, care funcţiona la liceul *Sf. Sava: G. Demetrescu,* poreclit Basu, pentru că avea o impresionantă voce de bas profund.

Cum a intrat în clasă şi-a exprimat dorinţa de a examina cîţiva elevi, înainte de a se trece la explicarea lecţiei următoare. A deschis catalogul şi, printre alţii, m-a chemat şi pe mine, care nu mă prea împăcam cu această materie de învăţămînt, socotind că mă transporta în ere mult prea vechi din viaţa Pămîntului.

La lecţie erau patru elevi; eu, ultimul.

Basu a pus următoarea întrebare primului elev din serie:

— Cum s-au formal terasele din Scandinavia?

Ca să spun cinstit, nu numai că nu ştiam cum se formaseră aceste terase, dar habar n-aveam că în Scandinavia, în afară de vestitele ei fiorduri, se mai găsesc şi terase.

Rămăsesem însă liniştit că, îmi spuneam eu, pînă la mine, din cei trei colegi s-o găsi măcar unul care să ştie ce e cu aceste ciudate terase.

Dar, culmea ghinionului, nu s-a găsit nici unul. Cei trei înaintaşi, sărmanii, se vede că erau la fel de bine pregătiţi ca şi mine. Foarte solidari între ei, nici unui n-a găsit de cuviinţă să scoată o vorbă!

Basu m-a întrebat atunci pe mine:

— Dumneata ştii cum s-au format terasele din Scan-dinavia?

Tăcerea absolută a celorlalţi dinainte îmi făcuse o impresie detestabilă. "E îngrozitor să taci aşa!" mi-am zis eu. "Fie ce-o fi, dar ceva trebuie să răspund!"

— Da, domnule profesor!

— Te rog, spune atunci! mi-a cerut glasul de bas, tremurîndu-şi vibraţiile în tăcerea de mormînt a clasei care încremenise, întrucît ştia că nu ştiu!

Şi-atunci cred că am făcut cel mai mare efort de gîndire şi imaginaţie din viaţa mea şcolărească. Trebuia să răspund ceva neapărat... dar ce?! Cum s-au putut forma aceste terase scandinave... prin ce fenomen natural din atîtea cîte au fost pe Pămînt de-a lungul

milioanelor sale de ani de existenţă?

Ca străluminat de un fulger, aşa cum numai marii inventatori şi descoperitori ai omenirii au putut fi — gîndeam eu fericit în acele clipe — mi-a ţîşnit ideea formării teraselor din Scandinavia şi, întocmai lui Arhimede în baie — în definitiv şi eu eram într-o adevărată baie de transpiraţie — am strigat în forul meu: *"evrika"!*

Mă alarmasem, crezînd că m-am gîndit prea mult pentru un răspuns care se presupunea că e cunoscut de mine, şi l-am privit pe profesor cu grijă; dar el mă aştepta fără să dea semne de nerăbdare. Probabil că totul nu durase mai mult decît o clipă, aşa cum se spune că ţin visele în care trăieşti zile şi ani de multe ori!

Mi-am auzit glasul răspunzînd limpede şi sigur de sine:

— Terasele din Scandinavia s-au format în urma fluxului şi refluxului provocate de atracţia Lunei!

Profesorul a zîmbit aproape imperceptibil şi a dat din cap.

"Să ştii că am brodit-o!" mi-am zis eu. "Da, aşa trebuie să fie. Dacă sînt deştept, sînt deştept, ce mai?! Totul în viaţă e să ai imaginaţie! Acu' îi trag pe teoria asta! Bravo mie!"

În clipa în care Basu m-a întrebat: "Cum?", eu îi şi dădusem drumul la *"explicarea fenomenului":*

— În timpul fluxului, apa oceanului venea mare şi inunda o parte din uscat. Odată cu refluxul, apa se retrăgea. În timpul cît apa stătea pe uscat, muia porţiuni din teren şi, la plecare, lua cu sine pămînt, lăsînd astfel o adîncitură pe terenul respectiv. Apoi, cînd se producea noul flux, apa venea din nou, inundînd terenul, de astă dată pe o altă porţiune mai mică sau mai mare decît prima oară. Şi iarăşi, la reflux, cînd pleca apa, lua pămîntul fărâmiţat, lăsînd uscatul cu alte adîncituri... şi formînd în felul acesta terasele!

Clasa oftă admirativ, uşurată, convinsă că ştiusem. Dar profesorul se-ncruntă puţin şi spuse cu vocea-i cavernoasă:

— Ia ascultă, domnule, ce mă tot duci pe mine cu: vine apa, pleacă apa? Ştii, sau nu ştii?

— Nu ştiu, don' profesor!

— Apăi, aşa spune! rîse profesorul amuzat. O fi interesantă teoria dumitale asupra formării teraselor din Scandinavia, dar din nefericire e inexactă!

Şi a trecut imediat la altă întrebare, fără însă să ne spună el cum s-au format acele terase, de existenţa cărora pe pămîntul scandinav atunci aflasem!

* * *

Doi dintre cei mai buni prieteni de-ai mei, Ştefan Predescu şi Gică Roznovanu, nu erau colegi cu mine, învăţau la liceul Sf. Sava, amîndoi

în clasa a VII-a, unul la *modern,* şi altul la *real.*

Şi cu toate că profesorul nostru de Limba română, Avram Todor, era foarte bun şi avea o vastă cultură generală, fiind în acelaşi timp şi bibliotecar la Academia Română, totuşi îi invidiam întrucîtva pe aceşti doi prieteni pentru dascălii lor de limba maternă: Roznovanu îl avea profesor pe cunoscutul autor de manuale didactice *Gh. Adamescu;* iar Predescu, pe tînărul şi valorosul critic literar *Pompiliu Constantinescu.*

Numai ce-i auzeai pe cei doi ciraci ai lor:

— Mă, fac ăştia nişte ore! Şi-aci îşi strîngeau degetele puică şi le sărutau în vîrf, spunînd: "Mmm!"

Şi-ntr-o zi, pe la prînz, cînd cei doi colegi porneau la şcoală, că aveau ore după-amiază, l-am întrebat pe Predescu:

— La ce oră aveţi Româna, Fănică?

— Ultima oră... la 5.

— Să ştii că astăzi aterizez şi eu la ora voastră de Română. Ard de nerăbdare să-l aud pe Pompiliu Constantinescu!

— Vino, dom'le! Tot vor să te cunoască băieţii noştri, de cînd au auzit că i-ai imitat pe "balauri" în propriul lor bîrlog!

Uşa clasei a VII-a *reală* de la liceul *Sf. Sava* se deschise scîrţîind şi intră profesorul Pompiliu Constantinescu. Un tînăr frumos, prezentabil, bine zidit şi cu multa prestanţă. Ochii, de o rară vioiciune!

— Bună seara, băieţi!

Răpăitul uniform de picioare fu răspunsul la salutul profesorului. O linişte în clasă, cum la noi, la *Lazăr,* numai la orele Barosanului şi-ale lui Attila, profesori vechi, se pomenea!

— Băă!... m-am mirat eu admirativ, Pompiliu ăsta al vostru, tînăr, tînăr, dar văd că la el s-aude musca!

— E foarte simpatic, ştie carte şi explică aşa de frumos, că nu te-nduri să pierzi un cuvînt! îmi răspunse Predescu. Cum naiba să-ţi mai ardă de năzbîtii la un astfel de profesor? Ar fi o impietate!

— Abia aştept să-l aud!

— Stt!... acu' taci!

După notarea absenţilor, Pompiliu îşi roteşte ochii, îmbrăţişînd cu privirea parcă întreaga clasă şi spune:

— Să continuăm lecţia despre *Heliade Rădulescv.* Vom citi şi vom comenta oda *"La Schiller"*. Heliade a scris această odă în preajma zilei de 28 octombrie, 1851, cînd colonia germană din Bucureşti a sărbătorit centenarul naşterii marelui poet. A fost publicată mai tîrziu în revista autorului ei, "*Echilibru între antiteze".*

Am putea spune despre această poezie că este o odă elegiacă...; vă veţi convinge imediat ce-i vom face lectura.

Şi Pompiliu începu să citească frumos, cald, plin de vibraţie *"La Schiller".* Numai pe Camil Petrescu îl mai auzisem în clasa I-a citind

cu aceeaşi sensibilitate!

"Este o viaţă moartă, precum s-o moarte vie:
Ci este şi viaţa ce nu mai are moarte .'"
"Avuşi de adversariu pe om şi-atît ajunge.
Te iartă că-i faci răul; iar binele, nici mort!"

Apoi, mai departe:

"Dă-i adevăr, dreptate, calumnia ţi-e parte,
E orb şi-i dai lumină:, el vede cîte n-ai,
E mut şi-l faci cu limbă, te muşcă ca vipera,
Dă-i viitor, viaţă, că-ţi ia el şi trecutul,
Renalţă-l pîn' la ceruri, de viu te-afundă-n iad!"

Aci se opri o clipă şi spuse:

— Cînd a scris aceste versuri, Heliade s-a gîndit şi la suferinţele lui, găsind oarecare similitudine între atitudinea lui mai mult decît binevoitorare faţă de un important poet al nostru şi la nerecunoştinţa de mai tîrziu a acestuia. Ştie cineva să-mi spună la cine face el aluzie?

Dar nici unul dintre elevii *"săvişti"* n-a scos o vorbă. Ah, cum aş mai fi răspuns eu, dar nu îndrăzneam... eram un străin, un intrus!

— Ia gîndiţi-vă puţin! a insistat Pompiliu. Ştiu că noi n-am vorbit încă despre aceasta, dar din alţi ani, poate alţi domni profesori să fi amintit.

Mă mînca limba ca niciodată! Ce-ar fi să răspund eu? În definitiv, uniforma noastră şcolară e aceeaşi, iar numărul de *Lazăr* de pe mînecă pare un număr de *Sava* decolorat!

N-am mai putut *să* mă stăpînesc şi am ţîşnit în sus:

— Face aluzie la *Grigore Alexandrescu,* don' profesor!

— Foarte bine! Dacă ştii ceva mai mult, te rog!...

Am povestit cu lux de amănunte conflictul dintre cei doi mari scriitori, aducînd în discuţie şi literatura scrisă de către ei cu această tristă împrejurare.

Pompiliu a comentat apoi cu mine lexicul odei, oprindu-se la cuvintele italienizate; iar eu am adus vorba despre *"Beţia de cuvinte",* faimosul articol critic al lui *Titu Ma-iorescu.*

Această interesantă convorbire dintre un mare dascăl şi un elev care nu era al său a durat întreaga oră de curs şi i-a interesat nespus pe asistenţi.

Dar culmea a fost cînd a sunat de ieşire.

Profesorul Pompiliu Constantinescu a întrebat binevoitor:

— Foarte bine! Mulţumesc! Cum te numeşti?

Un murmur surd, întocmai unui freamăt neaşteptat, din senin s-a

ridicat din bănci. Am răspuns, subit inspirat, rostind limpede numele prietenului meu ce-mi sta în dreapta:

— *Predescu Ştefan,* don' profesor!

— Zece! a spus cu plăcere Pompiliu Constantinescu; a pus nota în catalog şi a plecat surîzînd satisfăcut.

Dar nici nu şe-nchisese bine uşa, cînd eu, care-mi îndreptam privirea radioasă spre Predescu, fericit că-i obţinusem o notă maximă, auzii că mă împroaşcă vehement cu cele mai groaznice invective:

— Bine, mă, nenorocitule, ce ţi-a venit să spui numele meu?! Ai?!

— Cum, mă, Fănică, în loc să-mi mulţumeşti şi să-ţi pară bine, tu te superi?

— Cum o să-mi pară bine, mă? Tu nu te gîndeşti ce situaţie mi-ai creat? Păi mai pot eu în viaţa mea să ştiu o dată măcar, aşa de bine, la Română, şi să mai iau un "zece"?! Ce mă fac eu acu'?

Toţi colegii lui Predescu izbucniră în hohote de rîs.

— Ai noroc că ţin la tine, că altminteri te-aş cotonogi în bătaie!

— Staţi, măi, n-o luaţi chiar aşa în tragic! interveni Livadă, şeful clasei lor. O să lipseşti şi tu, Predescule, cîteva ore de la Pompiliu, pînă i se estompează figura lui Băjenaru în minte... şi-apoi te prezinţi la curs. În vremea asta, însă, te pui cu burta pe carte... că, nu-i de glumă!

Cît am stat de vorbă cu Pompiliu Constantinescu nu am avut pic de emoţie. Emoţia mea, însă, a luat proporţii abia după aceea. Mi-era teamă că premianţii clasei, colegii lui Predescu, ar fi putut să mă reclame pentru această substituire "ad-hoc", nepremeditată; dar nu s-a mai întîmplat nimic; nimeni n-a suflat o vorbă, nici măcar nu s-a povestit întîmplarea celor din alte clase. Totul s-a terminat unde începuse: în familia clasei!

De pedepsit, tot am fost pedepsit, însă; acum, în timpul liber, în loc să mă plimb sau să mă duc la vreun spectacol, trebuia să stau cu Ştefan Predescu şi să-l dăscălesc la Română. Parcă-l văd cum venea şi-mi bătea în geamul de la subsol, unde locuiam, cîntînd fals un cîntec pe atunci la modă:

"Deschide, deschide fereastra,
Numai o vorbă să-ţi spui..."

Şi, cînd deschideam, continua:

— Ce-ai căutat... ai găsit! Pentru mîine, Pompiliu ne-a dat o compunere despre *"Satira socială a vremii în teatrul lui Alecsandri"...* aşa că, tinere, Grigore te cheamă, băutura ta preferată e... agheasma... ori că vrei, ori că nu vrei, pune mîna pe condei!

* * *

Întîmplarea s-a petrecut, de astă dată, la colegii noştri dintr-a VII-a reală, iar eroul ei a fost *Puiu Maximilian,* fiul marelui nostru comedian V. *Maximilian.*

Realiştii erau obligaţi să mai înveţe pe lîngă *Franceză,* şi *Germană,* încă o limba străină, la alegere: *Engleza* sau *italiana.*

Puiu Maximilian îşi alesese Italiana, fiind mai uşoară şi mai apropiată de limba materna. Profesor de Italiană era Napoleon Creţu, un dascăl distins, cu o aleasă cultură generală şi cu multă prestanţă. În afară de Italiană, el mai preda la secţia reală şi Româna. Spiritual, ironic, dar foarte binevoitor întotdeauna, căuta să-şi ajute elevii să obţină note cît mai bune.

Cu atît mai mult dorea să-i dea o notă frumoasă lui Puiu Maximilian, pe al cărui tată îl admirase, pe timpuri, ca strălucit tenor comic în trupa de operetă a celebrului nostru Leonard, cît şi acum, ca mare actor de comedie.

Scoţîndu-l la lecţie pe Puiu Maximilian, profesorul Napoleon Creţu îi spuse zîmbitor şi cu bonomia lui dintotdeauna:

— Ascultă, dragă Maximilian, eu doresc din tot sufletul să-ţi dau o notă bună, dar pentru asta mai e nevoie şi de ajutorul tău... Spune-mi ce bucată de lectură ştii mai bine! Citeşte-o frumos, tradu-o şi apoi comenteaz-o cu obiectivitate critică. Ei, ce bucată crezi că ştii mai bine din cele studiate?

— Cel mai bine, don' profesor, răspunde Puiu Maximilian, cu multă siguranţă, cei mai bine ştiu *"Cinque Maggio"* de Manzoni. (Cinci Mai)

— Perfect! E o poezie frumoasă, care îmi place şi mie *foarte* mult! Vrei să-mi spui ce înseamnă *"cinque Maggio"?*

— Da, don' profesor — răspunse Maximilian foarte convins de uşurinţa întrebării, pe care o consideră cu totul inutilă, întrucît traducerea titlului îi părea evidentă — *"Cinque Maggio'''* înseamnă "*Cei cinci magi"!*

Un hohot nestăpînit de rîs izbucni în clasă, spre consternarea lui Maximilian, care era convins de justeţea răspunsului său prompt. Napoleon Creţu nu-şi putu stăpîni nici el rîsul şi spuse dînd din cap cu mîhnire:

— Apoi, dragă Maximilian, dacă este bucata de lectură pe care-o ştii cel mai bine şi nici titlul nu îl traduci cum trebuie, ce să mai vorbim despre celelalte pe care le ştii mai puţin bine? Poftim la loc, pregăteşte-te cum trebuie şi vino să te ascult, dar roagă-l pe tatăl tău să-ţi dea cîteva lecţii de tehnică a memorizării!

Peste cîteva săptămîni, în care timp Maximilian a tocit vîrtos, colegul nostru a ieşit la lecţie şi a obţinut nota 10, după ce Napoleon Creţu l-a trecut prin toată materia predată pînă atunci.

CAPITOLUL XI:

Fabricantul de stihuri

"Iubirea e o taină mare,
Ce leagă două inimi, tare!"

Aşa am decretat într-o bună zi, nostalgică, de primăvară, ameţit de parfumul puternic al liliacului bătut, ce-şi legăna buchetele violete în faţa ferestrei mele.

Eram îndrăgostit, credeam eu, foarte serios de una din numeroasele mele verişoare, Viorica, elevă într-a III-a la *Carmen-Sylva!* Găseam că sîntem foarte potriviţi, că eu eram într-a V-a, doar!

Bineînţeles că mai tîrziu aveam să mă însor cu ea, să fim fericiţi, să facem doi-trei copii, şi aşa mai departe, cum visează orice copilandru în împrejurări asemănătoare.

Toate ar fi mers bine, dacă ar fi fost de părerea noastră şi *"Turcu",* adică unchiul Costică, cum era poreclit tatăl respectivei Juliete.

El, însă, nu prea vedea cu ochi buni desele mele vizite pe la *"verişoare",* cu toate că eu, întotdeauna, eram foarte serios, întrucît veneam în scopul bine determinat de a face lecţii cu *"fetele"* — că avea trei — şi mă mulţumeam cu cîte-o privire dulce sau cu o scurtă strîngere de mînă pe sub caiete!

Amărît peste fire de atitudinea mai mult decît turcească a lui Nea Costică (ce nume caraghios pentru tatăl unei iubite!) am lăsat *"De bello Galilco"* la o parte şi m-am apucat să mîzgălesc maculatorul, caligrafiind numele verişoară-mi în toate felurile şi-n toate poziţiile: rond, cursiv, batard, cu litere de tipar, vertical, orizontal, diagonal, umplînd o pagină întreagă cu: *Viorica, Viorica, Viorica!*

Apoi, mai convins decît Alecsandri însuşi că *"Românul e născut poet"...* şi aducîndu-mi aminte că *"în cursul inferior",* prin clasa I-a, făcusem vreo două poezii despre: *primăvară, flori şi rîndunele,* versurile de-atunci începură să mă chinuiască, revenindu-mi în minte cu o drăcească îndărătnicie de muşte bîzîitoare:

"Primăvara a sosit
Cîmpul tot a înverzit,
Plin de flori mirositoare,
Ce sînt foarte-mbătătoare!"

Mai departe, era foarte natural să aduc vorba şi despre păsările călătoare, care se-napoiază-n ţară, vestindu-ne statornicirea primăverii pe plaiurile noastre:

"Iată, văd o rîndunică,
Vine din ţări depărtate...
De-obosită, parcă pică!
Trebuie să-i dăm dreptate!"

"În definitiv", îmi spusei eu, cu condeiul ridicat, gata să atac albul hîrtiei, "chiar aşa de proaste nu sînt... şi p-ormă astea le-am scris cînd eram puşti... şi sînt versuri despre primăvară, flori şi alte elemente poetice; dar acum, că sînt într-a V-a, şi pe deasupra îndrăgostit, e altă poveste...; o să scriu ceva, de-o să rămînă Viorica foarte impresionată!"

Mă gîndeam că e bine şf frumos să dau mai întîi o definiţie a iubirii; apoi să fac un portret al iubitei, şi-n urmă să-i mărturisesc dragostea mea mistuitoare!

Aşa s-au născut "sublimele" versuri care, gîndeam eu, aveau s-o facă pe Viorica să...

"Iubirea e o taină mare,
Ce leagă două inimi, tare...!"

Păi, cînd i-oi citi-o, praf o fac!

Şi am continuat pe acelaşi ton.

Nenorocirea era că nu puteam să i-o citesc Viorichii pînă duminică, ziua hotărîtă de mama pentru o vizită la tanti Marioara, şi cum eu ţineam s-o citesc cuiva, iar soră-mi nu îndrăzneam, de frică să nu mă spună bătrînilor — ce ştia ea despre dragoste? — i-am cetit-o lui Ionaş Moscu.

Bineînţeles că a fost încîntat, cu atît mai mult cu cît şi el o cam plăcea pe verişoară-mea!

Aceasta a fost prima mea *poezie* de dragoste.

Mai tîrziu am început să fac acrostihuri! Ajunsesem la o virtuozitate extraordinară şi le confecţionam la iuţeală, în cîteva minute, indiferent de lungimea numelui iubitei.

Prin clasa a VIII-a, eram la mare preţ din punct de vedete poetic, dar de această preţuire mă bucuram, din nefericire, numai din partea colegilor mei.

Cu vreun an înainte, tata îmi tipărise o carte de poveşti scrise de mine, sub titlul *"Din ţara basmelor".* Îi făcusem o prefaţă în versuri, care nu erau aşezate pe strofe, ci în formă de proză:

"*E iarnă, ger şi viscoleşte, fulgi albi, uşori, cad în grămadă şi cresc nămeţii de zăpadă; bunicu-n casă povesteşte!"*

E cald şi bine, căci în vatră, trosnind, focul uşor suspină, împrăştiind în jur lumină! Afară, cîinii noştri latră!"

Şi aşa mai departe!

Dar odată cu apariţia cărţii mele de basme, am început să mă bucur de o mare stimă literară în faţa colegilor mei.

Mă rog, eram un autor, şi cuvîntul meu în materie de dragoste şi al derivatelor acesteia era firesc să aibă mare greutate!

Întotdeauna sfatul meu era cerut cu insistenţă măgulitoare şi corespondenţa către iubite era supusă în prealabil cenzurii mele... ca *om de condei!*

Situaţia aceasta deosebită mi-a creat în scurtă vreme rolul de confident al colegilor, care rol cu timpul mi-a adus după sine şi porecla de *"Marele confident'',* căci dacă fiecare avea cîte un confident în colegul de bancă sau în acela de drum spre casă, confidentul tuturor, confidentul general, *"Marele confident",* eram eu, nenorocitul, nevoit să ascult păsurile şi ofurile de dragoste ale celor mai mulţi, dealtfel foarte fireşti la vîrsta de 17—18 ani, cîţi aveam noi pe atunci.

— Uite aşa şi aşa cu fata, mă Griguţă, fă-mi, mă, o scrisoare acolo, cu floricele, să mă-mpac, că-nnebunesc!

Sau un alt caz:

— Am terminat cu dragostea! Să nu mai aud de fete! Am terminat cu ele! Am văzut-o cu altul la *Cinema Clasic,* am cunoscut-o după rîs... Juca *"Zigotto, băiat de teatru"...* Cînd aud în spate un rîs ascuţit: "hi, hi, hi!" Am îngheţat! Rîsul ei! Am tăcut, aproape că aş fi vrut nici să nu respir... Filmul, ca şi cînd n-ar fi rulat; n-am înţeles nimic din el! Eram atent s-aud cu cine vorbeşte. Vorbea cu unu' cu vocea groasă şi rîdea, n-auzi? Nu ştiu cum am avut răbdare pînă să se facă lumină! În sfîrşit, pauza! M-am ridicat uşor, mi-am umflat pieptul, şi am privit ca din întîmplare. Era între doi: unul de la *Matei* şi unul de la *Mihai!* Să mor, n-auzi? C-un *lăptar* şi c-un *dovlecar!* Păi aşa se poartă ea c-un *lăzărist?!* Da' necazul meu cel mai mare e că duminică, în Cişmigiu, mi-a spus că-i place de mine şi că sînt singurul ei simpatiu!

— "Simpatie!" l-am corectat eu.

— De ce simpatie? Simpatiu, că sînt băiat!

— Băieţi sau fete sînt toţi *"simpatii"* unii pentru alţii... O fi *"simpatie"* de genul feminin, dar se foloseşte şi la masculin tot aşa. Cuvîntul "simpatiu" l-au creat mitocăncile, care nu concep că se poate spune despre un bărbat că e simpatia lor, ci simpatiul lor. Nu există decît "o simpatie — două simpatii", iar nu "un simpatiu — doi simpatii"! Am mai auzit eu şi pe alţii vorbind ca tine, dar nu e acum timpul potrivit pentru consideraţii filozofice şi gramaticale...! Hai, spune mai departe!

— E... şi, cînd m-a văzut, s-a făcut ca sfecla şi a tăcut brusc din gură! Eu m-am înclinat foarte respectuos şi i-am spus, zîmbind ironic: *"Bon-soir,* Didi! Cum ţi-a plăcut filmul?"

— Şi ea?
— Ea a moţăit am cap în semn de răspuns... şi nu mi-a răspuns!
— Aha! Aşa, care va să zică nu ţi-a răspuns!
— Ţî! Dar să-ţi spun drept, mă, Griguţă, mă, cînd am văzut-o, m-a secat la inimă, aşa, nu ştiu cum să-ţi spun, că mi s-a suit un nod în gît şi mi s-a încleiat limba-n gură, că mă mir şi eu cum de-am mai fost în stare să-i dau bună-ziua!
— Şi-acu' ce vrei de la mine?
— Cum ce vreau de la tine? Păi eu vin fript, amărît, şi tu mă iei repede? Ce pot să vreau? Să-i torni o scrisoare de despărţire, în care să-i spui tu ce crezi că e mai potrivit în ocazia asta; şi, printre altele, poţi să-i spui că am terminat cu dragostea, că pentru mine n-o să mai existe în viaţă altă fată... şi ce te mai pricepi tu, acolo, de exemplu că aş vrea să mor sau să mă călugăresc la un schit din creierii munţilor, sau aşa ceva, mă-nţelegi, dacă se poate s-o faci să plîngă şi să regrete!
— Bine, dom'le, las-că ţi-o fac în ora de Psihologie.
Şi alţii cu altele, aşa că ar fi trebuit să mă instalez într-o bancă separată şi să mă îndeletnicesc numai cu "*stilul epistolar de amor*"!

* * *

Era toamnă, pe la începutul lui octombrie, dar o toamnă frumoasă, cu nostalgii în aer, cu doruri ne-nţelese şi cu emoţii nejustificate în suflete.
Începusem clasa a VIII-a de vreo două săptămîni, şi tot nu mă obişnuisem cu gîndul că trebuie să vin în fiecare zi şi să stau patru-cinci ore pe bănci, în faţa zeilor didactici ai acelui templu de cultură care era într-adevăr liceul *Lazăr.*
Aveam oră de Psihologie, şi numai de explicaţiile întortocheate ale profesorului nu-mi ardea. Eram îndrăgostit de o fată de la *Moteanu,* Geta, şi numai la ea îmi zbura gîndul. Am luat creionul şi-am început să scriu o poezie pe care am botezat-o *"Licean"* şi din care mai ţin minte strofele acestea:

«Pun mîna pe "Horaţiu", pe textul de Latină,
M-apuc să scot cuvinte; din ochi îmi sar scîntei,
Îmi fuge gîndu-aiurea şi nu fără pricină,
Căci se ivesc în faţă-mi frumoşii ochi ai ei!

Şi mai încearcă, dacă mai poţi, să scoţi cuvinte...
Îmi vîjîie tot capul... ."Humano capitis!"[1]
Mă concentrez... degeaba... stăpîn nu-s pe-a mea minte.

---
[1] începutul poemei latine "Ars poetica" a lui Horaţiu.

Îmi trec mîna pe frunte şi mă cufund în vis!

Şi sînt acum în clasă... Explică la "Algebră"...
Pe marea tablă neagră, văd semne chinezeşti...
Şi tîmpla îmi zvîcneşte de parc-aş avea febră!
Mi-ndrept atunci privirea afară, pe fereşti...»

Tocmai începusem strofa următoare, cînd aud glasul tăios al profesorului lîngă mine:

— Dar ce, dumneata obişnuieşti să iei notiţe la Psihologie în versuri?

Am tresărit, m-am ridicat brusc în picioare şi am închis maculatorul cu repeziciune:

— Nu, domnule profesor! Dealtfel nu luam notiţe la Psihologie!

— Dar ce mîzgăleai acolo? Nu versuri?

— Ba da!

— Ce fel de versuri?

— De 14 şi 15 silabe, cu rime încrucişate şi cu picioare...

— Hm, hm... nu te-am întrebat de metrica şi prosodia lor, ci dacă sînt, vreau să spun, de dragoste sau de altceva?

— Nu înţelesesem! Eu am crezut, după întrebarea dumneavoastră, că vă interesează forma... Din punct de vedere al fondului, am încercat să scriu o poezie lirică...

— Aha!... Aşadar, hm... prin urmare, ia să văd, dumneata la ora de Psihologie faci versuri, în loc să fii atent la explicaţiile mele! De ce nu scrii versuri în ora de Română?!

— Scriu şi eu cînd îmi vine!

— Cum adică?

— Cînd sînt inspirat!

— Aha, eşti, care va să zică, un inspirat?

— Nu, asta e cu totul altceva!

— Totuşi sînt încîntat că ora mea te inspiră să scrii poezii. Ia dă caietul încoace, să vedem şi noi cam ce a putut să-ţi inspire ora de Psihologie!

— Vă rog, domnule profesor, să nu citiţi... este ceva intim, care, mă iertaţi că-mi permit să v-o spun, nu vă interesează: nici pe dumneavoastră şi nici pe colegii mei, vă asigur!

— Dă caietul încoace şi lasă sofisticăriile pentru ora de Logică.

— Vă rog, domnule profesor!...

— Nu mă mai ruga, şi dă-mi caietul! Şi cum eu ezitam, mi-l smulse din mînă, îl deschise şi: Hă, hă... trebuie să fii aiurit rău, mă băiete, mă, dumneata...! Eşti la ora de Psihologie şi te crezi la Algebră! Asta e bună! Ia ascultaţi, băieţi! Şi-ncepu să citească lipsit de cursivitate şi fără intonaţie, stîlcindu-mi versurile, care şi aşa lăsau destul de dorit!

Dar băieţii nu reacţionară cum se aştepta: ascultară într-o tăcere

impresionantă, şi cînd îi întrebă: "Ei, ce ziceţi de poezia asta?", cîţiva răspunseră foarte convinşi: "E frumoasă, dom'le, are sentiment!"

— Hm! se-nciudâ el, auzi la colegii dumitale, că eşti *"sentimental"!*

— Sînt, don' profesor!

— Zău? Din ce în ce mai interesant! Eşti sentimental şi faci versuri în ora de Psihologie...

— Am căutat să fac o aplicaţie imediată a celor explicate de dumneavoastră, don' profesor!... Vorbeaţi doar despre *"sentiment"!*

— Eşti dibaci...! Ai replici avocăţeşti, dar la mine n-au trecere! Prin urmare, dumneata susţii că ai fost atent la explicaţiile mele... şi aşa şi pe dincolo! Foarte bine! Dă-mi atunci, te rog, definiţia sentimentului, aşa cum v-am spus-o eu!

— Să vă spun drept, n-am reţinut-o!

— Cum? Faci poezii, ai pretenţia că eşti sentimental, şi nu ştii ce este sentimentul?

— Ba ştiu, însă nu vă pot reproduce definiţia dumneavoastră plină de termeni abstracţi pentru mine şi pe care nu prea-i pricep!

— Şi ce e, mă rog. sentimentul, după dumneata?

— După mine, şi cred că după toţi colegii mei, don' profesor, făcui eu calm, asociind şi clasa, care abia aştepta să audă ce-am să răspund, sentimentul este ceea ce simţi: dragoste, ură, dor, mînie, milă, silă, compătimire, simpatie... şi aşa mai departe! Eu aş traduce acest cuvînt pur şi simplu, scurt şi cuprinzător, prin *"simţămînt"!*

— Să faci dumneata o carte nouă de Psihologie! (Ah! eternul şi stupidul spirit didactic cu: "*Să faci dumneata o carte nouă de...")* Ce-ai spus dumneata nu se poate numi o definiţie, după toate regulile ei... Definiţia, băiatule...

— "Este cel mai greu lucru care se poate face şi niciodată nu este perfect exactă cu ceea ce e în realitate obiectul pe care vrei să-l defineşti!" l-am întrerupt eu. Am citit asta într-o carte, nu mai ştiu unde, nu vă supăraţi, vă rog!

— Şi dumneata ai simţit în ora mea, ca să zic aşa, un simţămînt de lene, care te-a făcut să vezi litere chinezeşti de Algebră, pe tablă, şi să te gîndeşti la fete! Faci poezii, ai pretenţia absurdă că eşti sentimental... şi, cînd colo, dumneata nu eşti capabil să-mi dai definiţia sentimentului! Pentru asta, ţi-am pus 3 la Psihologie pe ziua de azi.

Prea mult nu m-a mîhnit această apreciere puţin măgulitoare pentru mine. Psihologia o simţeam fără s-o învăţ din manual şi eram convins că am să-mi îndrept nota mai devreme sau mai tîrziu.

Dar motivul pentru care îmi dăduse nota rea, mă ridică şi mai mult în ochii colegilor mei şi-mi creă o aureolă de trubadur neînţeles în ochii fetelor de la *Carmen Sylva* şi de la *Moteanu,* care, aflînd de

această aventură poetică, mă primiră cu surîsuri atît de dulci, că aş fi vrut să mai iau încă 3 treiuri, numai să cresc în simpatia lor!

Dar fiecare întîmplare cuprinde, pe lîngă o parte plăcută, şi una neplăcută!

Dintr-o dată, într-un gînd, trei-patru dintre vechii mei clienţi de *"epistole erotice"* se voiră *"poeţi"* şi-mi dădură asaltul de rigoare, pe rînd, bineînţeles, căci fiecare ţinea ca secretele lui să rămînă întrradevăr secrete!

— Mă, n-auzi, apelez la tine, fiindcă numai tu poţi să mă-nţelegi şi să m-ajuţi! Providenţa a vrut să apari în calea mea şi ne-a făcut colegi... ("Nu ne-ar fi făcut, mai bine!" îi răspundeam eu în gînd, căci bănuiam concluzia acestei introduceri.) Mă... e ziua ei, mă... şi ce-ar putea s-o impresioneze mai mult ca nişte versuri, ai?

— Eu cred că o cutie cu bomboane de ciocolată de la "Zamfirescu", un buchet bogat de trandafiri, sau o carte, depinde de persoană!

— Ţî! E banal... şi p-ormă, ştii, costă! Să-i trimiţi versuri e ceva mai nobil... mai distins... mai, cum să-ţi spun eu... mai...

— Original... şi unde mai pui că nu te costă decît plicul şi hîrtia, nu?

— Exact, mă, tocmai gîndul meu... Extraordinar!

— Mie-mi spui? Şi, ca să nu lungim vorba, că trebuie să-mi fac rezumatul la Franceză, cam ce-ai pofti?

— Mă, n-auzi, nu cine ştie ce, acolo, cîteva versuri, o poezioară bine adusă din condei, cum ştii tu, ceva "extra" care s-o facă praf "pă persoana", mă-nţelegi?

— Să-ncerc! Cînd îţi trebuie?

— Păi poimîine e ziua ei, aşa că...

— Bine, dom'le, dacă pot, ţi-o fac chiar în ora de Franceză; numai să nu explice Aurel Dinu mai departe *"Ruy-Blas",* că eu ţin mult la Victor Hugo!

— Nu explică, mă, nu ştii ce-a spus rîndul trecut, că ascultă toată ora?

— Bine, om vedea! îi răspunsei eu plictisit.

În aceeaşi recreaţie fusei solicitat de încă doi îndrăgostiţi, care-şi formulară cam aceleaşi pretenţii, cu variaţiile de rigoare.

Astfel, unul voia o poezioară de împăcare... Se dusese omul în Cişmigiu cu iubita... Luaseră o barcă *"pe-o oră".* Obosit de canotaj, băiatul trăsese barca sub o salcie pletoasă, ca să se odihnească la umbră şi să-i vorbească fetei mai în tihnă, fără gîfîielile inerente sportului.

Bineînţeles că n-avea nici un haz să stea în faţa fetei. Trecu lîngă ea, începu "s-o vrăjească", luîndu-i mîna şi mîngîindu-i-o; apoi, văzînd că fata nu se împotriveşte, îi cuprinse brusc mijlocul şi-ncercă s-o

sărute! Fata se făcu roşie ca focul, se smulse din braţele lui şi, mînioasă de aşa nemaipomenită îndrăzneală, îi ceru s-o ducă imediat la mal! El nu voi s-o asculte; fata, care ştia să canoteze, ca orice demnă tovarăşă de plimbare a unui lăzărist, puse mîna pe lopeţi şi-n cinci minute sosi la debarcader. Sări din barcă uşoară ca un fulg şi plecă fără să-i spună o vorbă.

— Nici măcar "*la revedere",* mă! Şi de trei zile, nici un semn de viaţă! Sînt desperat! În definitiv, ce era dacă o sărutam? Se dărîma cerul? Seca lacul Cişmigiu?

— Nici una, nici alta!... Poate că ai fost şi tu prea brutal! Te-ai înfipt prea repede! O fi fata mai delicată, mai ambiţioasă, mai ştiu eu cum! Trebuia s-o iei şi tu cu încetinitorul, nu aşa!

— Dar mai ştii cum să te porţi cu ele? Dacă eşti mai înfipt, fac fasoane că le plac băieţii delicaţi! Dacă eşti delicat cu ele şi faci *"pă poetu",* îţi iese vorba că eşti *"fleţ",* că eşti prea moale sau că nu eşti suficient de... sportiv! Cum naiba să mai procedezi cu ele, că, p-onoarea mea, te scot din sărite?! Acu' fă-i ceva de-mpăcăciune, aşa... şi cu un sfîrşit din care să reiasă că n-am s-o mai supăr niciodată cu astfel de gesturi, cum să le spun eu...?

— Tîmpite!

— Nu tîmpite, nestudiate!

— Aha! într-nadevăr, e un epitet ornant ceva mai poetic decît celălalt! Bine, ţi-o fac, numai să te-mpaci cu ea şi să mă laşi în pace!

Nici n-apucai să-ncep să mă gîndesc bine la cuvintele meşteşugite pe care să le-mbin întru împăcăciunea celor doi îndrăgostiţi, că pică altul.

— Eşti ocupat, mă?

— Da, tocmai voiam să...

— Două vorbe, şi-am terminat... Vreau să te rog ceva; ştiu că n-ai să mă refuzi, că tu eşti băiat cumsecade şi...

— Stai o clipă! Dă-mi voie să-nsemnez ceva, că uit! Aşa, acu' spune cu ce pot să te servesc?

— Mă, un serviciu imens... ţi-aş rămîne recunoscător toată viaţa mea... ceva care, dacă mă-nţelegi, se face... cum să-ţi spun, este formidabil, pentru că, ştii, oricît aş vrea eu, nu pot, fiindcă este chestie de... asta, în fine, uite ce e, te-aş ruga să-mi faci o poezie!

— Să-ţi fac o poezie?! Păi nu mă inspiri deloc! mă prefăcui eu a nu pricepe. Cum să-ţi fac o poezie, aşa, hodoronc-tronc?

— Ah! se-ncruntă el, mîhnit şi jignit în acelaşi timp că nu-l înţelesesem, nu mie, sigur că n-ar avea nici un rost. Vreau să-mi faci o poezie pentru o fată...

— Aşa! Pricep acum, îi răspunsei eu puţin iritat, să-ţi fac o poezie, pe care tu s-o dai unei fete şi să-i spui că e de tine?

— Da! îşi lărgi el gura într-un rînjet de satisfacţie. Exact!

— Şi cum de ţi-a venit ideea să-i faci o poezie? Nu poţi să-i spui din gură ce ai de spus?

— Ba da, sigur că da, însă poate că m-aş intimida şi aş mai uita cîte ceva, pe cînd aşa...

— N-ai decît să-i torni o scrisoare bine simţită, în care să-i spui tot ce ai pe suflet şi...

— Aşa ştiu eu, dar vezi că alta e povestea... De ce crezi tu că mă rog de tine? Uite ce s-a întîmplat... Fata învaţă la *Gloria,* ştii... şi e prietenă cu una de la *Moteanu,* care i-a dat un *"oracol"* d-ăla d-al lor... cum fac fetele!

— Un "oracol"? Ce naiba mai e şi asta?

— Ce, mă, nici atîta lucru nu ştii?! Un oracol, mă!

— Oracolul de la *Delphi?*

— Nu dom'le, ce Delphi?

— Nu e ăla cu *Preoteasa Pythia?*

— Nu e, mă, ăla; ăsta e altceva... îi zice oracol, nici eu nu ştiu de ce naiba i-o fi zicînd aşa, dar, de fapt, e un caiet, mă-nţelegi, un caiet gros, ca de vreo 100 de pagini, care are pe fiecare pagină cîte-o întrebare scrisă de stăpîna oracolului... Aşa că oracolul are atîtea întrebări cîte pagini sînt.

— Aha! Înţeleg... Şi ce e cu întrebările astea?

— Ce să fie? Nu e nimic! Întrebarea e scrisă pe primul rînd, iar pe rîndurile următoare sînt scrise răspunsurile acelora care scriu în oracol... Fiecare scriitor îşi alege un număr, şi pe urmă răspunde în dreptul numărului respectiv!

— Interesant! Şi cam ce întrebări a pus stăpîna oracolului?

— Îmi pare rău că nu-l am p-al ăleia de la *Moteanu,* să ţi-l arăt! E un *"oracol"* clasa una, cu întrebări puse "la hoţie"... deştepte şi fine! Mi l-a dat şi mie să-i scriu, dar l-am lăsat acasă, c-am auzit că azi se face percheziţie la pupitre!

— N-are nimic, spune-mi o întrebare pe care ţi-o aminteşti!

— Da... de exemplu: "Ce *poet român vă place mai mult, şi de ce?" sau "Ce poet străin vă place mai mult?"*

— *"Şi de* ce?*"* îi făcui eu completarea.

— Exact... dar de unde ştii? Hm! Adică da! Sau alta: *"Ce roman românesc v-a plăcut mai mult şi de ce?*" sau...

— *"Ce roman străin v-a plăcut mai mult şi de ce?"*

— Exact!

— Dar alte întrebări nu mai ştii?

— Ba da... Mai sînt şi altele cam în genul ăsta: "*Pe cine simpatizaţi? Faceţi-i descrierea! Unde învaţă şi în ce clasă e?"*

— Ei, devine, ca să zic aşa, din ce în ce mai interesant!

— Sau asta: "Ce *poezie de dragoste v-a plăcut mai mult?"*

— Şi tu ce-ai răspuns?

— Păi tocmai că n-am răspuns nimic, vream să te consult mai întîi pe tine...!

— Cu alte cuvinte, să-ţi spun eu ce poezie de dragoste te-a impresionant mai mult?

— Şi asta, şi altele!...

— Scrie şi tu acolo... *"S-a dus amorul"* de Eminescu.

— Da, e frumoasă asta, dar eu n-aş vrea ceva tocmai în genul ăsta... cu *"s-a dus amorul",* cînd la mine d-abia a venit... Alta mai potrivită nu ştii?

— Atunci, pune şi tu *"Sara pe deal"* de Eminescu... sau *"Noapte"* de Cerna... sau, ce mai încoace-ncolo: "Iubire" de Vlahuţă, şi ai terminat!

— Da cum e asta de Vlahuţă? E ceva de capul ei, să nu mă fac de rîs?

— E tot ce poate fi mai frumos! Ai face bine s-o citeşti; să nu se-ntîmple, doamne fereşte, să te-ntrebe respectiva ce ţi-a plăcut mai mult din ea, şi tu să n-ai habar.

— Las' c-o citesc eu, dar vorba e: îmi faci ce te-am rugat?

— Păi, să-ţi fac, ce să fac?! Ce vrei să spui în ea?

— Uite ce e, că uitasem să-ţi spun; asta de la *Moteanu,* prietenă cu simpatia mea, vorbeşte şi ea cu unul de la *Spiru...* şi ăsta i-a făcut o poezie... scurtă, nu e cine ştie ce de ea, dar vorba e că i-a făcut, înţelegi? Îmi pare rău că n-am oracolul aici să ţi-o citesc!

— Păi ce, i-a scris-o în oracol?

— Da, aşa e, că nu ţi-am spus! Să vezi cum stau lucrurile**:** în oracol mai e o întrebare, cea mai aiurită care există. Auzi: *"Scrieţi o amintire, o cugetare sau o poezie scurtă".* E, şi ăla de la *Spiru,* al naibii, i-a scris o poezie... cîteva rînduri scurte, acolo, nu ştiu cum naiba-i zice, că i-a pus un titlu, aşa, ceva cam pe spanioleşte...

— Madrigal?

— Exact... dar de unde ştii? Ai citit oracolul şi faci pe nebunu' cu mine, spune drept!

— Nu, mă. dar am cîteodată momente în care ghicesc, sînt clarvăzător!

— Eşti grozav! E, şi a mea, cînd mi-a dat oracolul ca să-i scriu în el, zice: "Să citeşti ce poezie splendidă i-a scris Gicu lui Mihaela!" zice. "Aşa băiat talentat mi-ar plăcea şi mie!" zice.

— "E", i-am răspuns eu, ştii, flegmatic ca un englez, "parcă e cine ştie ce mare lucru să faci acolo trei-patru rînduri, un răvaş de plăcintă!" — "Dacă nu e cine ştie ce, fă şi tu " "Ei, şi ce, crezi că nu-ţi fac?" — "Să te vedem!" mi-a zîmbit ea ironic, mă-nţelegi... Şi acu', cum să mă descurc, că eu la Română, clei!

Am izbucnit în rîs:

— Bată-te norocul să te bată, că nostim mai eşti! Copiază şi tu una

dintr-un volum de versuri, şi gata!

— Mersi de răspuns! Păi tocmai tu mă-nveţi să fac aşa ceva Frumos mi-ar sta! Bravo, n-am ce spune de sfat! Şi dacă fata o ştie, aşa e că m-am făcut de baftă?

— Poate că n-are s-o ştie!...

— Poate, dar nu e sigur. Mai bine îmi faci tu unu' d-ăla spaniolesc, cum ai spus că-i zice, şi am rezolvat problema... Nu vreau să creadă o *mea* că e mai ceva ca mine un amărît de *spirist!* Este?

— Este! oftai eu, mai mult decît plictisit. Fii pe pace, îţi fac madrigalul... Mîine, poimîine, ţi-l dau... Pînă atunci, răspunde la celelalte întrebări ale "oracolului".

* * *

Dar iată că îndrăgostiţii se-ndulciră la poezie... Şi de unde la început fiecare nu dorea decît o poezioară, acolo, acum, nevoiţi de împrejurările prin care treceau să-şi menţină aureola de poeţi în faţa iubitelor, mă inundau cu cereri care de care mai pretenţioase şi mai originale, ca să nu le zic trăsnite!

Şi într-o bună zi, concursul prietenesc pe care-l dam îndrăgostiţilor noştri mi-a adus o mică neplăcere.

În prima recreaţie veni la mine Stelian Dinulescu, un băiat voinic şi foarte cumsecade. Era dintr-o familie înstărită din provincie şi fusese dat la internat, aşa că nu ieşea în oraş decît duminica, şi atunci numai dacă obţinuse note bune în cursul săptămînii.

Mă lega multă simpatie de acest coleg, pentru încrederea pe care mi-o acordase cîndva, cu toate că era mai vîrstnic decît mine cu vreo trei ani. Cu prilejul concursurilor de, la *"Tinerimea Română",* cînd veneau în Capitală elevi şi eleve de la toate liceele din ţară, cunoscuse o fată dintr-a VI-a de la liceul din Iaşi, se-ndrăgostise de ea şi, la despărţire, cei doi se hotărîseră să-şi scrie.

Cum nu putea să primească corespondenţa la internat, căci era cenzurată de Atila, directorul internatului, junele îndrăgostit mă rugase să primesc scrisorile pe adresa mea, ceea ce, bineînţeles, acceptasem cu multă plăcere.

Corespondenţa asta a durat vreme de cîteva luni şi, cum bine zice înţelepciunea poporului, că *"ochii care nu se văd se uită",* cu timpul s-a răcit, şi s-a rărit, pînă cînd cei doi îndrăgostiţi s-au potolit şi nu s-au mai gîndit unul la altul, de parcă nici nu s-ar fi cunoscut vreodată!

Dinulescu îşi găsise o simpatie ceva mai apropiată decît aceea din Iaşi; era de la *Centrală* din Bucureşti, şi ea tot la internat; şi desigur că şi fosta lui iubită găsise pe altul, care să-i ţină de urît.

Cu toate că era bun prieten cu mine, Dinulescu nu-mi solicitase niciodată, nu numai poezii pentru iubita lui din trecut sau de-acum,

dar nici măcar colaborarea la corespondenţa amoroasă. Aceasta îl ridicase mult în ochii mei şi începusem să-l stimez. Aşa că m-am mirat foarte mult cînd l-am văzut că mă cheamă discret deoparte şi-mi şopteşte cu tremur în glas:

— Vreau să te rog ceva!... Ştii că vorbesc: c-o fată de la *Centrală* şi că lucrurile mergeau foarte bine...

("Aha!" îl întrerupsei eu în gînd, "să ştii că şi *Nea Stelică* vrea s-o atace în poezie pe respectiva!")

— E, continuă el, şi cînd mă simţeam mai bine şi credeam că ţine mult la mine, îşi băgă dracul coada, în persoana lui Ionescu Cornel...

— Cum aşa?

— Uite bine... Eu mă plimbam cu ea prin Cişmigiu, pe la "morminte", cînd hop că ne-ntîlnim cu Ionescu Cornel şi cu Chiorul; erau şi ei cu două fete! Am făcut cunoştinţă şi am luat două bărci... P-ormă, hai la un lapte bătut...! Ăsta, Cornel, vedeam eu c-o soarbe pe-a mea din ochi, c-ale lor, să-ţi spun drept, două normaliste, drăguţe, nimic de zis, dar nu se comparau cu ea... nu că ţin eu la ea, dar aşa e!

— E, în sfîrşit!...

— În sfîrşit, cam la o săptămînă de la chestia asta, observ eu că Tanţi e mai rece cu mine, că face mofturi, că zice că nu mai are timp să ne vedem, şi alte mărunţişuri! "Hm! mi-am spus. Nu e lucru curat la mijloc... Trebuie să descopăr neapărat ce-i cu asta". Şi cînd îşi scotea batista, nu ştiu cum se face că-i pică o scrisoare roză...

— De amor?

— Exact!...

— Ca-n romanţa pe care-o cîntă Violetta Ionescu la *"Tănase"!*

— Nu era de la mine. Mă reped, o ridic şi-ntreb (tremuram şi mă făcusem tot o apă, deşi eram rece ca gheaţa — acu' mă mir şi eu cum de-am mai putut să articulez un cuvînt, că parcă mi se-ncleştase limba în gură): "De la cine e?" Ea se făcuse roşie ca macul. Mi-a plăcut însă c-a fost sinceră şi n-a mai căutat s-o ocolească: "De la... Cornel Ionescu", zice. "Cum aşa?" am sărit eu în sus. "Cum a *devenit* de ţi-a scris?" "Bine, nici eu nu ştiu... mi-a scris şi mi-a trimis-o printr-o colegă externă, dintr-a V-a, o verişoară de-a lui!" — "Şi ce ţi-a scris, mă rog?" — "Propriu-zis nu e o scrisoare, zice ea, e o poezie!" Haiti! Auzi dumneata, Ionescu Cornel, căzut la Română, şi poet?! Mi-a venit să-nnebunesc...! De unde, pînă unde, Ionescu Cornel să facă poezii? În sfîrşit, ce să mai lungesc vorba, i-am cerut s-o citesc... şi-am cunoscut imediat că e din fabrica ta de poezii... Povestea în ea cum a văzut-o şi cum şi-a dat seama că va fi stăpîna lui toată viaţa...

— Nu-mi mai spune, c-o ştiu:

"Deşi te-am cunoscut de-o săptămînă,
Simt că-mi vei fi pe veci, pe veci, stăpînă!"

— Chiar aşa!

— I-am făcut-o acum trei zile!

— Bine, mă, ce ţi-a venit să-i faci şi ăstuia poezii pentru fete?

— Dacă m-a rugat omul, puteam să-l refuz? De unde era să ştiu eu că-i tocmai pentru iubita ta?

— Ai dreptate..., dar vorba e ce-i de făcut acum?

— Tu i-ai spus ceva lui Cornel?

— Nimic!

— Nici să nu-i spui; fă-te că nu ştii nimic şi poartă-te cu el ca şi mai-nainte... şi las' că te răzbun eu, de-o să baţi în pinteni de bucurie!

— Ce ai de gînd?

— Ai să vezi! N-avea nici o grijă... Dacă nu s-o întoarce Tanţi la tine cu mai multă dragoste ca-nainte, să-mi faci ce vrei! Pe tine te servesc mai presus decît pe oricare altul, pentru că, în primul rînd, eşti un om cumsecade, cinstit, nu-ţi place să te-mpăunezi cu ce nu-i al tău, şi-n al doilea rînd îmi eşti prieten!

Peste două zile de la această convorbire de taină, a venit la mine Ionescu Cornel:

— Mă, Griguţă, ştii c-a mers strună cu poezia aia! Fata a fost mai încîntată decît m-aşteptam. Te mai rog pentru o poezioară; da-mi trebuie urgent!...

— Îîţi fac, dom'le, de ce să nu-ţi fac*?* Numai să-mi spui cam ce-ai vrea să-i spui în ea?

— Păi ceva cam în acelaşi gen, dar ştii ceva mai altfel. C-o iubesc... mai pe departe, aşa, că e frumoasă... şi ce te-i mai pricepe şi tu, acolo! Dar fă ceva, *casaţia,* mă-nţelegi?

— Bine, dom'le, la 12 e gata! Poţi să te prezinţi s-o iei!

— Bravo, mă, eşti cel mai de laudă băiat din lume!

Ora următoare aveam Naturalele. M-am ghemuit într-o bancă-n fund şi am compus poezia pentru Tanţi, iubita celor doi colegi rivali!

"*Te-ador, să-ţi spun. iubito, îmi pare prea puţin...*
Aş vrea să-mi simţi tot dorul! Cînd tu nu-mi eşti aproape.
Nimic, vai, nu-mi alină mistuitorul chin!
Ţi-aş da întreaga viaţă! A tale calde pleoape,
Iubito, cînd se pleacă pe ochii tăi de zînă,
E-atît de dulce farmec, atît de sfînt fior
Şi-atîta fericire, c-aş vrea să-mi fii stăpînă,
Tu, doar tu, pînă-n clipa în care-o fi să mor!
Inima mea te cere, te caută întruna,
O, sfînta mea domniţă, alină-mi dorul sfînt!
Grăieşte-mi doar o vorbă duioasă, numai una...
În clipa-aceea, versu-mi ar lua un nou avînt,
S-ar preschimba pe dată în cel mai dulce cînt!
Comoara mea, ascultă-l, şi-ncrede-te în el,
Ascultă-l ce trist sună! Pe veci al tău: Cornel!

La 12, Ionescu Cornel s-a prezentat să-şi ia poezia. I-am citit-o cu inflexiunile lirice de rigoare în glas, şi a rămas încîntat.

— Mă, ce-i drept, e drept, asta e mai ceva ca ailaltă!

— Păi, de, m-am gîndit că, odată cu dragostea, trebuie să sporească şi talentul poetic, nu? Cînd i-o dai?

— După-amiază, la 5, ne-ntîlnim la "*Socec!*" Vine să-şi cumpere un dicţionar român-latin, şi pleacă, nu poate să stea mult. Dar tot e bine că ne vedem, schimbăm cîteva vorbe, îi dau poezia... Tot e ceva!

— Bravo ţie! Succes!

— Mersi!

Dar abia s-a-ndepărtat Cornel, că a şi apărut Stelian:

— Ei? Ce-a vrut de la tine şmecherul?

— Tu ce-ţi închipui? Mi-a cerut o nouă poezie!

— Şi tu i-ai făcut-o?

— Păi de ce nu?

— Bine, mă, una vorbim, şi alta facem? Prietenie se numeşte asta? Nu mi-ai făgăduit tu că-i torni una de-o să te pomenească?

— Ba da! Şi te asigur că-mi voi ţine cuvîntul; ba, mai mult decît atît, că mi l-am şi ţinut!

— Cum naiba, că nu prea văd?!

— Poftim, mai întîi citeşte poezia, şi pe urmă să stăm de vorbă!

Dinulescu citi cu o atenţie demnă de un scop mai înalt. Mi-o înapoie foarte mirat:

— Am citit-o şi găsesc că e bună. N-o să facă decît să-i sporească acţiunile lui Cornel în faţa lui Tanţi... Numai cuvinte frumoase: *"te-ador", "chin mistuitor", "pleoape calde", "farmec dulce", "domniţa lui sfîntă", "comoară"* etc.

— Ei, acu' ţin-te bine, că vine lovitura de graţie. Poezia asta e cu cheie, mă, dar trebuie să-ţi arăt eu drumul, ca să mergi pe el... E o *"poezie-acrostih!*"

— Mie nu-mi vorbi păsăreşte, că nu pricep!

— *Acrostihul,* mă, e o poezie cu tîlc. Dacă citeşti iniţialele fiecărui rînd de sus în jos, îţi dă un nume, o gîndire, în sfîrşit, ce vrea poetul respectiv. De obicei se fac acrostihuri cu numele fiinţei iubite. Ionescu Cornel habar n-are de ce ascunde-n ea poezia asta! Ia citeşte iniţialele de sus în jos, să vezi ce-ţi dă!

Înfrigurat, Dinulescu îmi smulse hîrtia din mînă şi silabisi:

— *Tan-ţi-eşti-o-gîs-că!* Extraordinar! E o grozăvie! Bravo, mă, aşa da, acuma înţeleg! Dar vorba e, cum află ea, că poate nu se pricepe la şmecherii d-astea poetice; cum află ea că poezia e cu a*cracostih,* sau cum naiba-i zice?

— Foarte simplu, prin tine... Îi faci un bilet, în care-i spui cam următoarele: "Stimată duduie Tanţi, regret că sînt nevoit să-ţi dezvălui necuviinţa iubitului dumitale Cornel, dar trebuie s-o fac! Îşi rîde de

dumneata într-un mod mai mult decît neruşinat! Dacă vrei să te convingi, citeşte de sus în jos, cu multă atenţie, iniţialele ultimei poezii pe care a avut neobrăzarea să ţi-o dea! Cu bine..." şi te iscăleşti!

— Mă, ce să-ţi spun... cum să-ţi spun... să trăieşti, şi iartă-mă că m-am îndoit de tine!

Luni, în aşteptarea lui Ionescu Cornel, Dinulescu s-a-nvîrtit tot timpul pe lîngă mine.

Cum a intrat în clasă, Cornel şi-a aruncat servieta în bancă şi a pornit glonţ spre banca mea.

— Ia ascultă, bă, zgîrîie-hîrtie, îţi baţi joc de mine şi de dragostea mea?

— Cu mine vorbeşti?!

— Cu tine, cu cine vrei să vorbesc? Să-mi dai socoteală! Te nenorocesc în bătaie, papugiule! Îmi faci poezii cu abţibilduri, de iese că fata pe care-o iubesc eu e o gîscă, ai?

— Ce, mă, nu eşti în toate minţile?!

— Ba eu sînt, dar tu n-ai fost cînd mi-ai făcut poezia... Ce poezie a fost aia pe care mi-ai dat-o, că mi-ai distrus dragostea, m-ai nenorocit...! Acu', Tanţi zice c-am vrut s-o fac de rîsul fetelor de la *Centrală.* Te omor, n-auzi, te fac arşice; răspunde-mi!

— Mai întîi de toate, explică-mi ce s-a întîmplat?!

— Ce să-ţi explic, că ştii tu destul de bine: i-am dat poezia pe care mi-ai făcut-o, a citit-o, a fost în culmea fericirii, am avut un succes nebun! Ne-am dat întîlnire pentru ieri, duminică. A venit c-o falcă-n cer şi cu una-n pămînt! Mi-a înapoiat poezia şi mi-a arătat ce iese dacă citeşti literele de la începutul rîndurilor: *"Tanţi eşti o gîscă."* M-a făcut de două parale, ce să-ţi spun... Dragostea mea s-a dus pe apa sîmbetii! Ce ţi-a venit să-ţi baţi joc de mine, mă, poet de contrabandă?

— Dar nu mi-am bătut joc de tine deloc! A fost o coincidenţă, o simplă potrivire de litere, de care mă mir şi eu! Crezi tu că altă treabă n-aveam decît să stau şi să scriu cu litere de porunceală? Aşa ceva e foarte greu şi nici nu mă pricep! Doar *François Villon* se pricepea la chestii d-astea, numai că ăla le făcea aşa, ca să se potrivească şi la sfîrşitul versurilor, dar eu...

— Lasă-l pe François Villon, că nu-mi arde de el acu'. Vorba e ce mă fac eu, că Tanţi a spus că nici nu vrea să mai audă de mine!

— Spune-i că n-ai făcut-o tu, că nici nu te pricepi, că ţi-a făcut-o un coleg şi că...

— Cum o să-i spun una ca asta? Se poate? Ea mă crede poet! Dacă-i spun că n-am făcut-o eu, nici p-asta şi nici p-ailaltă, înseamnă că am minţit-o, că nu sînt poet, şi e rău; dacă o las aşa, iar e rău: înseamnă că am vrut să rîd de ea! Oricum o-ntorc, iese tot rău!

— Asta se cheamă *"dilemă"...* e bună de dat exemplu la Logică!

— Cînd ţi-oi da eu o dilemă, te cocoşez...! şi Ionescu Cornel se

repezi la mine cu pumnii strînşi!

Dar Dinulescu, unul dintre cei mai puternici băieţi din clasă, îi puse mîna-n piept şi-l dete la o parte ca p-un fulg.

— Stai binişor, Cornelică băiete, ce te voiniceşti aşa? Ia spune-mi şi mie ce s-a întîmplat, că poate mă interesează. Ai? ce crezi?

— Ce te bagi unde nu-ţi fierbe oala? îi ripostă enervat la culme Cornel Ionescu.

Între timp, aşa cum se întîmplă în asemenea împrejurări, cînd este vorba de scandal, indiferent de teatrul unde se desfăşoară, se strînseseră în cîteva clipe toţi băieţii din clasă în jurul celor trei beligeranţi.

Stelian Dinulescu, care îi întrecea în înălţime pe toţi cu un cap, îşi roti privirea pe deasupra tuturor şi spuse rîzînd cu poftă:

— Desigur că sînteţi curioşi să ştiţi care-i motivul discuţiei noastre, nu? Ascultaţi-l dar...

Cornel Ionescu sări ca ars:

— Te rog să taci, că altfel...

— Te pomeneşti că mă iei la bătaie! îl ironiză Dinulescu. Ascultaţi, fraţilor!

Şi le spuse, în hohotele de rîs ale colegilor, povestea celor două poezioare şi-a păţaniei lui Cornel Ionescu.

De astă-dată, torente de rîs inundară clasa; iar poetul improvizat se strecură cu obrajii-n flăcări şi cu coada-ntre picioare printre asistenţi şi se aşeză mai cuminte ca niciodată la locul lui, reflectînd, probabil, la deşertăciunea lucrurilor omeneşti, atît de schimbătoare de la o zi la alta!

— Grozavă, grasă figură! spuse cu admiraţie Dan Noica, mai amuzat decît toţi. Hm! Bine de mine că nu recurg la asemenea abţibilduri de cucerire! Dar voi, ăştia, care-aţi umblat la poezie, fiţi de aci înainte circumspecţi şi citiţi-o pe toate părţile, în cruciş şi-n curmeziş, că nu puteţi şti ce năbădăî îl mai apucă pe *"Pegasul"* lui Tyrtheu al nostru... şi să nu aveţi apoi convorbiri literare şi critice în contradictoriu cu... drăgălaşele voastre muze!

În duminica următoare, colegii care au trecut întîmplător prin Cişmigiu i-au văzut mergînd strîns la braţ şi rîzînd fericiţi pe... Tanţi cu Stelian Dinulescu!

* * *

Dar acest neprevăzut episod, ivit în calea netedă a confecţionării de versuri la comandă, a avut un rezultat neaşteptat pentru cererile ulterioare ale colegilor.

Vestea despre acrostihul buclucaş s-a întins ca fulgerul în toată clasa, şi-n două recreaţii numai am fost asaltat de clienţii mei

obişnuiţi:

— Bine, mă, de ce nu ne-ai spus pîn-acum că te pricepi să faci d-astea cu litere potrivite! E ceva formidabil, original! Ia notează-ţi numele! Tii, cînd o vedea Gabi că-i e numele din poezie, o să fie foarte impresionată!

Şi alte variaţii pe aceeaşi temă!

Şi cum nu mai puteam să scap de ei, am fosi nevoit să torn în aceeaşi zi vreo zece acrostihuri cu cele mai drăgălaşe nume de fată: *Vivi, Georgeta, Mimi, Jenica*, *Anişoara, Mariana, Irinel* şi altele.

Dar culmea a fost că foarte curmei băieţii şi-au ridicat pretenţiile, cerîndu-mi cu insistenţă sa mai adaug cîte ceva la numele iubitei — "nu cine ştie ce", spuneau ei — în aşa fel, ca iniţialele să dea: "*Valeria, te iubesc", Cristina, te ador", "Lili, îmi eşti dragă"...* şi altele cam în acelaşi gen!

* * *

O, ce risipă de dragoste era printre băieţii din clasa noastră la începutul acestei primăveri timpurii! Şi eu nu mai puteam să dorm de mirosul pătrunzător şi dulce al fiorilor de liliac... Mă frămîntam nopţile pe toate părţile şi-abia izbuteam să aţipesc în zori. Prin mintea înfierbîntată de atîtea nume de fete, al căror chip gingaş căutam să mi-l imaginez, după descrierile făcute de iubiţii lor, îmi zburau versurile naive închinate acestora, fără să le cunosc!

Sufletul îmi era înfiorat de emoţii şi de nostalgii neînţelese...

Muncisem din răsputeri pentru succesele în dragoste ale atîtor colegi fericiţi poate... Făcusem zeci de versuri fără nici o rîvnă, fără nici o dragoste pentru dragoste!

Eram un fel de *Cyrano* modern cu atîtea *Roxane,* dintre care însă nici una nu-mi era dragă!

Şi-n sufletul meu năvăli puternic un dor năprasnic de iubire! Aş fi voit să-i fac versuri frumoase unei fete pe care s-o iubesc... şi să simt într-adevăr ce-i scriu!

Le urmăream cu priviri duioase pe toate fetele din cursul superior de la *Carmen Sylva* şi de la *Moteanu,* cînd se-ntorceau de la şcoală şi treceau prin faţa porţii mele.

Frumuşele, graţioase şi pline de un farmec pe care numai ele, dragele de şcolăriţe-l au: în şorţurile de uniformă pepite sau negre, cu guleraşe albe, cu pantofi şi ciorapi negri, care dau piciorului o distinsă eleganţă; treceau în grupe de cîte două trei: brune, blonde, roşcate, şatene, cu ochii negri, căprui, verzi sau albaştri, cu părul aranjat în colţuri savant pieptănate, îmbujorate şi proaspete ca primăvara însăşi; mergeau cu paşi săltaţi; sînii învolţi şi obraznici le tremurau ritmic; surîsuri dulci înfloreau pe buzele lor roşii de sănătate,

dezvelind dinţii curaţi şi albi ca porumbul crud.

Nu mai aveam astîmpăr, nu mai puteam! Mă săturasem de rolul de *"confident"* şi de *"versificator"!* Voiam să am şi eu tainele mele de dragoste, pe care să le încredinţez cuiva; mi-ar fi fost drag să fac versuri unei iubite care să fie a mea!

Şi-atunci am scris un sonet în care mi-am turnat toată frămîntarea şi care începea astfel:

"Mi-e sete de o dragoste curată!
N-am mai iubit de mult şi mi-este sete
Să sorb dulceaţa şoaptelor discrete..."

În această stare sufletească m-au găsit vacanţa de primăvară şi vechii mei prieteni: Ştefan Predescu şi Gică Rosnovanu.

Eram fericit că luasem vacanţă, aşa cum sînt fericiţi toţi cei care ştiu că se vor bucura de odihnă.

Aveam însă un motiv în plus care contribuia la fericirea mea: pe timp de două săptămîni scăpasem de versuri şi scrisori de dragoste pentru colegi!

Dar fericirea aceasta a fost de foarte scurtă durată, pentru că Gică Rosnovanu într-o zi a apelat la serviciile mele cu prisosinţă.

Era tare îndrăgostit de o colegă de-a soră-mi, *Veturia Petrovici,* fata farmacistului de peste drum de şcoala unde era tata director.

Veturia avea o soră, *Thaissa,* pe care o iubea Ştefan Predescu.

"Vederea" se făcuse la farmacie, unde *Julietele* veneau aproape în fiecare după-amiază, pe la 5, şi plecau pe la 7, conduse de cei doi *Romeo!*

Ce trist mă uitam la prietenii mei, care se simţeau atît de fericiţi că puteau să-şi petreacă iubitele pînă acasă.

Ah... cum m-aş fi plimbat şi eu cu o fată în nopţile astea albastre de primăvară!

— Mă, Grig, mi-a spus Gică în ziua fatală, am să te rog ceva din suflet, numai ţie îţi spun, că nu vreau să ştie şi Fănică, dar te rog, discreţie absolută!

— Spune!

— Mă, ştii c-o iubesc pe Veturia, cum nu pot să-ţi spun de mult!

— Foarte frumos din partea ta!...

— Mă, şi ştiu că soră-ta Nella are o poză de-a Veturiei în costum de balet; să mi-o dai s-o duc la fotograf, să-mi scoată şi mie vreo duzină!

— Ce, eşti nebun? Ce să faci c-o duzină?

— O duzină şi un tablou, mă, să le pun în camera mea, aşa, să fac ca un fel de altar: unde mă uit, să văd numai Veturii!

— Ha, ha, ha! Să nu vezi numai stele verzi de la tat-său, spiţerul, dacă află de povestea asta!

— Nu află! Îmi dai fotografia?

— Ţi-o dau, de ce să nu ţi-o dau, numai să n-o ţii prea mult şi să se afle, că nu vreau să am discuţii!

— Fii fără nici o grijă! Fac o cinste formidabilă... Şi te mai rog ceva... dar promite-mi că vrei!

—- Dacă pot, cu toată plăcerea!

— Mă, fac o cinste copioasă! Fă-mi pentru Veturia un acrostih d-alea de care faci tu; da' fă ceva aşa, cum n-ai mai făcut pîn-acum, ceva formidabil, ca s-o impresioneze... fac o cinste nemaipomenită, mergem la cofetărie la "Dobriceanu" şi mănînci cît vrei.

— Bine, dom'le! Veturia, simplu? Altceva nu-i mai spui nimic?

— Nimic! Adică îi spun, dar nu în poezie. Însoţim acrostihul de un bileţel, ştii, cum să-ţi spun eu, explicativ!

— Păi ce rost mai are bileţelul? O să-nţeleagă ea destul din acrostih!

— Nu, dom'le!... las-aşa, că e mai bine! Dar cînd te-apuci de el, că azi după-masă vine la farmacie?

— Uite-acuma, că tot n-am nici o treabă! Tu plimbă-te prin curte şi lasă-mă liniştit pînă te chem eu.

De astă-dată o cunoşteam bine pe fata căreia trebuia să-i fac versuri de comandă! O cunoşteam de cîţiva ani de zile de la soră-mea. Era o fată de vreo şaisprezece ani, fină, palidă, distinsă, cu corp frumos, cu mîini subţiri, cu părul castaniu şi ochii mari şi melancolici.

Veturia... Drăguţă fată! Bine de Gică!

Veturia!

Am început să scriu acrostihul.

"Visul meu..."

Nu mai ştiu ce am scris. L-am terminat! L-am chemat pe Gică.

— Ascultă-l!

Pusesem în el tot sufletul meu: îl simţisem!

— Pă cinste! mi-a răspuns Gică. E clasa una!

— Îmi pare bine că-ţi place...

— Dacă e fain, e fain, ce mai! Da' acu', te mai rog ceva...

— E!

— Fă-i şi biletul şi scrie-le tu pe-amîndouă, că eu scriu urît al naibii şi vreau să-i fac impresie bună... Ia un plic roz cu o hîrtie mai groasă şi tipăreşte-le cum ştii tu!

Eram peste măsură de trist şi de plictisit, dar puteam să-l refuz?

— Bine, lasă că ţi le fac... pînă la 3 după-masă sînt gata şi cred că vei fi mulţumit de felul cum se va prezenta corespondenţa ta amoroasă!

— Bravo, mă, să trăieşti, să ştii că...

Am desenat cu cerneală roşie o inimă străpunsă de o săgeată, bineînţeles săgeata lui Cupidon!

Din inimă picura sînge... picături care, în căderea lor, formau

iniţialele acrostihului... Restul poeziei era scris cu negru, aşa că literele de la început ieşeau foarte bine în evidenţă...

Am scris versurile cît mai caligrafic cu putinţă şi, după ce am exersat semnătura lui Gică, aşa cum am crezut eu că este mai interesantă, am trîntit-o jos, subliniind-o.

Apoi am compus biletul de prezentare a acrostihului:

"Drăguţă Duduie Veturia,

Te rog mult să-mi ierţi îndrăzneala de a-ţi trimite aceste versuri. Sînt rodul puternicei impresii pe care ai făcut-o asupra mea de cînd te-am cunoscut!

Desigur că fineţea dumitale sufletească a citit de mult în ochii mei ceea ce am cutezat să-ţi mărturisesc abia astăzi, prin acrostihul pe care te rog să-l priveşti cu toată indulgenţa!

În poezie este permis să spui mai mult decît într-o scrisoare în proză, sau chiar în faţa fiinţei dragi.

Dacă rîndurile mele te vor supăra cumva, te rog încă o *dată să mă ierţi!*

Îţi sărută mîinile, a dumitale:

Gică".

M-am străduit să fac să semene semnătura de adineauri cu cea de acum.

La ora trei fără un sfert, tocmai cînd mă pregăteam să mă duc la Gică, hop şi el la geam:

— Gata, mă?

— Gata! Vino să ţi le dau!

— Vino mai bine tu afară!

— De ce, că am treabă, şi nu ies din casă pînă la şase.

— Vino, dom'le, că vreau să-ţi spun ceva şi ne-aude *Satrapul!* (Adică Tata, aşa era poreclit de băieţii din cartier, din pricina severităţii lui!)

— Bine, stai că vin acu'!

— Mă, nu te supăra, dar vreau să te mai rog ceva...

— Roagă-mă, dar îţi spun de pe-acum că astăzi nu mai am chef să scriu un rînd măcar, pentru nimic în lume!

— Nu e vorba de scris, ci cu totul de altceva! Uite ce te rog, dar din suflet, fac o cinste sardanapalică! M-a apucat o emoţie, mă, o frică nemaipomenită!

— De ce?

— Ştii, m-am muiat de tot. Din ce s-apropie ora cînd trebuie să dau ochii cu Veturia, din aia sînt mai emoţionat. Nu mai am nici pic de curaj; mi s-au tăiat picioarele!

— Bine, mă, nu ţi-e ruşine? Bărbat eşti tu, sau ce naiba eşti? Cum să-ţi fie frică de-o fată... ce mai e şi asta? Nu văd motivul! Dacă ai vorbi cu ea şi ar trebui să susţii o conversaţie mai lungă, aş mai

înţelege, dar cînd tu nu faci altceva decît să-i dai scrisoarea şi să te retragi, de ce?

— Tocmai relativ la asta, vream să te rog să i-o dai tu, că eu nu-ndrăznesc, şi pace... Cînd mă gîndesc numai, m-apucă tremuriciul!

— Nu fi caraghios, mă, du-te şi dă-i fetei scrisoarea!

— Poate să iasă şi bunicul din groapă, că nu sînt în stare, şi pace! Dar dacă ţii cît de puţin la mine, dă-i-o tu, fac o cinste... rockfelleriană!

— Să te ia aghiuţă cu cinstea ta cu tot! Dar pentru că stărui atîta, fie, am să i-o dau şi am să-ţi pun şi-o vorbă bună la ea! Cînd trebuie să-i înmînez mesagiul; la venire sau la plecare?

— E mai bine pe la 7, cînd pleacă de la farmacie!

— Numai de n-ar fi şi soră-sa cu ea!

— Nu e, vine singură; i-am spus că vreau să-i vorbesc ceva foarte, foarte important!

— Bine, atunci hai să ne facem de lucru pe-afară, ca s-o vedem cînd pleacă.

— Uite-o, a ieşit! Dă-i drumul!

— Aşteaptă-mă aici!

— Bună-seara, duduie Veturia!

— Bună-seara, a...! dumneata, domnule Grig?!

— Te aşteptai la altcineva?

— În nici un caz la dumneata!

— Dacă te deranjez, mă retrag imediat...

— A, mm, nu!

— ...Imediat, după ce am să-mi îndeplinesc misiunea ce mi-a fost încredinţată de prietenul nostru comun Gică! (Drăguţă e, mă, a naibii!)

— O misiune? întreabă ea foarte mirată.

Vorbind, încep să-mi pipăi buzunarele. Unde Dumnezeu am pus scrisoarea? A, am găsit-o!

— Duduie Veturia, Gică ar fi dorit să-ţi vorbească ceva, după cîte mi-a spus el, foarte important: s-a gîndit însă că este mai bine să-ţi scrie, şi m-a rugat pe mine să-ţi dau acest plic din partea lui...

— Mulţumesc! Despre ce e vorba?

— Nu ştiu precis, îmi pare că ţi-a făcut nişte versuri!

— Oo, se ocupă cu poezia?

— Ca toţi tinerii de vîrsta noastră... din ţara romînească, dacă pot să-l parafrazez astfel pe Alecsandri!

— A, prin urmare şi dumneata?

— Eu... mai puţin ca alţii... prefer proza!

— Aveam cu totul altă impresie despre dumneata..., mai cu seamă din descrierea făcută de Nella!

— Eh, surorile sînt întotdeauna gata să-şi flateze fraţii! Cu prilejul

acesta, trebuie să-ţi transmit şi toată simpatia lui Gică. Asta ca să nu folosesc alte cuvinte care îi flutură pe buze de fiecare dată cînd îţi pronunţă numele!

— Ce cuvinte?

— Nu pot să ţi le spun eu!

— Te rog, totuşi, să mi le spui dumneata!...

— În definitiv... Dacă ţii cu tot dinadinsul... Cred că de cîte ori îţi rosteşte numele sau se gîndeşte la dumneata, buzele lui şoptesc aşa, ca numai el să audă: *"Veturia, te iubesc!"*

— Cum... cum?

— Veturia, te iubesc!

— Ce frumos spui dumneata asta!

— Ţi-am spus aşa cum mi-am închipuit că ar spune Gică însuşi!

— Ce rău îmi pare!...

— De ce?

— Că am ajuns acasă...

— Aşa de repede? Nici n-am băgat de seamă cînd a trecut timpul!

— Şi eu la fel... Păcat!

— Că a trecut timpul?

— Nu, că am ajuns aşa de repede!

— Ţi-ar fi făcut plăcere să mai vorbim... despre Gică, duduie Veturia?

— Da, tot aşa cum am vorbit şi pînă acum! În definitiv, ce sistem mai e şi ăsta; să-ţi trimiţi emisari în astfel de chestiuni atît de personale? De obicei, mesagiile îşi au rostul cînd o... prietenie este avansată şi au intervenit oarecare neînţelegeri între cele două părţi, dar cînd totul este abia la început?

— Poate că ai dreptate! Însă nu trebuie să-ţi pară rău. Vei avea prilejul să-ţi prelungeşti plăcerea de a sta de vorbă cu Gică, citindu-i rîndurile pe care le-a scris cu dumneata în gînd...

Am prins mîna mică şi subţire, care mi se-ntinsese, şi-am sărutat-o lung, strîngînd-o uşor.

— Noapte bună!

— Noapte bună, duduie Veturia. şi... lectură plăcută!

— Nu fi răutăcios!

Gică mă aştepta în faţa şcolii *Sfinţii Voievozi,* muşcîndu-şi buzele înfrigurat.

— Ce naiba ai stat atîta, mă? Ce-a zis?

— Am condus-o pîn-acasă! Doar nu era să-i dau scrisoarea şi s-o las în mijlocul drumului.

— Bine, bine... dar ce-a zis?

— Ce să zică? A primit-o cu plăcere, dar a rămas foarte mirată că nu te-ai dus tu, personal!

— S-a supărat?

— Nu s-a supărat; dar, după cîte am observat, i-ar fi făcut mai multă plăcere să te... deranjezi tu!

— Hă, hă, hă! Las' că e bine şi aşa! Mă, ştii ce te rog?

— Iar?!

— Mă, vorbeşte cu Nella s-o invite pe Veturia şi pe soră-sa la voi, sîmbătă, după prînz! Te rog, mă! Fac o cinste...

— Lasă-mă odată cu cinstea! Îi spun, şi cred că se face... Îl invităm atunci şi pe Fănică! Adu-ţi şi aparatul de fotografiat, să imortalizăm momentul!

Soră-mea, Nella, a preparat toată dimineaţa fel de fel de gustări pentru primirea celor două surori, dulcineele prietenilor noştri.

Le aşteptam pe la 5.

Gică şi Fănică veniseră însă de pe la 4: Gică, înfrigurat la culme de rezultatul scrisorii; iar Fănică, flegmatic şi calm ca un englez.

Trebuie să mărturisesc că mă simţeam cam neliniştit. Nu era o emoţie propriu-zisă... Dar nu-mi găseam locul, deşi căutam să par foarte puţin impresionat de această vizită.

Odată cu apropierea orei 5, frămîntarea punea stăpînire din ce în ce mai puternic pe Gică. Se aşezase la masa mea şi luase *"Poeziile"* lui Eminescu, pe care le răsfoia în aparenţă foarte atent; în realitate însă, fără să citească ceva!

Voia să-l găsească Veturia asupra unor preocupări poetice, ca să-şi facă despre el o părere şi mai bună decît aceea pe care o avea eventual pînă acum!

Pe masa mea străjuia pe-atunci bustul în gips al lui Vlahuţă de Dimitriu-Bîrlad, operă cîştigată la tombola unui bal al artiştilor plastici.

Gică ştia multe poezii pe dinafară şi recita frumos. Întîmplător ştia şi: *"La icoană", "Dormi, iubito!" şi "Din prag".*

— Mă, ne rugase el, aduceţi vorba despre bustul lui Vlahuţă, spuneţi că declam frumos şi rugaţi-mă să spun ceva! Ştiţi, face impresie!

Am convenit şi am continuat să aşteptăm.

— Pe unde-or fi acum? se-ntreba Gică emoţionat, cu voce tare, fără să se poată stăpîni şi fără să primească vreun răspuns.

Soră-mea le văzuse pe geam, dar a aşteptat să audă soneria. A ieşit imediat surîzătoare şi le-a sărutat, constatînd:

— Îmi place că sînteţi punctuale. N-aveţi idee ce nesuferit e s-aştepţi!

A urmat, desigur, o serie de consideraţiuni asupra punctualităţii la vizite şi la întîlniri.

Gică a fost găsit citind *"Ce e amorul?"* de Eminescu.

— A, domnul Gică e amator de poezie! a remarcat Veturia. Şi ce citeai, mă rog? Îmi dai voie să văd?

Gică îşi întoarse buza de jos şi întinse cartea, zîmbind cu şiretenie,

că doar atîta aştepta!

— O... *"Ce e amorul?"* Foarte interesant! Citeşti *"Ce e amorul?"* de Eminescu, în faţa bustului încruntat al lui Vlahuţă?

— Ţinînd seama de faptul că Vlahuţă a fost ciracul lui Eminescu, e potrivit oarecum! am intervenit eu. Dealtfel, Gică nu mai are de ce să citească poeziile lui Vlahuţă, pentru că le ştie aproape pe toate pe dinafară, E poetul lui preferat!

— Da?! Foarte interesant!

— Şi le recită cu mult talent!

— Atunci, fără să se lase rugat prea mult, credem că ne va face plăcerea...

— Mai tîrziu, vă rog! acceptă Gică, după fasoanele de rigoare.

În sfîrşit, după gustările obişnuite în asemenea împrejurări, Gică a declamat cu mult patos *"Din prag";* iar eu l-am ironizat tot timpul din ochi, avînd-o complice pe Veturia, care, la un moment dat, fără nici o intenţie, aşa, ca să facă ceva, a luat unul din caietele mele de pe masă, l-a desfăcut şi a înlemnit cu el în mînă.

În afară de mine, care-i urmăream mişcările, n-a mai observat-o nimeni.

Vedeam că vrea neapărat să-mi vorbească, şi asta cît mai curînd.

Am provocat prilejul şi m-am adresat soră-mi:

— Nella, n-ai vrea să ne cînţi la pian?

— Cum doreşti, dar cred că n-ai intenţia să ne gonim musafirii de pe-acum!

— Hai, hai, lasă modestia pentru altă dată!

Toţi trecură în camera soră-mi, unde era pianul. Veturia rămase într-adins la urmă şi-mi şopti:

— Vreau să te-ntreb ceva, dar promite-mi că-mi vei răspunde sincer!

— Mă rog!...

— Cine mi-a scris ceea ce mi-ai dat dumneata acum două zile?

— Acela care le-a semnat: "Gică"!

— Acela care le-a semnat cu numele lui Gică, sau acela al cărui nume a fost semnat?

— Dar nu-nţeleg de ce mă-ntrebi toate astea?

— Pentru că ţi-am răsfoit un caiet de pe birou şi am găsit că scrisul dumitale din caiet este acelaşi cu scrisul din scrisorile semnate *"Gică"!*

— Acelaşi?... Este adevărat că scrisul nostru cam seamănă, dar... de aci şi pînă la...

— Nu eşti sincer! Cînd am observat asemănarea, am tresărit... plăcut! Mi-ar părea bine să fie ce-mi închipui, ce este probabil în realitate şi ce nu vrei să-mi spui dumneata!

— Ne aşteaptă... să mergem! Nu putem discuta acum şi aci!

— Mîine dimineaţă eşti acasă?

— Da!

— Ei bine, pe la 10 îţi dau un telefon de la tanti Elvira, că mă duc pe-acolo, şi îţi spun cînd să treci să mă iei, ca să putem sta de vorbă în linişte!

Toată noaptea m-am zbuciumat, chinuit de luna care găsise cu cale să-mi scalde camera într-o lumină feerică.

În ochii şi în gîndul meu: *Veturia!* Îmi plăcea, îmi plăcea mai mult decît mi-aş fi putut închipui!

Îşi uitase la noi o batistă mică, albă, tighelită cu roz Am strîns-o şi am sărutat-o toată noaptea.

Neliniştea asta n-o mai avusesem niciodată!

Şi mai era ceva care nu-mi da pace: ce aveam să-i spun a doua zi, cum aveam s-o înşel asupra descoperirii făcute de ea?

Aş minţi să spun că m-am trezit din somn, pentru că în realitate nu dormisem o clipă!... Mi-era teamă să-mi pun diagnosticul, şi totuşi aşa era: *mă-ndrăgostisem!*

De ce mă temeam acum? Nu dorisem eu oare asta de atîta vreme? Nu mă mistuia dorinţa de a scrie versuri unei fete, care să nu mai fie iubita altora?

M-am învîrtit tot timpul prin preajma telefonului, făcîndu-mi de lucru la bibliotecă.

La 10 fix a sunat telefonul. Am vrut să mă reped să-l iau imediat. Totuşi, l-am lăsat să sune de trei ori, şi abia la al patrulea sunat l-am ridicat, rostind un *"allo"* nepăsător!

— Pot vorbi cu Grig?

— Chiar el e la aparat!

— Bună dimineaţa! Ştii cine e aici?

— Ştiu... Bună dimineaţa!

— Ce faci?

— Bine, mulţumesc... dar tu? (Hm... o tutuiam fără nici o reticenţă, şi ea la fel!)

— Sînt curioasă, dar ştii, foarte curioasă, să aflu ce e cu descoperirea de ieri!

— Şi vrei să-ţi spun la telefon?

— Nu, vino la 11 să mă iei. Mă aştepţi în colţ, la cofetăria *"Jernoiu".*

— Bine; dar, à propos, eşti superstiţioasă?

— Nu!... dar de ce?

— Ţi-ai uitat la noi o batistă!

— Aha, aşa e, ai găsit-o tu?

— Da... şi dacă nu eşti superstiţioasă, aş vrea s-o păstrez!

— Dacă-ţi face plăcere!... Oamenii nu se despart niciodată din pricina unui petec de pînză, cel puţin asta e părerea mea!

M-am postat în faţa cofetăriei şi am citit de trei ori, foarte atent în aparenţă, textul de pe cutiile de bomboane, ca şi cînd ar fi prezentat cine ştie ce interes deosebit pentru mine!

Cînd să-ncep pentru a patra oară această interesantă lectură, a sosit Veturia.

A venit surîzînd şi cu mîna întinsă:

— Încă o dată, bună dimineaţa! Ce mai faci?

— Te aşteptam, îţi mărturisesc cinstit, cu emoţie!

— De ce? se prefăcu ea mirată.

— Pentru că mă simt în faţa ta ca un şcolar...

— Care a fost prins că a făcut tema altuia, fără să se gîndească la consecinţe...

— N-am vrut să spun chiar asta...

— Dar o spun eu... Este de prisos să-ncerci să mă convingi că autorul scrisorii şi-al poeziei este Gică! Hai, spune-mi, te rog, de ce mi-ai scris şi mi-ai vorbit tu, în numele lui?

Doar Cyrano mai trecuse prin situaţii sentimentale oarecum asemănătoare. Eram în grea cumpănă, nu ştiam ce atitudine să adopt faţă de această intransigentă Roxană!

În definitiv, ce eram eu vinovat că Gică nu-ncercase să-şi cucerească iubita prin propriile lui mijloace?

Mă ispitea atîta vîrtejul acesta ce se ivise pe neaşteptate în calea mea, încît n-am mai ţinut seama de nimic... Eram foarte tînăr şi-mi era dor de iubire!... Şi-apoi, fata îmi da a-nţelege că mă place; iar lui Gică nu-i făcuse, cum se numeşte, nici un avans. I-am răspuns puţin intimidat:

— M-a rugat să-ţi fac un acrostih. Ţi l-am făcut şi-am pus în el cele mai curate simţăminte... L-am scris aşa ca şi cum l-aş fi scris cu adevărat iubitei mele... Pe urmă m-a rugat să-ţi mai scriu şi biletul acela explicativ. Şi, sfiindu-se să ţi le dea el, personal, m-a trimis pe mine. Greşeala a fost că nu şi-a scris cu mîna lui scrisorile. Dacă ar fi fost scrisul lui, n-ai mai fi descoperit nimic. Acum, mă simt aşa, nu ştiu cum, de parcă aş fi comis o trădare!...

— Aş, nu este decît o mică şi banală escrocherie sentimentală din partea voastră! Atît şi nimic mai mult!

Am înţeles ce trebuia să înţeleg...

Eram prin dreptul grădiniţei din strada Luigi Cazzavillan. Pe străzi, linişte ca într-o zi de sărbătoare... Buchetele de liliac îşi revărsaseră crengile peste garduri şi-mprăştiau cu dărnicie miresmele ameţitor de dulci trecătorilor fericiţi că trăiesc o primăvară atît de îmbietoare la viaţă.

Simţeam că trebuie să-i spun Veturiei tot ce mă-ndemna sufletul şi primăvara să-i spun. Mă agăţai de ultimele ei vorbe:

— Zici că ai înţeles tot ce trebuia să înţelegi?

— Cel puţin aşa cred!

— Ce ai înţeles, de exemplu, din acrostih?

— Că... Gică mă iubeşte... sau cel puţin aşa pretinde!

— Pretinde el... sau acela care ţi l-a compus... Te-o fi iubind şi Gică, dar...

— Dar?... Spune odată! Întotdeauna te exprimi atît greoi?

— Cum, Veturio, tot n-ai înţeles?

— Ce?

— Că *te iubesc!*

Ne-am oprit. Mi-a apucat amîndouă mîinile şi mi le-a strîns, de să mi le frîngă. Ochii îi erau mai luminoşi şi mai plini de duioşie ca niciodată...

Toată era numai surîs. Mi-a potrivit părul la tîmpla stîngă... Iarăşi mi-a prins mîna şi mi-a şoptit simplu, cu voce gravă:

— Şi eu, la fel, Grig!...

Sufletul mi-a fost dureros săgetat de-o dulce înfiorare.

Am pornit emoţionaţi, vorbind nimicuri, prostii pline de gingăşie, oprindu-ne la fiecare pas să admirăm o frunză, o floare, o creangă sau un petec de cer albastru!

Orice avea farmec în acele clipe binecuvîntată!

Doamne, cît de frumoasă e viaţa uneori!

Adevărat că...

"Iubirea e o taină mare,
Ce leagă două inimi... tare!"

CAPITOLUL XII:

În serile din luna mai...

În anul 1925, Barbă a ieşit la pensie, iar Ministerul Instrucţiunii Publice a delegat provizoriu, cu conducerea liceului, pînă la numirea unui nou director, pe Inspectorul Generat *Petre Marinescu,* vestit profesor de Matematici.

Noul director era un om foarte corect, foarte serios şi de o severitate extraordinară!

Sta veşnic încruntat, vorbea rar şi apăsat şi era cu noi, elevii, de o revoltătoare politeţă.

Nu ne spunea niciodată pe nume şi nici nu ne tutuia, cum obişnuiau Barbă şi ceilalţi profesori.

Nu ne scotea din *"domnule elev"* şi ne vorbea întotdeauna la plural, oricît de supărat ar fi fost.

Asta ne impunea extraordinar, bineînţeles: însă era o atitudine care nu ne convenea deloc, pentru că ne distanţa considerabil de director, şi noi ne-nvăţaserăm cu Barbă: să fim mai apropiaţi, să îndrăznim să stăm de vorbă, şi-n anumite cazuri să ne permitem să-i solicităm indulgenţa.

Ei, bine, cu Petre Marinescu aşa ceva era imposibil!

Cînd rostea o hotărîre, simţeai că ea va râmîne definitivă; nu exista nici un mijloc de înduplecare!

Acest fel de a fi al lui a avut răsunet în sufletele elevilor şi, cum tradiţia impunea să-i acordăm neîntîrziat o poreclă, i-am spus simplu şi sugestiv *"Tiranul".*

Nu era de glumit cu Tiranul, şi ne luaserăm de gînduri. Elimina pe capete pentru cea mai mică abatere de la îndatoririle şcolare şi nu s-ar fi supărat, nu ţi-ar fi strigat, nu ţi-ar fi aruncat vreo insultă, pentru nimic în lume!

Îţi vorbea tot timpul cu duhul blîndeţii, îţi demonstra cu tact de matematician că ceea ce făcuseşi nu era frumos, nu era demn de un elev de liceu şi mai ales de un elev al liceului *Lazăr,* liceu cu tradiţie, care a dat ţării atîtea şi atîtea generaţii de oameni de seamă etc, etc, şi apoi încheia cam în felul următor:

— Aşa că, domnule elev, pe viitor am să vă rog să vă supravegheaţi atitudinea mai îndeaproape, căci s-ar putea să aveţi neplăceri şi mai mari, şi totul ar fi în dauna dumneavoastră. Pînă

atunci, am regretul de a vă face cunoscut că sînteţi eliminat pe cinci zile. Vă rog să comunicaţi aceasta şi părinţilor dumneavoastră şi să-mi aduceţi semnată această adresă! Bună ziua, domnule elev, şi doresc ca prima noastră întîlnire să aibă loc în împrejurări mai plăcute pentru dumneavoastră!

Poftim de te mai roagă să te ierte, că nu mai faci, că e ultima dată, că aşa şi pe dincolo, dacă-ţi mai da mîna!

În astfel de împrejurări dictatoriale, este de la sine înţeles că năzdrăvăniile noastre scăzuseră simţitor şi, cu timpul, se reduseseră aproape la zero.

Dar ceea ce ne mai ţinea avîntul în frîu era şi faptul că ne aflam în clasa a VIII-a, la sfîrşitul căreia ne aştepta bacalaureatul!

Venise primăvara în Cişmigiu pentru a opta oară de cînd îmi toceam coatele pe băncile liceului *Lazăr,* şi parcă în acest an, 1926, era mai tînără, mai fragedă şi mai frumoasă ca niciodată!

Şi nicicînd nu ne atrăsese Cişmigiul mai puternic ca acum.

Poate şi pentru că primăvara asta avea în ea chemări pline de un farmec necunoscut, poate pentru că ne dădeam seama că este ultima primăvară pe care o petreceam ca liceeni pe aleile şi pe sub bolţile de flori ale Cişmigiului.

Nostalgii viitoare, bănuite numai, ne-nfiorau şi ne tulburau liniştea de pe acum.

Chiulul îl lăsaserăm pe seama acelora din clasele mai mici. Este adevărat că, din pricina Tiranului, se chiulea cu foarte mare greutate şi cu multă precauţie, dar nu ne mai ardea nici nouă de aşa ceva!

Bacalaureatul ne impunea mai multă seriozitate, pe care o manifestam venind foarte regulat la cursuri, făcîndu-ne lecţiile cu multă conştiinciozitate, şi mai ales căutînd să ne luăm bine cu profesorii, la gîndul că poate vom avea vreunul dintre ei în comisia respectivă.

Totuşi, cîteva mici isprăvi s-au petrecut şi în timpul domniei Tiranului, dintre care merită povestită următoarea:

Primăvara, vineri, pe la şase seara.

Cişmigiul era, tot, numai liliac înflorit. Ne-ntorceam de la liceu, unde avuseserăm repetiţie la cor, un grup de vreo patru-cinci colegi, care locuiam în acelaşi cartier.

Mergeam agale, cu şapca pe-o ureche, pe aleea trandafirilor, paralelă cu Bulevardul Schitul Măgureanu, fericiţi că a doua zi este sîmbătă şi se sfîrşeşte încă o săptămînă de şcoală!

Şi cum atît podoaba de mov şi alb a ciorchinilor înfloriţi, cît şi parfumul dulce ne îndemnau la lirism, şi cum fiecare dintre noi era cu cîte-o fată-n gînd, Rică Stănescu, cel mai îndrăgostit dintre toţi, zice:

— Ia cîntă, mă, Grig, ceva de inimă liliachie, că prea e liniştită seara asta!

— Să cînt, mă, dar ce să cînt?

— Cîntă, aia: *"În serile din luna mai"!*

— Păi d-abia sîntem la sfîrşitul lui aprilie!

— Ce-are a face? În aşteptarea lui mai, dă-i drumul, că ieşim din Cişmigiu şi nu mai are nici un farmec!

— Bine! Şi-am început să cînt uşor, ca pentru noi, în falset, dar destul de puternic, aşa-zisa *"romanţă":*

"În serile din luna mai,
Cu tine-adesea m-am plimbat
Şi dulci cuvinte îmi spuneai,
Cuvinte ce *m-au fermecat!..."*

Şi apoi venea un refren pe care am găsit potrivit să-l cînt cu voce din piept, ceva mai pătrunzător, mai ales că peste cîţiva paşi, odată cu terminarea cîntecului, trebuia să ieşim din Cişmigiu:

"Ah, unde, unde
Eşti tu, răspunde?
Pe tine te chem, mereu, mereu,
Odorul meu!
Ah, vin-la mine,
Voi muri fără tine,
Ah, unde..., undeeee
Eşti tu, răspundeeeee!"

Băieţii vor să m-aplaude şi să mă felicite, dar le-ngheaţă vorbele pe buze, cînd din capătul aleii se aude o voce groasă şi foarte cunoscută:

— Aicea sînt!

Şi-n faţa ochilor noştri îngroziţi apare... Tiranul, privindu-ne scrutător!

Am rămas cu toţii *"pe loc repaus";* dar la o nouă privire a Tiranului, ca la o comandă invizibilă, am făcut *"drepţi",* pocnind călcîiele milităreşte!

Uitaserăm toţi, ca pămîntul, că directorul locuieşte pe Schitul Măgureanu, chiar vizavi de Cişmigiu... Omul se întorcea acasă şi, fără să vrea, luase parte la producţia noastră muzicală în aer liber!

— Veniţi de la liceu?

— Da, domnule director! răspunserăm noi în cor.

— Bine dispuşi, domnilor elevi!

Nici un răspuns; simple moţăieli din cap, echivalente cu "*mmda*"***!***

— Cine a cîntat?

— Eu, domnule director!

— Cum vă numiţi?

— Băjenaru Grigore, dintr-a VIII-a *modernă**!***

— Dumneavoastră, după cîte am auzit, aţi imitat pe domnii profesori ai liceului în cancelarie.

— Da, domnule director, însă cu voia... ă, ă... domnului director Constantin Ionescu! (era cît p-aci să greşesc şi să-i zic *"Barbă"!)*

— Mulţumesc, cunoşteam amănuntul! Nu vă fac nici o vină din aceasta: dealtfel, sînt fapte care s-au petrecut înainte de venirea mea. Sînteţi rudă cu *tenorul Băjenaru?*

— Da, domnule director..., nepot!

— L-am auzit şi l-am aplaudat de foarte multe ori. Unchiul dumneavoastră, însă, avea un păcat, care ar putea fi considerat şi o calitate; nu cînta decît la operă... şi foarte rar în familie sau în... aer liber, hm, hm, nu ştiu dacă înţelegeţi cam ce vreau sâ spun...

— Am înţeles, domnule director!

— Bună seara, domnilor elevi!

— Să trăiţi, domnule director!

Şi Tiranul a trecut repede drumul, intrînd în curtea lui.

— Crezi c-o să-ţi facă ceva?

— Aş, totul s-a isprăvit aici! Tiranul e sever, dar e om inteligent şi, oricît ar vrea el să pară de aspru, are în fond sensibilitatea lui! N-aţi auzit că se duce la operă? Dacă-i place muzica, e de-al nostru; face el pe-al naibii, dar nici dracul nu e aşa de negru cum îl crede lumea!

Într-adevăr că această audiţie muzicală în aer liber n-a avut nici o urmare!

* * *

Dar abia ne obişnuiserăm cu Tiranul şi chiar începuse să ne placă severitatea lui, fiindcă ne dam seama că, *"volens-nolens",* făcea din noi oameni cumsecade, cînd ne vine ştirea că a fost numit director definitiv tocmai unul la care ne aşteptam cel mai puţin: *Andrei Georgescu,* zis Jujucă, de Latină!

Nu se potrivea nici cu Barbă şi nici cu Tiranul, adevărate personalităţi didactice şi oameni impozanţi, cu prestanţă!

Jujucă era mic, tuns în cap cu maşina nr. 3, veşnic agitat şi plin de el; şi ne vorbea, adresîndu-se invariabil fiecăruia, indiferent dacă era în clasa a VIII-a sau în clasa I-a:

— Hei, băieţaş, băieţaş!

Păi de la felul cum ni se adresa Barbă, spunîndu-ne frumos şi serios pe nume, sau Tiranul, cu *"domnule elev"* şi *"dumneavoastră",* pînă la *"băieţaş"* al lui Jujucă, era o distanţă considerabilă!

— Auzi, dumneata?! se scandalizau băieţii, nici măcar "tinere", ca Drăgănescu, parc-am fi băieţi de prăvălie!

Îndată ce a luat în primire direcţia, Jujucă ne-a convocat, pe profesori şi pe elevi, în sala de Gimnastică, şi, după multă vorbărie, ne-a spus următoarele:

— Domnilor profesori şi băieţaşi, onoratul Minister a ştiut de ce mi-a încredinţat mie direcţia acestui liceu: pentru că, fiindcă... deoarece... întrucît... aşadar... prin urmare...

Şi Jujucă s-a dovedit în scurtă vreme a fi un om cu totul lipsit de inimă şi de înţelegere!

CAPITOLUL XIII:

Manole, Manole, meştere Manole!

Parcă nici o primăvară din cei 18 ani pe care îi trăisem nu fusese atît de frumoasă ca această primăvară a lui 1926!

Ah, cît de mare era ispita de a ne rătăci în grădina noastră vrăjită de basm! Dar şi mai puternică era grija ce ne frămînta permanent că în anul acesta trebuia să luptăm cu două mari încercări: examenul de clasa a VIII-a şi bacalaureatul, care abia se reînfiinţase de un an, în 1925!

Eram deci a doua generaţie şcolară care urma să dăm acest dificil examen, după ce nu se mai dăduse de atîta şi atîta vreme!

Seriozitatea ne cuprinsese pe toţi, pe neaşteptate!

Şi cum mai aveam numai două luni pînă la *"încercarea cea mare",* toţi ne puseserăm, cum se spune atît de sugestiv în limbaj şcolăresc, *"cu burta pe carte"* şi cu programa analitică respectivă în mînă!

Cu toate năzdrăvăniile şi aparenta noastră superficialitate, carte ştiam toţi şi puteam să facem faţă cu bine la examene.

Materiile principale la bacalaureat erau: *Limba şi literatura română, Istoria Românilor* şi *Geografia României.*

Se dădeau lucrări scrise la: *Română, Latină* şi *Franceză,* examenul fiind eliminatoriu, dacă nu obţineam media 6.

La oral se examinau: *Romana, Franceza, Istoria României, Geografia României, Instrucţia civică, Filozofia* şi *Ştiinţele naturale.*

Singura materie de învăţămînt pe care o uitaserăm şi pentru a cărei cunoaştere temeinică ne trebuia o serioasă pregătire era Geografia României, pe care o făcuserăm pentru ultima oară în clasa a IV-a, şi atît! Nici pomeneală de Geografia Patriei în vreuna din clasele cursului superior!

În schimb, în clasa a V-a eram obligaţi să ştim la perfecţie, şi încă în franţuzeşte, geografia surorii noastre mai mari, a Franţei!

Dîndu-ne seama că numai cu anemicile noastre cunoş-tinţe la materia respectivă nu ne putem prezenta la examen, l-am rugat pe fostul nostru profesor de Geografie, Grigore Dănescu, un admirabil dascăl, să ne facă un curs de bacalaureat, ceea ce el a acceptat cu multă plăcere.

La celelalte obiecte de învăţămînt o încropeam noi destul de bine.

Dar la *"Istoria Românilor"*, toată clasa era foarte bine pregătită.

Şi nici nu se putea altfel, cînd avuseserăm norocul să ne fie profesor Grigore Niculescu, supranumit Atila!

Om rău? Nu! Foarte sever şi foarte serios; şi un profesor excepţional, de clasă mare, de talia Barosanului.

Obişnuia să ne dicteze planul lecţiei pe care o făcea. Apoi începea să ne vorbească după planul stabilit şi vorbea aşa de frumos, aşa de interesant, încît nu te-ai fi săturat să-l asculţi o zi întreagă.

Ne captiva pe toţi cu darul lui de meşter neîntrecut în a ne înfăţişa Istoria.

Avea, însă, omul un păcat: îţi pretindea să ştii ce-ţi explicase şi, dacă nu ştiai, nu se supăra, ci te-ncondeia în catalog!

La orele lui era o linişte mormîntală. Noţiunile de "chiul" şi "glumă" erau necunoscute, ca dealtfel şi la orele Barosanului.

Pe Atila îl mai avusesem profesor în clasele I-a şi a III-a, aşa că mă cunoştea. Pe atunci fusesem unul dintre cei mai buni elevi ai lui.

Dar, în clasa a VIII-a, la Istorie, pe trimestul I, obţinusem media 5, şi asta cu mare greutate!

Binevoitor, Atila m-a scos să mă mai asculte, ca să-mi dea o medie cumsecade. N-am ştiut bine... şi mi-a dat tot cinci. Înainte însă de a-mi pune nota, m-a privit scrutător şi mi-a spus cu sinceră tristeţe:

— Am avut în cursul inferior un elev foarte bun la Istorie, care făcea cinste clasei lui, unul Băjenaru! Hei, cîtă istorie ştia ăla!... Pe unde-o fi, că eu nu-l văd... sau, dacă-l văd, nu-l mai recunosc!?

Cuvintele lui, rostite cu voce calmă şi duioasă, m-au pătruns pînă la lacrimi şi au avut un răsunet atît de puternic în sufletul meu şi au ştiut să-mi măgulească vanitatea în aşa măsură, încît pe trimestrul al doilea am luat media *"nouă",* că *"zece"* nu dădea!

Nouă nu mai avea nimeni din clasă, nici cei doi premianţi, afară de Nae Georgescu.

* * *

Ca să fim cît mai bine pregătiţi la Istorie şi ca să vedem aievea urme preţioase ale trecutului nostru, Atila a hotărît să facem o excursie la Curtea de Argeş.

Ne-am înscris vreo 30 de elevi, din 45, cîţi eram cu toţii.

Ca să nu întrerupem cursurile, urma să plecăm într-o sîmbătă, după-amiază, pe la 2.

Dar, cu două ore numai înaintea plecării, ni se comunică o veste neplăcută: Atila, reţinut de o invitaţie neprevăzută la Ministerul Instrucţiunii Publice, în calitatea ce o mai avea de director al Internatului, nu mai putea merge cu noi în excursie.

Atunci, Jujucă l-a delegat pentru aceasta pe un protejat al lui, suplinitor la Istorie, unul Ştefan Marinescu, care ne-a şi anunţat ştirea, dealtfel, spre consternarea noastră.

Mulţi am fi voit să renunţăm, dar ne era teamă să nu-l supărăm pe Atila, la care ţineam foarte mult. Şi am mers, fără prea mare entuziasm.

Pe la jumătatea drumului ni se făcu foame, aşa că ne hotărîrăm să luăm masa de seară în tren, din ce ne aduseserăm de acasă — avîndu-l în mijlocul nostru pe suplinitorul Marinescu.

Acesta fusese tot timpul distant cu noi, greţos chiar, arătîndu-se foarte plin de el, deşi pînă atunci nu avusese prilejul să-şi dovedească în nici un chip ştiinţa.

"Să ştii, ne gîndeam noi, că ăsta o să ne dea nişte explicaţii grozave la Curtea de Argeş! Nu degeaba l-a ales Jujucă chiar pe el."

Şi ca să mai împrăştii puţin atmosfera de austeritate ce se lăsase, căutînd să fiu totodată în materie, spre a nu risca vreo... observaţie din partea dascălului nostru improvizat, spusei, uitîndu-mă la ceas:

— Nu mai avem mult pînă la Curtea de Argeş. Curînd vom poposi în vestita cetate.

— Barem o fi frumoasă cum se spune? întrebă Dragu.

— Ei, cum să nu, am încercat eu să mă arăt cît mai informat în faţa profesorului pe care abia îl cunoscusem. Doar a fost una dintre capitalele Ţării Româneşti.

— Că multe capitale a mai avut! intră şi Noica în vorbă.

— Dacă nu mă-nşel, patru! intervenii eu, doar i-oi da sămînţă de vorbă suplinitorului.

Dar acesta, părînd că reflectează puţin, nu scoase o vorbă.

Surprinşi, băieţii începură să-şi dea coate. Ce e cu profesorul ăsta de se complace în muţenie absolută?

Foarte înciudat că se abţine să participe la interesanta discuţie propusă de mine, mă adresai direct însoţitorului nostru, doar l-oi face să spună ceva:

— Au fost mai multe de patru, don' profesor?

Marinescu îşi întoarse nepăsător capul către mine şi, în sfîrşit, se hotărî să-mi răspundă totuşi, printr-o întrebare:

— Găseşti că este chiar atît de potrivit momentul să facem această statistică în tren?

— Păi, să vedeţi, don' profesor, îndreptîndu-ne spre Curtea de Argeş, care a fost — accentuai eu — una dintre cetăţile de scaun, fără să vreau mi-a zburat gîndul la celelalte... trei sau mai multe... nu mai ştiu cîte, mă prefăcui eu încurcat, spre a-i provoca un răspuns precis.

Băieţii, care pînă atunci priviseră pe fereastră, plictisiţi că nu se simţeau deloc la largul lor, îşi ciuliră urechile, presimţind că se vor amuza pe socoteala lui Marinescu, vădit în mare încurcătură.

Dar răspunsul întîrzia să vină. Marinescu îşi îndreptă nodul la cravată, îşi împinse apoi maxilarul inferior în afară, scoţîndu-şi mărul lui Adam din guler şi spuse stingherit:

— Dacă dumneata ţii chiar atît de mult..., hai să le numărăm!

— Să le numărăm, coane Fănică! nu se putu abţine Dragu, amintindu-ni-l pe faimosul Pristanda.

După ce-i aruncă o privire scrutătoare, Marinescu mi se adresă acru:

— Poftim, începe!...

Ridicîndu-mi mîna stîngă, începui să le număr, ajutîn-du-mă de arătătorul dreptei:

— Cea dintîi, la Cîmpulung...

— Aşa, aprqbă profesorul... Apoi?

— Apoi ştiu că a fost schimbată la Curtea de Argeş, unde mergem acum, dar nu ştiu care voievod anume a făcut această schimbare...

— Să lăsam amănuntele. Apoi?

— Apoi, îl imitai eu, imperturbabil, apoi, Tîrgovişte... şi apoi... Bucureşti!

— Deci patru! ţinu el să precizeze

— Vezi ce bine ştie la... Aritmetică?! se auzi admirativ glasul lui Dragu.

— Cine a-ndrăznit? strigă profesorul iritat la culme.

— Eu, don' suplinitor!... Ziceam de Băjenaru, că a ţinut bine minte numărul capitalelor...

— Dar cine-o fi mutat capitala de la Curtea de Argeş la Tîrgovişte, don' profesor? căutai eu să schimb vorba.

— Să spună cineva dintre dumneavoastră... Doar de-aceea sînteţi elevi...

Din nou glasul lui Dragu, batjocoritor:

— Cutare-Vodă al III-lea, din motive de ordin strategic!

Un hohot de rîsete acoperi ultimele cuvinte ale lui Dragu.

— Nu permit asemenea glume! se enervă suplinitorul, apoi se ridică şi ieşi pe culoar, aşezîndu-se la o fereastră, ca să evite eventualele comentarii neconvenabile la adresa... ştiinţei lui.

Noica Dan dădu din cap dispreţuitor şi spuse:

— De la un asemenea specimen credeţi voi că vom primi explicaţii la Curtea de Argeş? Amară amăgire, fraţilor... Şi noi care credeam că-i tobă de carte! E şi firesc! Doar Marinescu n-a fost elevul lui Atila!

Am sosit la Curtea de Argeş pe-nserat, şi-n scurtă vreme s-a făcut întuneric de-a binelea. Ne-am repartizat astfel pentru cazare: vreo douăzeci de elevi de la internat urmau să doarmă în vagon; iar noi, cei externi, ne-am dus împreună cu Ştefan Marinescu, suplinitorul, la un hotel, nu mai ştiu cum se numea, ca să fim repartizaţi cu toţii în camerele noastre, chiar sub ochii lui.

Dar iată că după ce se făcuse repartizarea elevilor în camere, Negulescu Petre, un coleg ceva mai mare ca vîrstă, începu să-i dea tîrcoale cameristei, o mărunţică nostimă; iar noi, de-ai dracului, ca să-i creştem acţiunile în faţa ei, îi spuneam "domnule pedagog" în sus, "domnule pedagog" în jos!

El se umfla în pene, îşi da aere, şi, la un moment dat, poate chiar se şi crezu pedagog, căci, uitînd de colegialitatatea ce ne lega, se apucă să ne apostrofeze în faţa cameristei:

— Ehei, băiete, mai lasă plimbările pe culoar şi treci în cameră! Toată lumea în camere, mai repede, vă rog!

Şi, văzîndu-l pe Chiorul, care-i era bun prieten dealtfel, că nici nu se gîndeşte să-i execute ordinul, veni în faţa lui şi, simţind că fata de serviciu e atentă la ce are să se petreacă, îi spuse arogant:

— Dumneata n-ai auzit ce-am spus eu?

Dar Chiorul, exasperat, se vede, de fiţele lui, îi răspunse scurt:

— Ia las-o mai moale, şmechere! Mult ai să mai faci pe nebunul cu noi?

Şi plecă, lăsîndu-l pe bietul Negulescu stupefiat, că nu se aştepta la aşa ieşire tocmai din partea celui mai bun prieten al lui!

Am fost găzduiţi la etajul I, cîte doi sau trei în cameră. Numai suplinitorul Marinescu a stat singur într-o cameră de la parter, ale cărei ferestre dădeau în stradă. De cum ne-a repartizat, s-a închis la el şi n-a mai ieşit pînă dimineaţă să dea ochii cu noi.

Mai înainte, însă, nu a uitat să ne recomande: să fim liniştiţi, să nu care cumva să părăsim hotelul şi să ne sculăm a doua zi la ora 6 dimineaţa, ca, după ce vom lua gustarea respectivă, cel mai tîrziu la 7 să fim în faţa primăriei, de unde urma să plecăm spre lăcaşul istorie.

După făgăduielile de rigoare din partea noastră, însoţite de: "Să n-aveţi nici o grijă, don' profesor", am trecut în camere şi, foarte smeriţi, am început să ne pregătim de culcare.

Dar n-a apucat să plece bine suplinitorul, că Ionaş Moscu, împreună cu Costache Rădulescu şi Nicu Marinescu, începură să ne deschidă uşile, cu ispititoarea invitaţie:

— Hai, mă, să dăm o raită prin oraş, la lumina lunii! Pe căldura asta nu face să stăm în casă! Am auzit că la Curtea de Argeş e o îngheţată grozavă!

— Dar dacă ne află?

— Cum o să afle, mă? Ieşim uşurel, în vîrful picioarelor, sa nu ne simtă, şi-apoi n-o să stăm toată noaptea. O jumătate, sau cel mult trei sferturi de oră, şi sîntem înapoi!

— Tu ce zici, Dane? îl întrebai pe colegul meu de cameră.

— Eu nu merg, mă, că sînt obosit!

— Nici eu nu merg, fraţilor! E aproape 11, mîine la 6 trebuie să fiu în picioare. Şi pe urmă, mie nu-mi place îngheţata, că mă răguşeşte!

— Iei şi tu o prăjitură!

— Nu merg; mai bine mă culc!

— Treaba ta, o să-ţi pară rău!

— Las' să-mi pară!

Instigatorii plecară; iar Dan Noica şi cu mine ne lungirăm să ne culcăm. Dar abia am aţipit, că bubuituri puternice în uşă ne făcură să sărim în sus.

— Ce e, mă, ce, aţi înnebunit?

— Scoală, Băjenarule, şi hai cu noi la cofetărie, că nu se poate altfel!

— Nu merg. mă; m-am şi culcat!

— N-are nimic! Cum te-ai culcat, aşa te scoli! Au spus băieţii să nu venim singuri înapoi, că-i foc. Auzi la ăia că, fără tine, plimbarea n-are nici un haz!

— Bine, mă, să merg atunci! Numai să mă-mbrac!

— Păi, dacă-i aşa, sări Dan Noica, merg şi eu, frate-meu, că mi-e urît să rămîn singur în hotelul ăsta, cu suplinitorul!

Timpul trecu mai repede decît ne aşteptam.

Se făcuse tîrziu: 11 şi jumătate! Cofetarul ne spuse politicos că trebuie să închidă, că niciodată nu mai ţinuse deschis pînă la acea oră.

Ne-am hotărît să plecăm. Am făcut socoteala, am plătit şi am ieşit din cofetărie. Afară, sub un şopron, se odihnea un autocamion de transportat gheaţa.

— Băieţi, propuse Moscu, foarte bine dispus şi inspirat, nu sînt poet, dar trebuie să recunosc că zeiţa Fortuna, în aleasa-i mărinimie pentru noi, lăzăriştii, a hotărît ca, în această noapte de pomină, care va rămîne probabil înscrisă în letopiseţii Curţii de Argeş, să ne călăuzească paşii cel mai reuşit lampion chinezesc pe care l-a imaginat vreodată cineva: Luna, domnilor, sărmana bastardă a acestui moşneag cumsecade care e Pămîntul!

Ei bine, în această noapte cu o lună aşa de minunată, cum nu cred să fi admirat-o nici Julieta, cînd îşi trimetea din balcon gîndurile-i pline de dragoste către Romeo, care sta furişat în umbră, vă propun să vizităm această vestită cetate voivodală, e prozaic, dar mă veţi ierta, cu... autocamionul de transportat gheaţa, pe care dumneavoastră îl puteţi observa, cum ar spune Crăcănel, în şopronul alăturat!

— Uraaa! Bravo! Trăiască Ionaş!

— Staţi, mă, zăpăciţilor, făcu Dan Noica, cum o să mergeţi, mă, cu autocamionul... că n-are şofer?!

— Aşa e, dom'le! aprobă Moscu. Prin urmare, nemaiavînd nici un rost la cofetărie, stînga-mprejur la hotel! Cu cîntec, înainte, marş! comandă Moscu milităreşte, şi băieţii, aliniaţi, începură să-şi răpăie ghetele pe caldarîm, cîntînd cu entuziasm frumosul şi mobilizatorul

imn al lui Ciprian Porumbescu: "Pe-al nostru steag e scris unire!" pînă la hotel.

Dar aci, nenorocire! Scara principală era de lemn şi scîrţîia îngrozitor. Oricît de încet şi de atent ai fi mers, nu se putea să nu se audă. Şi acum, în liniştea impresionantă a nopţii, orice zgomot, oricît de mic, căpăta o rezonanţă neaşteptată!

Băieţii nu s-au lăsat de şotii nici de astă dată, şi s-au apucat să schimbe pantofii pasagerilor, puşi în faţa uşii, spre a fi lustruiţi a doua zi de dimineaţă. Chiar şi pe-ai suplinitorului!

— Scoală-te, mă... n-auzi, că e şase!

— Aăăăăăoh!... Cît mă?!

— Şase!, Hai, că-ntîrziem şi se supără don' suplinitor!

Am sărit din pat, m-am dus la un lavoar păcătos, m-am spălat cum am putut şi m-am îmbrăcat la iuţeală.

Toţi băieţii au fost gata într-un sfert de oră şi am coborît pe scara de lemn, care acuma, ziua, parcă nu mai scîrţîia atît de înfiorător ca azi-noapte.

Ne-am adunat la cofetărie să luăm ceaiul.

Profesorul a venit şi el peste vreo zece minute, încruntat şi făcut foc.

Fără să ne mai dea bună dimineaţa, ne-a luat în primire:

— Să ştiţi că purtarea dumneavoastră incalificabilă va avea urmările cuvenite. N-am dormit toată noaptea. V-aţi făcut de cap!

— Dar ce-am făcut, don' suplinitor? se trezi Dragu răspunzîndu-i cu nevinovăţie.

— Mai şi întrebaţi?! Auzi, dumneata, elevi, să cînte pe stradă în puterea nopţii! Şi-apoi scandalul de la hotel. Ce? Credeţi c-am fost surd? Dar despre toate acestea vom vorbi mai amănunţit la Bucureşti. În orice caz, pot să vă spun de pe acum că "activitatea dumneavoastră nocturnă" va avea urmări serioase!

Am plecat la drum. Era o căldură grozavă, şi paşii noştri lăsau nori de praf în urmă, pe şoseaua nepavată. Teamă prea mare n-aveam noi de supărarea lui**,** dar ne gîndeam totuşi la ce-o să zică Atila!

Copii şi femei ieşeau la porţi şi ne priveau cu multă curiozitate.

Am ajuns întîi la "Fîntîna Meşterului Manole".

Ne-am oprit impresionaţi şi plini de curiozitate în acelaşi timp.

O fîntînă obişnuită, cu troiţă frumoasă şi cu o arhitectură originală.

Apa curgea limpede şi îmbietoare.

Fără să vreau, mi-au venit în minte versurile din minunata poezie poporană, "Legenda mănăstirii Curtea de Argeş":

"Manole, Manole,
Meştere Manole,
Zidul rău mă strînge,
Trupuşoru-tni frînge..."

Iar după îngrozitoarea prăbuşire a ziditorului de biserici, pe locul unde a căzui, s-a ivit ca prin farmec:

"*O fîntînă lină*
Cu apă puţină,
Cu apă sărată,
De lacrimi udată!"

Am rămas o clipă cu ochii pierduţi în zarea albastră, înfiorat de simbolul ce se desprinde din această podoabă a poeziei noastre poporane: ca să fie realizată şi să dăinuiască, orice operă de artă, indiferent de natura ei, trebuie să aibă la temelie sacrificiul!

— O fi apa într-adevăr sărată, cum spune legenda?

Băieţii, însetaţi de căldură şi obosiţi de drum, se şi repeziseră să-şi astîmpere setea.

Am băut şi eu: apa — rece ca gheaţa, limpede ca cleştarul şi dulce cum numai apa de munte este!

"Veşnică să-i fie amintirea Meşterului Manole, că de nu era fîntîna asta în drumul nostru, greu am fi ajuns să vedem zidirea ridicată de ei *"pe Argeş în jos, pe un mal frumos!"*

Am pornit din nou la drum, şi am ajuns la mânăstire.

Frumoasă pe dinafară, cum nu mai văzusem alta, e adevărat, dar toţi am rămas miraţi, că ne aşteptam să fie mai mare, aşa cum o făurise imaginaţia noastră, după ilustraţiile din cărţi!

Înăuntru, însă, o minune! În special albastrul, care se-mbina cu aurul, ne-a făcut o impresie extraordinară!

Am rămas mult în picioare, tăcuţi, dinaintea mormintelor ctitorilor acestui lăcaş... Aci se odihneau fericitul Neagoe Basarab şi Despina Doamna, care-şi dăruise toate odoarele de preţ pentru terminarea acestei zidiri!

Am făcut fotografiile de rigoare şi ne-am îndreptat apoi către biserica "Sfîntul Nicolae Domnesc", cea mai veche din localitate, unde se descoperise de curînd mormîntul lui Basarab-Vodă, adevăratul întemeietor al Ţării Româneşti.

Descoperirea îi aparţinea istoricului Virgil Drăghiceanu şi săpăturile se făcuseră sub neîntrerupta lui supraveghere.

Mormîntul lui Basarab era lîngă un stîlp pe care se aflau picturi măiestrit realizate şi suprapuse, datorită cărora savantul român făcuse însemnata descoperire.

Sub un cristal gros se vedea acela care fususe viteazul stăpînitor ai Ţării Româneşti.

Hainele, ca prin minune, îi erau neatinse de vreme. Avea o tunică roşie ca vişina putredă şi era încins cu un cordon de aur, cu catarame, reprezentînd un castel medieval. Părul, barba şi mustăţile se conservaseră foarte bine.

Voievodul ne-a uimit prin statura lui impozantă: avea aproape doi

metri şi era foarte spătos!

— Ia uitaţi-vă, mă, ăsta român!

După ce vizitarăm lăcaşul cu de-amănuntul şi ascultarăm toate explicaţiile ghidului, ieşirăm în curte, unde, la umbra unor arbori bătrîni şi a cîtorva lespezi de piatră, profesorul suplinitor încercă totuşi să ne spună şi el cîteva vorbe despre importanţa descoperirii istoricului Virgil Drăghiceanu, dar tot Dragu, care-l sîcîise şi-n tren, n-avu de lucru şi spuse:

— Lăsaţi, don' suplinitor, că acum le ştim bine, doar ne-a explicat ghidul!

* * *

Timpul pînă la ora plecării înapoi spre Bucureşti s-a scurs foarte greu. Toţi eram neliniştiţi, apăsaţi parcă de o mare greutate.

În tren, Marinescu s-a retras într-un compartiment şi nu ne-a mai dat nici o atenţie; parcă nici n-am fi existat.

N-a mai schimbat nici o vorbă cu nici unul dintre noi: nici bună, nici rea, deşi nu toţi se făcuseră vinovaţi de indisciplină.

Rămînînd singuri, ce ne-am zis?

— Mă, şi-aşa, şi-aşa, noi tot prost o sfîrşim cu excursia asta! Barem să ne distrăm în tren, pînă la Bucureşti, că altminteri murim de urît!

Şi unde-am început să-i tragem nişte cîntece de veselie, chiote şi strigături! Ţin minte că printre altele am cîntat şi:

"Pentru fata de la moară ,
Mi-am pierdut un an de şcoală!"

— Mă, daţi-l naibii de cîntec, să nu cobiţi! Tocmai p-ăsta v-aţi găsit şi voi să-l cîntaţi?

Dar, oricum, n-am mai apucat să-l terminăm, pentru că, deşi nu ne apropiam de nici o gară, trenul şi-a scrîşnit deodată roţile cu duşmănie şi s-a oprit brusc, în mijlocul unei cîmpii, aruncîndu-ne pe unii într-alţii, ca pe nişte mingii enorme, întocmai unui gigantic prestidigitator cu capricii umoristice şi cu puteri nebănuite...

Cineva trăsese semnalul de alarmă! Cine, însă, nu se ştia şi nici nu s-a putut afla în urma scurtei anchete întreprinse...

Şi totuşi, sfoara de siguranţă era ruptă la semnalul aflat în vagonul nostru.

Aceasta, însă, nu mai era nici joacă, şi nici măcar o glumă de prost gust; era o simplă nerozie!

Profesorul Marinescu a fost nevoit să plătească amenda respectivă, fără să clipească măcar. La noi nici nu s-a mai uitat.

Trenul, scîrţîind plictisit din toate încheieturile, întocmai unui bătrîn cu ciudăţenii, deranjat degeaba de la tabietul lui, îşi urni roţile

alene, pufăind morocănos, parcă mustrător şi cu drept cuvînt supărat pe elevii certaţi cu disciplina.

* * *

A doua zi, luni, la liceu, a fost scandal mare de tot! Profesorul Marinescu a reclamat cazul lui Jujucă şi s-a instituit imediat o anchetă.

În prima oră de Istorie de după anchetă, Atila, cum a intrat în clasă, a spus foarte mîhnit:

— Nu m-aş fi aşteptat la o asemenea purtare din partea voastră... În sfîrşit... Toată lumea să scoată cîte un sfert de coală de hîrtie şi un creion!

Am ridicat din sprîncene cu mirare: "Doar n-o fi vrînd să ne dea extemporal?! Poate că vrea să ne pîrlească pe toţi, să se răzbune pe noi!..."

Dar lămurirea veni îndată, căci profesorul, după ce ne ceru să scriem numele în colţul din dreapta, ne dictă răspicat următoarea întrebare:

— "Ce-aţi făcut în noaptea de 30 mai?"

Apoi ne explică binevoitor:

— Vă rog să răspundeţi pe scurt, fără lux de amănunte.

După ce aşteptă cîteva minute, veni cu a doua întrebare:

— "La ce oră aţi plecat de la hote!?"

Nu era greu de răspuns, dar cum naiba să scrii că ai părăsit hotelul, cînd profesorul te lăsase cuminte, în cameră, şi te rugase să nu pleci nicăieri?...

— A răspuns toată lumea?

— Încă puţin!... se auziră cîteva glasuri anemice.

Îndată însă Atila ne pocni cu a treia întrebare, care ne zăpăci complet:

— "De cine aţi plecat însoţiţi de la hotel?"

A trebuit să recunoaştem că erau întrebări cu dibăcie puse şi care te obligau să răspunzi sincer, pentru că dacă ai fi încercat să ascunzi adevărul, te dădea de gol colegul care-ţi ţinuse tovărăşie...

— "Lîngă cine aţi stat la cofetărie?"

Măi, a naibii treabă!

— "Ce aţi consumat?"

Apoi, fără să ne mai dea mult răgaz de gîndire:

— "La ce oră v-aţi înapoiat la hotel?" "Ce cîntece aţi cîntat pe stradă după miezul nopţii?" "Cine a provocat scandalul de la hotel?"

Şi, în sfîrşit, ultima întrebare:

— *"Cine a tras semnalul de alarmă?"*

Am răspuns cinstit la toate întrebările.

* * *

La o zi dupâ aceste declaraţii în scris, am fost anunţaţi ca toţi care fuseserăm la Curtea de Argeş să venim după-amiază, la ora 6, la Cancelarie, unde aveam să fim interogaţi unul cîte unul!

Am venit şi, după cinci minute de aşteptare înfrigurată, în care timp ne-am pus fel de fel de întrebări şi am făcut sute de presupuneri, un pedagog m-a anunţat:

— Domnul Băjenaru, la Cancelarie!

"Ei, comedie! De ce m-o fi chemînd pe mine cel dintîi?" mă mirai eu.

— Poate că te socoteşte pe tine cel mai puţin vinovat, şi d-aia!

— Sau poate că eşti cu nota cea mai mare la istorie, dintre scandalagii...

— Poate!... După catalog, în nici un caz nu e, că tu eşti trecut la P... La Popescu-Băjenaru!

— Acu', oi vedea eu de ce! şi am pornit cu inima zvîcnind de emoţie către Cancelarie.

Am fost poftit în biroul lui Jujucă.

— Băieţaş, începu el tacticos, am cetit declaraţia dumitale... În primul rînd aş vrea să-mi spui cine a tras semnalul de alarmă? Ţiu să ştii că această mărturisire îţi uşurează foarte mult situaţia!

Hm...! Auzi, şmecherie! Dar dacă l-aş fi tras eu, mi-ar fi convenit să mă dea în gît vreun coleg binevoitor? Şi-apoi habar n-aveam.

— Nu ştiu, domnule director!

— Ia gîndeşte-te bine, poate că-ţi aduci anume, băieţaş!

— Din moment ce nu ştiu, cred că e imposibil să-mi amintesc.

— Ce-ai făcut la cofetărie?

— Am stat cu ceilalţi colegi ai mei, am consumat prăjituri, siropuri, am rîs şi am povestit!

— Da! Hm!... bine! Şi la hotel ce-ai făcut? S-au revoltat pasagerii: că nu i-aţi lăsat să doarmă toată noaptea; că aţi cîntat, că le-aţi bătut în uşă, mă rog, şi alte necuviinţe în acest gen!

— Nu s-a revoltat nimeni. Doar domnul profesor Marinescu.

— Bine, băieţaş, ce, crezi că asta nu-i destul? Păi ştiţi voi, cine-i dumnealui?

— Da, don' director, răspunsei eu nevinovat. E suplinitorul pus de dumneavoastră în locul domnului profesor Niculescu...

— Pus de mine, dar recomandat de Minister. Nepotul domnului inspector general, băieţaş!

— Aşaaa?! făcui eu atunci cu adîncă mirare... Şi noi, care eram convinşi că e într-adevăr profesor de istorie!...

— Aha, va să zică, îţi permiţi obrăznicii şi în faţa mea? Poţi pleca! Invită pe băieţaşul Moscu Ion!

— Vă salut, domnule director!

La puţin timp, am mai fost chemaţi de cîteva ori; aşa-zisa anchetă s-a terminat, în sfîrşit, şi s-a convocat conferinţa tuturor prafesorilor din clasa a VIII-a *modernă, c*a să hotărască asupra soartei noastre.

Am auzit că la conferinţă Barosanul, dragul nostru Barosanul, adevărat părinte sufletesc, în dubla lui calitate de profesor şi diriginte, ne-a susţinut cu o nemaipomenită dîrzenie, a bătut cu pumnul în masă, a strigat la Jujucă, l-a făcut de două parale; iar la un moment dat, podidindu-l lacrimile, a trîntit uşa şi a ieşit din cancelarie.

Jujucă, proaspăt director, voia să ne dea cea mai grea pedeapsă posibilă; să ne elimine pînă la sfîrşitul anului şi, prin urmare, să rămînem repetenţi în clasa a VIII-a sau să ne dea nota *"rău"* la purtare pe al III-lea, şi rezultatul ar fi fost acelaşi: repetenţia.

Asta l-a înfuriat pe Barosanul şi, n-am fi crezut, chiar pe Atila, care a spus;

— Bine, eu am cerut ca băieţii să fie pedepsiţi, pentru ca să respectăm disciplina, dar ceea ce vrei dumneata, domnule Georgescu (nu i-a spus domnule director) este echivalent cu o pedeapsă capitală... şi nu mă gîndesc numai la faptul că băieţii sînt în clasa a VIII-a şi că-i aşteaptă bacalaureatul, ci mă gîndesc şi la părinţii lor, care au cheltuit şi au făcut sacrificii ca să-i ţină în şcoală.

— Onoratul Minister, începu Jujucă să se autotămîieze, cînd mi-a încredinţat *direcţia...*

— Ia mai lasă-mă, domnule, cu Onoratul Minister... Cer eu să se înainteze actele anchetei Onoratului Minister, care să hotărască, pentru că văd că noi degeaba ne străduim să ajungem la un rezultat!

În cele din urmă s-a cerut avizul Ministerului Instrucţiunii Publice!

Din nou emoţii, înfrigurări, frâmîntări nemaipomenite, în aşteptarea sentinţei ce o va da suprema instanţă.

Pînă atunci, cursurile îşi urmau... cursul lor! Chinul cel mare era la orele lui Atila de care ne era ruşine, pentru că nu ne purtasem în excursie aşa ca şi cînd ar fi fost el de faţă. Dar Atila, care era un om de o cinste exemplară, a dat dovadă de o impresionantă obiectivitate: atît la oral, cît şi la teză, ne-a dat notele pe care le meritam pentru ştiinţa noastră, şi nu a fost cît de puţin influenţat de faptul că ne purtaserăm atît de urît în excursie.

Prin această atitudine ne-a impus şi mai mult!

* * *

Era logic ca povestea scandalului făcut la Curtea de Argeş să ne atragă antipatia tuturor profesorilor, dar s-a întîmplat contrariul!

Îndîrjirea lui Jujucă de a ne pedepsi crunt, făcîndu-ne să pierdem un an de şcoală, tocmai acum pe pragul studenţiei, i-a impresionat

atît de mult pe profesori, încît au început să ne arate toţi multă bunăvoinţă, mai ales că şi noi eram acum de o mare seriozitate, indiferent de materie.

Profesori şi elevi, laolaltă, aşteptam cu aceeaşi înfrigurare răspunsul Ministerului, care trebuia să vină; că nu mai aveam decît două-trei zile şi se terminau cursurile.

Şi a venit răspunsul numai cu o zi înainte de a se începe examenul de clasa a VIII-a: toţi cei care fuseserăm la Curtea de Argeş şi părăsiserăm hotelul eram eliminaţi pînă la sfîrşitul anului şcolar (ce ironie!) cu drept de examen particular!

CAPITOLUL XIV:

Clasa a IX-a modernă

Această severă sentinţă ne-a lăsat stupefiaţi: atît pe noi, cît şi pe profesorii noştri, care se aşteptau la o pedeapsă ceva mai uşoară, avînd în vedere faptul că sîntem în clasa a VIII-a, deci la sfîrşitul cursurilor secundare, şi mai ales la sfîrşitul anului şcolar.

De-abia au mai avut timp bieţii profesori să-şi ia rămas bun de la noi şi să ne dea cîteva îndrumări, de mare folos la examenul particular.

Liceul ne-a înscris urgent la examen, din oficiu, pentru că probele începeau chiar de-a doua zi la *Seminarul Pedagogic Universitar Titu Maiorescu* de pe Calea Rahmei.

Primiserăm cu toţii, cam treizeci de inşi, o lovitură neînchipuit de grea. Eram puşi într-o situaţie groaznică din două puncte de vedere: primul, că trebuia să dăm din nou examen la toate materiile, teze şi oral, ca şi cum am fi fost proaspăt veniţi, deşi făcuserăm o dată clasa a VIII-a la Lazăr cu profesorii noştri, care ne cunoşteau şi de buni, şi de răi, pe cînd pentru profesorii cei noi eram cu totul necunoscuţi... şi al doilea, că veneam cu o tristă faimă ce stricase reputaţia liceului.

Ne găseam, deci, într-o mare încurcătură şi nu ştiam cum aveam să ieşim din ea.

Dar iată că o întîmplare neaşteptată ne-a ridicat moralul şi ne-a sporit încrederea în sorţii noştri de izbîndă; Barosanul şi alţi profesori de suflet au vorbit cu unii dintre profesorii care aveau să ne examineze, şi le-au spus, printre altele, că lucrurile nu stau chiar aşa cum vrea să le înfăţişeze Jujucă.

Iar, pe de altă parte, veninosul de Jujucă a venit la *Seminarul Pedagogie,* ca să ne pună, cum s-ar zice, "contra-pilă", adică să-i roage pe profesorii examinatori să ne trîntească, ceea ce a atras indignarea tuturor dascălilor, şi mai ales pe a lui Rădulescu-Pogoneanu, directorul seminarului, un profesor cu mult tact şi un om foarte cumsecade, care, privind lucrurile ca un adevărat pedagog, a înţeles cu totul altfel situaţia şi ne-a apărat, purtîndu-se cu noi ca un adevărat părinte!

Am intrat în examen cu mari emoţii, toţi, cum era şi firesc dealtfel.

Carte ştiam noi, dar grija cea mare era să nu fim întîmpinaţi cu ostilitate.

Împreună cu noi dădeau examen particular de clasa a VIII-a *modernă,* vreo patruzeci de băieţi şi fete la un loc, elevii particulari obişnuiţi ai seminarului.

— Uite poznă, zisei eu, s-a brodit şi bine şi rău cu fetişcanele astea, fraţilor...

— De ce, mă?

— Păi... bine e pentru că, de, mai schimbă atmosfera, dau o notă de veselie... de poezie; şi rău că, după cîte am văzut, ele ştiu carte, nu glumă; iar noi nu prea, şi-o să ne facem de rîs, mai ales la oral!

— Cam aşa e... vezi, la asta nu mă gîndisem! Dar acuma, vrei, nu vrei, trebuie să dai examen cu ele!

Dintre toate fetele, mai frumuşele erau vreo două: Dudu Stelniceanu şi Lizica Mateescu-Capeţineanu, bune eleve amîndouă.

Şi lăzăriştii s-au împrietenit repede cu ele, că erau foarte comunicative şi spirituale!

Ni s-a părut mai greu la prima materie şi a fost suficient să ne-ncadrăm în ritmul şi-n atmosfera "particularilor", că restul a mers ca pe roate.

Cînd am dat examen la Latină, profesorul *Gheorghe Lazăr* (ce coincidenţă de nume!) ne-a întrebat cu vocea lui frumoasă şi impresionantă de bas, după ce a strigat catalogul:

— Dar ce o cu dumneavoastră, aceştia, de la sfîrşitul catalogului?! În prima sesiune parcă n-aţi fost!

Atunci, nemaiputînd să mă stăpînesc, că nu mai făcusem o glumă cît de mică de o lună şi mai bine, m-am ridicat şi i-am răspuns, zîmbind şi apăsînd pe cuvinte:

— Noi sîntem aceia de la... *Gheorghe Lazăr,* domnule profesor!

El a zîmbit şi a adăugat:

— Cu povestea de la *Curtea de Argeş?*

— Da, domnule profesor!

— Hm... hm! Aţi venit la noi cu o faimă nu tocmai...

— *"Fama vagatur, magister!"* mi-am permis eu o slabă incursiune în anemicele mele cunoştinţe de Latină!

— Am fost convins că s-a cam exagerat, aşa cum se întîmplă întotdeauna în astfel de împrejurări! Să trecem deci la lucrarea scrisă şi vom mai... convorbi la "oral", făcu el vădit amuzat de îndrăzneala mea. Am să vă dau subiectele pe două serii, şi anume: două ode din Horaţiu. La prima; *"In arborem";* şi la a doua: *"Ad fons Bandusiae"!*

Toţi lăzăriştii îi ştiam pe Horaţiu la perfecţie de la Barosanul, şi încă din clasa a VII-a.

Examenul de Latină a mers cum nu se putea mai bine: toţi băieţii noştri au trecut, iar eu am luat media 7.

În schimb, la Germană a fost o catastrofă pentru cei mai mulţi dintre noi.

Ne examina profesorul *Demetru,* un profesor extraordinar de bun din punct de vedere pedagogic, dar şi nemaipomenit de sever.

Ştia carte şi-ţi cerea carte, nu glumă.

Am dat întîi teză, cum era şi firesc.

După formalităţile de rigoare, a început, să ne dicteze o bucată, pe care trebuia s-o traducem.

Noi, la Germană, eram "clei".

"Mă, cum o s-o scoatem la capăt cu ăsta, că nu e de glumit?!"

Dar trebuia să lăsăm gîndurile la o parte şi să fim atenţi la dictarea lui Demetru, care nu prea spunea de două ori acelaşi lucru!

După ce dictează el două-trei cuvinte, îl auzim: "komma"; iar mai dictează patru-cinci vorbe, iar "komma"...

Noi, de colo, la iuţeală, scriam, ca să nu pierdem şirul, "komma", şi aşteptam...

Demetru continua cu dictarea. Mai spuse cîteva vorbe, apoi iarăşi "komma"... noi, repede, în caiete "komma".

— Mă, Băjenarule, mă-ntrebă în şoaptă Rică Stă-nescu, cine-o fi, mă, Coman ăsta, de ni-l dictează mereu?

— Ştiu şi eu, mă, Rică? O fi eroul principal din povestire... Las' că vedem noi la sfîrşit, o să-nţelegem cînd om începe traducerea!

La sfîrşitul tezei am aflat ceea ce nu ştiusem în opt ani de liceu: că vorba "komma" înseamnează "virgulă"!

* * *

În sfîrşit, s-a terminat şi examenul! Iar rezultatul a fost foarte bun, în raport cu acela pe care-l aştepta "stimabilul Jujucă".

El ar fi dorit să rămînem toţi repetenţi; cînd colo, cei mai mulţi am promovat, iar câţiva au rămas corijenţi la Matematici şi Franceză.

Tii!... ce satisfacţie pe noi, dar şi pe profesorii lăzărişti, care jubilau!

Atunci Jujucă, ca să ne aibă din nou la mînă, a recurs la următoarea stratagemă: a venit la Rădulescu-Pogoneanu, directorul *Seminarului Pedagogic,* şi i-a cerut să-i dea situaţia tuturor şi să ne verse la *Lazăr,* că să dăm bacalaureatul ca elevi ai liceului *Lazăr* şi să ne joace el cum o vrea!

Dar Pogoneanu l-a repezit cum i se cuvenea, l-a apostrofat foarte serios din punct de vedere pedagogic şi i-a ripostat:

— Băieţii sînt elevii mei şi legal sînt absolvenţi ai *Seminarului Pedagogic Universitar!* N-au fost eliminaţi cu drept de examen particular? Prin urmare, ceea ce vrei dumneata nu se poate... Foştii lăzărişti vor da baca-laureatul acolo unde-l vor da şi elevi seminarişti.!

* * *

La afişarea listelor la clasa a VIII-a *modernă* particulară, a fost un freamăt de bucurie în rîndurile noastre, bieţii oropsiţi, cînd am văzut că nu rămăsese nimeni repetent!

Dar ne-a impresionat extraordinar cînd l-am văzut intrînd pe poarta seminarului pe Barosanul, cu paşii lui mari şi greoi...

— E, ce ispravă aţi făcut, mă? ne-ntrebă el, bătîndu-ne pe umeri, în semn de simpatie. Sper că nu m-aţi făcut de rîs?! Dealtfel, mi-a spus omonimul liceului vostru că aţi fost buni la Latină!

Şi, cum printre noi erau cîţiva dintre colegii de clasă, care rămăseseră la *Lazăr* şi dăduseră examen de-a VIII-a acolo, Barosanul li se adresă, zîmbind:

— Mă, să staţi drepţi, şi să fiţi respectuoşi cu ăştia care au dat examen particular de a VIII-a aci, la *Seminar!*

— De ce, domnule diriginte? întrebară ei miraţi.

— Aşa, pentru că voi aţi făcut numai opt clase, pe cînd ei au făcut nouă! Opt la *Lazăr,* în întregime, şi a noua, aci, în particular!

* * *

Totuşi, pînă la urmă, Jujucă, prin intervenţii tari la Ministerul Instrucţiunii, a reuşit să ne readucă la vechea noastră matcă şi să dăm examenul de bacalaureat ca elevi ai liceului *Lazăr.*

Sorţii ne-au repartizat la Colegiul *Sf. Sava,* unde era director faimosul profesor de Limba română Ştefan Pop, un om superior din toate punctele de vedere, care a interpretat tinereşte elanul nostru juvenil, şi nu numai că nu ne-a persecutat, după cum îl rugase Jujucă, dar chiar ne-a protejat, fiind atît în comisia examinatoare, cît şi secretarul acesteia.

CAPITOLUL XV:

Vingt ans apres

— Mă, ăsta care a-ncremenit pe bancă, în faţa liceului, într-o poziţie contemplativă şi pitorească, nu e Băjenaru?

— Deşteaptă-te, Griguţă, din somnul cel de moarte, în care te-adîncîră atîtea amintiri!

Am tresărit ca dintr-un vis plăcut, într-o dimineaţă de primăvară timpurie.

— Nicu şi Costache!? Ge faceţi, mă? Veşnic nedespărţiţi... Oreste şi Pylade!

— Ce facem noi?! Ce faci tu, Tyrtheu?! Hai, că-ntîrziem şi n-ar fi frumos tocmai astăzi!

— De chiulit, în nici un caz n-aveam de gînd să chiulesc azi, deşi azi-noapte am visat că sînt din nou în clasa a VIII-a, că m-asculta Aurel Dinu la Franceză şi că nu ştiam nimica!...

— Aştepţi pe cineva?

— Pe cine să aştept? Pe voi, sau pe alţii ca voi! Astăzi am sosit la liceu mai devreme ca niciodată în cariera mea de licean şi am mai stat cîteva minute să-mi desfăşor gîndurile pe banca asta din faţa şcoalei...

— Hai să mergem, că s-or fi strîns băieţii! E şase fără zece!

— Să mergem!

A trebuit să ieşim din Cişmigiu, să ocolim liceul şi să intrăm pe poarta principală clin bulevard, că porţile, care dădeau odinioară în grădina ce făcea una cu *Lazărul,* erau acum închise.

Ne-a întîmpinat tot *nea Constantin,* intendentul liceului. Neschimbat, ca acum douăzeci de ani!

— Să trăiţi! Poftiţi sus, în aripa dreaptă dinspre Cişmigiu!

— Mai ţii minte, nea Constantine, cînd ne închideai poarta şi nu puteam să chiulim din pricina dumitale?

— Ţiu, da' ce era să fac, dacă aşa era ordinul onor-direcţiunii?!

Am dat mîna cu el, nu fără emoţie...

Liceul, la fel de curat şi de frumos, ca şi atunci!

În anumite părţi, cîteva transformări, care nu ne interesau.

Pe pereţi, aceleaşi tablouri, istorice sau ştiinţifice, aceleaşi hărţi frumos colorate, păstrate parcă neatinse, în ciuda atîtor şi atîtor evenimente istorice.

Clasa a VIII-a Modernă

Aici!...

— Hai, mă, îndrăzneşte!

— Intră tu întîi: dar fă-ţi o intrare demnă de un dascăl.

— Să-ncerc, dar greu! Nu mai am sufletul de altădată, şi-apoi lipsesc atîţia dintre noi!...

Am deschis larg uşa:

— Ce-nsemnează zgomotul acesta infernal? Toată lumea în bănci! Aşa se aşteaptă un profesor?

Din clasa amuţită o clipă, izbucniră strigăte în cor:

— Ăăăă... Hai, mă, intraţi mai repede, că de cînd v-aşteptăm!

Doamne, cum s-au schimbat băieţii!... Unde sînt siluetele atît de frumos îmbrăcate pe vremuri de tunicile bleumarin?... Unde este părul lor bogat de odinioară? Unde, strălucirea ochilor, plini de vioiciune, de altădată?!

— Ce naiba aţi chelit aşa? Parcă v-aţi vorbit să veniţi fără păr!

— Dar tu ce cusur ai?

— Pe mine m-a ros pălăria, dar voi?!

— Las' că e mai bine aşa, să nu mai primim observaţii de la profesori că nu ne-am tuns!

— Staţi jos şi aşezaţi-vă în bănci, aşa cum eram în clasa a VIII-a!

— Cît e ceasul?

— Şase! Trebuie să sosească dintr-un moment în altul şi corpul didactic!

— Mă, mi-e dor de Barosanul!

— Cui nu-i e dor de el? Tot timpul m-am gîndit cu nostalgie la orele lui!

— Dar, în definitiv, de ce n-am proceda noi ca pe vremea cînd eram elevi? Dragule, ia du-te tu în capul scării şi dă-ne de veste cînd vin profesorii, ca să ne găsească...

— Cum să ne găsească, mă? ripostă Dragu. Să ne găsească aşa cum nu ne-au găsit niciodată?! N-ar avea nici un farmec!

— Adevărat!

Se formară îndată grupe, după prieteniile de acum douăzeci de ani! Discuţii aprinse, veşti noi, mărturisiri şi glume.

— Ce-ai mai făcut? Ce facultate ai urmat? Cu ce te ocupi? Cum îţi merge? Te-ai însurat? Cîţi copii ai?

După douăzeci de ani de la terminarea liceului! Cîte nu se-ntîmplaseră în acest timp?!

Ca nişte veritabili muşchetari care, în loc de muschete, ne-narmaserăm cu condeie, eram strînşi aci, după douăzeci de ani de luptă aprigă cu viaţa, în care timp de-abia avuseserăm răgaz să ne dăm seama că anii cei mai frumoşi şi mai uşori ai noştri de pînă atunci se scurseseră în cei opt ani de liceu!

— La ce te gîndeşti, Băjenarule, de-ai tăcut aşa, că pe vremuri nu mai puteam să scoatem o vorbă de gura ta?!

* * *

Un răpăit uniform de picioare trîntite pe podele salută intrarea profesorilor în clasă!

Barosanul, Atila, Dinu, Radian, Stoiceseu,Todor!

Barosanul are în mînă catalogul clasei a VIII-a *modernă* de-acum douăzeci ani. Se suie pe catedră; iar ceilalţi profesori se aşază pe scaunele dinainte pregătite.

Vădit emoţionat, în timp ce se lasă greoi, pe scaun, Barosanul ne face semn cu mîna şi spune surîzînd:

— Staţi jos, vă rog!

Apoi, în glumă, se adresează lui Ciurea-Stăpînul:

— Costache, de ce nu-mi dai absenţii?

— Lipsesc cam mulţi, domnule diriginte! Mai bine faceţi dumneavoastră apelul!

— ...Sper că lipsesc pentru motive binecuvântate... să nu aflu cumva că a chiulit vreunul, că-l elimin pe... douăzeci de ani!

Tacticos ridică uşor coperta cartonată a catalogului:

— Vă rog... să spuneţi la fiecare... elev... sau, mai bine zis, fost elev, ce profesie are sau ce ştiţi despre el în legătură cu aceasta...

Şi începe apelul:

— *Azimioară Ion!*

— Prezent! Avocat!

— *Boroianu Ion!*

— Prezent! Tot avocat!

Şi numele elevilor de-acum douăzeci de ani începură să se perinde, aducîndu-ne în minte pe flăcăii de-odini-oară, pe care cu greu îi puteam recunoaşte în bărbaţii maturi ce se ridicau să răspundă la apel...

— *Ciurea Constantin!*

— Prezent; doctor în medicină şi chimie. Conferenţiar universitar...

Deci Stăpînul îşi atinsese ţinta: cariera universitară...

— *Constantinescu Theodor* (Chiorul).

— Absent... Căpitan de cavalerie... a fost grav rănit în război...

— *Dragu Henry!*

— Aici! Avocat!

Pe buzele tuturor a înflorit un zîmbet imposibil de stăpînit. Ne-am amintit de Dragu, care, de cîte ori se făcea apelul, răspundea: ,,Aicişea", "Prezinte", "Acilea", "De faţă"; niciodată "Prezent" sau "Aici!" Dar de astă dată nu mai era cazul de glume!

Apelul continua:

— *Moscu V. Ion!*

— Absent. Tot avocat. Mort acum cinci ani, în urma unei operaţii.

O clipă de linişte dureroasă. Nici un comentariu; parcă n-a mai respirat nimeni în această clipă. Moscu murise! Nu ne venea să credem...

— *Popescu-Băjenaru Grigore!*

— Prezent! Profesor de Română!

Toţi, profesorii încep să zîmbească. Barosanul se-ntrerupe o clipă:

— Mi se pare că, dintre toţi colegii tăi, tu singur ţi-ai ales această spinoasă carieră, Tyrtheu!?

— Da, domnule diriginte, m-a atras mai mult decît oricare alta, în ciuda năzdrăvăniilor de pe timpul cînd eram elev!

— Mulţumesc, stai jos...!

— *Scully Gheorghe!*

— Absent! Căpitan de cavalerie, mort în război.

— *Tebeică Ştefan!*

— Absent! Căpitan de cavalerie, mort în război.

Apelul nominal s-a sfîrşit! Barosanul îşi scoate batiste şi-şi tamponează fruntea inundată de sudoare; îşi şterge apoi pe furiş două-trei lacrimi şi spune încet, cu ton de mustrare părintească:

— Profesorii ar trebui să se gîndească întotdeauna nu numai la materia pe care o predau, ci şi la viaţa de toate zilele a şcolarului... Şi aici, abia stăpînindu-şi emoţia, întretăiat: Ar trebui să se gîndească întotdeauna ceva mai departe de catedră şi de zidurile liceului, să vadă că elevii de azi, mai buni sau mai slabi, sînt eroii de mîine ai ţării acesteia, care, prin jertfa lor şi-a altora ca ei, învinge timpurile. Să se gîndească serios că e bine să ştie omul şi carte, dar şi că, atunci cînd te cheamă ţara pe cîmpul de onoare, ţi se cere dragoste, avînt şi spirit de sacrificiu...

Să le fie ţărîna uşoară băieţilor noştri care ne-au părăsit atît de curînd!...

Şi acum, să ne ridicăm şi să păstrăm un moment de reculegere pentru cei dispăruţi, care vor fi veşnic în amintirea noastră, aşa cum i-am cunoscut: plini de viaţă şi fără de astîmpăr... şi să ne limpezim gîndurile privind spre Cişmigiu! care a fost pentru dumneavoastră, cred, ceea ce a fost pentru haiduci codrul.

Am plecat cel din urmă din clasă. Am închis uşa încet-încet, ca şi cînd mi-ar fi fost teamă să nu-mi trezesc amintirile adormite, de acum douăzeci de ani, care parcă pluteau uşor... aidoma unor fantasme din vremuri de poveste...

Aurul roşu al amurgului poleia frunzele ce foşneau nostalgic, oglindindu-se în geamurile sclipitoare şi murmurau, parcă înfiorate de această duioasă despărţire, cel mai trist *"bun rămas"!*